

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1911

[ΤΗΙ ΦΙΛΟΤΙΜΩΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΠΟΛΛΩΝ ΛΟΓΙΩΝ]

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1911

ΤΥΠΟΙΣ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ

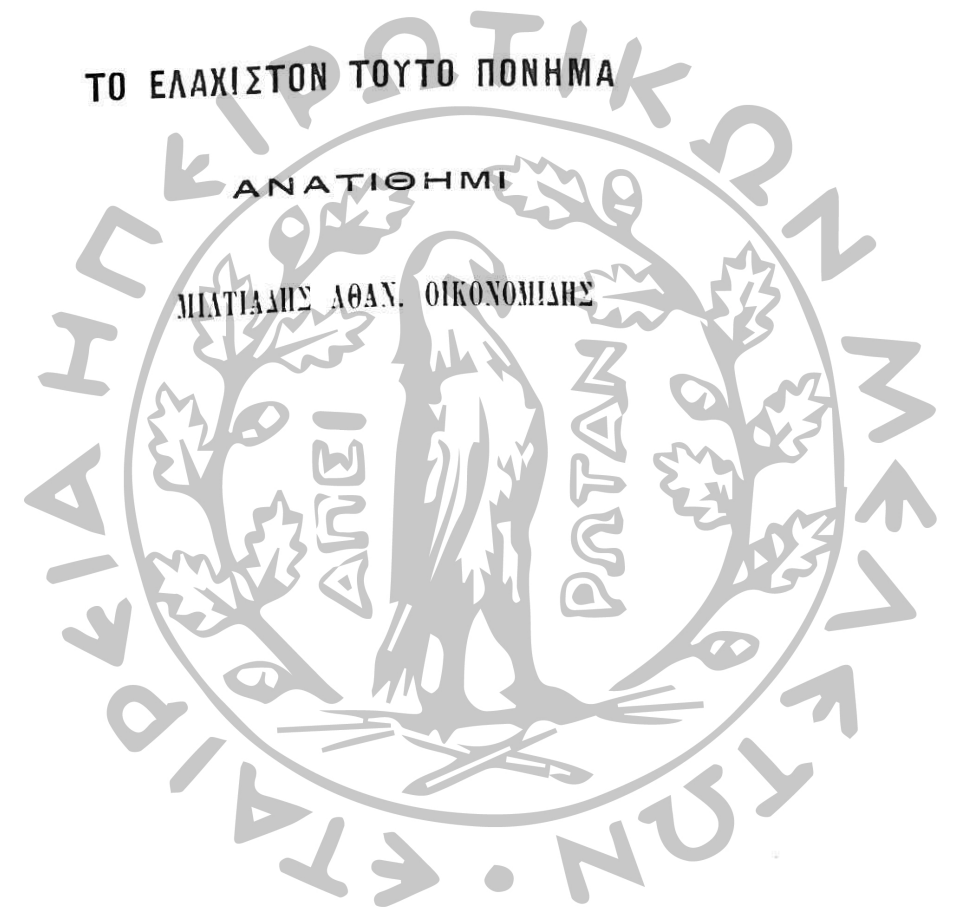

ΤΟΙΣ
ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ
ΤΗΣ
ΕΥΑΝΔΡΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΟ ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΟΥΤΟ ΠΟΝΗΜΑ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΔΘΑΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΤΟ
“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ”

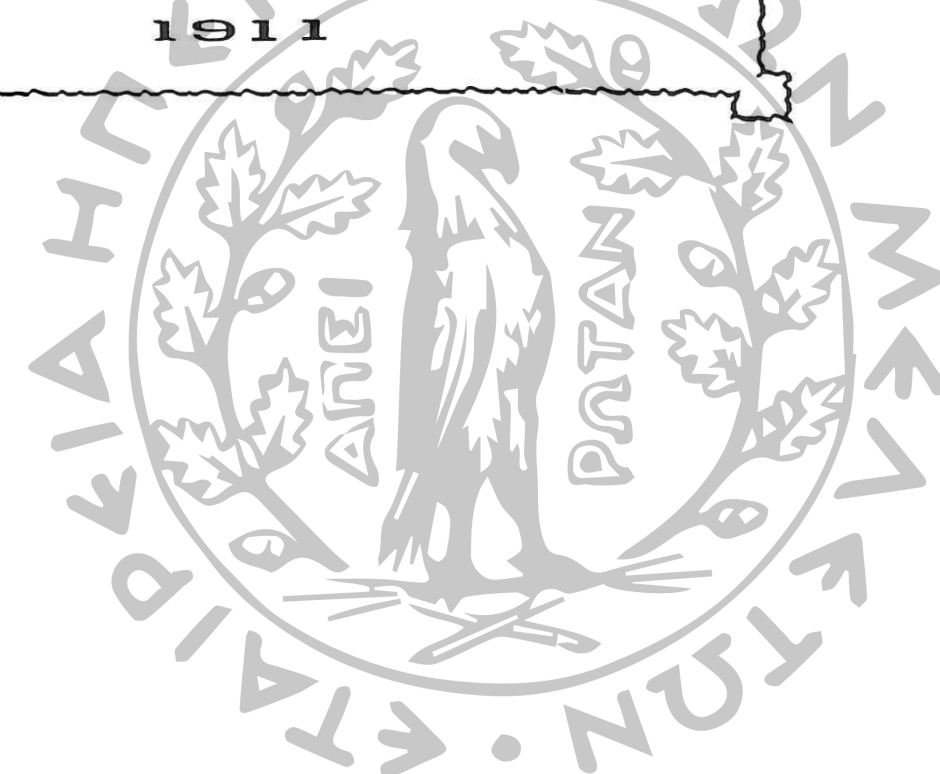
ΕΥΧΕΤΑΙ

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΦΙΛΟΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΑΙΣ ΑΥΤΟΥ

ΑΙΣΙΟΝ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΕΣ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

1911

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ (τουρκ. Κιανούνι-σινή)		ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ (τουρκ. Σουμπάτ)	
Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 10 ἢ νύξ 14 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον.		Ἡμ. 28. Ἡ ἡμ. ὥρ. 11 ἢ νύξ 13 Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Ἰχθύς.	
1 Σ	Ἡ Περιτομή τοῦ Χριστοῦ. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.	1 Τ	Τρύφωνος μάρτυρος.
2 Κ	Σιλδέστρου Πάπα Ρώμης.	2 Τ	Ἡ Ὑπαπαντή τοῦ Κυρίου
3 Δ	Μαλαχίου τοῦ προφήτου.	3 Π	Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου.
4 Τ	Ἡ Σύναξις τῶν Ὁ' Ἀπο- στόλων.	4 Π	Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.
5 Τ	Θεοπέμπτου καὶ Θεωνᾶ.	5 Σ	Ἀγάθης μάρτυρος.
6 Π	Τὰ Ἁγία Θεοφάνεια.	6 Κ	Τοῦ Ἀσώτου.
7 Π	Ἡ Σύναξις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.	7 Δ	Παρθενίου ἐπισκόπου Λαμ- ψάκου καὶ Λουκᾶ δσίου.
8 Σ	Δομνίκης τῆς δσίας.	8 Τ	Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου.
9 Κ	Πολυεύκτου μάρτυρος.	9 Τ	Νικηφόρου μάρτυρος.
10 Δ	Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης	10 Π	Χαραλάμπους ἱερομάρτυρος.
11 Τ	Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.	11 Π	Βλασίου ἱερομάρτυρος.
12 Τ	Τατιανῆς μάρτυρος.	12 Σ	Τῶν Κεκοιμημένων.
13 Π	Ἑρμούλου καὶ Στρατονίκου μ.	13 Κ	Τῆς Ἀπόκρεω. Μαρτινια- νοῦ τοῦ δσίου.
14 Π	Τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραῖθῳ ἀναι- ρεθέντων Πατέρων.	14 Δ	Αὔξεντίου τοῦ δσίου.
15 Σ	Ἰωάννου τοῦ Καλυδίτου.	15 Τ	Ὀνησίμου τοῦ ἀποστόλου καὶ Εὐσεβίου τοῦ δσίου.
16 Κ	Ἡ προσκύνησις τῆς ἀλύσεως Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου.	16 Τ	Παμφίλου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
17 Δ	Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου.	17 Π	Θεοδώρου μεγαλομάρτυρος τοῦ Τήρωνος.
18 Τ	Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατρ. Ἀλεξανδρείας.	18 Π	Λέοντος Πάπα Ρώμης.
19 Τ	Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.	19 Σ	Ἀρχίππου, Φιλήμονος, Ἀπ- φίας ἀποστόλων.
20 Π	Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.	20 Κ	Τῆς Τυροφάγου. Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης.
21 Π	Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ.	21 Δ	Τιμοθέου καὶ Εὐσταθίου. (Ἀρ- χή Μ. Τεσσαρακοστῆς).
22 Σ	Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου.	22 Τ	Τῶν ἐπὶ Εὐγενίου μαρτύρων.
23 Κ	Κλήμεντος ἱερομάρτυρος.	23 Τ	Πολυκάρπου ἐπισκόπου Σμύρ- νης καὶ Πολυχρονίου δσίου.
24 Δ	Εἰνῆς τῆς δσίας.	24 Π	Ἡ α' καὶ β' εὗρεσις τῆς Τι- μίας Κεφαλῆς Προδρόμου.
25 Τ	Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.	25 Π	Ταρασίου ἀρχιεπισκ. Κων)πό- λεως.
26 Τ	Ξενοφῶντος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ	26 Σ	Τῶν Ἀγίων Θεοδώρων. Πορφυρίου ἐπισκ. Γάζης.
27 Π	Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.	27 Κ	Τῆς Ὁρθοδοξίας. Προκο- πίου τοῦ Δεκαπολίτου.
28 Π	Ἐφραίμ τοῦ Σύρου.	28 Δ	Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ.
29 Σ	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.		
30 Κ	Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρι- σαίου. Τῶν 3 Ἱεραρχῶν.		
31 Δ	Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀ- ναργύρων.		

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΜΑΡΤΙΟΣ (τουρκ. Μάρτ)		ΑΠΡΙΛΙΟΣ (τουρκ. Νισάν)	
Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 12 ἢ νύξ 12 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Κριόν.		Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 13 ἢ νύξ 11 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ταῦρον.	
1 Τ	Εὐδοκίας δσίας καὶ Δομνίκης	1 Π	Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.
2 Τ	Ἡσυχίου τοῦ Συγκλητικοῦ.	2 Σ	Τοῦ Λαζάρου. Τίτου δσίου τοῦ θαυματουργοῦ.
3 Π	Εὐτροπίου, Κλεονίκου καὶ Βασιλίκου τῶν μαρτύρων.	3 Κ	Τῶν Βαΐων. Νικήτα δσίου.
4 Π	Γερασίμου δσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.	4 Δ	Γεωργίου δσίου. (Ἀρχεται ἡ Μ. Ἑβδομάς).
5 Σ	Κόνωνος, Ἀρχελάου, Εὐλογίου καὶ Εὐλαμπίου μ.	5 Τ	Κλαυδίου μ. Θεοδώρας μ.
6 Κ	Β' τῶν Νηστειῶν.	6 Τ	Εὐτυχίου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.
7 Δ	Βασιλέως ἐπισκ. Χερσῶνος.	7 Π	Γεωργίου ἐπισκ. Μιτυλήνης.
8 Τ	Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Νικομηδείας.	8 Π	Ἡρωδίου ἀποστόλου.
9 Τ	Τῶν ἐν Σεβαστείᾳ 40 μ.	9 Σ	Εὐφυσίου μάρτυρος.
10 Π	Κοδράτου μάρτυρος.	10 Κ	ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ.
11 Π	Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.	11 Δ	Ἀντίπα ἱερομάρτυρος.
12 Σ	Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ.	12 Τ	Ἀνακομιδῇ Τιμίας Ζώνης Θεοτόκου.
13 Κ	Γ' τῶν Νηστειῶν. Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.	13 Τ	Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
14 Δ	Βενεδίκτου τοῦ δσίου.	14 Π	Ἀριστάρχου ἀποστόλου καὶ θωμαῖδος μάρτυρος.
15 Τ	Ἀγαπίου μάρτυρος.	15 Π	Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.
16 Τ	Σαβίνου καὶ Ἰουλιανοῦ.	16 Σ	Εἰρήνης, Ἀγάπης καὶ Χιονίας τῶν μαρτύρων.
17 Π	Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.	17 Κ	Τοῦ Θωμᾶ.
18 Π	Κυρίλλου ἀρχ. Ἱεροσολύμων.	18 Δ	Ἰωάννου τοῦ δσίου.
19 Σ	Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μ.	19 Τ	Τρύφωνος ἀρχιεπ. Κων)πόλεως. Παφνουτίου ἱερομ.
20 Κ	Δ' τῶν Νηστειῶν.	20 Τ	Θεοδώρου τοῦ Τριχινᾶ.
21 Δ	Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.	21 Π	Ἀλεξάνδρας μάρτυρος.
22 Τ	Βασιλείου ἱερομ., Δροσίδος μ.	22 Π	Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου.
23 Τ	Τοῦ Μεγάλου Κανόνος.	23 Σ	Γεωργίου μεγαλομάρτυρος τοῦ Τροπαιοφόρου.
24 Π	Ζαχαρίου τοῦ δσίου.	24 Κ	Τῶν Μυροφόρων. Ἐλισάβετ τῆς δσίας καὶ θαυματ.
25 Π	Τοῦ Ἀκαθίστου. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.	25 Δ	Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
26 Σ	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.	26 Τ	Βασιλέως ἐπισκόπου.
27 Κ	Ε' τῶν Νηστειῶν.	27 Τ	Συμεὼν ἱερομάρτυρος συγγενοῦς τοῦ Κυρίου.
28 Δ	Ἰλαρίωνος τοῦ Νέου.	28 Π	Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρων.
29 Τ	Μάρκου ἐπισκ. Ἀρεθουσίων.	29 Π	Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάρχου τῶν ἀποστόλων.
30 Τ	Ἰωάννου συγγραφέως τῆς Κλίμακος.	30 Σ	Ἰακώβου ἀποστόλου.
31 Π	Ὑπατίου ἱερομάρτυρος.		

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΜΑΪΟΣ (τουρκ. Μαΐς)		ΙΟΥΝΙΟΣ (τουρκ. Χαζιράν)	
Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 14 ἢ νύξ 10 Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους.		Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 15 ἢ νύξ 9. Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Καρκῖνον.	
1 Κ	Τοῦ Παραλύτου.	1 Τ	Ἰουστίνου μάρτυρος.
2 Δ	Ἡ ἀνακομιδῇ τοῦ λειψάνου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.	2 Π	Νικηφόρου Κων)πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.
3 Τ	Τιμοθέου καὶ Μαύρης τῶν μ.	3 Π	Λουκιανοῦ μάρτυρος.
4 Τ	Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.	4 Σ	Μητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κων)πόλεως.
5 Π	Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος.	5 Κ	Τῶν Ἀγίων Πάντων.
6 Π	Ἰωβ τοῦ Πολυάθλου.	6 Δ	Ἰλαρίωνος τοῦ νέου.
7 Σ	Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν Οὐρανοῖς φανέντος Σταυροῦ.	7 Τ	Θεοδότου ἐπισκόπου Ἀγκύρας.
8 Κ	Τῆς Σαμαρείτιδος.	8 Τ	Καλλιόπης μάρτυρος.
9 Δ	Ἡσαίου τοῦ προφήτου.	9 Π	Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
10 Τ	Σίμωνος ἀρχ. τοῦ Ζηλωτοῦ.	10 Π	Ἀντωνίνης μάρτυρος.
11 Τ	Μωκίου ἱερομάρτυρος.	11 Σ	Βαρνάβα τοῦ ἀποστόλου.
12 Π	Ἐπιφανίου ἐπισκ. Κύπρου.	12 Κ	Ὀνουφρίου καὶ Πέτρου δσίων.
13 Π	Γλυκερίας μάρτυρος.	13 Δ	Ἀκυλίνης μάρτυρος.
14 Σ	Ἰσιδώρου μάρτ. τοῦ ἐν Χίῳ.	14 Τ	Μεθοδίου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.
15 Κ	Τοῦ Τυφλοῦ.	15 Τ	Ἀμῶς τοῦ προφήτου.
16 Δ	Θεοδώρου δσίου τοῦ ἡγιασμένου.	16 Π	Τρύφωνος ἐπισκόπου Ἀμασούντος τοῦ θαυματουργοῦ.
17 Τ	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουνίας τῶν ἀποστόλων.	17 Π	Μανουήλ, Σαβέλ, Ἰσμαήλ, Ἰσαύρου μαρτύρων.
18 Τ	Πέτρου καὶ Διονυσίου μ.	18 Σ	Λεοντίου μάρτυρος.
19 Π	Τῆς Ἀναλήψεως.	19 Κ	Ἰούδα τοῦ ἀποστόλου.
20 Π	Θαλαλαίου μάρτυρος.	20 Δ	Μεθοδίου ἱερομάρτυρος.
21 Σ	Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.	21 Τ	Ἰουλιανοῦ μάρτυρος.
22 Κ	Τῶν Ἀγίων Πατέρων.	22 Τ	Εὐσεβίου ἱερομάρτυρος.
23 Δ	Μιχαήλ ἐπισκόπου Συνάδων τοῦ ὁμολογητοῦ.	23 Π	Ἀγριππίνης μάρτυρος.
24 Τ	Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει.	24 Π	Τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.
25 Τ	Ἡ Γ' εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.	25 Σ	Φεβρωνίας δσιομάρτυρος.
26 Π	Κάρπου τοῦ ἀποστόλου.	26 Κ	Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ.
27 Π	Ἑλλαδίου μάρτυρος.	27 Δ	Σαμφῶν δσίου τοῦ Ξενοδόχου.
28 Σ	Τῶν Κεκοιμημένων. Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.	28 Τ	Ἡ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων Κύρου καὶ Ἰωάννου.
29 Κ	Τῆς Πεντηκοστῆς. Θεοδοσίας μάρτυρος.	29 Τ	Πέτρου καὶ Παύλου τῶν ἀποστόλων.
30 Δ	Τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἰσαακίου τοῦ δσίου.	30 Π	Ἡ Σύναξις τῶν ἸΒ' ἀποστόλων.
31 Τ	Ἑρμείου μάρτυρος.		

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΙΟΥΛΙΟΣ (τουρκ. Τεμούζ)		ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ (τουρκ. Άγουστός)	
Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 9 ἢ νύξ 15 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα.		Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 13 ἢ νύξ 11 Ὁ ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον.	
1 Π	Κοσμᾶ καὶ Ἀμμιανοῦ τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων.	1 Δ	Ἡ πρόεδρος τοῦ Τ. Σταυροῦ.
2 Σ	Ἡ ἐν Βλαχέρναις κατάθεσις τῆς ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου.	2 Τ	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Στεφάνου πρωτομάρτυρος.
3 Κ	Ἰακίνθου μάρτυρος.	3 Τ	Ἰσαακίου τοῦ δασίου.
4 Δ	Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.	4 Π	Τῶν ἐν Ἐφέσῃ 7 παιδῶν.
5 Τ	Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶν.	5 Π	Εὐσιγνίου μάρτυρος.
6 Τ	Λουκίας μ. τῆς παρθένου.	6 Σ	Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.
7 Π	Κυριακῆς μεγαλομάρτυρος.	7 Κ	Δομετίου δσιομάρτυρος.
8 Π	Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.	8 Δ	Αἰμυλιανοῦ ἐπισκ. Κυζίκου.
9 Σ	Παγκρατίου ἱερομάρτυρος.	9 Τ	Ματθία τοῦ ἀποστόλου.
10 Κ	Τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μ.	10 Τ	Λαυρεντίου τοῦ ἀρχιδιακόνου
11 Δ	Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος.	11 Π	Εὐπλου μάρτυρος.
12 Τ	Πρόκλου καὶ Ἰλαρίου μ.	12 Π	Ἀνικήτου μάρτυρος.
13 Τ	Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.	13 Σ	Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ.
14 Π	Ἀκύλα τοῦ ἀποστόλου.	14 Κ	Μιχαίου τοῦ προφήτου.
15 Π	Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης μ.	15 Δ	Ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.
16 Σ	Ἀθηνογένους ἱερομάρτυρος.	16 Τ	Τοῦ Ἀγίου Μανδηλίου, Δισμήδους μάρτυρος.
17 Κ	Τῶν Ἀγίων Θεοφδρων Πατέρων. Μαρίνης μ.	17 Τ	Μύρωνος μάρτυρος.
18 Δ	Αἰμυλιανοῦ μάρτυρος.	18 Π	Φλώρου καὶ Λαύρου τῶν μ.
19 Τ	Δίου καὶ Μακρίνης τῶν δσίων.	19 Π	Ἀνδρέου μεγαλομάρτυρος.
20 Τ	Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου.	20 Σ	Σαμουήλ τοῦ προφήτου.
21 Π	Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ.	21 Κ	Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου.
22 Π	Μαρίας τῆς Μαгдаληνῆς.	22 Δ	Ἀγαθονίκου μάρτυρος.
23 Σ	Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.	23 Τ	Εἰρηναίου ἱερομάρτυρος.
24 Κ	Χριστίνης μεγαλομάρτυρος.	24 Τ	Εὐτυχῶς ἱερομάρτυρος.
25 Δ	Ἡ Κοίμησις τῆς Ἀγίας Ἀννης τῆς Θεομήτορος.	25 Π	Βαρθολομαίου καὶ Τίτου τῶν ἀποστόλων.
26 Τ	Παρασκευῆς δσιομάρτυρος.	26 Π	Ἀδριανοῦ καὶ Ναθαλίας τῶν μαρτύρων.
27 Τ	Παντελεήμονος μεγαλομάρτυρος τοῦ ἱαματικοῦ.	27 Σ	Φανουρίου μεγαλομάρτυρος καὶ Ποιμένος τοῦ δσίου.
28 Π	Προχόρου τοῦ ἀποστόλου.	28 Κ	Μωϋσέως δσίου τοῦ Αἰθίοπος.
29 Π	Καλλινίκου καὶ Θεοδότης τῶν μαρτύρων.	29 Δ	Ἡ ἀποτομὴ τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.
30 Σ	Σίλλα καὶ Σιλουανοῦ.	30 Τ	Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπισκόπου Κων)πόλεως.
31 Κ	Εὐδοκίμου τοῦ δικαίου καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ Ἀριμαθαίας.	31 Τ	Ἡ κατάθεσις τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ (τουρκ. Ἐϊλούλ)		ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ (τουρκ. Τεσρίν-ι-εββέλ)	
Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 12 ἢ νύξ 12 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ζυγόν.		Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 14 ἢ νύξ 10 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπίον.	
1 Π	Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου. Εὐανθίας μάρτυρος.	1 Σ	Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου.
2 Π	Μάμαντος μάρτυρος.	2 Κ	Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος.
3 Σ	Θεοκτίστου τοῦ δσίου.	3 Δ	Διονυσίου ἱερομάρτυρος τοῦ Ἀρσεοπαγίτου.
4 Κ	Μωϋσέως τοῦ προφήτου.	4 Τ	Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.
5 Δ	Ζαχαρίου τοῦ προφήτου.	5 Τ	Χαριτίνης μάρτυρος.
6 Τ	Ἀνάμνησις τοῦ θαύματος τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.	6 Π	Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου.
7 Τ	Σώζοντος μάρτυρος.	7 Π	Σεργίου, Βάκχου καὶ Πολυχρονίου τῶν μαρτύρων.
8 Π	Τὸ γενέθλιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.	8 Σ	Πελαγίας τῆς δσίας.
9 Π	Ἰωακείμ καὶ Ἀννης τῶν Θεοπατόρων.	9 Κ	Ἰακώβου Ἀλφαίου τοῦ ἀποστόλου.
10 Σ	Μηνοδώρας, Μητροδώρας καὶ Νυμφοδώρας μαρτύρων.	10 Δ	Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας τῶν μαρτύρων.
11 Κ	Θεοδώρας τῆς δσίας.	11 Τ	Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου.
12 Δ	Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος.	12 Τ	Πρόδου μάρτυρος.
13 Τ	Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.	13 Π	Ἀγαθονίκης μάρτυρος.
14 Τ	Ἡ παγκόσμιος Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.	14 Π	Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ.
15 Π	Νικητᾶ μεγαλομάρτυρος.	15 Σ	Λουκιανοῦ μάρτυρος.
16 Π	Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος.	16 Κ	Λογγίνου μάρτυρος τοῦ Ἐκατοντάρχου.
17 Σ	Σοφίας μάρτυρος καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων.	17 Δ	Ὡσιέ τοῦ προφήτου.
18 Κ	Εὐμενίου ἐπισκόπου Γορτύνης.	18 Τ	Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
19 Δ	Τροφίμου μάρτυρος.	19 Τ	Ἰωήλ τοῦ προφήτου.
20 Τ	Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρος.	20 Π	Ἀρτεμίου μεγαλομάρτυρος.
21 Τ	Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου.	21 Π	Ἰλαρίωνος τοῦ δσίου.
22 Π	Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.	22 Σ	Ἀδερκίου τοῦ θαυματουργοῦ.
23 Π	Ἡ σύλληψις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.	23 Κ	Ἰακώβου ἀποστόλου τοῦ Ἀδελφοθέου.
24 Σ	Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος.	24 Δ	Ἀρέθα μάρτυρος.
25 Κ	Εὐφροσύνης τῆς δσίας.	25 Τ	Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν μαρτύρων.
26 Δ	Ἡ μετέστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.	26 Τ	Δημητρίου τοῦ Μεγαλομάρτυρος.
27 Τ	Καλλιστράτου μάρτυρος.	27 Π	Νέστορος μάρτυρος.
28 Τ	Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογητοῦ.	28 Π	Τερεντίου μάρτυρος.
29 Π	Κυριακοῦ τοῦ ἀναχωρητοῦ.	29 Σ	Ἀναστασίας δσιομάρτυρος.
30 Π	Γρηγορίου ἱερομάρτυρος τοῦ Φωτιστοῦ.	30 Κ	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῶν μαρτύρων.
		31 Δ	Στάχυος, Ἀπελλοῦ καὶ Ἐπιμάχου τῶν μαρτύρων.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ (τουρκ. Τεσρίν-ι-σανί)		ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ (Κιανούν-ι-εββέλ)	
Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 10 ἢ νύξ 14 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην.		Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 11 ἢ νύξ 13 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερω.	
1 T	Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργύρων.	1 Π	Ναοῦμ τοῦ προφήτου.
2 T	Ἀκινδύνου μάρτυρος.	2 Π	Ἀββακούμ τοῦ προφήτου.
3 Π	Ἀκεφιμᾶ, Ἰωσήφ τῶν μ.	3 Σ	Σοφονίου τοῦ προφήτου.
4 Π	Ἰωαννικίου τοῦ Μεγάλου.	4 K	Βαρβάρας Μεγαλομάρτυρος.
5 Σ	Γαλακτίωνος μάρτυρος.	5 Δ	Σάββα τοῦ ἡγιασμένου.
6 K	Παύλου ἀρχιεπισκ. Κων)πό- λεως τοῦ ὁμολογητοῦ.	6 T	Νικολάου ἐπισκόπου Μύ- ρων τοῦ θαυματουργοῦ.
7 Δ	Τῶν ἐν Μελιτινῇ 33 μ.	7 T	Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Με- διολάνων.
8 T	Τῶν Ταξιαρχῶν.	8 Π	Παταπίου τοῦ ὁσίου.
9 T	Πορφυρίου τοῦ ὁσίου.	9 Π	Ἡ σύλληψις τῆς Θεομήτορος Ἀννης.
10 Π	Ὁρέστου μάρτυρος.	10 Σ	Μηνᾶ καὶ Ἑρμογένους τῶν μαρτύρων.
11 Π	Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.	11 K	Δανιήλ τοῦ Στυλίου.
12 Σ	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁσίου.	12 Δ	Σπυρίδωνος τοῦ θαυμα- τουργοῦ.
13 K	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.	13 T	Εὐστρατίου καὶ Λουκίας μ.
14 Δ	Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου.	14 T	Θύρσου μάρτυρος.
15 T	Σαμωνᾶ μ. (Ἀρχεται ἡ νη- στεία τῶν Χριστουγέννων).	15 Π	Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
16 T	Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.	16 Π	Θεοφάνους τοῦ θαυματουργοῦ.
17 Π	Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεο- καισαρείας.	17 Σ	Δανιήλ τοῦ προφήτου.
18 Π	Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ τῶν μαρτύρων.	18 K	Σεβαστιανοῦ μάρτυρος.
19 Σ	Ἀβδίου τοῦ προφήτου.	19 Δ	Βονιφατίου μάρτυρος.
20 K	Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου.	20 T	Ἰγνατίου ἱερομάρτυρος.
21 Δ	Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.	21 T	Ἰουλιανῆς μάρτυρος.
22 T	Φιλήμονος καὶ Καικιλίας τῶν μαρτύρων.	22 Π	Ἀναστασίας μεγαλομάρτυρος τῆς Φαρμακολυτρίας.
23 T	Γρηγορίου καὶ Ἀμφιλοχίου τῶν ἐπισκόπων.	23 Π	Τῶν ἐν Κρήτῃ Δέκα Μαρτύρων
24 Π	Κλήμεντος Πάπα Ρώμης.	24 Σ	Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος.
25 Π	Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυ- ρος, Μερκουρίου μάρτυρος.	25 K	Ἡ κατὰ Σάρκα Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
26 Σ	Ἀλυπίου ὁσίου τοῦ Κιονίτου.	26 Δ	Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου. Εὐ- θυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων.
27 K	Ἰακώβου τοῦ Πέρσου.	27 T	Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος.
28 Δ	Στεφάνου ἱερομάρτυρος.	28 T	Τῶν ἐν Νικομηδείᾳ δισμυ- ρίων μαρτύρων.
29 T	Παραμόνου καὶ Φιλουμένου μ.	29 Π	Τῶν ἐν Βηθλεὲμ ἀναιρεθέν- των 14 χιλιάδων νηπίων.
30 T	Ἀνδρέου ἀποστόλου τοῦ Πρω- τοκλήτου.	30 Π	Ἀνυσίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
		31 Σ	Μελάνης τῆς ὁσίας.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΨΥΧΗΝ

Ἰδού, φίλτατε συμπατριῶτα, τὸ ἔργον μας!!

Ἴσως εἶναι κατώτερον τῶν προσδοκιῶν Σου, ἴσως καὶ ἀντάξιον αὐτῶν.

Ἴσως εἶναι διάφορον τοῦ ὑπὸ Σοῦ ὀνειροπολουμένου, ἴσως αὐτὸ τοῦτο τ' ὀνειροπολούμενον.

Ἴσως Σὲ δυσαρεστήσῃ, ἴσως Σ' εὐχαριστήσῃ.

Ἴσως Σοὶ παρέξῃ ἀνίαν, ἴσως στιγμὰς τινὰς ἡδονῆς.

Ἴσως Σοὶ κινήσῃ τὴν ἀγανάκτησιν, ἴσως τὸν ἐνθουσιασμόν.

Ἴσως τὴν δυσμενῆ κατ' αὐτοῦ κρίσιν, ἴσως τὴν εὐμενῆ.

Δι' οἵανδήποτε ὁμως τῶν ψυχικῶν καταστάσεων, εἰς ἣν ἤθελε Σὲ φέρῃ, Σὲ παρακαλοῦμεν μὴ δειχθῆς ὑπερβολικὸς.

Ἐάν τὸ ἐπικρίνης, μὴ δειχθῆς ὑπερβολικὸς εἰς τὰς ἐπικρίσεις Σου, ἀναλογιζόμενος πολλά. Τὰς δυσκολίας τῆς τοιαύτης ἐπιχειρή-
σεως, τὴν ἀπροθυμίαν τῶν λογίων μας, τὰς ἀσθενεῖς μας δυνά-
μεις, τὸ «πᾶσα ἀρχὴ δύσκολος», τὸ ὅτι τέλος καὶ Σὺ πταίεις.

Ἐάν τὰς αὐστηρὰς ἐπικρίσεις Σου μετέτρεπες εἰς συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας καὶ ταύτας μᾶς ἔκαμνες ὁπότεν ἔπρεπε, ὅτε ἐπεχειροῦμεν δηλ. τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἔργου τούτου, ἀναμφιβόλως καὶ Σὺ δὲν θὰ εὐρίσκεσο εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην νὰ μᾶς κάμνης ἐπικρίσεις καὶ ἡμεῖς νὰ τὰς ἀκούωμεν. Τὸ ἔργον θὰ ἐγίνετο οἶον καὶ Σὺ καὶ ἡμεῖς ἠθέλομεν.

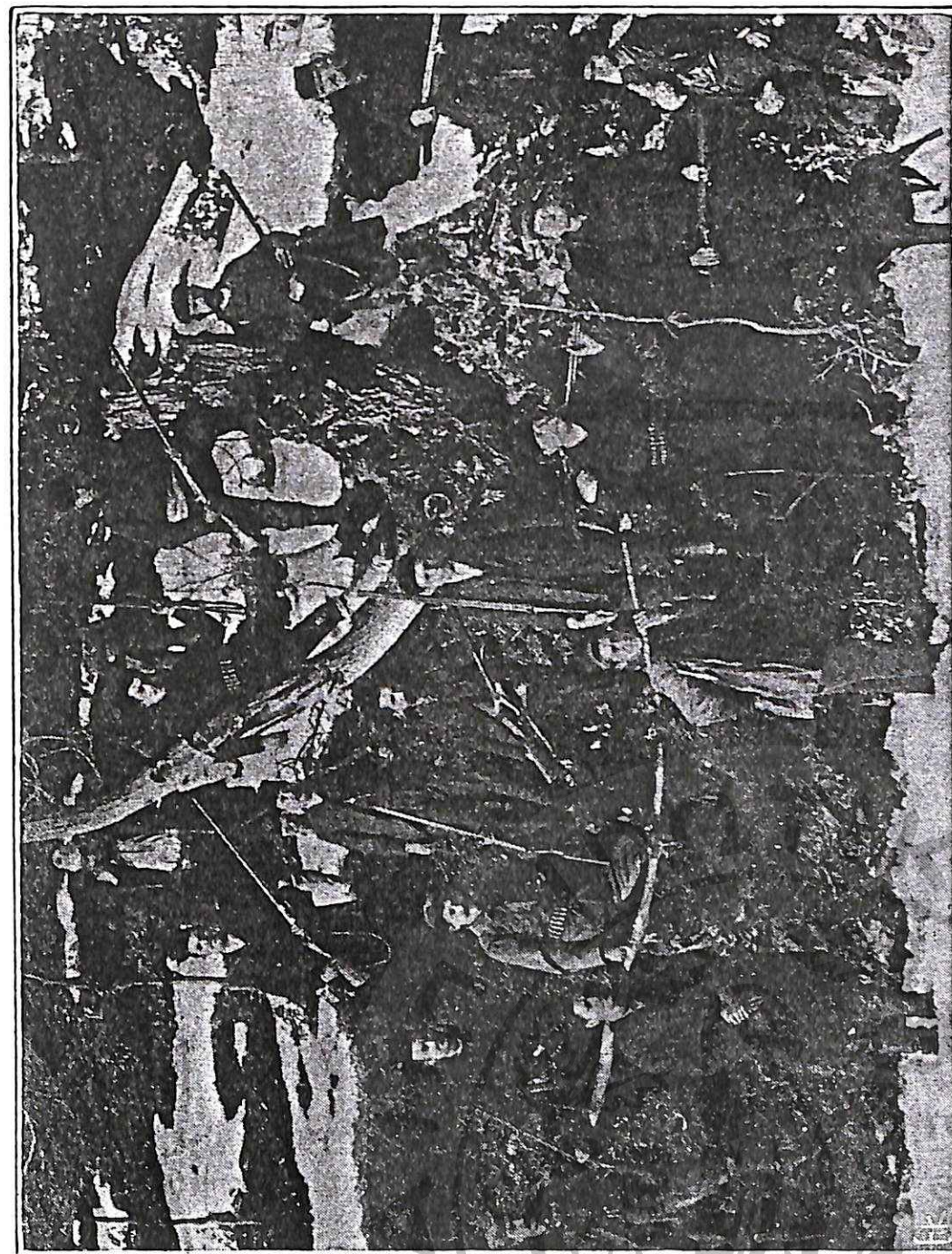
Ἐάν τὸ ἐπαινέσῃς, μὴ δειχθῆς ὑπερβολικὸς εἰς ἐπαίνους, ἀνα-
λογιζόμενος ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς ἡμᾶς· ἀνήκει ἐξ ἴσου καὶ εἰς Σέ, ὅστις τὸ ὑπεστήριξες ἠθικῶς ἢ ὑλικῶς. Τὸν ἐνθουσιασμόν σου φύλαξον, ἵνα τὸν διαθέσῃς συστη-
ματικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον καὶ τότε ἀφεύκτως θὰ εἶναι πολλῶ ἀνώτερος καὶ δικαιότερος.

Ἐάν τέλος εἶσαι εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ παρόντος, ζητῆς ὁμως καλλίτερον ἐν τῷ μέλλοντι, μὴ ζητῆς τοῦτο παρὰ μόνων ἡμῶν. Ἐχεις καθῆκον καὶ Σὺ νὰ μᾶς ὑποστηρίξῃς καὶ Σὺ νὰ μᾶς ἐν-
θαρρύνῃς καὶ Σὺ νὰ συνεργασθῇς.

Διότι οὕτως ὅλοι ὁμοῦ, ἕκαστος ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του, θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐγείρωμεν ἀντάξιον τῆς Πατρίδος μας, ΠΝΕΥ-
ΜΑΤΙΚΟΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ. Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΑΝΔΡΟΝ ΗΠΕΙΡΟΝ

ὦ ἱερά μου Ἥπειρος !! χρυσῇ μου, !! θεσπεσία, !!
 ποῦ σοῦ φιλεῖ τὸ μέτωπον τοῦ Οὐρανοῦ ἡ αὔρα,
 καὶ μ' εὐωδίαν μυστικὴν κι' ἀγίαν περιβάλλει,
 κι' ὁ Φοῖβος τὰς ἀγκάλας τοῦ τὰς φλογεράς ἀνοίγει,
 κι' ὡς ἔραστής νὰ Σ' ἀσπασθῇ, δειλὰ καὶ νὰ ἐγγίσῃ
 τὸ πρόσωπόν Σου τ' ἄσπιλον, τὸ καθαρὸν ὡς κρῖνον,
 τὸ θεῖον, τὸ παρθενικόν, ἡ δρόσος ἀποκρούει
 τοῦ Οὐρανοῦ ἡ ζεῖδωρος κι' αἰθέρων αἱ νεφέλαι,
 ὅπου 'ς τὴν ἀκροκόρυφον τοῦ Πίνδου περιπλέουν,
 κι' ἐνίοτε περιπαθῶς φιλοῦσι καὶ προσψαύουν
 τὴν πολιὰν τὴν κορυφὴν τοῦ νέου Θαβωρίου,
 ποῦ ἡ χιών ἡ ἄσπιλος μέρα καὶ νύκτα λούει,
 κι' ὁ κρύσταλλος τῆς Φύσεως ὁ καθαρὸς ἀδάμας
 περικοσμεῖ τοῦ Γίγαντος τοὺς θαυμαστοὺς κροτάφους,
 'ς τὰ δροσερὰ φυλλώματα δρυῶν τῶν κρημνοφύτων
 ποσάκις ἡ ψυχοῦλά μου !! ὥσει πνοὴ Ζεφύρου
 δὲν ἵπταται καὶ δὲν φιλεῖ σεπτὸν τὸ περιβάλλον,
 ποῦ τόσους ἐγαλούχησε τοῦ Ἑθνους μας Μαικήνας,
 νὰ σπείρουν μὲ ἀδάμαντας, χρυσὸν καὶ μαργαρίτας
 ὡς δεύτερος Βριάρεω μὲ ἑκατὸν παλάμας
 'ς τὸ Γένος καὶ 'ς τὴν χώραν των, ὅπως διασκορπίζει
 ὁ γεωργὸς τὸν σῖτόν του μ' ἐλπίδα νὰ θερίσῃ.
 Ποσάκις ὡς ταχύπτερος ἱέραξ δὲν τανύει
 ἡ φαντασία τὰ πτερὰ κ' ἀνέρχεται 'ς τοὺς βράχους
 τοὺς ἀπορρῶγας, ὦ Πατρίς !! κι' ἐκεῖθεν διακρίνει
 ὥσει ἐκ θείας σκοπιᾶς Μουσῶν τῶν Πιερίδων
 λαμπρὰ τὰ καλλιμάρμαρα καὶ ἱερὰ τεμένη,
 ὅπου ἡ θεία Πρόνοια ἡνδόκησε νὰ σώσῃ,
 καὶ τῆς δουλείας τῆς σκληρᾶς νὰ σεβασθοῦν οἱ χρόνοι,

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ΚΥΝΗΓΟΙ ΕΚ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

καὶ φέρουνε ὅς τὸ μέτωπον ὁλόχρυσο στεφάνι
 μ' ἐγγεγλυμμένον τ' ὄνομα τοῦ θείου των Μαικήνα,
 εἰς γενεὰς τῶν γενεῶν αἰώνιον νὰ μένη
 καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἄλλησις ὅς τὸ Γένος καὶ αἰωνία,
 γιὰ τὸ νερὸ τ' ἀθάνατο τῆς Νέας Κασταλίας,
 ποῦ τὰς αὐχμώσας τὰς ψυχὰς ἐπότισεν, ὅποτε
 οἱ χαλεποὶ ἐμάστιζον καιροὶ τῆς ἀνομβρίας,
 καὶ ὁ λαὸς ἐνίοτε ὡς ἔλαφος διψῶσα
 πρὸς ὕδατα λιμνάζοντα καὶ δηλητηριώδη
 δειλὰ δειλὰ ἐτρέπετο τὴν δίψαν νὰ δροσίση.
 Ποσάκις καὶ τὸ ὕψιστον αὐτὸ τῆς φαντασίας
 ἰδανικόν, πτερούμενον ὡς ἄλλος πυρολάτρης
 ὁ ἀετὸς τὸ σθεναρὸν δὲν ἀπευθύνει βλέμμα
 ἀπὸ τὰς μεγαλοπρεπεῖς τοῦ Πίνδου ἀκρωρείας
 πρὸς Ὅν τὸ πανυπέρτατον τὸν Κτίστην τῶν ἀπάντων,
 ὁποῦ ἡ θεία χάρις Του ὅς τὰ ἀσθενῆ τὰ ὄντα
 τὸ πῦρ ἐπεδαψίλευσε τὸ τῆς φιλογενείας,
 καὶ Γίγαντας ἀνέδειξε τοῦ Γένους καὶ Τιτᾶνας,
 τοὺς τηλαυγεῖς νὰ στήσωσι πνευματικούς τοὺς φάρους,
 ὅπως τὸ σκάφος ἕκαστος ἐκ τῶν ναυτιλλωμένων
 ἐκ τῶν σκοπέλων ὁδηγεῖ μακρὰν αὐτὸ καὶ φέρει,
 ὅταν ὅς τὸν πολυκύμαντον ἀτρύγετον τὸν πόντον
 λυσσᾷ ὁ ἄγριος Βορρᾶς, καὶ ὁ Νότος σᾶν μυκάται,
 καὶ κλαίει καὶ παρακαλεῖ ἡ μάνα κάθε ναύτη
 καὶ ξενυχτᾷ γονατιστὴ εἰς τὸ εἰκονοστάσι.
 τῆς Παναγίας ἡ φτωχὴ νὰ σώσῃ τὸ παιδί της,
 καὶ τάξει ὅς τὴν Παντάνασσαν νὰ τὴ μαλαματώσῃ,
 ἂν φέρῃ τὸ παιδάκι της ὅς τὴν ἀγκαλιά της σῶν...
 τοὺς φάρους τοὺς πυρσοφεγγεῖς καὶ τοὺς ἀκτινοβόλους
 ποῦ ἐπηξάν αἱ ἅγαι ψυχαὶ τῶν ἀθανάτων
 Ζωσιμαδῶν καὶ Καπλανῶν, Ριζάρη καὶ Ἀρσάκη,
 Ζωγράφου, Ζάππα, Δόμπολη καὶ Ἀναγνωστοπούλου,
 Ἀβέρωφ καὶ τῶν Τοσιτσῶν καὶ Γεωργίου Σταύρου,

καὶ τόσων ἄλλων λειτουργῶν τῆς Θείας εὐποιΐας,
 Θεᾶς μεγαλοπράγμονος καὶ μεγαλεπιβόλου,
 ὧν αἱ σκιαὶ αἱ ἱεραὶ μετὰ τῶν ἀσωμάτων
 καὶ ἁγίων πτερυγίζουσι ὅς τοῦ Σαβαώθ τὸν Θρόνον,
 καὶ αἱ ἱλαραὶ των αἱ μορφαὶ αἰγλήεις καὶ θυμήρεις
 μέσα ὅς βάθῃ τῆς καρδιᾶς εἶν' ἐγκεχαραγμένοι
 τοῦ Ἑθνους, ὡς ἰνδάλματα λατρείας καὶ ἀγάπης,
 καὶ ὡς τῆς Σιών τὸ ἅγιον-σεπτὸν προσκυνητᾶρι,
 ἔνθα προσφέρουν οἱ πιστοὶ τὰ δουλικά των σέβη.
 Ποσάκις μέσα ὅς τοὺς κρημνοὺς !!! ὅς τὰς φάραγγας !!!
 [ὅς τοὺς βράχους !!!]

ἡ φαντασία δὲν πετᾷ ὡς μέλισσα τοῦ δάσους,
 ἔνθα ἡ αἰωνόβιος ἡ δρυς καὶ ἡ ἐλάτη
 μὲ τὸν γλυκύν των ψιθύρον τὸν Πλαστουργὸν δοξάζουν,
 καὶ ἡ φίλη ἡ ἀγράμπελος τὴν θύραν τοῦ σπηλαίου
 φράσσει, καὶ μὲ τὸ ἄρωμα εὐφραίνει καὶ μεθύει
 τὸν εὐτυχέστερον θνητόν, τοῦ ὅρους τὸν ὀπλίτην
 ποῦ τρέφεται μὲ ἔρωτας... μ' ἰδανικά... καὶ πόθους...
 καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἡ πλάτανος καὶ ἀγριοκαστανέα
 τὴν δροσερὰν σκιάζουσι καὶ ἐρημικὴν βρυσούλα,
 ποῦ σᾶν πιστὴ θεράπαινα καὶ ἀφωσιωμένη
 μὲ τὰ νερὰ τὰ καθαρὰ, γλυκὰ τὰ κρυσταλλώδη
 τοὺς πόδας τοὺς πολυσχιδεῖς καὶ τοὺς ὀξώδεις πλύνει,
 καὶ ἐκεῖν' ἐγκοινοιοῦμεναι ὥσει Ἀμαδρυάδες
 τὸ περιβάλλον χαιρετοῦν, καὶ κλίνουν τὸν αὐχένα
 εἰς τὴν γλυκεῖαν καὶ ἐλαφρὰν πνοὴν τὴν τοῦ Ζεφύρου,
 καὶ εὐχαριστοῦν τὸν Οὐρανὸν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζουν
 ποῦ ἔχαν τὴν τύχην τὴν καλὴν γιὰ νὰ φιλοξενήσουν
 καὶ νανουρίσουν ἄλλοτε μέσ' ὅς τὸν παχύν τους ἴσκιον
 ὅς τὴν κούνια των τὴν βρεφικὴν ΕΚΕΙΝΟΥΣ !!! ποῦ τὸ
 [Ἑθνος
 δικαίως ἀνεκήρυξε ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΠΑΤΡΙΩΤΑΣ !!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
 (Ἐκ Δελβινακίου)

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΤΡΙΣ

Ποιά πτυχὴ ἄρα κι' ἂν θίξω,
ἢ τὰ φύλλα ἂν θ' ἀνοίξω
τῆς καρδιᾶς μου, δὲν θὰ βρῶ
Σέ!! Πατρίς!! καὶ τὸ Σταυρό!!

Δυὸ μορφὰς γλυκεῖς κ' Εἰκόνας
θείας, ζώσας 'ς τοὺς αἰῶνας,
ποῦ ὁ χρόνος δὲν μπορεῖ
ν' ἀπαλείψῃ κ' οἱ καιροί.

Μίαν τούτων μου λατρεύω,
καὶ τὴν ἄλλην προσκυνῶ,
κι' αἰωνίως θὰ δουλεύω
καὶ θὰ τὰς διακονῶ.

Εἰς αὐτὰς ὀφείλω τόσα,
ποῦ ἱλιγγιᾷ κ' ἡ γλῶσσα
κάποτε νὰ παραστήσῃ
εἴτε καὶ ν' ἀπαριθμήσῃ.

Καὶ τὸ εἶναί μου ἀκόμῃ,
πᾶσαν σκέψιν, πᾶσαν γνώμην
ἀνατίθῃμι κι' ἐλπίδα
'ς τὸν Χριστὸν καὶ 'ς τὴν Πατρίδα.

Εἶναι ἵνδαλμα λατρείας
καὶ νοός τε καὶ καρδίας
καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο,
δι' αὐτὸ κι' ἐκ μέσης ψάλλω:

«Ἰησοῦ Χριστέ μου, δός μου,
ὅπως ἔδωκες τὸ φῶς μου
καὶ τὸν λόγον καὶ τὴν κρίσι,
τὴν ζωὴν, τὸ πᾶν, ὡς εἶδα,
καὶ ὁ Ἔρως νὰ μὴ σβύσῃ
πρὸς τὴν φίλην μου Πατρίδα!!

Κι' ἂν τυχόν ποτε κι' ἀνίσως
εἰς τὰ ξένα γείνω Κροῖσος,
καὶ μοῦ γίνεται κουρκοῦτι
τὸ μυαλὸ 'ς τὰ τόσα πλούτη,
πάλιν νὰ μὴ λησμονῶ,
τὴν Πατρίδα νὰ πονῶ!!!

Καὶ ἐν ὕπνῳ κι' ἐν ἐκστάσει
κ' εἰς εὐχὴν κι' εἰς κάθε φράσι,
καὶ ἐν λύπῃ κι' ἐν ὀδύνῃ,
καὶ εἰς βίου καταιγίδα
πάλ' ὁ Ἔρως νὰ μὴ σβύνη
πρὸς τὴν φίλην μου Πατρίδα!!!

Κι' ἄσβεστον τὸ πῦρ νὰ μένῃ
τῆς ἀγνῆς φιλοπατρίας,
νὰ φωτίζει, νὰ θερμαίνει
τὰς πτυχὰς μου τῆς καρδίας,
καὶ τὸ αἷμα νὰ φλογίζει,
νὰ κινῆται καὶ νὰ σφύζει,
κι' ἐπὶ ἐχθρικῆς ἀσπίδος
ν' ἀπωθῇται, ν' ἀπωθῇ,
νὰ ζητῇ μέχρ' ῥανίδος
'ς τὸν βωμόν Της νὰ χυθῇ!!!

Καὶ τὰ θέλγητρα καὶ κάλλη
Ἀφροδίτης ἐν ὑστάτοις
ποῦ ἐπιθυμοῦν οἱ ἄλλοι,
'μπρὸς 'ς τὸ θεῖον ἵνδαλμά της·
τὸ ἀγνόν, τὸ ἱερό,
σκύβαλα νὰ τὰ θεωρῶ.

Καὶ τὸ ρόδον καὶ τὸ κρῖνον,
καὶ τὸ ἄσμα τῶν Σειρήνων,
καὶ τῆς ξένης ὁ λωτὸς
σκύβαλον νᾶναι κι' αὐτός.

Καὶ χοροὶ καὶ πανηγύρεις,
κι' ἔσπερίδες μεγαπλούτων,
ποῦ γλυστρεῖ ὁ ποῦς καὶ φεύγει,
καὶ ἂν ἔξωμος ἢ Ἴρις
καὶ ὁ Φοῖβος ἐν τοσούτῳ

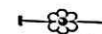
θὰ χορεύουν κατὰ ζεύγη,
καὶ ὁ γέλως κι' αἱ θωπεῖαι,
κι' αἱ τῆς ξένης οὐτοπίαι
δι' ἐμὲ νᾶν' ὅλα φροῦδα,
κι' ὥσει φίλημα Ἰούδα!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

(Ἐκ Δελβινακίου)

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

* Τρεῖς γυναῖκες κάμουν μίαν ἀγορὰν καὶ τέσσαρες ἓνα πα-
νηγύρι.

* Ἡ καρδιά τῆς γυναικὸς ὁμοιάζει πρὸς οἰκίαν, εἰς τὴν θύραν
τῆς ὁποίας εὐρίσκεται πάντοτε ἐνοικιαστήριον.

* Οἱ ἄνδρες εἶναι παίγνιδάκια εἰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, αἱ δὲ
γυναῖκες εἶναι παίγνιδάκια τοῦ Σατανᾶ.

* Αἱ περισσότεραι γυναῖκες παραδίδονται εἰς τὸν Θεόν, ὅταν
δὲν τὰς θέλῃ πλέον ὁ διάβολος.

* Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι ὀπτικά ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ στοργὴ
μεγαλύνει τὰ προτερήματα καὶ σμικρύνει τὰ ἐστώματα.

* Ἡ ἐργασία εἶναι ἡ τροφὴ τῶν ἰσχυρῶν χαρακτήρων.

* Ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα τρία ἐξοδεύουν περισσότερον καιρὸν διὰ νὰ
κάλλωπισθοῦν ἡ γάτα, ἡ μυῖα καὶ ἡ γυνή.

Η ΝΥΜΦΗ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

[Μετά μεγίστης ευχαριστήσεως και υπερηφανείας δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω χαριτωμένον Ἑπειρωτικὸν διήγημα, γραφὲν ἐπίτηδες διὰ τὸ «Ἑπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον» ὑπὸ τοῦ γνωστοτάτου ἀνὰ τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων Ἑπειρώτου, κ. Χρ. Χρηστοδασίλη. Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Ἑπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου», ἀκολουθοῦσα πιστῶς τὸ πρόγραμμά της, ἐπιφυλάσσεται, ὅπως τὸ προσεχὲς ἔτος καταστήσῃ γνωστὴν εἰς τοὺς Ἑπειρώτας καὶ τὴν συμπαθεῖ φυσιογνωμίαν τοῦ διακεκριμένου τούτου λογογράφου συμπατριώτου των.]

Ἐκεῖ πέρα, κοντὰ στὰ Γιάννινα, σ' ἓνα χωριό, ποῦ εἶναι πλεῖο Ἑλληνικὸ κι' ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιορτάζονταν ἡ πρωτοχρονιά, ὅπως γιορτάζεται καὶ σήμερα ἀκόμα, ἑλληνικά, πανάρχαια.

Ὅλο τὸ χωριὸν ντυμένο στὰ γιορτιάτικα του, εἶχε πιάγει στὴν ἐκκλησιὰ καὶ γύριζε στὰ σπίτια χαρούμενο, γιὰ τὴν ἐπισημότητα τῆς ἡμέρας, ποῦ ἔφερε τὸν καινούργιο χρόνο.

Κάθε ἕνας, ποῦ ἔμπαινε στὴν αὐλή, ἄντρας ἢ γυναῖκα, παιδὶ ἢ κορίτσι, ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν θημωνιά ἓνα κλαδὶ πουρναρίσιο καὶ μπαίνοντας στὸ σπίτι, ποῦ ἔκαιγε γερὴ κι' ἀκοίμητη χοντροκούτσουρη καὶ χοντροκάρβουνη φωτιά, ἔβανε τὸ πουρναρόκλαρο ἀπάνω σ' αὐτὴ κι' ἐν ᾧ ἐκεῖνο ἔπαιρνε φλόγα κ' ἐπρατσάλιζε «πράτς-πράτς-πράτς» αὐτὸς ἔλεγε:

— Καλὴ χρονιά κι' ἔτη πολλά. Σερκὰ κατοίκια καὶ θηλκὰ ἀρνιά».

Ἡ ἡμέρα ἦταν ἀσύννεφη καὶ λαμπρή, κι' ὅς ἦταν πρώτη τοῦ Γεναριοῦ, καρδιοχείμωνο.

«Ὅταν γελάῃ ὁ χειμώνας, (λέει μιὰ παροιμία) γελάει γλυκώτερα κι' ἀπὸ τὴν ἀνοιξι».

Ὅλοι οἱ φροῦνοι — ἦταν τόσοι ὅσα καὶ τὰ σπήτια τοῦ χωριοῦ — κάπνιζαν καὶ οἱ καπνοὶ τους σηκώνουνταν τὸν

ἀνήφορο, πρὸς τὸν οὐρανόν, σὰν γαλανοὶ στύλοι, ἀπὸ τὴν ἀνεμιά, σὰν ὕμνοι εὐχαριστήριοι τοῦ χωριοῦ, πρὸς τὸν Πλάστη, ποῦ τὸ ἀξίωσε νὰ γιορτάσῃ καὶ πάλι τὴν Πρωτοχρονιά μὲ καλὸ.

Οἱ γριὲς μαγείρευαν, οἱ νυφᾶδες περετοῦσαν κ' οἱ παρθένες κρατῶντας ἢ καθεμιὰ κανίστρι γεμᾶτο κουλούρια, πηγαινάν στὰ χειμάδια νὰ τὰ βάλουν στὰ κέρατα τῶν κριαριῶν καὶ τῶν τραγιῶν καὶ νὰ ξορκίσουν κάθε κακό: λύκο, γκούσια, ψώρα, βδέλλα, παρμάρα, αὐγολήκα κι' αὐλογιά.

Στὸν γυρισμὸ ἀπὸ τὰ χειμάδια πέντε ὠριόκαλλες κοπελλιές, ντυμένες στὰ πασκαλινά τους, μιὰ καὶ μιὰ, λεβέντισσες καὶ βεργόλιγνες δέκα ἑφτὰ ὡς δέκα ὀγτὼ χρονῶν ἢ καθεμιὰ, μὲ τὰ κανίστρια παραμάσκαλα, ἀνταμώθηκαν στὸ γιοφύρι καὶ μὲ γέλοια καὶ μὲ χαρὲς ἄρχισαν ν' ἀνεβαίνουν χεροπιασμένες τὸν ἀνήφορο γιὰ τὸ χωριὸ καὶ νὰ καμαρύνουν ποῦ ἀπὸ τὰ χτὲς ὡς τὰ σήμερα, μεγάλωσαν τόσο εὐκολὰ κατὰ ἓνα χρόνο.

Ἦταν κι' οἱ πέντε πολυαγαπημένες κι' ἀδερφοποιτὲς στὸ Βαγγέλιο κι' ἔσκαζαν ἂν δὲν ἀνταμόνονταν μιὰ φορὰ τοῦλάχιστον τὴν ἡμέρα γιὰ νὰ ποῦν τὰ τραγούδια τους καὶ τὰ μυστικά τους, τὰ παρθενικά μυστικά τους. Ὅταν φτεροπόδαρες ἀνέβηκαν στὴν ράχη, σὰν ξωτικές καὶ σὰν νεράιδες, πρὶν μποῦν στὸ χωριό, ἡ Περιστέρα, ἡ μεγαλύτερη στὸ ἀνάστημα κι' ἡ ζωηρότερη ἀπ' ὅλες, εἶπε στὲς ἄλλες, τὴν Δάφνη, τὴν Ἀνθή, τὴν Κρουστάλλω καὶ τὴν Μηλιά:

— Μωρές! Μιὰ ὥρα μιλοῦμε καὶ δὲν εἶπαμε τί εἴνοργο εἶδαμε ἀπόψε...

— Ἀλήθεια! ἀλήθεια! (εἶπε ἡ Δάφνη) νὰ τὰ ποῦμε...

— Σταθῆτε, (εἶπε ἡ Ἀνθή) νὰ τὰ ποῦμε... ἔσεῖς φεύγετε σὰν τὰ ἰοκιώματα!

— Ὅρθες νὰ τὰ ποῦμε; (εἶπε ἡ Κρουστάλλω) Κι' ἐδῶ-πέρα στὰ τριδρομα;

— Ἀλήθεια (εἶπε ἡ Μηλιά) τὰ εἰνόρατα δὲν λέγονται ὅπου κι' ὅπου. Ὅχι μόνο δὲν στρέγουν, ἀν εἶναι καλά, καὶ πᾶν χαμένα, ἀλλὰ καὶ τὰ κακὰ γέγονται χειρότερα, ἔλεγε ἡ συχωρεμένη ἡ βάβω μου, ποῦ ἤξερε πολλά.

— Καλά! (ξανάειπε ἡ Περιστέρα) Πάμετε ὅπου πρέπει νὰ τὰ ποῦμε. Ποῦ θέλετε νὰ πᾶμε;

— Νὰ πᾶμε, νὰ πᾶμε... (εἶπε ἡ Δάφνη) νὰ πᾶμε πίσω ἀπὸ τὸ ἅγιο-βῆμα¹ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ἐκεῖ ἔλεγε ἡ δική μου ἡ βάβω ὅτι εἶναι καλὰ νὰ φανερώνη κανέναν τὰ εἰνόρατά του καὶ πουνενὰ ἄλλου.

— Πᾶμε καὶ στ' ἅγιο-βῆμα!... εἶπε στὴν ἀράδα τῆς κι' ἡ Ἀνθή.

— Ἀλλὰ ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ξηγήσῃ;

Ἐρώτησε ἡ Κρουστάλλω.

— Ἀλήθεια ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ξηγήσῃ; Προσέθεσε κι' ἡ Μηλιά.

— Ποιὰ ἄλλη ἀπὸ τὴν Ζαφείρω, τὴν Καλόγρια (εἶπε ἡ Περιστέρα).

Αὐτὴ τὰ ξηγᾷ καλά τὰ εἰνόρατα.

— Νὰ πάη μὲ νὰ τὴ φωνάξῃ· εἶπε ἡ Δάφνη.

— Πάγω ἐγώ, (εἶπε ἡ Ἀνθή). Ἐμένα μοῦ δίνει εὐχές, ὅταν τῆς πάγω τίποτα νὰ φάγῃ ἡ κακομοίρα. Καὶ σήμερα θὰ τῆς πάγω βασιλόπητα. Πόσο θὰ εὐχαριστιώμουν νὰ τῆς ἔπεφτε ἡ δραχμὴ ποῦ ἔβαλε μέσα ὁ πατέρας μου. ...

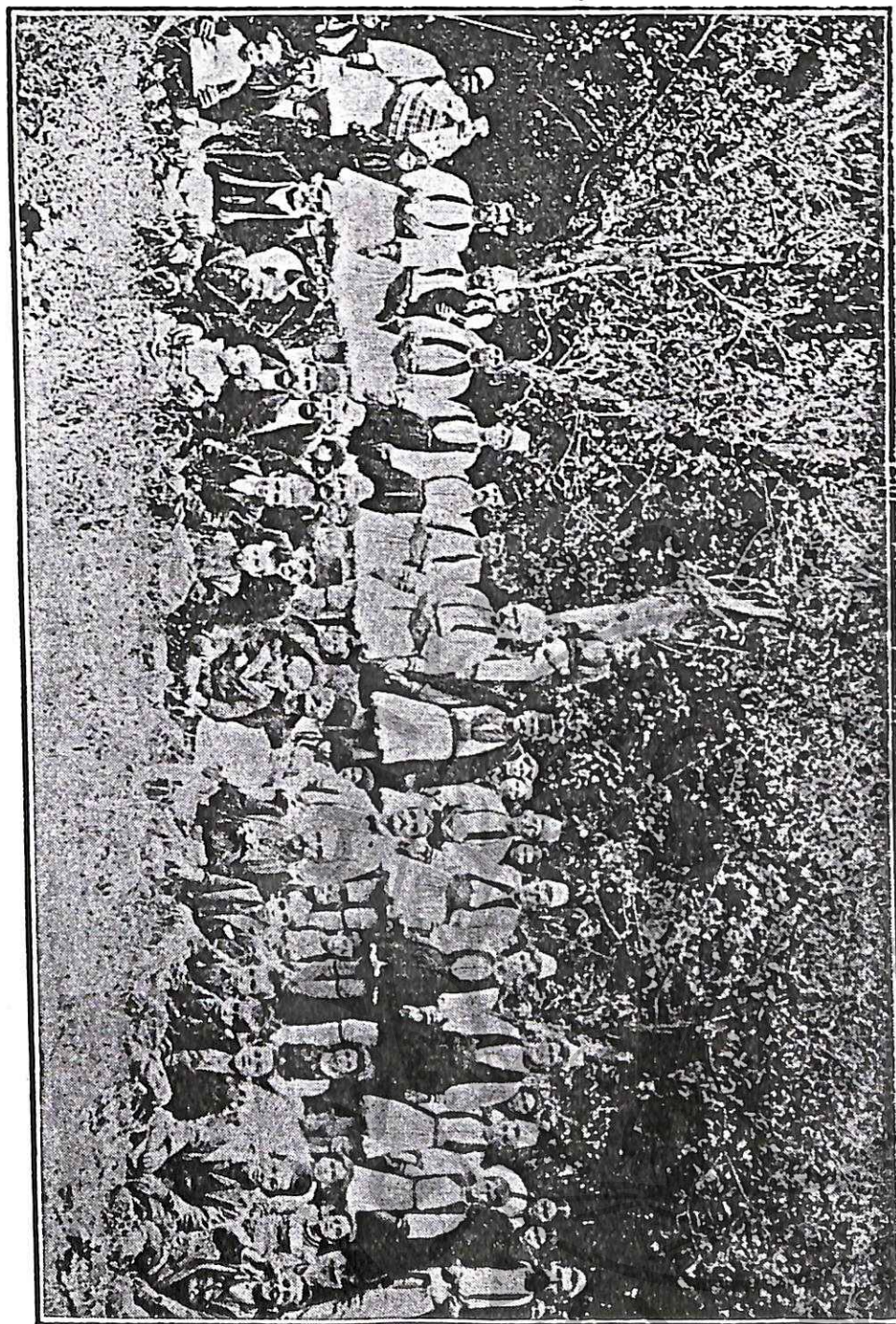
— Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι (εἶπε ἡ Κρουστάλλω) τράβα ἐσὺ ἴσια στὸ σπίτι τῆς Ζαφείρας, κι' ἐμεῖς πᾶμε στὴν ἐκκλησιά.

— ὦρα καλὴ (εἶπε τῆς Ἀνθῆς ἡ Μηλιά γελοῦμενη) κι' ὁ δρόμος σου γυαλὶ καὶ καλὴν ἀντάμωση στ' ἅγιο-βῆμα.

Ἡ Ἀνθὴ τράβηξε γιὰ τὸ χωριό, πεταχτὴ σὰν ζορκάδα κι' οἱ ἄλλες ἐλοξοδρόμησαν γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

Ἡ ἐκκλησιὰ ἦταν λιγάκι ξέμακρὰ στὴν προεξοχὴ τῆς

ΧΟΡΟΣ ΝΟΜΑΔΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

1. Ἅγιον Βῆμα. Λέγεται κι' «ἅγιος βῆμος.»

ράχης, ποῦ εἶναι στημένο τὸ χωριό, κι' ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν ἦταν καθόλου πιθανὸ νὰ βρεθῇ κανέναν ἐκεῖ-γύρα γιατί ὅλος ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ θὰ καταγέγονταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ πρὸ πάντων ἐκείνη τὴν ὥρα νὰ πηγαίνουν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ νὰ χρονουσπολλίζουν.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα ποῦ οἱ τέσσερες ἀδερφοποιτὲς βρίσκονταν πίσω ἀπὸ τὸ ἅγιο βῆμα τῆς ἐκκλησιᾶς κι' ἡλιάζονταν στὸν ὠμορφον χειμωνιάτικον ἥλιον, ὅταν ἤρθε νῆ Ἀνθή.

— Πούναί τη μωρή;

Τὴν ἐρώτησαν οἱ ἄλλες μ' ἓνα στόμα.

— Θάρρη σὲ λίγο (τοὺς εἶπε ἡ Ἀνθή) ὥς που νὰ βάλῃ τὸ μαντήλι της, ὥς που νὰ ξεκινήσῃ κούτσα-κούτσα...

* *

Ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια ἦταν ἀπόπαιδο τῆς Μοίρας... Ἦταν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πλάσματα, ποῦ ἔρχονται στὸν κόσμο μὲ τὴν δυστυχία στὸν ὦμο φορτιό. Εἶχε γεννηθῇ κουτσὴ κι' ἐπειδὴ σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη οἱ κουτσές, οἱ κουλές, οἱ γκαβές (μονόματες) δὲν παντρεύονται — δὲν τὲς παίρνει κανέναν δηλαδή — κι' ὅταν ἀκόμα ἔχουν πολὺ βιό, καὶ τότε ἀκόμα δὲν τὲς παίρνει ἄντρας τῆς προκοπῆς, ἀλλὰ κανέναν κακόσημιος, κι' αὐτὴ ἡ καημένη, ὥς κουτσὴ κι' ἀπὸ φτωχικὸ σπίτι, δὲν παντρεύτηκε, ἀλλ' ἀπὸ μικρὸ παιδάκι τάχτηκε ἀπὸ τοὺς γονέους της καλόγρια, ντύθηκε στὰ μαῦρα μικρὴ-μικρὴ, κι' ἔμαθε ἀργαλειό, κι' ὅταν εἶδε ὅτι μποροῦσε νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί της μὲ τὴ δουλειά της, πεθαίνοντας οἱ γονεοὶ της, τραβήχτηκε σ' ἓνα παράσπιτο χῶρια ἀπὸ τ' ἀδέρφια της, κι' ἐκεῖ ἔστησε γιὰ πάντα τὸν ἀργαλειό της καὶ τὴν φωλιά της.

Ἦταν γλυκομίλητη καὶ καλῆς ψυχῆς γυναῖκα. Τὴν συμπαθοῦσε ὅλο τὸ χωριό, γιὰ τὴν καλωσύνη της, ἀλλὰ τί τὰ θέλεις; Δυστυχισμένος ἄνθρωπος ἡ καυμένη. Ἐβλεπε τὲς

συνομήλικές της μὲ παιδιὰ καὶ μὲ ἀγγόνια, ἔβλεπε τὰ κορίτσια νὰ παντρεύονται καὶ ραγίζονταν ἡ καρδιά της καὶ κατὰ τὰς μετὰ ταῦτα δάκρυα τὴν ἄδικη Μοῖρά της, ποῦ τὴν εἶχε κάμει παρασημειωμένη. Ἡ δυστυχία τὴν ἔκανε νὰ μάθῃ πολλὰ πράγματα καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ γιὰ ρώτημα καὶ κοντὰ στ' ἄλλα εἶχε μάθει νὰ ξηγάῃ καὶ τὰ ὄνειρα.

Στὸ φανερό-φανερό ἦταν ὑφάντρα, ἀλλὰ στὸ κρυφὸ-κρυφὸ εἶταν ἐξηγήτρα πολλῶν σημείων καὶ ὄνειροκρίτρα.

Κρυφόλεγαν ὁ κόσμος ὅτι ἔκανε καὶ μαγικά, ποτὲ ὅμως γιὰ κακό, ἀλλὰ πάντα γιὰ τὸ καλό. Πολλὰ μαλωμένα ἀντρόγυνα ἀγαπιῶνταν ἅμα ἔπιναν ἓνα νερό, ποῦ τοὺς ἔδινε ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια. Ἐλεγαν ὅτι σ' αὐτὸ τὸ θαυματουργὸ νερό, ποῦ φιλοῖνε τ' ἀντρόγυνα, ἔβανε ἓνα φειδοκέρατο καὶ τ' ἄφινε μέσα τρία μεσάνυχτα κ' ὕστερα τῶβγαζε καὶ γι' αὐτὸ τὸ νερὸ γέγονταν θαυματουργό. Μ' αὐτὸ τὸ φειδοκέρατο ποῦ ἦταν σὰν μικρὸ δάχτυλο ποδαριοῦ μικροῦ παιδιοῦ γιάτρευε καὶ τὸ λιόκρο.¹ Γήτευε² βγαλτᾶ, γιάτρευε τὴν βασκανία, ξώρκιζε τὰ κριθαράκια ἀπὸ τὰ μάτια, καὶ τὲς λοῦγγες, κι' ἔφκιανε καὶ μαννόγαλο, πάντα ὅμως γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ της.

Ἀδυναμία της ἦταν νὰ τρέχῃ στοὺς γάμους γιὰ νὰ στολίσῃ τὲς νύφες. Τῆς φαίνονταν σὰν νὰ παντρεύονταν ἡ ἴδια!

Τέτοια ἦταν ἡ καημένη ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια.

* *

Δὲν πέρασε πολὺ ὥρα, ἀφ' ὅτου ἤρθε ἡ Ἀνθή στὸ ἅγιο-βῆμα κι' ἀκούστηκε τὸ κουτσὸ ποδοβολητὸ τῆς Καλόγριας. Τὰ κορίτσια γύρισαν τὰ μάτια τοὺς πρὸς τὴν δεξιὰ γωνιά

1. Ἰκτερος, ἀπὸ τὸ ἥλιος καὶ κρούω.

2. Γοήτευε.

τῆς ἐκκλησιᾶς γιὰ νὰ τὴν ἰδοῦν. Νά την! Φάνηκε μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα καὶ στὰ μάτια.

Τὰ πρόσωπα τῶν πέντε κοριτσιῶν ἄστραψαν ἀπὸ εὐχαρίστησι.

— Ἀργησα, χαλασιά μ';

Ἐρώτησε μὲ τὴν βεβαιότητα οὐ θὰ ἦς ἔλεγιαν «ὄχι».

— Ὅχι! (τῆς ἀποκρίθηκαν ἐκεῖνα) Ἦρθες καὶ πολὺ γλήγορα.

— Τὸ ἔρημό μου τὸ ποδιάρι, (εἶπε μὲ καημὸ) δὲν μ' ἀφίνει νὰ περπατῶ γλήγορα.

Καὶ σὰν νὰ μὴν ἤξερε τάχα τί τὴν ἤθελαν τὰ κορίτσια, ἐρώτησε.

— Καὶ τί μὲ θέλαταν, μωρές, καὶ μὲ φέραταν ἐδῶ γύρω στοὺς πεθαμένους;¹ Νὰ σᾶς πάρῃ ὁ Διάτανος² νὰ σᾶς πάρῃ!

— Νὰ μᾶς ξηγήσης (τῆς εἶπεν ἡ Περιστέρα) τὰ εἰνόρατα, ποῦ εἶδαμε ἀπόψε...

— Καθίστε, (εἶπε στὰ κορίτσια) καθίστε καὶ ἡ καιθεμιὰ ᾧς ἔρχεται ἐδῶ στὴν «θύρα τῶν Ἀγγέλων»³ νὰ μοῦ λέῃ τὸ εἴνορό της...

Πρώτη-πρώτη πῆγε κοντά της ἡ Περιστέρα, γονάτισε μπροστά της καὶ ἄρχισε νὰ τῆς διηγίεται τὸ ὄνειρό της.

— «Σὰν νὰ εἴμουν σ' ἓνα ὑπέρψηλο μέρος καὶ κύτταζα «κατὰ τὴν Ἀνατολή. Γύρω μου χωριά, πολιτεῖες, λόγγοι, «λειβάδια, κάμποι, βουνὰ καὶ ἓνα μεγάλο ποτάμι στὴν μέση. «Ἀνθρώποι πηγαινάν περὰ-δῶθε, ἄλλοι καβάλλα καὶ ἄλλοι «πεζοί, γιδοπρόβατα βοσκοῦσαν στὰ πλάγια, καὶ ἄγέλες καὶ «λακινιές. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε σὰν χαρὰ Θεοῦ, καὶ τὰ πουλά-

1. Σ' ὅλα τὰ ἐλληνικὰ χωριά τὰ νεκροταφεῖα εἶναι στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησιᾶς.

2. «Διάτανος» γιὰ νὰ μὴν πῇ «Διάβολος».

3. Στὴν μέση τοῦ «ἁγίου βήματος» ὑπάρχει μιὰ σχισμὴ, σὰν στενομακρο παραθύρι ποῦ τὴν ὀνομάζει ὁ Λαὸς «θύρα τῶν Ἀγγέλων».

«καὶ κελαῖδοῦσαν. Ἐκεῖ ποῦ στέκομουν καὶ θιαμαίνομουν «τὴν ὠμορφάδα τοῦ κόσμου, εἶδα πολὺν κόσμον νὰ μπαίνει «σπίτι μου μὲ βιολιά καὶ μὲ μιὰ σταυροφόρα σημαία.¹ Μιὰ «φωνὴ μεγάλη σύρθηκε καὶ ἔλεγε ὅτι ἐμένα ζητοῦσαν ἐκεῖ- «νος ὁ Κόσμος.

«Ἔκανα νὰ τρέξω γιὰ νὰ πάω στὸ σπίτι μου καὶ ἀπὸ «τὴν πολλὴ μου τὴν προσπάθεια ξύπνησα!»

Σώπασε ἡ Περιστέρα καὶ ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

— «Μὲ γειά σου, μὲ χαρὰ σου καὶ στὰ τίμιά σου στέ- «φανα ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ θὰ χαροῦμε ὅλοι».

Παραμέρισε ἡ Περιστέρα χαρὺμένη καὶ ἐντροπαλὴ καὶ πῆγε μπροστὰ στὴν ὄνειροκρίτρα καὶ στὴν «θύρα τῶν Ἀγγέλων» ἡ Δάφνη.

— «Ἐγώ, (εἶπε ἡ Δάφνη) ἔβλεπα ὅτι τάχα εἴμουν μέσα «στὸ σπίτι μου. Τὸ σπίτι μου ἦταν σὰν ἀλλοιώτικο, πλειὸ «μεγάλον, πλειὸ πλατὺ, πλειὸ ψηλὸ καὶ θύρες καὶ παράθυρα «ὀρθάνοιχτα. Ἡ μάνα μου κρατοῦσε στὰ χέρια της ἓνα «ἄσπρο χαρτὶ καὶ μοῦ τὸ ἔδειχνε».

— «Εἶναι ἀπὸ τὸν ξενιτεμένο μου τὸν πατερούλη! (τῆς «εἶπα). Δὸς μοῦ το νὰ τὸ φιλήσω».

— «Ἀπὸ τὸν πατέρα σου εἶναι», μοῦ εἶπε ἐκεῖνη, καὶ «στὴν στιγμὴ μιὰ βροντερὴ ντουφεκιὰ ἀκούστηκε στὸν «δρόμον καὶ ἓνα ποδοβολητὸ ἀλόγου στὴν ἐξώθυρά μας...»

Σώπασε ἡ Δάφνη καὶ ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

— «Μὲ γειά σου, μὲ χαρὰ σου καὶ καλὰ δεξίματα τοῦ «πατέρα σου σὲ λίγον καιρὸ νὰ χαροῦμε ὅλοι!»

Παραμέρισε ἡ Δάφνη καὶ πῆγε μπροστὰ στὴν ὄνειροκρίτρα ἡ Ἀνθή.

— «Ἐγώ, (εἶπε ἡ Ἀνθή) εἶδα ὅτι περπατοῦσα καὶ χό- «ρευα καὶ τραγουδοῦσα. Τίποτε ἄλλο!»

1. Στοὺς γάμους στὴν Ἠπειρὸ μεταχειρίζονται σημαία μὲ Σταυρό. Πολλὲς σημαῖες ἔχουν ζωγραφισμένους τοὺς πολιτοῦχους τῶν χωριῶν ποῦ ἀνήκουν.

Κι' ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

— « Μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου καὶ τοῦ χρόνου νὰ ἰδῇς « σωστότερο ».

Παραμέρισε ἡ Ἀνθὴ καὶ πῆγε μπροστὰ στὴν ὄνειροκρί-
τρα ἢ Κρουστάλλω.

— « Ἐγὼ (εἶπε) ἔβλεπα, σὰν νὰ περνοῦσα ἓνα ποτάμι...
« Τί ποτάμι θολό, κόκκινο. Ἐδῶ νὰ μὲ σύρῃ κάτω καὶ νὰ
« πνιγῶ, ἐκεῖ νὰ μὲ σύρῃ... Εἶδα κι' ἔπαθα ὥς ποῦ νὰ τὸ
« περάσω. Ὅταν βγῆκα στὴν ἄλλη ἄκρῃ τάχα ἡῦρα ὅλους
« τοὺς δικούς μου. Μ' ἄρπαξαν στὴν ἀγκαλιά, μ' ἐφίλησαν
« καὶ δὲν μ' ἄφιναν ἀπὸ τὰ φιλήματα ».

Τῆς εἶπε ἡ Ζαφείρω:

— « Μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου κι' ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὰ
« κἀνὴ περαστικά, καὶ νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ κάθε ἀρρώστειά ».

Παραμέρισε ἡ Κρουστάλλω κι' ἦρθε μπροστὰ στὴν ὄνει-
ροκρίτρα ἢ Μηλιά μὲ μιὰ ἄξαφνὴ μελαγχολία στὸ πρόσωπό
της. Γονάτισε κι' ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της στὸ « ἅγιο-
βῆμα » κι' ἄρχισε νὰ διηγίεται τ' ὄνειρό της:

— « Εἶδα σὰν νὰ ἦταν ἀπάνω σ' ἓνα μαῦρο τραπέζι ἓνα
« μοναχὸ στεφάνι στολισμένον μὲ κάτασπρα λουλούδια. Ἐκεῖ
« ποῦ τὸ κύτταζα μὲ προσοχή, εἶδα σὰν νὰ σηκώθηκε μο-
« ναχὸ του τὸ στεφάνι κι' ἔκατσε στὸ κεφάλι μου. Κρύωσα
« καὶ μ' ἔπιακε ἀνατριχίλα. Ἐνας μεγάλος καθρέφτης πα-
« ρουσιάστηκε μπροστὰ μου, κι' εἶδα μέσα ὅτι τάχα γένο-
« μουν... νύφη κι' ὅτι περιμένονταν ὁ γαμπρὸς μὲ τὸ ψίχι
« νὰ μὲ πάρουν. Ἀξαφνὰ ἀνοίγει ἡ σκεπὴ τοῦ σπητιοῦ καὶ
« καταιβαίνει ἀπ' ἐκεῖ-ὁ γαμπρὸς ἓνας νέος μ' ἄσπρα φο-
« ρέματα κι' ἄσπρα φτερὰ στὲς πλάτες του. Μ' ἄρπαξε στὴν
« ἀγκαλιά του καὶ μ' ἐσήκωσε τ' ἀψήλου σὰν νὰ ἦταν ἀη-
« τός. Μ' ἐσήκωσε, μ' ἐσήκωσε καὶ μὲ ἔσυρε στὰ οὐράνια
« ἀλαφρὰ-ἀλαφρὰ σὰν νὰ εἴμουν πούπουλο ».

Κι' ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε μὲ φανερὴ λύπη:

— « Χαρὰ στὴν τύχη σου, κοπέλλα μου! Ἐσὺ θὰ γένῃς
« ἡ ὡμορφότερη κι' ἡ καλύτερη νύφη ἀπ' ὅλες. Μακάρι νὰ
« τὴν εἶχα κι' ἐγὼ τέτοια τύχη, ὅταν εἴμουν στὴν ἡλικία σου! »

Ἐπειτα εἶπε καὶ στὲς πέντε μαζὺ τὲς ἀδερφοποιτές:

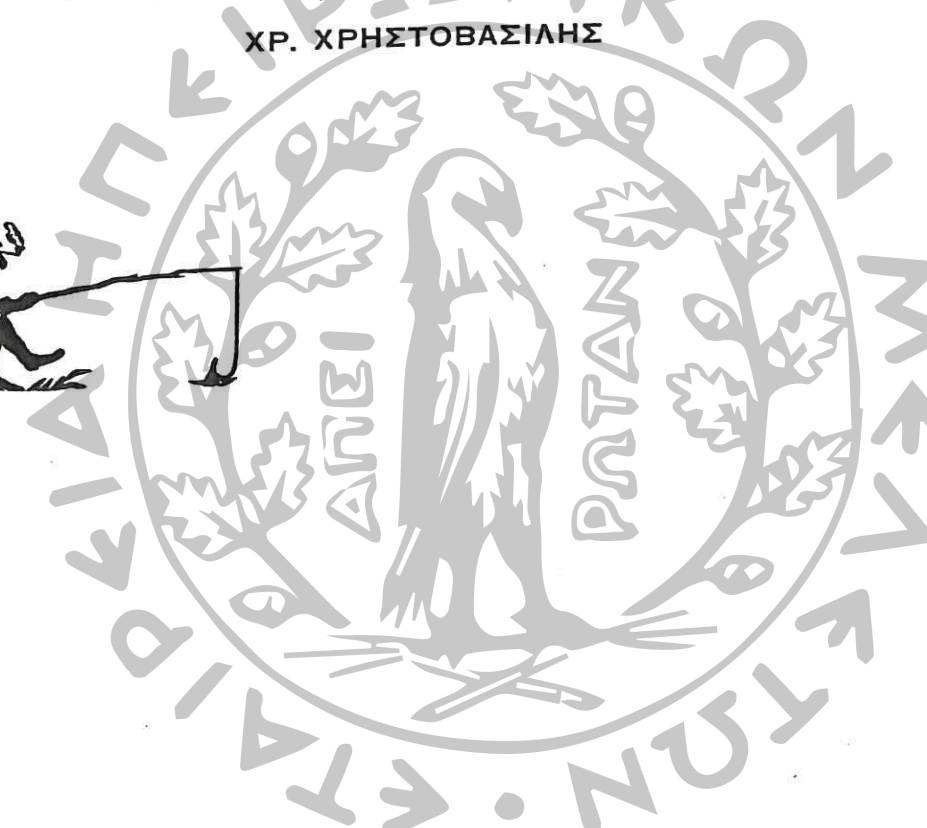
— Πηγαίνετε στὰ σπίτια σας κι' ἐλᾶτε κάθε μιὰ χώρια
αὔριο νὰ σᾶς ξηγήσω τὰ εἰνόρατά σας μὲ πλειότερα λόγια...

*
* *

Τὴν ἄλλῃ τὴν ἡμέρα πῆγαν στὸ σπίτι τῆς Ζαφείρας, τῆς
ὄνειροκρίτρας τοῦ χωριοῦ κι' ὅλων τῶν περιχώρων κι' αὕτῃ
σ' ὅλες εἶπε τὴν ἀλήθεια καὶ μοναχὰ στὴ Μηλιά εἶπε
ψέματα...

Μέσα στὸν καινούργιον χρόνο ἡ Περιστέρα καλοπαντρεύ-
τηκε, ἡ Δάφνη ἐδέχτηκε τὸν ἀγαπημένο της τὸν πατέρα ἀπὸ
τὴν ξενητεία, ἡ Ἀνθὴ πέρασε « χορεύοντας καὶ τραγου-
δώντας » ζωὴ ξέγνοιαστὴ ἀθώου κοριτσιοῦ, ἡ Κρουστάλλω
τράβηξε μιὰ πολὺ-πολὺ βαρεῖα ἀρρώστεια, ποῦ γλύτωσε
ἀπὸ τὴν « Λαβίδα τοῦ Παπᾶ » κι' ἡ Μηλιά — Ἄχ! ἡ καῦ-
μένη ἡ Μηλιά! — ἀντὶ νυφικὸ ἐφόρεσε νεκρικὸ στεφάνι κι'
ἔγινε καθὼς τὸ εἶδε στ' ὄνειρό της „Νύμφη τοῦ Ἀγγέλου“.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Στὸν σεβαστό μου δάσκαλο Χ. Χρηστοβασίλη.

Φωτοπλημμύριστα βουνὰ καὶ φουντωμένα λόγγα,
κουσταλλωμένα ρέμματα καὶ γάργαρας βρυσοῦλες,
ἀγροί, ποῦ κυματίζετε στὸ χάϊδεμα τ' ἀγέρα,
λειβάδια λουλουδόσπαρτα, ζωγραφιστὲς ραχοῦλες.

Καθάριε, ἀδάκρυστε οὐρανέ, καὶ χρυσωμένη δύση,
σὺγοῦλες ροδοδάχτυλες, ἀηδόνια ἐρωτεμένα,
ἀμπέλια, π' ὄνειρεύεστε στὸν πεθαμὸ τῆς μέρας,
Τάρφοι, ποῦ κλεῖτε μέσα σας κουφάρια ἀγαπημένα.

Φτωχὴ ἐκκλησιά, ἀπὸ τὸν κισσὸ σφιχτοαγκαλιασμένη,
δέντρα ψηλά, ποῦ κρύβετε ἀνάμεσα στὰ κλώνια
τῶν λιγερῶν μικρῶν πουλιῶν τὲς μάγες πολιτεῖες.
Στέγες, ποῦ δίνετε ἄσυλο στὰ μαῦρα χελιδόνια.

Φτωχὰ σπιτάκια, ταπεινὲς καλύβες ἀχυρένιες,
π' ἀπλόνεστε ἀπαλὰ-ἀπαλὰ κοντὰ στὸ περιγιάλι,
πῶς λαχταρῶ ἀνυπόμονα νὰ λάμπῃ ἐκεῖν' ἡ μέρα
ποῦ στήν θερμὴν σας ἀγκαλιά θὰ μὲ δεχτῆτε πάλι!...

Ἑσκή Σεχέρ, 1910.

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

Ἡρώτησέ ποτε ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Θ' τὸν ποιητὴν Δερᾶτον
διὰ τί γέρων ὦν ἐνυμφεύθη τοσοῦτον νέαν σύζυγον.

— Ποιητικὴ ἀδεία, Μεγαλειότατε, ἀπήντησε.

Φιλάργουρός τις ἀσθενὴς ἀκούσας ὅτι ἡ ζωὴ του μόνον ὀλίγας
ἡμέρας ἔμελλε νὰ παραταθῇ.

— Πόσον λυποῦμαι, ἀνέκραξε, διὰ τὸ ἐνοίκιον, τὸ ὁποῖον εἶναι
προπληρωμένον διὰ δύο ὁλοκλήρους μῆνας!

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΙΤΙΚΑ

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ δικηγόρου κ. Φ. Λαμποδιτιάδου, κατὰ τὴν κώ-
μην Δουδιανὴν τῆς Δροπόλεως, εἰ.ε ἐντετειχισμένη ἔξωθεν τῆς πύλης
καὶ ἀριστερᾷ τῆς πρὸς τὴν ρηθεῖσαν οἰκίαν ἀγούσης, πλάξ τετρά-
γωνος ἐκ Παληοκάστρου (περὶ οὗ κατωτέρω) μετενεχθεῖσα, ἐφ' ἧς
υπάρχει γεγλυμμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἣν ἂν τις ἄλλος δὲν ἐδημο-
σίευσε, δημοσιεύομεν αὐτὴν ἡμεῖς πρῶτοι.

ΣΥΜΦΟΡΑ

ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡ..

ΕΖΗΣΕΝ ΕΤΗ Ν

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν εὐρόντων, ἡ πλάξ αὕτη εὐρέθη πρὸ
πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Δροπόλεως παρὰ τὴν κώμην Σω-
φράνικα, ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς Δουδιανῆς καὶ 1/4
τῆς Γορίτσας, παρὰ τὸν ἐκεῖ διασωζόμενον πύργον, τὸν καὶ «πα-
ληόκαστρον τῆς Δροπόλεως» ἐπικαλούμενον. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη
φαίνεται οὔσα ψήφισμά τι Δρυϊνουπολιτῶν, ἡ τιμητικὴ ἐπιγραφή
τεθειμένη ἐπὶ ἀνδριάντος τινός, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρίστωνος, ὃς ἦν,
καθ' ἃ εἰκάζεται, Ἀθηναῖος ἰδρυτὴς πόλεως τινος ἐνταῦθα.

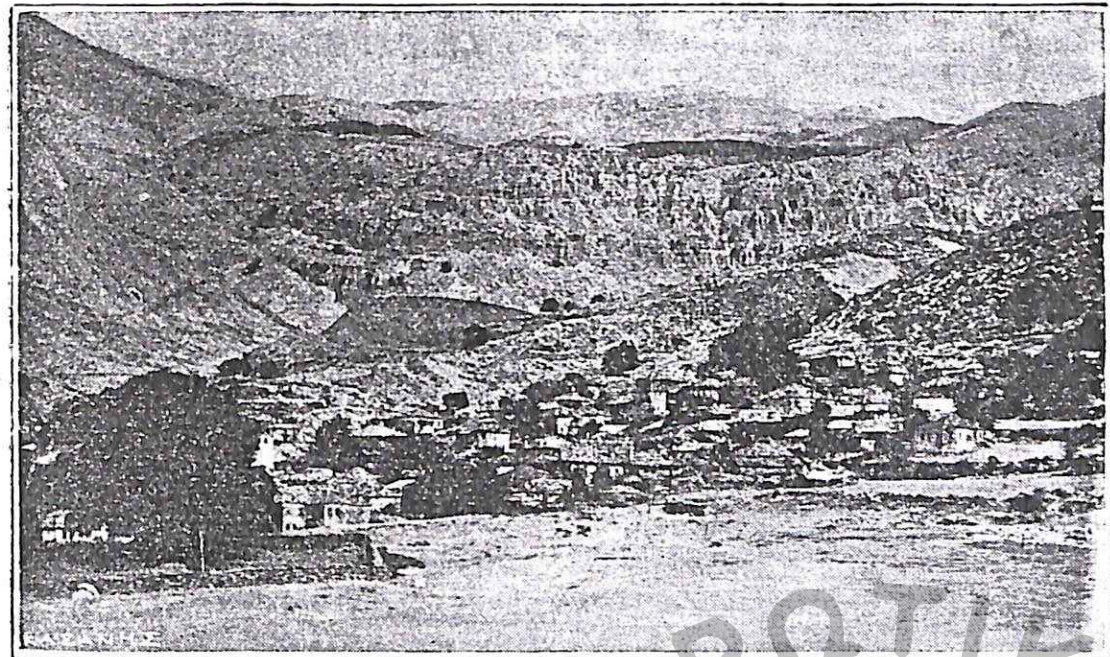
Οὗτος εἶναι ὁ κυριώτερος ἀρχηγός, τοῦ ὁποίου ὁ εὐάριθμος στρα-
τός διέμενε πάντοτε εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος «παληόκαστρον», ὅπερ
τότε κατέστη ὀχυρώτατον φρούριον, ἕνεκεν τοῦ ἀπεράντου ἐκ δρυῶν
δάσους, ὑφ' οὗ πρότερον ἐκαλύπτετο ἡ εὔφορος αὕτη πεδιάς καὶ
τὸ ὁποῖον κατεστράφη μετὰ ταῦτα, ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου ὑλοτο-
μίας πρὸς οἰκοδομὴν ὀχυρωμάτων καὶ κτιρίων. Οὐδεὶς ἠδύνατο
νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου τούτου, ἡ πολιορκία τοῦ ὁ-
ποίου διήρκεσεν ὡς λέγεται δώδεκα ὅλα ἔτη. Εἴτα ἐν μιᾷ νυκτί,
διὰ προδοσίας γυναικὸς τινος ἐξ Ἐπισκοπῆς, ἧς τὸ ὄνομα ἐπὶ τοῦ

παρόντος με διαφεύγει, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἔπειτα καὶ αὐτὴν τὴν γυναῖκα κατεδίκασαν εἰς ἄτιμον θάνατον. Τὴν γυναῖκα ταύτην, ὡς λέγεται, εἶχον τὰ μέση ταῦτα, ἵνα πλύνῃ τοὺς ἀποθαμένους. Εἶχεν ὁμως αὕτη καὶ τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ὁμολογῇ εἰς ἄλλους, πᾶν ὅ,τι ἔβλεπεν εἰς τὰ τῶν τεθνεώτων σώματα. Ἔνεκα τούτου ὡς καὶ διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ φρουρίου, ὁ λαὸς ἐκρήμνισεν αὐτὴν ἐκ τινος βράχου ἐγγὺς τῆς *Γλύνας*. Τὸ «παληοκάστρον» τοῦτο, οὗτινος τὸ ἄσμα εἰσέτι ἄδεται, κεῖται κάτωθεν τῶν Σωφρατίκων ἐν τῇ πεδιάδι καὶ καλεῖται «κάστρον τῆς Ὠρηᾶς ἢ τῆς Ἀργυιάς» ἐκ τῆς Ἀργύρας· διότι διεσώθη παρὰδοσίς τις καθ' ἣν ἢ μονοβύζα Ἀργύρῳ ἐπολιορκήθη ἐντὸς τοῦ «παληοκάστρου» τούτου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ, ἂν δὲν ἐπρόδιδεν αὐτὸ ἢ προαναφερθεῖσα γυνή, προδοῦσα τὸ ὑδραγωγεῖον, δι' οὗ ὑδρεύετο τὸ φρούριον. Αὕτη εἶπεν εἰς τοὺς πολιορκητάς «νὰ θρέψουν τ' ἄλογα κριθάρια καὶ βοῦθια καὶ νὰ μὴ τὰ ποτίσουν πολλές ἡμέρες, γιὰ ν' ἀναγκασθοῦν ἀπὸ τὴν πολλὴν τὴ δίψα ναῦρουν τὸ νερό, ποὺ ἔρχονται πέρα ἀπὸ τὴν Τσελίσταν». Οἱ πολιορκηταὶ ἔπραξαν τοιοῦτοτρόπως· καὶ παραδόξως οἱ ἵπποι ἀντελήφθησαν τὴν ὑπαρξιν ὑδραγωγείων ἐφ' ὧν ἐκτύπων τοὺς πόδας. Ἀμέσως ἐπέσυραν τὰ ἐπὶ τῶν ὑδραγωγείων χώματα καὶ ἔκοψαν τὸ νερό» διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὁποῖου ἐκυριεύθη τὸ φρούριον, ἐκτὸς τῆς μονοβύζας Ἀργύρας, ἥτις, ὡς λέγεται, ἐπῆρε μίαν πλάκα μεγάλην καὶ ἐπήδησεν ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ φρουρίου, πετάξασα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ταύτην εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Καλογοραντζῆς, ἔνθα καὶ μέχρι σήμερον ἢ θέσις ἐκείνη καλεῖται «κουρήτα τῆς Ἀργύρας». Εἰς τὰ ἐρεῖπια τοῦ ρηθέντος φρουρίου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀρχαιοτάτες καὶ τάφοι εἰς ἓνα τῶν ὁποίων ἀνήκει καὶ ἡ προαναφερθεῖσα ἐπιγραφή.

Ὁ τάφος οὗτος εἶχε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν εὐρόντων ἀνάγλυφα, ὄνθη καὶ κρίνα φθαρόντα ἐκ τῆς τριβῆς. Ἐντὸς δ' αὐτοῦ εὐρέθη μέγα ἀρχαϊκώτατον ἀγγεῖον μετὰ γλυφᾶς Διονυσιακῶν παραστάσεων ἀρίστης τέχνης. Ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς φαίνονται εἰσέτι καὶ δύο κυκλοειδεῖς γραμμαὶ παριστῶσαι ἴσως, ἢ μὲν τὸν *Ἥλιον*, ἢ δὲ τὴν *Σελήνην*. Ἐγγὺς τοῦ τάφου, εἰς ὃν εὐρέθη ἢ ἐπιγραφή αὕτη, πρὸς τὸ ΝΔ, εὐρέθησαν ἴχνη μακρῶν τειχῶν ἐξ ὀγκολίθων. Παρ' αὐτὰ εὐρηγὰ καὶ συντρίμματα λίθων ἀναλίσκων μαρτυροῦντα ὅτι ἡ πόλις αὕτη, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ φρούριον, ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον πολιτισμοῦ· περίβλεπτος διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν πληθὺν τῶν οἰκοδομῶν της. Ἐνταῦθα συνέρρεον ἅπειροι ξένοι καὶ περίοικοι διὰ τοὺς τελουμένους ἀγῶνας ἱπποδρομιῶν.

Ὁ ποταμὸς Δρυϊτῆς κατὰ τὰς χειμερινὰς πλημμύρας ἐξάγει ὅσα καὶ λίθους, ὅπως καὶ τὸ ὑνίον τοῦ γεωργοῦ ἀνασύρει τοιαῦτα λεληθότως ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ἐγγὺς τῆς Γορίτης καὶ τοῦ Τεργιαχανίου, ὑπάρχουσιν ἐρεῖπια οἰκιῶν, ὑπογείων ἐκκλησιῶν κτλ. ὡς καὶ ἐκκλησίαι τις ἐπὶ κυκλωπέων θεμελίων, σεμνυνομένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐκκλησία αὕτη, ἥς τὰ ἐρεῖπια σώζονται λαμπρά, ἦν

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΝ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ)

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ἄλλοτε μητρόπολις τῆς Δρυϊνουπόλεως, καταστραφείσα ὑπὸ τῶν Γότθων τῷ 558 μ. Χ. Εἶτα ἀνεδείχθη ἔδρα ἐκκλησιαστικῆ, ἢ ἀπέναντι κώμη *Ἐπισκοπή*, εἰς ἣν ὁ Δρυϊνουπολιτικὸς θρόνος ἔμεινε μέχρι τοῦ 1110, ὁπότε Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ἐπροίκισεν οὐ μόνον τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ οἰκήματα μετὰ διάφορα προνόμια καὶ χαρίσματα, κατ' αἵτησιν τοῦ τότε σοφοῦ καὶ ἐπιστήμονος ἀγίου Δρυϊνουπόλεως ἐπισκόπου *Μεθοδίου*. Καταστραφείσης τῆς *Ἐπισκοπῆς* ὁ θρόνος τῆς Δρυϊνουπόλεως μετενήχθη εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐπὶ τῆς *Υψηλῆς Πέτρας*, τὸν ναὸν τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος τῷ 1183 οὐ μόνον ἐμεγάλωσε καὶ ἐσκέπασε μετὰ μόλυβδον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπισκοπικὸν τοιοῦτον ἀνέδειξε.

Τῷ 1395 ἐπὶ Πατριάρχου Καλλίστου Β' καὶ ἡγεμόνος Γκιὼν Ζενεβίσου, ὁ θρόνος τῆς Δρυϊνουπόλεως μετεφέρθη εἰς τὸ Ἀργυροκάστρον. Ἐκτοτε τὸ Ἀργυροκάστρον ἐτιμήθη μετ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος καὶ σκοποῦ καὶ ναὸν ἐπισκοπικὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος καὶ σθέντα δαπάνη τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου τῷ 570 μ. Χ. μετ' αὐτοκρατορικὸν χρυσόβουλλον, δι' οὗ οἱ ἀρχιερεῖς ἐγράφοντο «Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου». Κατόπιν δὲ τίς οἶδε εἰς ποίαν ἀκριβῶς ἐποχὴν καταστραφέντος ἢ μεταβληθέντος τοῦ ἐν λόγῳ ἐπαρχιακοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναοῦ ἐκτίσθη πρῶτον κατὰ τὸ 1492 ὁ κατὰ παλαιὰν ἀγορὰν ἐπισκοπικὸς ἐπαρχιακὸς τοιοῦτος ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Πρῶτερον ὁ ναὸς οὗτος, ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ ὁποῦ, ἐκτίσθη ὁ νῦν μητροπολιτικὸς ἐπαρχιακὸς τῆς Μεταμορφώσεως ναὸς, ἦν ἐκκλησιδίων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναοῦ Παντοκράτορος, ὅπερ ὡς λέγεται, ἦν θαυματουργόν, μάλιστα ἐν αὐτῷ ἦν καὶ νεκροταφεῖον, οὗτινος ἡ θέσις δὲν ἤρκει πρὸς αὐξησιν καὶ συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ τῆς ἐπαρχίας ἡγοράσθη ἅπας ὁ πέριξ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐκκλησιδίου χώρος καὶ ἐκτίσθη τῷ 1776 ὁ νῦν ἐπαρχιακὸς μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ οἰκήματα πρὸς διαμονήν. ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ εὐπαιδέυτου ἐπισκόπου Δρυϊνουπόλεως Δοσιθέου ἐκ Μετσόβου, ὅστις μετὰ ταῦτα διεσάφισε τὰ διάφορα τῆς Μητροπόλεως κτήματα, τὰ ὁποῖα κεῖνται εἰς τὴν *Ἐπισκοπὴν*, *Ὑψηλὴν Πέτραν* (Τσέπου) κτλ., ὧν τὸ δέκατον, μέχρι τοῦ μητροπολίτου Παντελεήμονος, ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἐν Ἀργυροκάστρῳ Μητροπόλεως. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1835 Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἀποφάσει, ἠνώθησαν Χειμάρρα τε καὶ Δέλβινον μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως, προαχθείσης εἰς Μητρόπολιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Δρυϊνουπόλεως, Δελβίνου καὶ Χειμάρρας, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Χαονίας, καὶ πρῶτος μητροπολίτης διωρίσθη Παῖσιος ὁ Μωραΐτης, ὅστις ἀπὸ ἀρχιδιακόνου Ἰωαννίνων ἐχειροτονήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 16 Σεπτεμβρίου μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, ἀλλ' ἀπέθανε καὶ δὲν ἐπρόφθασεν οὔτε νὰ μνημονευθῇ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐκηρύχθη μετ' ἐκείνην ἘΔ' μητρόπολις, μηδέποτε ἔκτοτε εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῶν Ἰωαννίνων ἀρχὴν ὑπαχθείσα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καθ' ἣν ἡ Ἐπισκοπὴ ἐκηρύχθη μητρόπολις, ἐκανονίσθη, ἵνα ὁ κατὰ καιρὸν μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Δελβίνου καὶ Χειμάρρας ἱερουργῇ, τὸ Πάσχα εἰς τὸ Ἀργυροκάστρον, τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ Δέλβινον, τὰ Θεοφάνεια εἰς τὴν Χειμάρραν, τὴν 15 Αὐγούστου εἰς τὴν Βοστίναν, τὴν 8 Ἰουλίου εἰς τὸ Λάμποβον τοῦ

Σταυροῦ, τὴν 18 Ἰανουαρίου εἰς τὴν Δρόβιανην, τὴν 2 Φεβρουαρίου εἰς τὸ Λάμποβον τοῦ Ζάππα, τὴν 20 Μαΐου εἰς τὴν μονὴν τῆς Ὑψηλῆς Πέτρας καὶ καθέξῃς. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐπεκυρώθη καὶ διὰ γράμματος κοινοῦ ἐπαρχικοῦ, ὡς εἶναι κεκυρωμέναι διὰ γράμματος ὁμοίου καὶ ἄλλαι τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μητροπόλεως. Ὁ δὲ τίτλος ὑπέρτερος καὶ ἑξαρχος πάσης Χαονίας, ἀνήκει εἰς τὰ χωρία τοῦ Κουρβελεσίου, τὰ ὁποῖα πρότερον ἦσαν Χριστιανικά καὶ ὑπήγοντο αὐτὰ τε καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Δρυϊνουπόλεως, ἧς ἡ θέσις, ὡς ἀναφέρεται προηγουμένως, ἦν εἰς τὴν κώμην Γορίτσαν, εἰς ἣν ὑπάρχουσιν ἐρείπια λαμπρὰ ὡς καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς ναὸς, οὗτινος τὰ ἐρείπια κεῖνται ἀριστερὰ τῆς πρὸς τὸ Ἀργυροκάστρον ἀγοῦσης ὁδοῦ, ἐνθα ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

ΗΗ ΟΝ . . ΤΕ
Α + 3 Ρ Λ Δ . . .

Κάτωθεν ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ τιμωμένου ναοῦ σώζονται οἰκοδομῶν ἱγνή, ἅτινα ὀνομάζονται «Γιαννάκιδων, Δημήτρίδων καὶ Ἀστράκιδων», ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ θέσις τις καλουμένη «ἁλῶνι τοῦ Δήμου», ἐγγὺς τῆς ὁποίας ὑπάρχει πηγὴ τις «νερὸν ἀσκητοῦ» καλουμένη, ἐνθα λέγεται, ὅτι ὁ ἀσκητὴς οὗτος, καλούμενος Δαμασκηνός, προσεῖθε τὴν καταστροφὴν τῆς Δρυϊνουπόλεως. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν κωμῶν Γορίτσας καὶ Φραστάνης ὑπάρχουσι πλείστα ὅσα ἐρείπια οἰκιῶν καὶ ἐκκλησιῶν ὡς «Παληοχώρι, Σαμαρὰ, Ἀγναντα, Πετρινά, Κωσταντὰ (Ἅγιος Κωνσταντῖνος) καὶ Παναγία», ἐν ἣ κεῖται εἰς ἀρχιερεῖς, οὗτινος ὁ τάφος, ὡς λέγεται, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ἑπτὰ δένδρων. Πρὸς δὲ τὸ Τεργιαχάτιον ὑπάρχει ἐκκλησίᾳ ἡμικρήμινιστος ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, εἰς ἣν σώζεται καὶ μιστὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ὡς λέγεται, εἶχεν ἄλλοτε συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ Παλαιοκάστρου.

Γνωστοὶ τῆς Δρυϊνουπόλεως ἀρχιερεῖς εἰσὶ:

.....
432

Θεοδόσιος.
Ἰωαννίκιος.

- 440 Ἰάκωβος.
 445 Ἀνανίας.
 449—451 Εὐτύχιος.
 516 Ὑπάτιος κατὰ τὴν ἐν Ἡπείρῳ Σύνοδον.
 523—559 Κωνσταντῖνος ἐφ' οὗ τὰ ἐγκαίνια ναοῦ Λαμποῦ.
 568 Ἰγνάντιος.
 590 Νικόδημος.
 640 Σωσίπατρος ἐξ Ἀνω Λαμπόβου.
 754—787 Κοσμᾶς α΄.
 828 Βασίλειος α΄. ἐκ Τορόβου.
 1080—1099 Μεθόδιος.
 1130 Μητροφάνης ἐκ Δελβινακίου.
 1132 Ἀκάκιος ἐκ Χωμύλης.
 1152—1195 Σοφριανός.
 1181—1183 Ἀθανάσιος.
 1222—1229 Θωμᾶς α΄.
 1235 Φώτιος.
 1236 Νικόλαος εἴτα Χειμάρρας.
 1264—1296 Λουκᾶς α΄.
 1426—1400 Ἱερόθεος ἀδελφὸς ἀσκητοῦ ἐκ Γάρδης.
 1456 Ἀγάπιος ἐκ Χωμύλης.
 1500 Θεόκλητος εἴτα Ἰωαννίνων καὶ Πατριάρχης.
 1524—1565 Μακάριος.
 1526—1497 Συμεών, ἐφ' οὗ ἡ ἐν Πολιτσάνῃ ἐκκλησία.
 1565—1569 Νικόδημος, ἐνάρετος καὶ δίκαιος ὅστις ἐκανόνισεν, ἵνα αἱ Μοναὶ χορηγῶσιν ὑπὲρ τῶν σχολείων ἐπιδόματα τινα.
 1572 Γεννάδιος.
 1581 Νεκτάριος, ὅστις ἀπεβίωσεν εἰς Ἀἰλίαν.
 1594 Ἰάκωβος.
 1600 Ἰωακείμ.
 1602 Νεκτάριος ἐκ Κολοριτσῆς.
 1603—1604 Νεόφυτος, ἐφ' οὗ τὰς ἡμέρας ἰδρύθη ἡ Μονὴ Μεγκούλης.
 1608 Ἱερεμίας.
 1609—1623 Ματθαῖος α΄.
 1616—1620 Κύριλλος.
 1633—1636 Κάλλιστος.
 1671 Καλλίνικος ἐκ Λουζατίου.
 1690—1720 Ραφαήλ ἐξ Ἀρτίστης.

- 1700 Παρθένιος.
 1708—1728 Στέφανος.
 1711 Σοφριανός.
 1724—1731 Ἰωακείμ.
 1732—1733 Νικόδημος.
 1747—1760 Μητροφάνης.
 1758 Μανουήλ.
 1760—1798 Δοσίθεος, ὅστις ἀπεβίωσεν 6 Μαρτίου καὶ τοῦ ὁποίου τὸν ἐπικήδειον ἐξεφώνησεν ὁ διδάσκαλος Χαρίτων ἀπὸ Δρόβιανην.
 1801—1827 Γαβριήλ Σίφνιος ἀποθανὼν τὴν 27 Νοεμβρίου.
 1831—1834 Ἰωακείμ Κοκίδης Χίος, ὅστις καθ' ἣν ἡμέραν ἐκτίζετο τὸ σχολεῖον Ἀργυροκάστρου ἐπυροβολήθη.
 1835 Ἰούλιος Παῖστος Μωραΐτης πρῶτος μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως καὶ Χειμάρρας.
 1836—1843 Νεόφυτος Ἀναστάσιος Κεκέζης Ἀργυροκαστρίτης.
 1843—1848 Νικόδημος ἀπὸ Καλλιόπολιν.
 1848—1867 Παντελεήμων ἐκ Μαδύτου.
 1867—1876 Ματθαῖος Πετρίδης, ὅστις ἀνανέωσε τὰ ὑπὲρ τῶν σχολῶν ἐπιδόματα τῶν ἱερῶν Μονῶν.
 1876—1879 Ἀνθιμος.
 1879—1888 Κλήμης.
 1888—1892 Κοσμᾶς Εὐμορφόπουλος.
 1892—1894 Κωστάντιος.
 1894—1899 Γρηγόριος Λέσβιος.
 1899—1909 Λουκᾶς Πετρίδης ἡ Τρικῶνης ἐκ Μαδύτου.
 1909 Αὐγ. 27 Βασίλειος Παπᾶ Χρήστου ἐξ Ἀνω Λαμπόβου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας.
 Δρόβιανη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

ΘΑΡΘΗ ΚΑΙΡΟΣ

Θαρθῇ καιρὸς — δὲν εἶναι μακρὰ
 ποῦ θ' ἀνοιχτῇ ἓνα μνημεῖον καὶ γιὰ μένα.
 Θαρθῇ καιρὸς, ποῦ θὰ ἡσυχάσω πλεῖα
 μέσα στὸ μαῦρο μνημεῖον... Ὡϊμένα!

Ἐκεῖ στὸν τάφον μέσα τὸν στενὸ
 γιὰ πάντα θὰ κλειστοῦνε τὰ ὄνειρά μου,
 ὅποῦ πετοῦσαν ὡς τὸν οὐρανὸ
 κι' ἀκόμα παραπέρα... ὅς συμφορέα μου!

Κι' ὡς μάταιη θνητοῦ παρηγοριά μου
 στὸν μάταιον τοῦτον κόσμον τὸν ἐπάνω,
 θ' ἀφήσω κι' ἐγὼ κᾶτι, σὰν πεθάνω,
 ψηλὰ γραμμένο κάποιον τ' ὄνομά μου!

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

- * Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα.
 (Ἀρχ. Ἀλῶν δὲ φόρτος ὅθεν ἤλθεν, ἔνθ' ἔβη.)
- * Ἄν εἶχ' ἡ ζούρλια κέρατα, θὰ φαίνονταν εἰς ὄλους.
- * Ἄς γελᾶμε κι' ἄς πηδᾶμε, γιὰ νὰ λέν, πῶς δὲν πεινᾶμε.
- * Χάρε, χαρὰ ποῦ μῶφερες καὶ λύπη ποῦ μοῦ πῆρες.
- * Χορτασμένος ὁ παπᾶς, χορτασμέν' ἡ παπαδιά, νύφη, σήκωσε
 τὴν τάβλα.
- * Στεφάνωσε καὶ μπλέτωσε καὶ βάφτισε καὶ φεῦγα.
- * Σφίγγ' ἡ μυῖγα τὸ γαῖδοῦρι καὶ διαβαίνει τ' ἄλογο.
- * Τοῦ παιδιοῦ ἡ κοιλιὰ κοφίνει καὶ τρελλὸς ὅποιος τοῦ δίνει.
- * Ποιὸς παῖναι τὴν νύφη μας; — Ἡ τσιμπλιάρα ἡ μάνα της.
 (Ἀρχ. Τίς πατέρα αἰνέσει εἰμὴ κακοδαίμονες υἱοί;)
- * Νᾶχαν ἡ κουροῦνες γνῶσι, νὰ σοῦ δίνανε καμπόση.
- * Εὐόρισε τ' αὐγὸ καὶ βγάλε τὸ μαλλί του.
 (Ἀρχ. Ὡὸν τίλλειν.)
- * Ὁ ἀητὸς μυῖγαις δὲν πιάνει καὶ μὲ μυῖγαις δὲν χορταίνει.
 (Ἀρχ. Ἀετὸς μυίας οὐ θηρεύει.)
- * Ὁ κακὸς χρεοφειλέτης οὐτ' ἀρνιέται οὔτε πληρόνει.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΗ

Ἐλαλοῦσαν οἱ πετεινοὶ — τὸ ζωντανὸ αὐτὸ ὥρολόι τῶν
 χωρικῶν — μεσάνυχτα, ὅταν ἡ θύρα τοῦ Παπᾶ-Θανάση
 ἐχτύπησε τρεῖς φορὲς βαρυνά-βαρυνά.

Ἐνας ἀναστεναγμὸς βαθὺς ἀκούστηκε καὶ κᾶτι λόγια ποῦ
 πνίκανε μέσα στὸ γαγγίσμα τοῦ σκυλιοῦ τοῦ γείτονα τοῦ
 Παπᾶ-Θανάση, ποῦ στὴ στιγμὴ πετάχτηκε στὴ θύρα κι' ἄρ-
 χισε νὰ τὴν ξυάη μὲ τὰ νύχια καὶ τὰ δόντια του, ἐνῶ ἀπὸ
 τὸν πέρα μαχαλᾶ κάποιον ἄλλο σκυλὶ ἀπάντησε σ' αὐτὸ μ'
 ἓνα φοβερὸ οὐρλιασμα.

— Τὸ κεφάλι σου νὰ φᾶς, ἔρμο, ἀκούστηκε τότε νὰ λέη
 μιὰ γυναικίσια φωνὴ ἀνακατωμένη μὲ θυμὸ καὶ παράπονο.

— Ἐλα, Φημία! μὴ κάνης ἔτσι σὰν μικρὴ, ἀποκρίθηκε
 μιὰ ἄλλη τρεμουλιαστά, ἐνῶ ἤθελε νὰ κάμῃ τὴ γενναία,
 χτύπα πάλι τὴ θύρα, γιατί φαίνεται δὲν ἀκουσαν κοιμοῦνται.

Πάλι τρία-τέσσαρα δυνατώτερα χτυπήματα ἀκούστηκαν
 καὶ τρεῖς-τέσσερες σκυλοὶ ἀποκρίθηκαν μὲ τὰ γαγγίσματά
 τους. Ἀλλὰ δυὸ ἀκολούθησαν τὰ πρῶτα καὶ τὴν ἴδια
 στιγμὴ ἀκούστηκε τὸ στρίξιμο ἑνὸς παραθυριοῦ π' ἀνοί-
 γουνταν.

— Ποιὸς εἶναι ποῦ χτυπάει τὴ θύρα, ρώτησε ἀπὸ μέσα
 ἡ παπαδιά, τί θέλετε;

— Θέλομε τὸν παπᾶ νὰ μεταλάβῃ μιὰ ἐτοιμοθάνατον... εἶπε
 μιὰ ἀπὸ τὲς γυναῖκες καὶ διεκόπηκε ἀπὸ τὸ παράπονο.

— Μιὰ ἄρρωστη, διώρθωσε ἡ ἄλλη.

— Καλό! νὰ τὸν σηκώσω, εἶπε ἡ παπαδιά, σταθεῖτε νὰ
 τὸν καρτερέσετε, κ' ἔκλεισε τὸ παράθυρο.

— Λίγο γλήγορα, είπαν και οι δύο μαζί οι γυναίκες.

Ύστερα ἔπο λίγο φωτίστηκε ἓνα δωμάτιο τοῦ σπητιοῦ τοῦ Παπαθανάση καὶ νερὸ χύθηκε ἀπὸ τὸν νεροχύτη. Κατόπι δυὸ γυρίσματα τῆς κλειδαριᾶς ἀκούστηκαν καὶ ὁ παπᾶς εὐρέθηκε στὴν αὐλή.

Κρατῶντας ἔποκάτω ἔπο τὴν μασχάλη ἓνα παλὴτ πετραχῆλι καὶ εἰς τὸ χέρι ἓνα φανάρι μὲ θαμπὰ γυαλὶ ἀνοιξε τὴν ὁξώπορτα.

Ὅτε τὴν ἀνοιξε καὶ ἡ φέξη τοῦ φαναριοῦ φώτισε τὰ δυὸ χλωμὰ κι' αὐλακωμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα ἐκεῖνα πρόσωπα.

— Μπα! ἐσὺ εἶσαι, Φημία; εἶπε, μὴ ἡ Ἀγγέλω...

— Ἀχ! ψυχομαχάει, ἀπάντησε ἐκεῖνη μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή, ἀλλ' ἔλα γλήγορα, παπᾶ μου, μὴ δὲν τὴν προφτάκωμε...

— Σῶπα, κόρη μου, τῆς εἶπε ὁ ἀσπρομάλλης σεβαστὸς γέροντας, τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λές! Ἔχε τὲς ἐλπίδες σου στὸν Μεγαλοδύναμο. Εἶναι μεγάλη ἡ χάρι του.

— Δόξα νᾶχη! εἶπαν μὲ μιὰ φωνή οἱ γυναῖκες κ' ἔκαμαν τὸ σταυρό τους, ἐνῶ ὁ παπᾶς ἐκλειοῦσε τὴ θύρα ἀπόξω.

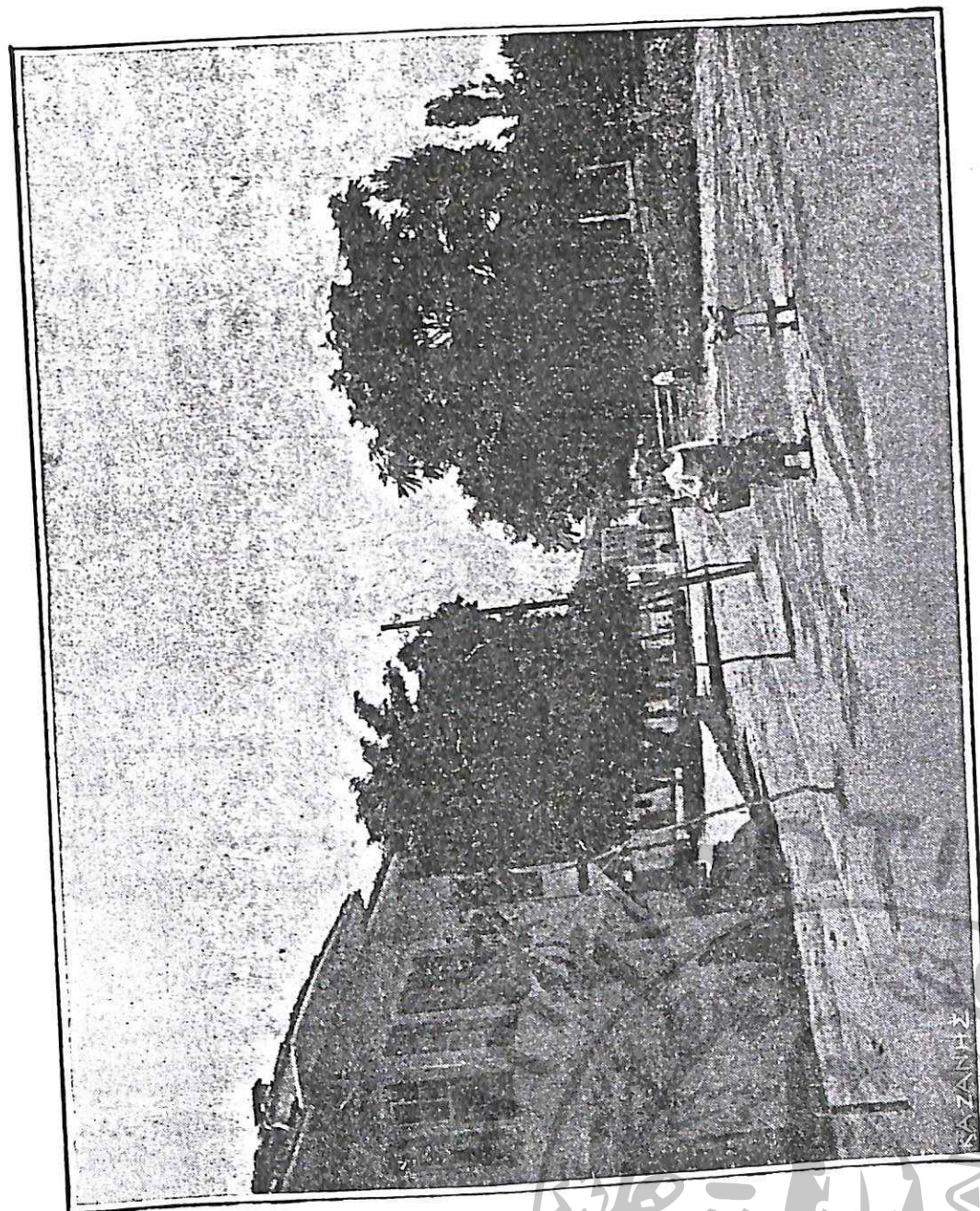
— Ἀς πᾶμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιᾶ, εἶπε στὲς γυναῖκες ἅμα ἐκλεισε, γιὰ νὰ πάρω τὴν ἅγια μετάληψι καὶ ξεκίνησε γιὰ ἑκεῖ.

Κεῖνες χωρὶς νὰ δώσουν καμμιά ἀπάντησι τὸν ἀκολούθησαν. Ἐφευγαν βιαστικά· ὁ παπᾶς μπροστὰ κι' αὐτὲς κατόπι.

Ὅταν ἔφτασαν ἔπο νεκροταφεῖο κ' ἐπερνοῦσαν σιμὰ ἔπο ἓνα νηοσκαμμένο μνημεῖο μὲ δυὸ-τρεῖς ἄσπρες πλάκες σκεπασμένο, ἀνατριχίλα ἔπιακε τὲς γυναῖκες. Τῆς Φημίας φάνηκε πῶς τὸ μνημεῖο ἦταν ἀνοιχτὸ καὶ ἡ Ἀγγέλω τῆς στὸν πᾶτω του στολισμένη καὶ ντυμένη στὰ ἄσπρα σὰ νύφη· γι' αὐτό:

— Ἀχ! Ἀγγέλω μου, ἐφώναξε σπαραχτικά.

Σὰν ἀντίλαλος ἀκούστηκε καὶ τῆς ἀδερφῆς τῆς ἡ φωνή.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΟΥ -- ΙΩΑΝΝΙΝΑ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

— Πώ ! Πώ ! Ἀγγέλωμ' τ' ἔπαθα !

— Τί πάθετε ; ρώτηξε ὁ παπᾶς κ' ἐγύρισε πίσω νὰ ἰδῇ τί ἔτρεχε.

Ἡ φέξη τοῦ φαναριοῦ ποῦ τρεμόσβηνε καὶ τὸ σεβαστὸ πρόσωπό του ἤφεραν τὲς γυναῖκες στὰ λογικά τους· ἔτριψαν τὰ μάτια τους, ἐκκύταξε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη καί :

— Τίποτα, παπᾶ μου, μᾶς παραφάνηκε, εἶπαν καὶ οἱ δυὸ μαζί.

— Μπᾶ ! σὲ καλὸ σας ! εἶπε ὁ παπᾶς. Ἐσεῖς φέροντε τὴ γουρσουζουλιά μοναχὲς σας.

Ἡ Φημία ἀνεστέναξε.

Εἶχαν φτάσει πλὴν στὴν ἐκκλησιά.

Ὁ παπᾶς ἐπῆγε στὸ μέρος ποῦ συνείδιζε νὰ βάζῃ τὸ κλειδί τῆς θύρας, ἀνοίξε γλήγορα, γλήγορα καὶ μουρμουρίζοντας κᾶτι λέξεις ποῦ οἱ γυναῖκες δὲν μποροῦσαν νὰ τὲς καταλάβουν, ἀλλὰ ποῦ ὑπόθεσαν ὅτι ἦταν προσευχές, ἐπῆγε ἴσια στὸ Ἅγιο-Βῆμα. Ἐπέρασε στὸ λαιμὸ τὸ πετραχήλι ποῦχε φέρει μαζί του, ἀνοίξε ἓνα κουτὶ ποῦχε ἐπάνω στὴν Ἀγία Τράπεζα ἔκοιψε μὲ προσοχὴ καὶ εὐλάβεια ἓνα κομματάκι ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἄρτο ποῦ εἶχε μέσα, τὸ τύλιξε σ' ἓνα μεταξένιο ὕφασμα, κ' αὐτὸ στὴν ἄκρη τοῦ πετραχηλιοῦ του, ἔκλεισε πάλι τὸ κουτὶ καὶ λέγοντας διάφορες προσευχὲς βγῆκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βῆμα.

Οἱ γυναῖκες εἶχαν σταθεῖ μπροστὰ στὰ κονίσματα ἀκίνητες ὡς ἀγάλματα. Ὁ νοῦς τους εἶχε πετάξει πρὸς τὸν γλυκύτατον Ἐσταυρωμένο, τοῦ ὁποίου τὸ ἄγνὸ πρόσωπο, π' ἐφωτίζονταν ἀπὸ μιὰ κανδήλα π' ἔκαιγε ἀκόμα, ἔχυνε μεγάλη παρηγοριὰ στὲς πονεμένες καρδιές τους, ἀπὸ τὲς ὁποῖες ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἔβγαινε μιὰ καὶ ἡ ἴδια προσευχὴ σ' Ἐκεῖνον· προσευχὴ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἀγγέλως τους.

Ὁ παπᾶς γιὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὲς προσευχές του καὶ τὲς φωνάξῃ, πέρασε σιμὰ ἀπὸ τὲς γυναῖκες καὶ τὶς ἔγγιξε λίγο.

Στὴ στιγμὴ ἐκεῖνες ξύπνησαν ἀπὸ κείνη τὴν κατάστασι

ποῦ βρίσκονταν, κ' ἀκολούθησαν τὸν παπᾶ μὲ τὴν καρδιὰ λίγο ῥαφρότερη.

Ὅταν σίμωσαν στὸ σπίτι πάλι ἀκούστηκε τὸ δαιμονισμένο οὐρλιασμα τοῦ σκύλλου καὶ μιανῆς κουκουβάγιας τὸ σπαραχτικὸ οὔου, οὔου.

Σὰν μαχαῖρι δίστομο πέρασε τὴν καρδιὰ τῆς δυστυχισμένης μάνας τὸ διπλὸ αὐτὸ τοῦ θανάτου προμήνυμα.

— Ἀκουσες, Λένη, εἶπε στὴν ἀδερφή της καὶ τὴν κουκουβάγια ;...

— Τὴν ἤκουσα, ἀπάντησε ἐκείνη. Δὲν εἶναι τίποτα . . . γέννας μήνυμα . . .

— Ἀχ ! πὲς τὸ σωστό, εἶπε ἡ Φημία· χαμοῦ μήνυμα πὲς· κ' ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Εἶχαν μπῆ πλὴν μέσα στὸ σπίτι.

Ὅταν οἱ γυναῖκες ἀνοίξαν τὴ θύρα τοῦ δωματίου ποῦ βρίσκονταν ἡ ἄρρωστη μὲ τρόμο καὶ μὲ λαχτάρα γιὰ ὅ,τι θᾶγλεπαν, ἓνα πολὺ λυπητερὸ θέαμα παρουσιάστηκε στὰ μάτια τοῦ παπᾶ.

Ἡ ἄρρωστη, νηὰ ὡς 20 χρονῶν, γυρμένη στὴν ἀγκαλιὰ μιανῆς γυναῖκας ἐπάλευε μὲ τὸ θάνατο. Τὰ μαλλιά της ξέπλεγα καὶ ριχμένα στὲς πλάτες της ἔμοιαζαν χρυσαφένια. Τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια της ποῦ ἡ ἄρρώστεια εἶχε μπάσει πολὺ βαθειὰ στὲς κόγχες, ἐπεριφέρονταν χαῦνα γύρω-γύρω σὰν νὰ ζητοῦσαν κᾶτι. Θανάτου γλωμότης ἦταν χυμένη σ' ὅλο τὸ πρόσωπό της.

Ἐξαφνα τὰ μάτια της ἔπεσαν στὸν παπᾶ. Τότες ἔλαβαν μιὰ ἀνέλπιστη ζωηρότητα καὶ στὸ πρόσωπό της ἀνθίσε ἓνα χαμόγελο μὲ βιὰ βγαλμένο καὶ

— Ἀ ! ἦρθες, εἶπε, σ' εὐχαριστῶ . . ἄς μὴ χάνουμε ὅμως καιρό . . οἱ στιγμές μου εἶναι μετρημένες.

— Μὴ ἀπελπίζεσαι, κόρη μου, εἶπε ὁ παπᾶς, ποιὸς τὸ ξέρει καὶ διέταξε νὰ φέρουν λίγο κρασί γιὰ τὴν Μετάληψι.

Ἡ ἄρρωστη ἐκούνησε ἀπελπιστικά τὸ κεφάλι της καὶ
ξακολούθησε.

— Θέλω νὰ μὲ ξεμολογήσης πρῶτα... ἄς βγοῦνε ἔξω
ὅσοι εἶναι ἐδῶ.

Ἡ γυναῖκα ποῦ τὴν κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της ἅμα τ'
ἄκουσ' αὐτὸ τὴν ἀφῆκε λαφρὰ-λαφρὰ στὸ στρῶμα κα' ἔφρι-
γε· τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ἡ μάνα της καὶ ἡ θειά της ποῦ φερε
τὸ κρασί.

Εἶχαν μείνη μόνοι.

Ὁ παπᾶς ἔκλεισε πο' μέσα τὴ θύρα κα' ἐπῆγε σιμὰ στὴν
ἄρρωστη. Κεῖνη μὲ τ' ἀδύνατά της χέρια γύρευε στὰ στή-
θια της κα' τι.

Ὁ παπᾶς ἄρχισε τὴν ξομολόγησι. Θέλησε νὰ τὴν ρωτήσῃ,
ὅπως ἦταν συνειθισμένος νὰ ρωτᾷ ὅλους ἐκείνους ποῦ ξε-
μολόγαε.

Ἡ ἄρρωστη τοῦ ἔκοψε τὴν ἐρώτησι στὴ μέση. — Μὴ μὲ
ρωτᾷς τέτοια, παπᾶ μου, τοῦ εἶπε. Τέτοια ἐγὼ δὲν ἔχω κά-
μει. Τέτοια ρωτοῦν ἄλλουνοῦς. Ἐσὺ μὴ μ' ἐρωτᾷς τίποτε...
θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ ὅλα... μοναχὴ μου...

Ἐπὶ τέλους ἤυρε ἐκεῖνο ποῦ ζήτηε. Ἦταν ἓνα μανδῆλι
ποῦχε ἓναν κόμπο στὴν ἄκρη.

Τὸν ἔλυσε.

Ἐβγαλε πὸ κεῖ ἓνα πρᾶγμα χρυσό. Τὸ κύτταξε μιὰ στιγ-
μὴ καὶ τὰ μάτια της ἐθόλωσαν ἀπὸ τὰ δάκρυα. Ὑστερα
τῷ φερε στὰ χεῖλη της.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὅταν νὰ τὴ φύσησε ψυχὴ τὸ ἄψυχο
ἐκεῖνο πρᾶγμα ἀνασηκώθηκε λίγο καὶ

— Παπᾶ μου, πάρε αὐτὸ τὰ δαχτυλίδι, εἶπε· εἶναι τὸ δα-
χτυλίδι τῆς ἀρραβωνιάς μου.

Ὁ παπᾶς ἀνοιξε τὰ μάτια του μ' ἀπορία· νόμισε ὅτι ἡ
ἄρρωστη παραληροῦσε· κεῖνη ὅμως το κατάλαβε καὶ

— Γλέπω, τοῦ εἶπε, ὅτι παραξενεύτηκες, κα' ἔχεις δίκηο...

δὲν ἤξερες ποῦμαι ἀρραβωνιασμένη. Τί λέω; ποῦ νὰ τῷ ξε-
ρες ἀφοῦ δὲν τὸ ξέρει οὔτε ἡ μάνα μου, οὔτε ἡ θειά μου,
οὔτε κανέναν ἄλλον... Οὔτε πρέπει νὰ τὸ ξέρῃ κανένας.

Διεκόπηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ κα' ὕστερα ἔξακολούθησε.

— Ἀλήθεια! εἶμαι ἀρραβωνιασμένη κρυφά! Εἶναι πέν-
τε χρόνια τώρα· τότες ἦμοιν — δὲν θυμᾶμαι καὶ καλὰ —
14—15 χρονῶν. Ἐκεῖνος ἴσια μὲ εἴκοσι. Ναί! τόσο θᾶταν
ὁ Κώστας τότες· λεβέντης σ' ὅλα του... Θὰ τὸν θυμᾶσαι κα'
ἐσὺ πιστεύω· εἶναι ἀπὸ τὸ γειτονικὸ χωριό μας... τί τὸν
θυμᾶσαι λέγω π' ἔχετε καὶ συγγένεια, ποῦ εἶναι ἀνεψιός σου..

Σ' αὐτὸ ἐπάνω ἐκατέβασε τὰ μάτια.

Ὁ παπᾶς ποῦ δὲν εἶχε καταλάβει ὡς τότες γιὰ ποιὸν Κώ-
στα ὠμιλοῦσε ἡ Ἀγγέλω, ἅμα ἤκουσε τὸ “ἀνεψιός σου,”
ἔβγαλε ἓναν βαθὺν ἀναστεναγμό. Μαῦρες ἐνθύμησες τοῦρ-
θαν ὅτ' οὐ κα' ἓνα δάκρυ ζεστὸ κατηφόρησε στὸ ζαρωμένο
πρόσωπό του.

Κεῖνη χωρὶς νὰ σικώσῃ τὰ μάτια της ξακολούθησε.

— Ἀχ! τὴ θυμᾶμαι σὰν σήμερα ἐκείνη τὴ μέρα ποῦ
πρωτοσμίξαμε. Ἦταν Μάης· ἡμέρα Κυριακή· εἴχαμε πάει
τὸ δειλινὸ καμμιὰ δεκαπενταριὰ κορίτσια στ' ἀμπέλια στὲς
κερασινὲς γιὰ νὰ μαζέψουμε ὅσα κεράσια εἶχαν κοκκινήσει.
Στὸ δρόμο πηγαίνοντας εἴχαμε κάμει συμφωνία, ὅποια σκο-
λάσει γληγορότερα νὰ μὴ φύγῃ ἴσια γιὰ τὸ χωριό, ἀλλὰ νὰ
καρτερήσῃ στὸν Ἀϊ-Νικόλα ποῦναι ἐκεῖ στ' ἀμπέλια καὶ τὲς
ἄλλες καὶ ὅπως εἴχαμε ἔρθει ἀντάμα ἔτσι καὶ νὰ γυρίζαμε...

Εἴχαμε σκορπιστῇ πλιά στ' ἀμπέλια κα' ἄκουε κανέναν
τραγούδι ἐδῶ κα' ἐκεῖ ὅταν νὰ βρισκόμασταν σὲ τρύγο.

Τὸ δικό μας τ' ἀμπέλι εἶναι — ὅπως τὸ ξέρεις — πάνω-κά-
τω στὴν ἄκρη ὁλουνῶν κα' ὀλίγο παρακάτω π' αὐτὸ ὁ Ἀϊ-
Νικόλας... διακόπηκε κα' εἶπε στὸν παπᾶ·

— Νὰ μὲ συγχωρέσῃς, παπᾶ μου, ποῦ σὲ κουράζω. Μοῦ
φαίνεται πῶς ξελαφρώνω ἀπὸ ἓνα βάρος.

— "Οχι, ὄχι, κορίτσι μου, εἶπε ὁ παπᾶς, ξακολούθησε.

Κείνη ἔβηξ' ὀλίγο καί·

— "Ὅλες οἱ κερασιές πῶχουμε στ' ἀμπέλι εἶναι ὄψιμες, εἶπε μὴ μὴ μὴ εἶναι πρῶϊμη κι' αὐτὴ μικρὴ. Γι' αὐτὸ ἐχτὸς ἀπὸ τὴν μικρὴ οἱ ἄλλες δὲν τᾶχουν κοκκινίσει ἀκόμα. Ἀνέβηκα λοιπὸν μονάχα σ' αὐτὴν καὶ τᾶμασα ὅλα. Κεῖνη τὴ χρονιὰ δὲν παρὰ εἶχαν κι' ὅλες κεράσια, γι' αὐτὸ σκόλασα γλήγορα καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν ποῦχαμε κατέβηκα ἴσια στὸν Ἀϊ-Νικόλα νὰ περίμενα καὶ τὰ ἄλλα τὰ κορίτσια νὰ πηγαίνομε στὸ χωριὸ ἀπὸ τὸν κάτω δρόμο ποῦ εἶναι συντομώτερος...

Κανένα κορίτσι δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμα. Ὁ τόπος ἐπειδὴς ἦταν Κυριακὴ ἦταν ἔρημος. Πρῶτα-πρῶτα φοβήθηκα καὶ θέλησα νὰ γυρίσω πάλι στ' ἀμπέλι ἢ σὲ καμμιανῆς φιλινάδας μου· μὰ τὰ τραγούδια τῶν κοριτσιῶν ποῦ πότε τᾶφερνε ζωηρὰ καὶ πότε τᾶχανε ὁ ἀέρας ποῦ φτυσοῦσε ἤσυχα ἤσυχα, μέδωκαν θάρρος. Ἀποφάσισα νὰ μὴ φύγω καὶ ἄρχισα νὰ μαζεύω λουλούδια καὶ νὰ μουρμουρίζω κάποιον τραγουδι. Σὲ λίγο σήκωσα τὰ μάτια μου νὰ ἰδῶ ἂν φαίνονταν κανένα κορίτσι νᾶρχεται κ' εἶδα στὸν δρόμο ἕναν ἄντρα μὲ τὸ ντυφέκι στὸν ὦμο καὶ ἕνα λαγωνικό. Ἦταν λίγο μακρὺ καὶ δὲν μπόρεσα οὔτε προσπάθισα νὰ ξεχωρήσω καλὰ-καλὰ ποιὸς ἦταν. Τὸν πῆρα γιὰ κανένα χωριανὸν ποῦχε βγῆ κυνῆγι. Αὐτὴ ἡ ἰδέα μ' αὖξισε τὸ θάρρος καὶ ξακολούθησα νὰ μαζεύω λούλουδα...

Μαζεύοντας εἶχα φθάσει ἀπὸ τὴν πίσω μεριὰ τῆς ἐκκλησιᾶς ἀπ' ὅπου δὲν φαίνονταν τ' ἀμπέλια.

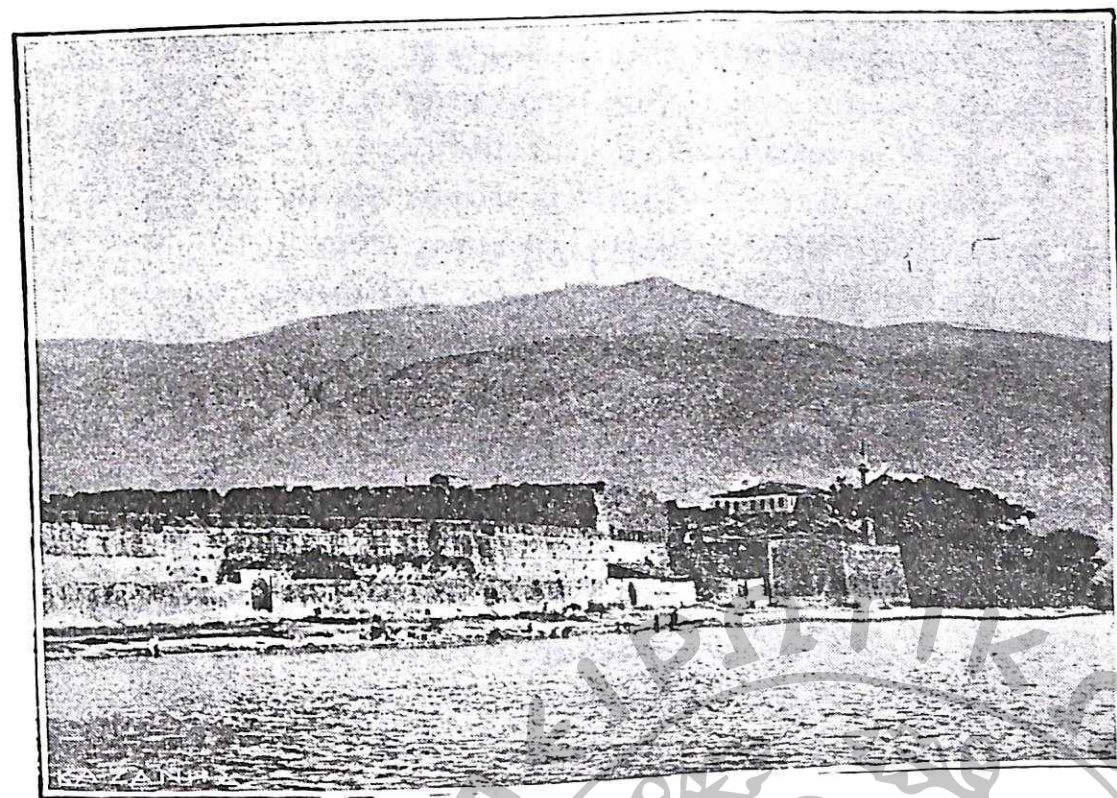
Ἐκεῖνος μ' εἶχε ἰδῆ κ' ἔρχονταν πρὸς ἐκεῖ. Ἀμα σίμωσε σήκωσα πάλι τὰ μάτια μου γιὰ νὰ τὸν γνωρίσω... Εἶδα τὸν Κώστα...

Ἐνα βήξιμο δυνατό τὴν ἔπιακε κ' ὕστερα ξακολούθησε:

— "Ἡμασταν πολὺ κοντὰ καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορούσα νὰ φύγω χωρὶς νὰ δώκω ὑποψίες... Ὑστερα τὸν Κώστα τὸν

γνωρίζα κι' ἀπὸ πρῶτα... γιατί νᾶφευγα; τ' εἶχα νὰ φοβηθῶ;... τὸν εἶχα ἰδῆ στὸ σπίτι τῆς θειάκως μου, γιατί εἶχε μεγάλες φιλίες — καθὼς τὸ ξέρεις — μὲ τὸν ἄντρα τῆς.

Μὲ καλησπέρισε καὶ μ' ἐρώτησε πῶς κ' ἦμουν ἐκεῖ μοναχὴ μου. Τοῦ εἶπα γιατί εἶχα πάει καὶ γιατί κάθουμουν ἐκεῖ. Ἐβγάλα κι' ἀπὸ τὸ καλάθι κάμποσα κεράσια νὰ τοῦ δώκω. Κεῖνος ἄνοιξε τὴ φουχτιά του νὰ τὰ πάρῃ.

ΑΝΑΤ. ΑΠΟΨΙΣ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

«Εὐχαριστῶ» μοῦ εἶπε καὶ σὰν σὲ δόκανο μ' ἔπιασε τὰ χέρια μου μαζὺ μὲ τὰ κεράσια στὴ φουχτιά του.

Ἐγὼ κοκκίνησα περισσότερο πρὸς τὰ κεράσια ποῦ τ' ἔδιναν καὶ μὲ μὴ ἀδύνατη φωνή, εἶναι ἐντροπή, καὶ μένε, τοῦπα.

— "Α! τί ἐντροπή, ἀπάντησε ἐκεῖνος, τί ἐντροπή; Δὲν τὸ κατάλαβες ἀπὸ τόσον καιρὸ ποῦ γνωρίζομεστε ὅτι σ'

ἀγαπῶ; δὲν τὸ κατάλαβες ἀπὸ τὰ μάτια μου, δὲν σιῶειπανε ποτέ, δὲν τὸ διάβασες ποτέ σ' αὐτά, ἀλήθεια δὲν τὸ διάβασες ποτέ γραμμένο μὲ μεγάλα γράμματα τὸ „Σ' ἀγαπῶ“; δὲν... δὲν... δὲν... καὶ ἄλλα τέτοια λόγια 'ποῦ δὲν τὰ θυμοῦμαι, γιατί ἐπειδὴς πρώτη φορὰ ἤκουγα τέτοια λόγια ἤμουν ζαλισμένη· ἤμουν σὰν μεθυσμένη... Δὲν ξέρω κ' ἐγὼ πῶς ἔσκυψα τὸ κεφάλι μου στὸ στήθος του. Ὁ Κώστας τότες — κ' ἐδυσκολεύτηκε νὰ ξεστομίσει τὸν παρακάτω λόγο — μ' ἐφίλησε. Δὲν θυμᾶμαι ἂν πέρασε πολλὴ ὥρα σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι, μὰ θυμᾶμαι καλὰ ὅτι ξαφνίστηκε ἀπὸ τὴ φωνὴ τῆς Μαρίας τοῦ Ὁξειᾶ, 'ποῦ μ' ἐφώναζε νὰ ἰδῇ ἂν ἤμουν ἀκόμα στ' ἀμπέλι μου ἢ τὴν καρτεροῦσα ἐκεῖ ὅπου εἶχαμε συμφωνήσει.

— Φεῦγα τώρα, τοῦ εἶπα τότες, γιατί θαρτοῦνε τὰ κορίτσια καὶ θὰ μᾶς ἰδοῦνε. Κεῖνος μὲ φίλησε καὶ μιὰ φορὰ ἀκόμα, μοῦπε ποῦ καὶ πότε πάλε θ' ἀνταμώνουμε, κατέβηκε στὸ λάκκο κ' ἔφυγε.

Σὲ λίγο ἄρχισαν ν' ἄρχωνται ἀπὸ ἓνα-ἓνα τὰ κορίτσια. Ἐγὼ ἤμουν ἀκόμα ζαλισμένη... Ἀφοῦ μαζεύτηκαν ὅλα πῆραν ἓνα τραγοῦδι· μὰ ἐγὼ ποῦ ὄρεξι νὰ τραγουδοῦσα! Ὁ νοῦς μου πετοῦσε ἀκόμα σιμὰ του.

Εἶδαν καὶ τὰ κεράσια — κεῖνα 'ποῦ θ' ἄδιναν τοῦ Κώστα — χυμένα καὶ μὲ ῥώτησαν γιατί τᾶχυσαν. Εἶδαν τὰ λούλουδα ποῦχα μαζέψει σκορπισμένα καὶ μὲ ῥωτοῦσαν τὸ αἶτιο. Κ' ἐγὼ κάτι τοὺς προφασίζουμουν, 'ποῦ μὲ τὴν ἀλήθεια οὔτε κ' ἐγὼ τῶνοιωθα καλὰ-καλὰ τί τοὺς ἤλεγα.

Πέρασαν ἔτσι π' ἐσμίγαμε πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ μὲ φόβο καὶ μὲ λαχτάρα, μὴ μᾶς ἤγλεπε κανένας, δυὸ μῆνες. ὅταν μιὰ μέρα ἄρχισε νὰ μοῦ λέει ὅτι θὰ φύγει, ὅτι θὰ πάει πολὺ μακριὰ στὰ ξένα, γιὰ νὰ γένῃ πλούσιος, γιὰ νὰ κάμῃ τὸ γάμο μας ὅπως πρέπει, γιὰ ν' ἀποχτήσῃ δόξα. Νὰ μοῦ

λέει πῶς ὁ τόπος δὲν τὸν βαστάει νὰ κάθεται ἐδῶ σιμὰ μου, γιατί δὲν βγαίνει παρὰς ἐδῶ, πῶς ὅτι κι' ἂν παντρευτοῦμε θὰ καταντήσωμε φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, ἄρχισε νὰ μοῦ λέει παραδείγματα χωριανῶν μου καὶ ἰδικῶν του 'ποῦ τοὺς πλούτισαν τὰ ξένα καὶ τοὺς ἔκαμαν ἀνθρώπους, νὰ μοῦ λέει πῶς ντυόνταν οἱ γυναῖκές τους, πῶς πόρευαν, καὶ μὲ παρακαλοῦσε νὰ τὸν ἀφήκω νὰ φύγῃ.

Ἐγὼ ἢ δυστυχισμένη, χωρὶς νὰ τὸ πολυσκεφτῶ, χωρὶς νὰ λογαριάσω καὶ τὰ κακὰ τῆς ξενιτειᾶς, γιατί μ' ἔχουν μεθύσει τὰ λόγια του γιὰ τὸν πλοῦτο, παραδέχτηκα, μὰ μὲ μιὰ συμφωνία ναρθῇ γλήγορα.

Μὰ δὲν θὰ φύγω ἔτσι, μοῦ εἶπε ἐκεῖνος· θέλω πρῶτα νὰ ὀρκιστοῦμε καὶ οἱ δυὸ ὅτι θὰ μείνωμε πιστοί, ὅτι δὲν θὰ λησμονήσῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Ἄς μποῦμε ἐδῶ στὴν ἐκκλησιά, εἶπε. — Τότες εἶχαμε ἀνταμώσει δὲν ξέρω κατὰ τύχη ἢ ἐκεῖνος τὸ ζήτησε ἐπίτηδες, πάλε στὸν Ἀϊ-Νικόλα.

Ἐδῶ πρώτη φορὰ ἀνταμωθήκαμε, ἐδῶ καὶ θὰ ὀρκιστοῦμε...

Εἶχε στεγνώσει τὸ στόμα της ἀπὸ τὴν πολλὴ κουβέντα κι' ἄπλωσε τὸ χέρι της γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ποτήρι μὲ τὴ λεμονάδα, ποῦταν σιμὰ στὸ προσκέφαλό της. Ἐπειδὴς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ φτάσῃ τῆς τὸ ἔδωκε ὁ παπᾶς. Ἀφοῦ ἔπινε ὀλίγο ξακολούθησε μὲ καθαρότερη φωνή:

— Ἡ θύρα τοῦ Ἱωκλησιοῦ δὲν εἶχε κλειδαριὰ ἀνοίξαμε καὶ μπήκαμε μέσα. Σταθήκαμε μπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνος ἔβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι ποῦ σ' ἔδωκα. Στάσου, μοῦ εἶπε· θὰ σοῦ δώκω καὶ τοῦτο τὸ δαχτυλίδι γιὰ δῶρο, γιὰ ἐνθύμησι, γιὰ ἀρραβῶνα. Ἐκαμε μ' αὐτὸ ἓναν σταυρὸ ἀπάνω στὴν εἰκόνα, ὅπως κάνετε σεῖς οἱ παπάδες ἀπάνω στὸ Βαγγέλιο προτοῦ στεφάνωσετε, καὶ μοῦ τὸ πέρασε στὸ δάχτυλο.

Ἐγὼ δὲν εἶχα δαχτυλίδι γιὰ νὰ κάμω τὸ ἴδιο καὶ γι' αὐτὸ φάνηκα στενοχωρεμένη. Κεῖνος τὸ κατάλαβε καὶ

— Δεν πειράζει, μούπε. Έλα σιμά μου τώρα νά ὀρκιστοῦμε, καὶ τὸ δαχτυλίδι μου τὸ δίνεις κι' ἄλλη μέρα προτοῦ φύγω. Ἐγὼ σίμωσα. Κεῖνος μ' ἀγκάλιασε κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο. Ἐκεῖ ἀγκαλιαστὰ ὀρκιστήκαμε ὅσα προτιήτερα σοῦπα. Κεῖνος ὀρκίστηκε καὶ καί τι παραπάνω. *Ὅτι θὰ γυρίσῃ γλήγορα!*

Σ' ἐκούρασα, παπᾶ μου, μὲ τὰ λόγια μου, μὰ μ' ἔρχεται καλά, γιατί ξαλαφραίνω ἔπο' ἓνα βάρος ἀπὸ τὸ μυστικὸ ποῦ τὸ κρατῶ πέντε χρόνια τώρα καὶ ποῦ νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ ξεμυστηρεῦτῶ πλιά σήμερα.

— Λέγε, λέγε, κορίτσι μου, εἶπε ὁ παπᾶς μὲ παράπονο.

Κεῖνη ξακολούθησε.

— Νὰ μὴ πιὰ πολυλογῶ, σὲ μιὰ βδομάδα ὁ Κώστας ἔφυγε. Τί τράβηξα ὅταν ξεχωριστήκαμε, τί ἀγρυπνίες καὶ τί δάκρυα, δὲν ἔμπορῶ νὰ στὰ περιγράψω. Χίλιες χιλιάδες φορὲς μετάνιωσα καὶ καταριόμουν τὴν ὥρα ποῦ τὸν ἄφηκα νὰ φύγῃ. Ἀς ἔλειπαν καὶ τὰ πλούτια τῆς ξενιτειᾶς καὶ τὰ καλά της...

Κεῖνο ποῦ λέει τὸ τραγοῦδι:

*„Παρηγοριὰ ἔχει ὁ θάνατος κι' ἀληθινοσύνη ὁ Χάρος
κι' ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμὸς παρηγοριὰ δὲν ἔχει“,*
εἶναι σωστότατο ἀληθινώτατο.

Μῆνες, χρόνια ἀκέρηα ἤμουν ἀπαρηγόρητη. Πολλὲς στενοχώριες ἀφότου ἔφυγε ἐκεῖνος μ' ἔζωσαν ἀπὸ μικρή. Αὐτὲς οἱ στενοχώριες μ' ἔφαγαν, αὐτὰ τὰ παράπονα μ' ἐκατάντησαν σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι...

Ἡ λύπη τοῦ ξεχωρισμοῦ μας, ἡ λύπη ποῦ δὲν μ' ἔστειλε κάνα λόγο, ἡ λύπη ποῦ δὲν ἤρθε γλήγορα ὅπως εἶχε ὑποσχεθῇ καὶ ὀρκισθῇ, τὰ συχοπυκνωτῆγματα τῆς μάνας μου γιὰτ' ἤμουν στενοχωρεμένη, οἱ προξενιὲς ποῦ μᾶς ἔρχουνταν κι' οἱ τρόποι ποῦ μεταχειρίζονταν νὰ τσ' ἀποφύγω, τὰ μαλώματα γι' αὐτὸ μὲ τὴ μάνα μου καὶ μὲ τοὺς συγγενῆδες μου, τὰ καθημερινά μου κλαψίματα, τὸ θελη-

ματικὸ μου στὸ σπίτι κλείσιμο καὶ οἱ μικροαρρώστιες μουῦφεραν τὴ μεγάλη τὴν ἀρρώστια τὴν καταστρεφτική...

Ἐνα κλάψιμο τὴν ἔπνιξε.

Δὲν λυπᾶμαι, ξακολούθησε, ποῦ ἀποθνήσκω τόσο νηὰ στὸ ἀνθι τῆς ἡλικίας μου, δὲν λυπᾶμαι τόσο γιὰ τὴ μάνα μου, γιὰ τοὺς συγγενῆδες μου, δὲν λυπᾶμαι π' ἀφίνω τὸν ψεύτικο τοῦτον κόσμον μὲ τὲς ὠμορφάδες του καὶ τὲς ἀσκημιές του, ὅχι! Αὐτὰ δὲν μοῦ κάνουν καὶ τόση ἐντύπωσι.

Ἐνα μονάχα μοῦ γιομίζει τὴν ψυχὴ παράπονο, γιὰ ἓναν μονάχα ἤθελα νὰ ζιοῦσα ἀκόμα. Ἀποθνήσκω μὲ παράπονο, γιατί ἀφότου ἔφυγε δὲν μούστειλε κανένα λόγο, καμμιὰ εἰδησι. Ἀποθνήσκω μὲ παράπονο, γιατί δὲν τὸν γλέπω τώρα στὴν τελευταία μου ὥρα. Ἦθελα νὰ ζιοῦσα τόσο μονάχα, ὅσο νὰ τὸν ἔγλεπα κι' ἀκόμα μιὰ φορὰ γυρισμένο ἀπὸ τὰ ξένα κι' ὕστερ' ἄς ἀπέθνησκα.

Τὸ ξέρω καλὰ ὅτι θὰ γυρίσῃ, γιατί δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους ποῦ λησμονοῦν τοὺς ὀρκους τους, ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Πάει-πάει τώρα πλιά γιὰ μένα!...

Δάκρυα ἐγιόμισαν τὰ μάτια της κι' ἡ φωνὴ της πιάστηκε ἀπὸ τὸ παράπονο. Κι' ὁ παπᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά σιγόκλαιγε.

Ἡ Ἀγγέλω ξακολούθησε:

— Ἄν μ' ἐλησμόνησε ὥς τὰ τώρα ποῖος ξέρει πῶς τοῦρθαν οἱ δουληές ποῖος ξέρει μπορεῖ νὰ μούγραψε καὶ νὰ μὴ τὰ πῆρα τὰ γράμματά του. Ποῖος ξέρει σὲ πειὰ μερὶὰ βρίσκεται ποῦ δὲν θὰ εἶναι ταχυδρομεῖο... Ἐσεῖς, παπᾶ μου, πήρατε κάνα γράμμα τώρα γλήγορα; Ἀπὸ τὸ σπίτι του πήραν; Ποῦ εἶναι τος;

Ὁ παπᾶς ἔβγαλε τὸ μανδηλὶ του τάχατες γιὰ νὰ σκουπίσῃ τὴ μύτη του κι' ἐσκούπισε κρυφὰ-κρυφὰ τὰ δάκρυά του.

Ἡ Ἀγγέλω δὲν τὸ κατάλαβε.

Χίλιες φορὲς τοῦρθε τοῦ παπᾶ νὰ κόψῃ στὸ μέσο αὐτὴ τὴ λυπητερὴ διήγησι τῆς Ἀγγέλως καὶ νὰ τῆς πῇ ὅλη τὴν

ἀλήθεια, ποῦ κανέναν ἄλλον, οὔτε κι' αὐτὴ ἡ μάνα τοῦ Κώστα, ἤξερε, νὰ τῆς πῇ πῶς ὁ Κώστας τῆς τὴν καρτεροῦσε ψηλὰ στὸν οὐρανὸ ἀπὸ ἓνα χρόνον γληγορώτερα, νὰ τῆς διηγηθῇ τὰς περιπλάνησές του, τοὺς κατατρεγμοὺς τῆς τύχης του, τὴν ἀρρώστια τοῦ ποῦ τράβηξε στὰς Ἰνδίας ποῦχε πάγει, τὰ κακὰ ποῦ τράβηξε στὴν Κίνα καὶ τὸν σκληρὸ θάνατο ποῦβρε ἐπὶ τέλους στὴ θάλασσα, ὅταν γύριζε στὴν Πατρίδα. Τ' ἔρχονταν φορὲς-φορὲς νὰ τῆς διαβάσῃ τὸ μαῦρο γράμμα ἑνὸς δικοῦ του, ποῦ τοῦφερνε τὴ φοβερὴ αὐτὴ εἶδησι μ' ὅλες τῆς τὲς λεπτομέρειες, τὸ μαῦρο τὸ γράμμα ποῦ κείνη τὴν ἐβδομάδα εἶχε λάβει καὶ δὲν τῷχε δείξει σὲ κανένα ἀκόμα, τὸ γράμμα, ποῦ τόσο τοῦχε σπαράξει τὴν ψυχὴ.

Τ' ἔρχονταν νὰ τῆς τὰ πῇ ὅλα μὲ τὸ νῖ καὶ μὲ τὸ σῖγμα, τίποτα νὰ μ' ἀφήκῃ... Ἀλλὰ γιατί νὰ τὴν φαρμακώσῃ τὴν τελευταία τῆς ὥρα; Γιατὶ νὰ τὴν σκοτώσῃ μὲ τὸ παράπονο, καὶ νὰ μὴν τὴν ἀφήκῃ νὰ πεθάνῃ ἡσυχη; γιατί ἐπὶ τέλους νὰ μὴ τῆς πῇ κ' ἓνα ἀθῶο ψέμμα καὶ νὰ τῆς δώκῃ τὴ γαλήνη, τὴν ἡρεμία ἐκείνη ἀπὸ τὴν ὁποία εἶχε ἀνάγκη ἡ ψυχὴ στὸ βγάλσιμό της; Γι' αὐτό:

— Προχτὲς πήραμε, κορίτσι μου, εἶπε. Εἶχαμε κ' ἐμεῖς 1 1/2 χρόνον ποῦ δὲν εἶχαμε πάρει...

— Τί σὰς γράφει, τί σὰς γράφει; ρώτησε ἡ Ἀγγέλω, μ' ἀνυπομονησιὰ.

— Νά! ὅτι βρίσκεται τώρα στὰς Ἰνδίες ἓναν τόπο πολὺ μακρινὸ 25—30 μέρες μακρὺ ἀπὸ δῶ, ὅτι πρῶτα ἦταν στὴν Κίνα, ὅτι δουλεύει καλὰ καὶ ὅτι τὴν ἄλλη τὴν ἀνοιξι—πρῶτα ὁ Θεὸς—θᾶναι χωρὶς ἄλλο ἐδῶ.

Τὸ πρόσωπο τῆς ἀρρωστητοῦ πῆρε μιὰ ἀνέκφραστη ζωηρότητα καὶ χαρά.

— Καὶ δὲν μοῦ τῶλεγε, εὐλογημένε μου, τόση ὥρα, φώναξε. Εἶδες; Δὲν σοῦ τῶλεγα ἐγὼ αὐτὸς δὲν λησμονάει, δὲν εἶναι ἀπὸ κεινονοὺς; Τὴν ἄλλη ἀνοιξι ἔ;;...

Ἐκαμε κάποιον κίνημα χαρᾶς ἓνα βήξιμο ὅμως, ποῦ τῆς ἦρθε κείνη τὴ στιγμή, τῆς ἔφερε στὴν ἐνθύμησι τὴν ἀρρώστια τῆς καὶ τὴν ὀλιγόωρη ζωὴ τῆς καὶ γι' αὐτὸ κατσούφιασε, ἀνεστέναξε βαθειὰ καὶ ρώτησε:

— Καὶ γιὰ μένα δὲν γράφει τίποτα, παπᾶ μου;... Ἀλλὰ τί θέλω ἐγὼ νὰ γράψῃ;

— Πῶς! εἶπε ὁ παπᾶς, ἔγραφε στὸ γράμμα μου καὶ μ' ἐρωτοῦσε ἔτσι ἀπ' ὅξω ἀπ' ὅξω, μὲ τρόπο δηλ. γιὰ σένα μὰ γὼ ποῦ νὰ καταλάβω! Κ' εἶχα καὶ δίκην, γιατί δὲν ἤξερα τίποτα τί ἔτρεχε.

— Ἀλήθεια λές, παπᾶ μου, εἶπε ἐκείνη κι' ἀνασηκώθηκε λίγο ἀπὸ τὸ στρῶμά της.

— Ἀμ τί ψέμματα θὰ σοῦ πῶ ἐγὼ, παπᾶς ἄνθρωπος ἀπάντησ' ὁ παπᾶς.

Ἐκεῖνο τὸ παπᾶς ἄνθρωπος προφέρθηκε μὲ κάποιον τόνο π' ἔκαμε τὴν Ἀγγέλω νὰ τὸ πιστέψῃ.

— Καὶ τί ἔγραφε; εἶπε ἡ Ἀγγέλω. Πές μου· διάβασέ μου τὸ γράμμα τοῦ... μὰ τί ἔχεις; γλέπω κλαῖς;

— Τίποτα κορίτσι μου εἶπε ὁ παπᾶς. Μ' ἔπιακε τὸ παράπονο ἀπ' ὅσα μοῦ διηγήθηκες... τὸ γράμμα τοῦ δὲν τῷχω μαζί μου· τῷχ' ἡ μάνα τοῦ. Θυμᾶμαι ὅμως ἀπ' ὅξω ὅσα ἔγραφε.... Νά! μ' ἐπαρακαλοῦσε νὰ τοῦ γράφω «τὰ νεώτερα τῆς πατρίδας»...

— Καὶ τί μ' αὐτό; διέκοψε μὲ ἀνυπομονησιὰ ἡ Ἀγγέλω.

— Περίμενε· πῶς τί; εἶπε ὁ παπᾶς. Τὰ νεώτερα... δηλ. τὸ ποῖος γεννήθηκε, ποῖος παντρεύτηκε, ποῖος ἀρραβωνίστηκε καὶ ἐπειδὴ εἶχε ἔρθῃ ὁ λόγος γιὰ τὴν ἀρραβῶνα, ρωτοῦσε τάχα μὲ ἀδιαφορία καὶ γιὰ σένα. «Γράψε μου, μ' ἔγραφε, θεῖε, ἡ Ἀγγέλω τοῦ Ζαφείρη ἀρραβωνιάστηκε ποῦθενά;»...

— Κ' ἔτσι ἔ; παπᾶ μου, ρωτοῦσε καὶ γιὰ μένα! νὰ ζή-

σης, νὰ ζήσης ποῦ μοῦφερες μιὰ καλὴ εἶδησι, ποῦ μ' ἀλά-
φρυνες ἀπὸ ἓνα βάρος. Τώρα ἀποθνήσκω μ' εὐχαρίστησι.

Δάκρυα ἐγιόμισαν τὰ μάτια της.

— Καὶ σύ, ὅταν θὰ τοῦ γράψης, τί θὰ τοῦ γράψης; Ὅτι
ἀρραβωνιάστηκα ὑπὸ χρόνια μὲ τὸ Χάρο καὶ ὅτι ἰώρα τε-
λευταία παντρεύτηκα μ' αὐτόν; Ὁχι! νὰ μὴ τοῦ γράψης
ὅτι πέθανα, ἀλλ' ὅτι ζιῶ, ὅτι δὲν εἶμαι πουθενὰ ἀρραβω-
νιασμένη, γιὰ νὰ μὴ πικραθῇ καὶ πάθῃ τίποτα, ἀλλὰ νὰ ῥθῃ
πάλε στὴ μάνα του, τὴν πατρίδα του...

Ὁ παπᾶς ἔκλαιγε.

— Ἄν θὰ μὲ γυρέψῃ, ὅταν ἐρθῇ... τί ἂν λέγω; Θὰ μὲ
γυρέψῃ νὰ τοῦ πῇς ὅτι ταξείδεψα κ' ἐγὼ γιὰ τὸ μέγα καὶ
τ' ἀγύριστο ταξεῖδι... Νὰ τοῦ πῇς ὅτι ἔφυγα μὲ τὸ ὄνομά
του στὸ στόμα μου, μὲ τὴν ἐνθύμησί του.

Νὰ τοῦ δώκῃς τὸ δαχτυλίδι, ποῦ σ' ἔδωκα καὶ νὰ τοῦ
πῇς νὰ τὸ δώκῃ σ' ἄλλη... νὰ κάμῃ ἄλλη εὐτυχισμένη...

Νὰ τοῦ πῇς ὅτι μιὰ χάρι μονάχα τοῦ ζητῶ... Ἄ!...
ὄχι!... καμμιά... Λησμόνησα. Λησμόνησα ὅτι ξεχνιοῦνται
γλήγορα οἱ πεθαμμένοι!!!...

Σ' αὐτὸ ἀπάνω ἀπὸ τὴν κούρασι καὶ τὸ παράπονο, τὴν
ἐπιακε λιγοψυχία. Μάζεψε ὅλες της τὶς δυνάμεις καὶ

— Θὰ μοῦ κάμῃς αὐτὴ τὴ χάρι, εἶπε στὸν παπᾶ.

— Ναί, κορίτσι μου, ἀπάντησε ἐκεῖνος μὲ μεγάλη συγκί-
νησι.

— Τώρα... μετάλαβέ με, εἶπε, γιὰτί... ἀποθνήσκω καὶ
τὸ πρόσωπό της εἶχε πάρει μιὰ ἀλλοιότικη γαλήνη.

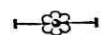
Σὲ δυὸ λεφτὰ τῆς ὥρας ἡ Ἁγία Κοινωνία ἦταν τελειω-
μένη καὶ μαζὺ μ' αὐτὴ κ' ἡ ὁμορφονηά. Ὁ παπᾶς πέρασε
τὸ δαχτυλίδι ὑπὸ δάχτυλο τῆς πεθαμμένης, ἔρριξε μιὰ τε-
λευταία ματιὰ σ' αὐτὴ καὶ βγήκε ἀπ' ἐκεῖ. Βγαίνοντας ἀ-
κούστηκε νὰ λέῃ, σκουπίζοντας τὰ δάκρυά του:

Ἔ! τί κόσμος, τί ψεύτικος κόσμος!!

15/3/910

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΑΘΑΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

Ἐκκλησία καὶ Σχολὴ
καὶ Μοναστηριοῦ κελλὶ
καὶ καλόγηρος τοῦ Ἀθῶ
τί ναι, δὲν ρωτῶ νὰ μάθω.
Τῆς θρησκείας ἱερότης,
Πρωτοσύγκελλος, δεσπότης,
διάκος εἶναι καὶ παπᾶς
ὁ παρᾶς, ἂν ἀγαπᾶς.

Ἄσματα τοῦ Κουκουζέλη
γιὰ ν' ἀκούσῃ ὅποιος θέλει
κι' ἀρεστὰ ἐκ περισσοῦ
εἶν' ὁ ἦχος τοῦ χρυσοῦ.

Ἀφροδίτης καὶ Ναρκίσσου,
κ' εὐμορφιὰ τοῦ Παραδείσου
καὶ Πατρίς μου ἱερά!!!
Σ' εἶς' ἀθάνατε παρᾶ

Κακῇ Μοῖρα Σοῦ ἀπόντος
καὶ σοφία Σολομῶντος
εἶναι ὄντως ὀχληρά.
παντοδύναμε παρᾶ.

Καὶ Σαμψὼν ἰσχυρὸς καὶ ρώμη,
καὶ Μαρία, καὶ Σαλώμη,
καὶ Χριστὸς μου!! ὦ χαρά!!
Σὺ δαιμόνιε παρᾶ.

Καὶ τὸ ὄμμα τοῦ λυγκέως
καὶ τ' ὠκύπουν τ' Ἀχιλλέως
καὶ ἡ δόξα κ' ἡ χαρὰ
Σὺ καὶ μόνον, ὦ παρᾶ.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν κ' ἐκεῖνο
ναργιλὲ ποτὲ δὲν πίνω
κι' οὔτε μπίρα ἢ ρακὴ
ὅπως πίνουν μερικοί.

Ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸν λόγο
μιὰ ξερὴ γαλέτα τρώγω
κι' ἐν αὐγὸ καὶ μιὰ ἐλῆα
τὴν μεγάλη Πασχαλιά.

Καὶ ἀλλάζω μιὰ τὸ μῆνα
καὶ μ' εὐχαριστεῖ ἡ πείνα
κ' ἡ γυμνότης π' ἀπαντᾷς
— Σὺ παρᾶ μου ὅαν βροντᾷς.—

Δι' αὐτὸ λοιπὸν κ' ἐκεῖνο
σ' Ἐκκλησία δὲν σὲ δίνω
κι' ὅσοι λέν ὑπὲρ Σχολῶν
κατὰ φάλαγγας Ἑλών.

Ψάλλω σου Ὅμηρου ἔπη,
νὰ μὴ πᾶς σὲ ξένη τσέπη,
κάτσε ὅδω στὰ σκοτεινά,
πάτερ γέρο-Μαμμωνᾶ.

Φῶς ἡλίου σὲ καλὸ σου
νὰ μὴ δῇ τὸ πρόσωπό σου
κι' οὔτε λάμψη ἀστραπῆς
μέσ' ὅς τὰ σκότη νὰ σαπῇς.

Λύχνος κι' οὔτε καντηλιέρι
νὰ σὲ βλέπη δὲν συμφέρει
κάλλια μέσ' ὅς τὰ σκοτεινὰ
νὰ σοῦ ψάλλω τ' Ὁσαννά.

Γιὰ ν' αὐξάνης, νὰ πληθύνης
κι' ἄμμος τοῦ Σουδάν νὰ γείνης
διὰ νὰ Σὲ ψηλαφῶ
κ' ἐκ τῆς πείνης ἄς ψοφῶ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβιναίου)

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΑ ΤΟΥ ΑΩΙΟΥ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΕΡΜΑΣ

Εἰς τὰς ὑπορείας τοῦ Βοῖου ὅρους κεῖται ἡ κώμη Ζέρμα, κα-
τοικουμένη ὑπὸ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, ὑπαγομένου ἐκκλησιαστι-
κῶς καὶ πολιτικῶς εἰς Κόνιτσαν. Πρὸς Δ. τῆς κώμης ταύτης καὶ
εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ λόφου γραφι-
κωτάτου καὶ δεσπόζοντος τῶν πέριξ, ἵδρυται ἡ Κοινοβία Μονὴ
Ζέρμας τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ
Μονὴ αὕτη κτισθεῖσα πρὸ τῶν Σταυροφοριῶν ὑπέστη κατὰ τὴν
Βαν Σταυροφορίαν ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ ἐπιδρομάς, συνεπεία
τῶν ὁποίων κατεστράφη καὶ ἡρημώθη. Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἀνη-
γέρθη τὸ δεύτερον κατὰ τὸ ἔτος 1164 δηλ. μετὰ τὴν δευτέραν
Σταυροφορίαν, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐν τῷ κυρίως ναῷ ἐπιγραφή, ἥτις
ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Ἀνηγέρθη καὶ ἐθεμελιώθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη οὗτος ὁ
θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς Πανυπερευλογημένης ἐνδόξου Δε-
σποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας διὰ συνδρομῆς
κόπου καὶ ἐξόδων τοῦ τιμωτάτου καὶ εὐγενεστάτου ἀρχόντου καὶ
κτήτορος κ. Ἰωάννου Νικολάου ἐκ Λινοτοπίου, Ἀρχιερατεύοντος
τοῦ Θεοφιλεστάτου κ.κ. Παχωμίου ἐν ἔτει αὐξδ'. Ἰστορήθη δὲ διὰ
χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ ἱστοριογράφου Νικολάου καὶ Γεωργίου ἀδελ-
φῶν τοῦ κτίτορος καὶ ἐτελειώθη ἐν μηνὶ 7/βρίω».

Καθὼς λοιπὸν φαίνεται ἐκ τῶν ἄνω καὶ ὡς βεβαιοῦται ἐκ χει-
ρογράφων εὐρισκομένων ἐν τῇ Μονῇ Ζέρμας, τὸ Λινοτόπιον κεί-
μενον ὀπισθεν τοῦ Δεντσίκου, ὑπῆρχεν ὡς μαρτυροῦσι τὰ λείψανα
τῶν ναῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκιῶν, κωμόπολις ἀνθηρὰ καὶ ἔδρα
Ἐπισκόπου καταργηθεῖσα πρὸ τῆς καταστροφῆς καὶ ἡρημώσεως
τῆς κωμοπόλεως. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοῦ Λινοτοπίου
ὑπῆρχεν ἀρχαιοτάτη Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου, ἥτις συληθεῖσα
ἔχει μεταβληθῇ νῦν εἰς χωρίον κατοικούμενον ὑπὸ Ὀθωμανῶν
καὶ ὀνομαζόμενον Ζαχάρι, ὡς ἐκ τῆς διαρπαγείσης μονῆς τοῦ Ἁ-
γίου Ζαχαρίου. Δυστυχῶς ἐκ τῶν ἀρχαίων εἰκόνων τῆς λεηλατηθεί-
σης ταύτης μονῆς δύο μόνον σώζονται μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἐν

τῇ Μονῇ Ζέρμας διαφυγοῦσαι, τίς οἶδέ πως, τὴν βέβηλον χεῖρα τῶν ἀτάκτων τῆς *Κολωνίας* σιφῶν. Ὁ εὐρὺς καὶ οἱ παρασιτικοὶ λειγῆνες μετὰ τῆς συμμαχίας τῶν αἰώνων καὶ τῆς μισαλλοδοξίας τῶν διαφόρων φυλῶν, ὑπῆρξαν οἱ δεινοὶ ἐχθροὶ τῶν εἰκόνων τούτων, τὰς ὁποίας ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ ἐζωγράφησεν ἡ Βυζαντινὴ εὐσέβεια. Μὲ ἀποσυντεθειμένους τοὺς χρωματισμούς, μὲ ἀδιόρατα σχεδὸν τὰ σχήματα, μὲ τὰ πρόσωπα καλυπτόμενα, ὑπὸ τοῦ πέπλου τοῦ καπνοῦ, ὅστις ἐπεκάθησεν ἐπ' αὐτῶν τόσους αἰῶνας, αἱ μορφαὶ τῶν Ἀγίων παρίστανται ποῦ μὲν ὡς φάσματα, ποῦ δ' ὡς ἰνδάλματα ἀπηνθρακωμένων πτωμάτων.

Ἀλλὰ καὶ τῆς Ζέρμας ἡ Μονὴ λεηλατηθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ ἸΓου αἰῶνος ἀνεκαινίσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔου ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Παρθενίου ἐκ Πυρσόγιαννης, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ναοῦ ἐπιγραφῆς. Τρίτη δ' ἐπιγραφὴ ἐπὶ λελαξευμένης πλακός, δεικνύει ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1800 ἐπεσκευάσθη αὕτη ὑπὸ τῶν Ρίζου ἱερέως καὶ Γεωργ. Παπαγιάννη ἐκ Βουρμπιάνης καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Σούρλα ἐκ Πυρσογιάννης.

Νῦν ἡ ἱστορικὴ αὕτη Μονὴ εὐρίσκεται ἐν ἐτοιμορρόπῳ καταστάσει, τὸ μὲν ἐξ ἐπιδρομῶν, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἀδιαφορίας τῶν κατοίκων. Ἦδη ὁ διαπρεπὴς ἱεράρχης Βελλᾶς καὶ Κονίτης κ.κ. Σπυρίδων Βλάχος, ἐπιθυμῶν, ὅπως ἀποκτήσῃ αὕτη ἐκ νέου τὴν ἀπολεσθεῖσαν αἴγλην καὶ τὸ φυγαδευθὲν μεγαλεῖον, προσεκαλέσατο ἐξ Ἀγίου Ὄρους ὡς Ἡγούμενον τῆς Μονῆς τὸν Πανοσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Διονύσιον Παπαδάτον, εἰς τὴν ἐνδελεχῇ μέριμναν τοῦ ὁποίου πεποιθότες, ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Κοινοβία Μονὴ Ζέρμας θέλει ἐπανακτήσῃ τὸ παλαιὸν αὐτῆς κλέος, καθισταμένη οὕτω περικλεῆς θρησκευτικὸς φάρος εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ μεταίχμιον Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας.

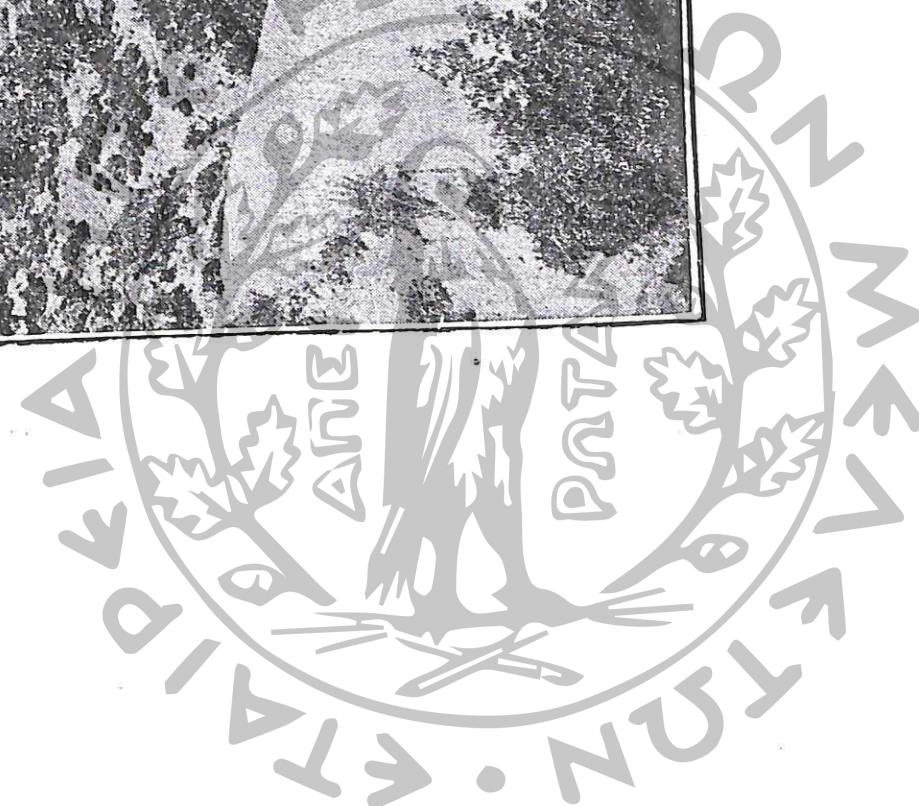
Βήσσανη, 1910.

ΧΑΡΑΛ. Ν. ΡΕΜΠΕΛΗΣ

(Πρωτοβάθμιος τοῦ Λιδασκαλείου Ἀθηνῶν).

ΜΑΝΑΣΗ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ)
(Φωτογρ. Γ. Χ. Δημητριάδης)

ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ ΜΟΥ

Κάτω απ' τὸν ἥσκιο μιᾶς ἐτιᾶς ἀπλόνετε μὲ χάρι
τὸ φτωχικὸ καλύβι μου τ' ἀπέριττο κι' ἀπλὸ
μὲ τὰ παραυυράκια του, π' ἀφήνουν τὸ φεγγάρι
νὰ ρίχνῃ μὲς στὸ πάτωμα τὸ φῶς του τὸ χλωμό.

Δὲν εἶν' παλάτι ἀρχοντικὸ μὲ φανταχτὰ στολίδια·
τὴν σκέπη του ἔχ' απ' ἄχυρο, τὴν στέγη χαμηλὴ
καὶ Κόσμο του τὰ πρόβατα, τὰ ὀρνίθια καὶ τὰ γίδια,
τὸν πρασινόφυλλο κισσὸ καὶ τὸ πιστὸ σκυλί . . .

Ἡ λύπη δὲν ἐκάθισε ποτὲ στὸ φτωχικὸ μου
μονάχα ἐκεῖ τὸν θρόνο της στημένο ἔχ' ἡ χαρά . . .
Καλύβι μου, πόσο ἤθελα αὐτοῦ ὥς τὸν θάνατό μου
νᾶμενα ξένος στὸν καημό, ξένος στὴν συμφορὰ . . .

Ἑσκή Σεχήρ, 1910.

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

- * Ἄλογο μὴ διαλέγῃς τὴν ἀνοιξι.
- * Δόσιμο χερσιού, σώσιμο ψυχῆς.
- * Κάθ' ἐμπόδιο γιὰ καλό.
- * Ἀνύπαντρος προξενητὴς γιὰ λόγου του γυρεύει.
- * Τὰ λόγια του εἶναι στέρεα, σὰν τοῦ Μαρτιοῦ τὸ χιόνι.
- * Τὰ κακὰ συναγμένα, σὲ κακὲς ἀποθῆκες.
- * Ἡ πρώτη μου γυναῖκα, ἡ δεύτερη κυρὰ
Κι' ἡ τρίτη σὰν εἰκόνα, ποῦ στέκεται ψηλά.
- * Δὸς κι' ἐμὲ καὶ τοῦ παιδιοῦ μου κ' εἶν' ὁ ἄντρας μου στὴν
πόρτα.

(Ἀρχ. Πτωχοῦ πῆρα οὐ πίμπλαται.)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ

[Ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις Ἑπειρώτου]

Δὲν κατέστη εἰσέτι παρ' ὑμῖν τόσον ἐπίπονος, οὔτε τόσον τεχνη-
τὸς καὶ ἐξαντλητικὸς ὁ βίος, ὅσον εἰς τὰ μεγάλα καὶ πολυάνθρωπα
κέντρα. Εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς ἢ εὐάνδρος καὶ ὀρεινὴ πατρίς μας
ἀποτελεῖται ἐκ χωρίων καὶ μικροπόλεων, καὶ συνεπῶς πολλοὺς ἀ-
πέχομεν παρασάγγας, ἀπὸ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν, ἀπὸ τῶν βιωτικῶν
συνθηκῶν καὶ ἀναγκῶν, ἃς ἐδημιούργησεν ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς
καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος, εἰς τὰς σημερινὰς μεγαλουπόλεις. Ἡ δια-
φορὰ τοῦ βίου εἶναι καταφανὴς εὐθὺς ἐκ πρώτης ἀρχῆς. Παρ' ἡ-
μῖν, φέρ' εἰπεῖν, οὐδεὶς δύναται νὰ παραπονήται, ἂν μὴ τι ἄλλο,
τοῦλάχιστον διὰ στέρξης τῶν ἀφειδῶς καὶ δωρεὰν ὑπὸ τῆς φύ-
σεως παρεχομένων, τοῦ φωτός ἐπὶ παραδείγματος, ἢ τοῦ ἀέρος.
Διότι ὑπάρχουσι τὴν σήμερον μέρη πεπολιτισμένα, ἐν οἷς τὸ φῶς
καὶ ὁ ἀήρ δὲν εἶναι κτήματα κοινά, ὧν δύναται τις ν' ἀπολαύσῃ
δωρεὰν καὶ κατὰ βούλησιν.

Ἀγοράζονται καὶ ταῦτα ἀντὶ χρημάτων ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα
χρειώδη τῆς ζωῆς, τὰ τρόφιμα δηλονότι τὰ ἐνδύματα, τὰ ἀντικεί-
μενα πολυτελείας, τὰ φάρμακα. Ὅπως ἀγοράζεται τὸ ὕδωρ. Ἡ
νομοθεσία τῶν πεπολιτισμένων ἐκείνων χωρῶν φορολογεῖ καὶ τὰς
θύρας καὶ τὰ παράθυρα. Ὁ κατοικῶν εἰς οἰανδήποτε ἐκ τῶν συγ-
χρόνων μεγαλουπόλεων, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀπολαύσῃ τῶν δώρων τῆς
ἐξοχῆς, πρέπει νὰ διαθέσῃ πρὸς τοῦτο ἡμίσειαν ἢ καὶ ὀλόκληρον
ἡμέραν, πρᾶγμα οὔτε τόσον εὐκόλον οὔτε τόσον ἀπλοῦν. Ἐκεῖ οὐχὶ
αἱ ὥραι τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τῆς ἀναπαύσεως εἶναι μεμετροημένα.
Διὰ τοῦτο ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, ἐὰν παρ' ἡμῖν περιβάλλεται
ἀγνόν τι καὶ ἀπέριττον θέλημα, ἀγίαν τινα καὶ μυροβόλον χα-
ράν, ἐὰν σημαίνει ἀνάπαυσιν ἀπὸ τῆς συνηθούς ἐργασίας, ἐκεῖ
ἀποτελεῖ ὅσιν περιζήτητον, ἦν οὐ μόνον οἱ ἐργατικοί, ἀλλὰ καὶ
πάντες οἱ ὅπως δῆποτε κοπιῶντες κατὰ τὰς ἑλλας ἡμέρας γνωρί-
ζουσιν, αἰσθάνονται καὶ μετὰ πόθου ἀναμένουσιν. Καθιερώθη αὕτη
κυρίως μὲν ὑπὸ τῆς θρησκείας, κατόπιν ὑπὸ τῆς συνηθείας καὶ

μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἀνάγκης τόσον ὑποχρεωτικῆς, ὥστε ἡ τήρησις αὐτῆς ἐπιβάλλεται ἐνίστε διὰ νόμου.

Εἰς πολλὰ μέρη ὁ παραβάτης τῆς Κυριακῆς ἀργίας ὑπόκειται εἰς ποινικὰς ρήτρας. Εἶνε οὐσιώδης κανὼν τῆς ὑγιεινῆς ἢ ἀνάπαυσις μιᾶς ἡμέρας, ἀπὸ τῶν μόχθων μιᾶς ἐβδομάδος. Ἐξ ἡμέραις ἐργασίας καὶ μία ἀναπαύσεως. Πόσον ἀρχαία εἶναι ἡ χρονικὴ αὕτη διαίρεσις εἰς ἑπτὰ ἡμέρας; Ἴσως ἔλκει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῦ Θεοῦ δημιουργήσαντος τὸν κόσμον εἰς ἕξ ἡμέρας καὶ ἀναπαυθέντος τὴν ἑβδόμην. Ἡ Κυριακὴ ἐν τούτοις εἶνε ἡμέρα προσφιλῆς εἰς ὅλους τοὺς τόπους καὶ εἰς ὅλους ἀνεξαρτήτως τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ πᾶσαν ἡλικίαν, διὰ πᾶσαν κοινωνικὴν θέσιν, δι' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶνε φαιδρὰ καὶ χαριόσυνος ἡ Κυριακὴ.

Ἀρχίζει μὲ τὴν θεϊαν λατρείαν. Ὁρθρου βαθέως μὲ τὸ σβύσιμον τῶν τελευταίων ἀκτίνων τῶν βραδυνάντων ἀστέρων, ἐξαγγέλεται αὕτη ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τροῦλλου τῶν κωδωνοστασίων. Ὅποιαν κατάνυξιν, ὁποιαν χαρὰν διαχέουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὁπόσας ἀναμνήσεις διεγείρουν οἱ γλυκεῖς ἐκεῖνοι ἤχοι, οἱ εἰς ὅλους τοὺς τόνους καὶ εἰς ὅλους τοὺς ρυθμοὺς ἀκούμενοι. Κυριακὴ σημαίνει κατάπαυσιν τῶν μόχθων, λήθην τῶν δεινῶν, ἀνάνηψιν σώματος καὶ πνεύματος. Συνεπάγεται παιδιάς, ἐκδρομὰς ἐν τῇ ἐξοχῇ, μερίδας καθαροῦ ἀέρος, ἀρώματα ἀγρῶν, ἀφθονίαν τροφῆς, καθαριότητα ἐνδυμάτων, ἥσματα παιδιῶν, ἀνταλλαγὴν ἐπισκέψεων, διαμονὴν ἐν ὑπαίθρῳ, ἀκρόασιν μουσικῆς, συγκέντρωσιν ἐν τῇ πλατείᾳ ἀσχολίαν ἐν γένει ἄλλην παρὰ τὴν κοινὴν καὶ τετριμμένην. Ἐχει ἐνίστε διάρκειαν πλεον τῆς μιᾶς ἡμέρας.

Ἡ Κυριακὴ ἄρχεται διὰ μερικὸν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου. Τότε θὰ λάβῃ ὁ ἐργάτης τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἕξ ἐργασίμων ἡμερῶν. Ἀπὸ τότε κλείουσι διὰ τὸν μαθητὴν τοῦ σχολείου αἱ θύραι. Ὡ! τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἔχει τὰς μελαγχολικὰς τοῦ σχολικοῦ θρανίου ἀναμνήσεις. Καὶ τίς λησμονεῖ ὅτι καὶ δύο μόνον ἂν ὑπῆρξαν αἱ εὐχάριστοι τοῦ μαθητικοῦ βίου στιγμαί, ἡ μία ἀναντιρρήτως εἶνε ἡ ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῆς Κυριακῆς προερχομένη.

II

Εἶναι Κυριακὴ. Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πρὸ πολλοῦ, ἀλλ' ἡ ἀπέραντος πόλις σιγῇ εἰσέτι. Ἡρεμοὶ τείνονται πρὸς τὸν οὐρανὸν αἱ ὑψηλαί, αἱ ὠραῖαι, αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαί, μὲ τοὺς ποικίλους ρυθμοὺς τῶν ὅλων πλημμελῶς ἀερίζομεναι καὶ ὡς συνεσφιγμέναι. Ἔργα

τέχνης καὶ κερδοσκοπίας. Ἐλλείπει ὁ συνήθης, ὁ ἀπαραίτητος, ὁ καθημερινὸς θόρυβος τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν, ὡς ὀνομάζουσι τοὺς κεντρικοὺς δρόμους, ὁ θόρυβος ὁ ἐκκωφαντικός, ὁ προξενῶν τὸν ἱλιγγον, ὁ ἐκσημαίνων τῆς πόλεως τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν.

Οὔτε κτύπος σφύρας ἐργάτου, οὔτε φωνὴ πλανοδίου μικροπωλητοῦ. Ἡ πόλις νυσταλέα εἰσέτι, ἀνοίγει νωχελῶς καὶ βραδέως τὰ κουρασμένα βλέφαρά της, ὡς ἂν ἐπεκάθησεν αὐτῶν, ὅλος ὁ κάματος τῶν ἕξ ἡμερῶν. Καὶ εἶναι ἄλλως τε τόσον ἡδεῖα ἡ πρωϊνὴ ρέμβη!

Τὰ κεκλεισμένα καταστήματα καθιστῶσιν εὐρυτέρας καὶ λειοτέρας τὰς ὁδοὺς. Δὲν ὑπάρχουσι τὰ χαίνοντα στόματα τῶν ἐργαστηρίων. Μόνοι αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ ἐμβλήματα σημειοῦσι τὴν θέσιν των. Αἱ ὁδοὶ εἶναι καθαρώταται ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων οὔτε τὸ ἐλάχιστον. Στάζουσιν εἰσέτι τὰ ὑπὸ τῆς ἀντλίας καταβρεχθέντα δένδρα. Ἐλλείπει ὁ κρότος τῶν ἐργασίμων ἡμερῶν, ὁ ἀρχόμενος τὴν πρωΐαν καὶ καταπαύων τὸ μεσονύκτιον. Ἐλλείπει, ἀλλὰ προσωρινῶς. Ἀργὰ μετὰ τὴν δευτέραν λειτουργίαν, μὲ τοὺς τελευταίους ἤχους τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ χοροῦ, ὅτε τὸ ποικίλον πλήθος θὰ ἐκχυθῇ ἐκ τῶν ναῶν, θὰ τεθῶσι καὶ πάλιν εἰς κίνησιν ὅλα τὰ μεταφορικὰ μέσα τὰ πολυτελῆ ὀχήματα, τὰ δίτροχα, τὰ τετράτροχα, τὰ βοῦζοντα αὐτοκίνητα μὲ τὴν ὀπισθεν αὐτῶν διαχυνομένην ὁσμὴν τῆς καιομένης βενζίνης, τὰ ποδήλατα, οἱ κατάμεστοι ὡς βότρες τροχιόδρομοι μὲ τοὺς ἡχηροὺς καὶ ὀχληροὺς κώδωνάς των. Θὰ ἀναφανῶσιν ὅλαι αἱ στιγμιαίως διελαύνουσαι φυσιογνωμίαι, αἱ κομπῶς, αἱ περιτέχνως ἐνδεδυμένοι. Ὅλο τὸ ποικίλον τὸ ἀπασχολημένον ἐκεῖνο πλήθος τὸ διασταυρούμενον καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ σπεῦδον διὰ τὰς ἰδίας ἀτομικὰς ἀσχολίας ἢ ψυχαγωγίας, πρὸς πλήρωσιν τοῦ τραχέως, τοῦ ἀενάου ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος, τὸ τρέχον κατόπιν τοῦ ἐκφεύγοντος χρήματος. Εἰς τοὺς σκοτεινοὺς ἐμπορικοὺς δρόμους, μὲ τὰς σιδηρὰς θύρας τῶν καταστημάτων, μὲ τὰ ὀγκώδη δέματα τῶν ἐμπορευμάτων, μὲ τὰ ποικίλα κλειθρὰ καὶ τὰ σιδηρὰ χρηματοκιβώτια, μὲ τὴν βαρεῖαν ἐξ ἀποικιακῶν εἰδῶν ὁσμὴν, σιγὴ καὶ ἡρεμία. Οὔτε μεταφορικὰ κάρα, οὔτε ἐκφορτώσεις ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, οὔτε ἴχνη τροχῶν συρμένων ὑπὸ ρωμαλέων ἵππων, οὔτε διαπληκτισμοὶ ἀχθοφόρων.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν θὰ κατέλθωσιν ἐκ τῶν πέριξ ὑψηλῶν οἰκοδομῶν μὲ τὰς καινουργεῖς καὶ πολυχρώμους ἐνδυμασίας των, μὲ πρόσωπα γελαστά, μὲ τὰς κνήμας ἰσχνὰς καὶ ἀναιμικὰ ὡς ἀναρ-

ρωνύοντα, τὰ παιδιά τῆς συνοικίας· καὶ θὰ παίξωσι τρέχοντα ἐπὶ τοῦ πλακοστρώτου.

III

Οὐδὲν τὸ ἐξαιρετικὸν παρουσιάζει ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἐν τῷ χωρίῳ. Τῆς αὐγῆς ὑποφωσκούσης ἐξαγγέλουσι ταύτην ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ἡμέραν αἱ διάτοροι τῶν πετεινῶν φωναὶ καὶ μετ' ὀλίγον τὰ φαιδρὰ τερετίσματα ἀναριθμῶν στρουθίων, ἅτινα ἐξυπνήσαντα χαιρετῶσι τῆς ἡμέρας τὴν ἄφιξιν ἀπὸ τῶν κυπαρίσσω καὶ τῶν παλαιῶν τοίχων τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας, οὓς καλύπτει ὁ βαθυπράσινος κισσός. Στίλβει ὅπως πάντοτε εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἡ πρωΐνῃ δρόσος, πλὴν μὲ τὸν ψίδυρον τῆς αὔρας καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ἀγροτικῶν ἀνθῶν ἀναμειγνύεται τι ὡς εὐωδία θυμιάματος ἢ ἤχος ψαλμωδίας κατανυκτικός. Ὁ ἱερεὺς κρούει ἔωθεν τὸν ἐπὶ γεγηρακυίας δρυὸς ἀνηρτημένον κώδωνα, παλαιὸν καὶ τοῦτον ἀλλὰ μὲ φωνὴν γνώριμον.

Ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ σκοτεινοῦ ναοῦ, ἀνάπτει τὰ κανδύλια, ὁ εὐλαβὴς γέρων, καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκει μόνος τὰ καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου. «Κύριε, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον Σου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν Σου ἡ προσευχή μου, κλῖνον τὸ οὖς Σου εἰς τὴν δέησίν μου». Ἀρχίζει μετὰ ταῦτα τὸν κανόνα, τοῦ ὁποίου συνεχίζουσι ψάλλοντες ἐκ περιτροπῆς, οὐχὶ ψάλλται ἔμμισθοι, ἀλλ' οἱ ἐπὶ σχετικῇ καλλιφωνίᾳ διακρινόμενοι ἄνδρες. Καὶ ὁ ναὸς πληροῦται μετ' ὀλίγον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ χωρίου, ὅλους καθαροενδεδυμένους, ὑγιεστάτους, μὲ τὰς ὄψεις ἡλιοκαεῖς καὶ τὰς χεῖρας τραχείας. Εἶνε ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς, ὁ ἐσκληραγωγημένος, ὁ ἀποπνέων ὑγείαν καὶ ρώμην, ὁ διατρέφων διὰ τῶν κόπων του καὶ διὰ τοῦ αἵματός του, τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Αἱ γυναῖκες παρακολουθοῦσι τὴν τελετὴν ἀπὸ τοῦ γυναικωνίτου, διαρκῶς σταυροκοποῦμεναι καὶ μὲ σέβας καὶ σιγὴν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας θὰ καθήσωσιν ὅλοι εἰς τὰ «πεζούλια» τῆς ἐκκλησίας, τὰ λειανθέντα ἐκ τῆς πολυκαιρίας, ἀναμένοντες τὸν βραδύναντα ἱερέα.

Οἱ ἐπίτροποι θὰ προσφέρωσι καφέν, καὶ θὰ συζητηθῶσιν ἐκεῖ ὅλαι αἱ ὑποθέσεις τοῦ χωρίου. Θὰ διαλυθῶσι μετ' ὀλίγον καθ' ὁμίλους.

Καὶ οἱ μὲν γεροντότεροι ἡγουμένου τοῦ ἱερέως θὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς οἰκίας τῶν προεστώτων. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ἄλλοι θὰ μετα-

βῶσιν εἰς τὸ κυνήγιον ἄδοντες, ἄλλοι θὰ ρίψωσι τὸν λίθον εἰς τινὰ χέρσον ἀγρόν.

Τὰ παιδιά ἀσκεπῇ καὶ ἡλιοκαῇ παίζουνσι φαιδρὰ καὶ ἀμέριμνα εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἡ φύσις ὅλη σκορπίζει φῶς καὶ χαράν, μαγεύει τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ φύλλα διαρκῶς ψιθυρίζουσι· πληροῦσι τὸν ἀέρα εὐοσμίας τὰ ἄνθη· ὁ ἥλιος λάμπει· πτηνὰ κελαδῶσι· καὶ κάτω εἰς τὴν χαράδραν, πέραν τῆς πεδιάδος, κυλῖει μὲ ὀρμὴν τὰ ἀφρίζοντα ὕδατά του ὁ ποταμός.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1910.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛ. ΧΑΡΙΣΙΑΔΗΣ

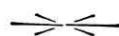

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

- * Ἡ ἐσὺ νὰ σκάσης ἄντρα ἢ ἐγὼ νὰ μείνω χήρα.
- * Ἡ κυρά μας ἢ καλή, ἀπ' τὸν ὕπνο στὸ φαῖ.
- * Ἐξω κούκλα, μέσα πανοῦκλα.
(Ἀρχ. Ἐνδοθι τὴν Ἐκάβην, ἔκτοθι τὴν Ἐλένην.)
- * Ἐμεῖς γελοῦμε δώδεκα, κ' ἐμᾶς τριαντάεξη.
- * Εἰς τὸ σιγαλὸ ποτάμι, σήκωσε ψηλὰ τὰ ροῦχα.
- * Κάλλια ἀφέντης ἐνὸς ἄσπρου, πάρα χίλιων ἄσπρων δοῦλος.
- * Ὅταν μάθ' ὁ κερατᾶς τὴν τέχνη τοῦ κεράτου,
Μέλι καὶ γάλα γίνεται μὲ τὴ νοικοκυρά του.
- * Οὐτ' ἀπ' τὸν Πρόκο προκοπή, οὐτ' ἀπ' τὸν Ρίζο ρίζα.
- * Τὸ μάτι ποιὸς σοῦ τῶδγαλε; — Ὁ ἀδερφός μου. — Γι' αὐτὸ εἶναι βγαλμένο σύρριζα.
- * Χωριάτης ἅγιος κι' ἂν γενῇ, νὰ μὴ τὸν προσκυνήσης.
- * Μὲ κυττάζει σὰν ὁ λύκος τὸ φεγγάρι.
- * Καὶ τὸ μέλι τὸ πολὺ φέρνει κοφίματα.
- * Κι' ἡ φακὴ μαγεῖρεμα.
- * Ἐπαρε τὸ κεφάλι μου καὶ χτύπαε τὸν τοῖχο.
- * Ἀπὸ τὸ γάμο ἔρχομαι καὶ τρέμω ἀπὸ τὴν πείνα.
- * Ἄλλοῦ τὰ καρκαρίσματα κι' ἄλλοῦ γεννᾷ ἡ κόττα.
- * Ἄλλοῦ μὲ τρίβεις δέσποτα κι' ἄλλοῦ ἔχω τὸν πονο.

ΟΤΑΝ ΠΛΕΝΗΣ

Ἦθελα ἀηδόνι νᾶμουν
νὰ λαλῶ στήν ποταμιᾶ
κι' ὅταν πλένης νὰ θιαμάζω
τῇ γυμνῇ σου λεβεντιᾶ.

Ἦθελα νερό νὰ ἤμουν
εἰς τὰ πόδια σου ἔμπρός,
ν' ἀναγάλλιαζ' ἀπ' τὰ κάλλη
νὰ γινόμευνε ἄφρός.

Ἦθελα νὰ ἤμουν ρέμα
κι' ὅταν πλένης τὰ σκουτιᾶ
νὰ σὲ πάρω νὰ σὲ φέρω
στὰ παλάτια τὰ βαθειᾶ.

Στὰ παλάτια τὰ γυαλένια,
ὅπου κάθονται ξωθιές,
ὅπου χαίρουνε καὶ παίζουν
χίλιες τόσαις εὐμορφιές.

Ἦθελα πλατάνι νᾶμουν
καὶ στὸν ἴσκιο μου ναρθῆς,
κι' ἀπ' τὸν κόπο ν' ἀστοχήσης
καὶ νὰ ἀποκοιμηθῆς.

Κ' ἐγὼ γέροντας σιμά σου
νὰ σὲ φίλαγα γλυκὰ
στὰ ρ δάτα σου τὰ χεῖλη,
τὰ πολὺ μεθυστικά.

Ἦθελα ἀηδόνι νᾶμουν
καὶ σὲ κάθε μου σκοπὸ
νὰ σοῦ λέω μαυρομάτα,
ὥμορφη σὲ ἀγαπῶ.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Γ. ΠΑΠΠΑΣ

Ζίτσα.

ΑΠΟ ΤΑΣ „ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ“

† ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ

Α'.

Ἐκαθήμην μετὰ τῆς μητρός μου περὶ τὴν ἐνάτην τῆς
ἡμέρας ὥραν ἐν τῷ κήπῳ ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης μηλέας,
στεναζούσης ὑπὸ τὸ βάρος γλυκυτάτων μῆλων, ὧν τὸ
χρῶμα ὁμοίαζε πρὸς τὸ τῆς αἰδοῦς ἐρύθημα.

Τὴν μηλέαν περιεπτύσσετο ὡς ἀδελφὴ καλλιφυλλος ἀνα-
δενδράς, ἥς αἱ σταφυλαὶ ἡσπάζοντο τρυφερῶς τοὺς καρποὺς
αὐτῆς καὶ εἶχον ἀρχίσει ἤδη νὰ περκάζωσι, διότι ἡ ἡμέρα
ἐκείνη ἦτο ἡ 15ῃ Αὐγούστου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκού-
σθη τρίδυμος πυροβολισμός.

— Ποῦ ἐρρίχτηκαν αὐτὰ τὰ ντουφέκια; με ἠρώτησεν ἡ
μήτηρ μου. Γιὰ κύτταξε.

Παρατηρήσας καὶ ἰδὼν τὸν καπνόν, ὅστις περιδινόμενος
ἀνήρχετο ἔκ τινος οἰκίας πρὸς τὰ ἄνω.

— Ἐρρίχτηκαν, ἀπεκρίθην, ἔς τὸ σπῖτι τοῦ Κοράκη.

Εἶδομεν συγχρόνως ὅτι τρεῖς νέοι εἶχον ἀναβῆ ἐπὶ τῆς
αὐλείου θύρας τοῦ ρηθέντος οἴκου, ἐνθα κανεγίνοντο νὰ
στήσωσι τὴν γαμήλιον σημαίαν (μπαῖράκι), ὕψασμα ἐρυ-
θροῦν, ἐπὶ μιᾶς τοῦ ὁποίου ἐπιφανείας εἰκονίζεται λευκὸς
σταυρὸς καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡ Θεοτόκος.

— Φαίνεται ἔχουν γάμον, εἶπεν ἡ μήτηρ.

Αὐτοστιγμὴ παρουσιάσθη παιδίον τι κρατοῦν εἰς χεῖρας
δέσμην δελτίων, ἐξ ὧν δοὺς τῇ μητρὶ τὸ ἀνήκον αὐτῇ, ὅπερ
οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ προσκλητήριον εἰς τοὺς γάμους.

— Νὰ κοπιάσετε ἔς τὴ χαρὰ τοῦ κυρ Κοράκη, εἶπε· καὶ σὲ γυιοὺς τῆς ἀφεντιάς σας.

— Καὶ ἔς τὸ γάμο σου, ἀπήντησεν ἡ μήτηρ. Ἀλλὰ δὲν μοῦ λές ποιά θὰ πάρῃ νύφη ὁ Κοράκης;

— Τὴν κοπέλα τοῦ Γκύρλα, τὴν Μαρία.

— Καλά· ἀλλὰ ἐγὼ ἄκουσα ὅτι ἡ κοπέλα δὲν ἤθελε.

— Θέλησε πειά· ἔδωκε τὸν λόγον τῆς. Ἀγκαλά, ἀφ' οὗ ἤθελε ὁ πατέρας τῆς, αὐτήνα ποῖς τὴν ρωτοῦσε. Προικεῖς πολὺ δὲν γύρεψε ὁ κυρ Κοράκης· τὴν παίρνω, εἶπε, καὶ μετὰ τὸ ρουτὶ (ὑποκάμισον).

Ταῦτα εἰπὼν τὸ παιδίον ἀνεχώρησε.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου γαμικοῦ κλητῆρος·

— Ὁ Κοράκης, εἶπεν ἡ μήτηρ μου, εἶν' ἀπὸ τὸν μαχαλά μας. Ἐχομε χρέος νὰ πᾶμε ἔς τὸν γάμο τοῦ γυιοῦ του μετὰ κανίσκι.

Β'.

Τί εἶναι τὸ κανίσκι, περὶ οὗ ὠμίλει ἡ μήτηρ μου;

Εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς Ἠπείρου συνηθίζεται, ὅπως οἱ προσκεκλημένοι συγγενεῖς καὶ φίλοι προσφέρωσι τῷ τελούντι γάμον δῶρόν τι, ὅπερ καλεῖται κανίσκι. Σύγκειται δὲ τοῦτο ἐξ ἑνὸς ἄμνου ἢ ἐριφίου ἢ κριοῦ, ἐνὸς εὐμεγέθους ἄρτου καὶ μιᾶς πλόσκας πλήρους οἴνου. Καθιερώθη, φαίνεται, ἡ τοιαύτη συνήθεια ἐκ τοῦ ὅτι οἱ γάμοι ὄντες πολυδάπανοι ἀπαιτοῦσι καὶ τὴν συγγενικὴν καὶ φιλικὴν ἐπικουρίαν.

Ἐπειδὴ δὲ ἄρτος καὶ οἶνος ὑπῆρχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔλειπε δὲ μόνον τὸ θῦμα, ἡ μήτηρ μου εἶπε·

— Πήγαινε ἔς τὸν κασάπη νὰ τοῦ πῇς νὰ στείλῃ ἀπὸ μέρους μας ἔς τὸ σπίτι τοῦ Κοράκη ἀπόψε ἓνα κριάρι, ἀφ' οὗ τὸ στολίσῃ καλὰ καθὼς πρέπει. Ἀπόψε πᾶμε μαζὺ ἔς τὸ δεῖπνο καὶ αὔριο ποῦ θὰ πάρουν τὴν νύφη, σοῦ στολίσω τὸ μουλάρι, καθαλλιεύεις καὶ πᾶς καὶ σὺ μετὰ τὸ ψῆκι.

Κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους οἱ ἀποτελοῦντες τὴν

γαμικὴν συνοδείαν, ἣτις λέγεται ψῆκι, μετέβαινον πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης ἔφιπποι καὶ ἂν ἀκόμη οἱ μελλονύμφοι κατῴκουν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χωρίῳ. Ἐπεκράτει δὲ καὶ ἡ κακὴ συνήθεια νὰ πυροβολῶσιν, ἔθθη, ὣν τὸ μὲν πρῶτον πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπε, τὸ δὲ δεύτερον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς.

Τὸ πρῶτον τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῆς γαμηλίου συνοδείας μοι τὸ ὑπεσχέθη ἡ μήτηρ αὐθορμήτως, ἀλλὰ τί νὰ ἔκαμνον διὰ τὸ δεύτερον, ὅπερ ἐθεώρουν ὡς τὸ σπουδαιότερον; Τί θὰ μετ' ὠφέλει νὰ ὑπάγω ἔφιππος καὶ νὰ μὴ πυροβολῶ καὶ ἐγὼ καθὼς οἱ ἄλλοι; Νὰ ἔχουν οἱ ἄλλοι ὄπλον καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ μετ' ὑπερτερῶσι, τοῦτο ἠρέθιζεν ὑπερβαλλόντως τὴν φιλαυτίαν μου. Ὅτι καὶ ἂν λέγωσιν, ὁ ἐγωῖσμός εἶναι τὸ ἐπικρατέστερον καὶ ἰσχυρότερον ὅλων τῶν συναισθημάτων καὶ διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς γραμματικὰς τοῦ κόσμου τὸ ἐγὼ τάσσεται πρῶτου προσώπου.

Παρετήρησα λοιπὸν τὴν μητέρα μου, ἠθέλησα νὰ τῇ εἴπω, ἀλλ' ἡ φωνή μου συνείχετο. Ἐκείνη ἰδοῦσά με ἀγωνιῶντα·

— Τί ἔχεις; θέλεις τίποτε; μετ' ἠρώτησε.

— Μητέρα, ἀπήντησα καταφιλῶν αὐτήν, νὰ μοῦ δώσης ἓνα πιστόλι γιὰ νὰ ρίξω κἀνένα ντουφέκι αὔριο ἔς τὸ γάμο.

— Πιστόλι; τί τὸ θέλεις; Ἐσὺ εἶσαι μικρὸς ἀκόμα καί...

— Τί μικρὸς εἶμαι, ἀντηρώτησα διακόψας αὐτήν. Ἐγὼ τώρα εἶμαι δέκα τριῶν χρονῶν παιδί.

Δέκα τριῶν ἐτῶν δὲν ἤμην καὶ τοῦτο ἐγνώριζε κάλλιστα ἡ μήτηρ μου· ἀλλ' ἔλεγον τοῦτο καὶ ὅπως πείσω αὐτήν καὶ διότι ἐπόθουν νὰ μεγαθύνω ὀλίγον τι τὴν σμικρότητά μου. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ὅταν τις μετ' ἔλεγε τότε «μικρόν», δυσσηρεστούμην. Πλὴν τοῦτ' αὐτὸ μοι συνέβη καὶ ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν μοι εἶπον ὅτι ἐφάνησαν εἰς τὴν κόμην μου «κᾶτι πράγματα ἄσπρα», τὰ ὅποια ἐσήμαινον ὅτι ἤρχισε πλέον νὰ χρεωκοπῇ ἡ νεότης μου, καὶ ἐμνήσθην ἡμερῶν

ἀρχαίων καὶ ἐπόθησα αὖθις τὰ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἔτη, τὰ ὅποια τότε ἤθελον νὰ παρέλθωσι ταχέως, καὶ ἔκλαυσα. Τοιαύτη ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου· ποθεῖ ὅ,τι δὲν ἔχει καὶ θλίβεται, ὅταν χάσῃ τὸ καλὸν ὅπερ κέκτηται. Ἡ μήτηρ μου·

— Αὐτὰ ποῦ ζητεῖς, εἶπε, δὲν εἶναι καλὸ πρᾶγμα. Ἡμπορεῖ, ὁ Θεὸς φυλάξῃ! νὰ σκοτώσῃς κἀνένα καὶ τότε;

— Προσέχω, μητέρα, προσέχω, ἐφώνησα. Ἐκεῖ ποῦ θὰ τὸ ρίχνω τὸ σηκώνω ὕψηλά.

Εἶπον, ἀλλ' ἐπειδὴ παρετήρουν ὅτι ἡ μήτηρ μου δὲν συγκατένευεν, οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπληρώθησαν δακρύων. Τοῦτο ὡς ἐκ θαύματος τὴν συνεκίνησε καὶ τὴν κατέπεισε. Τὸ πείθον τὰς μητέρας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν παραλόγων ἐπιθυμιῶν τῶν τέκνων τῶν δὲν εἶναι οἱ λόγοι, ἀλλὰ τὰ δάκρυα. Ἐφ' ᾧ καί·

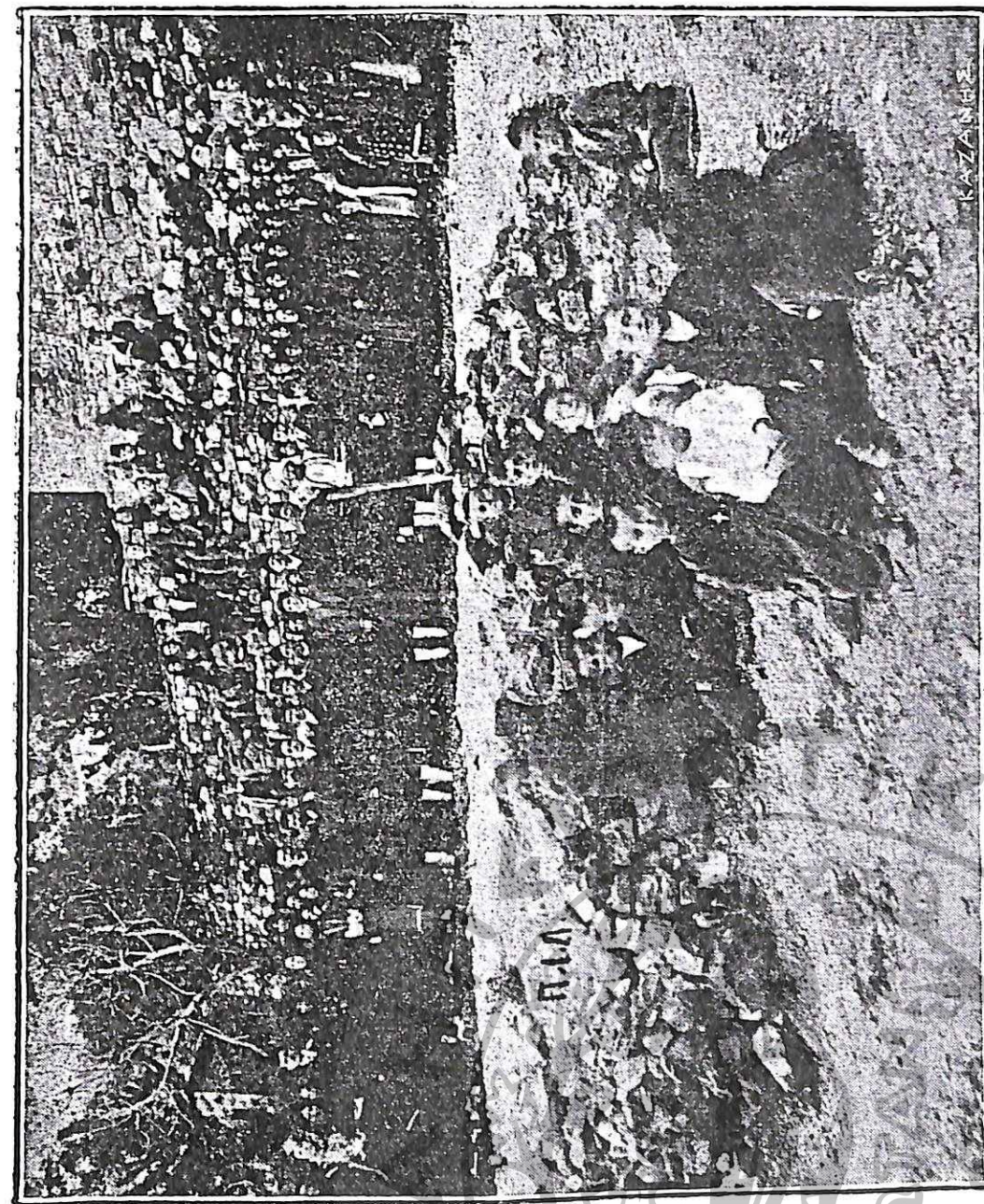
— Μὴ κλαῖς, μοὶ εἶπε διορθοῦσα τὸ περιλαίμιον τοῦ ὑποκαμίσου μου· κᾶτι θὰ γίνῃ· θὰ σοῦ βρῶ τρία-τέσσερα φουσέκια δίχως βόλια.

— Χωρὶς βόλια θέλω καὶ ἄγῳ, ἀπήντησα σκιρτήσας ὑπὸ χαρᾶς.

— Καλά· πήγαινε τώρα ἔς τὸν κασάπη.

Γ'.

Ἡ ἰδέα ὅτι τὴν ἐπαύριον θὰ ἔππευον καὶ θὰ εἶχον ὄπλον ὅπως πυροβολῶ μὲ καθίστα παράφορον. Ἐτρεχα ἀναχωρήσας διὰ τὸν κρεοπώλην μὲ μεγάλα βήματα· ἐπήδων ὅπως φθάσω σημεῖόν τι κατὰ γῆς· ἀποτυγχάνων ἐπέστρεφον εἰς τὸ σημεῖον ἐξ οὗ εἶχυν ὀρμηθῇ καὶ συγκεντρῶν τὰς δυνάμεις μου ἐπανελάμβανον τὸ πείραμα· ἐκυλιόμην ἐπὶ τῆς χλόης· ἐλάκτιζον δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τὸν ἀέρα· ἔκυπτον κατὰ γῆς· ἐλάμβανον λίθους, οὓς πτύων ἐσφενδόνιζον κατὰ τῶν ἐν τοῖς δένδροις στρουθίων καὶ μολοσσόν τινα ἀλυσσοδεμένον ἐν τινὶ αὐλῇ ἐχαιρέτισα ἄνευ αἰτίας δι' ὀγκώδους πέτρας.

(Φωτογρ. ἐρασιτέχνου)

ΧΟΡΟΣ ΕΝ ΠΩΓΩΝΙΩ

ὦ ἀγγελικὴ παιδικὴ ἡλικία! Διὰ τί νὰ μὴ διαρκῆς αἰώνας; Διὰ τί παρέρχεσαι τόσον ταχέως; Παρέρχονται, φεῦ! παρέρχονται ἀνεπιστρεπτὲι οἱ μαγευτικοὶ παιδικοὶ χρόνοι, ὧν ἐκτιμᾷ τις προσηκόντως τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν, τὴν ὁποῖαν παιδίον δὲν διακρίνει, μόνον ὅταν τοὺς χάσῃ διὰ παντός· — τότε συναισθάνεται τις τὴν ἀξίαν τοῦ καλοῦ, ὅταν ἀπολέσῃ αὐτό.

Φθάσας εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπήντησα ὁμίλους ἀνδρῶν, οἵτινες ὡς θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτῶν εἶχον τὸ ἐν λόγῳ συνοικέσιον, ὅπερ ἕκαστος ἐσχολίαζε κατὰ τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε διάθεσιν ἣν εἶχε πρὸς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τῶν δύο νέων συμπεθέρων.

— Παράξενο πρᾶγμα, ἔλεγεν εἰς γέρων· κἀνέννας δὲν ἐπίστευε νὰ δώκῃ ὁ Γκύρλας τὴν κοπέλα του ᾗς τὸ παιδί τοῦ Κοράκη.

— Γιὰ τί νὰ μὴ τὴν δώκῃ, εἶπεν ἄλλος· ὁ Κοράκης εἶναι πρῶτος νοικοκύρης καὶ ἡ κοπέλα τοῦ Γκύρλα θὰ μοσκοπορέψῃ ἐκεῖ.

— Πῆς καὶ τὸ ἄλλο, εἶπε τρίτος τις, ποῦ ὁ Γκύρλας ἔλαψε ἀπὸ τὸν Κοράκη χίλια πεντακόσια γρόσια ἀγριλίκι καὶ θὰ μπαλωθῇ γιὰ κᾶμποσον καιρό.

— Καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πουλήσῃ τὴν κοπέλα του; ἠρώτησεν ὁ γέρων.

— Καὶ γιὰ τί τάχα, ἀπήντησεν ὁ συνήγορος τοῦ Κοράκη. Κ' ἐγὼ ἂν εἶχα κοπέλα καὶ μοῦ τὴν γύρευε τοῦ τὴν ἔδινα μὲλη μου τὴν εὐχαρίστησι. Τί τὸν παντεχαίνεις τὸν Κοράκη;

— Ὁ Κοράκης, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, καλὸς εἶναι· μοναχὰ τὸ παιδί του...

— Τί ἔχει τάχατες τὸ παιδί του; ἠρώτησε διακόψας αὐτὸν ὁ προλαλήσας. Σὰν τὸ παιδί τοῦ Κοράκη ὀλίγα παιδιά εἶναι ᾗς τὸ χωριό μας.

— Αὐτὸ δὲν τ' ἀρνοῦμαι, ἀπήντησε σκωπτικῶς ὁ γέρων.

Ἐνθυμηθεῖς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός μου ἔτρεψα πρὸς τὸν κρεοπώλην, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα αὐτήν. Ἐκεῖνος τότε συλλαβὼν ἓνα κριόν, οὗ τὸ μὲν τριχωτὸν μέρος ἔδαψε δι' ἐρυθροῦ χρώματος; τὰ δὲ κέρατα ἔστεψε διὰ διαφόρων κλάδων, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν ὑπηρέτην του, ὅπως τὸν φέρῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον. Τούτου γενομένου ἀνεχώρησα διὰ τὴν οἰκίαν ὅπως ἴδω ἂν ἐγένετο ἡ προμήθεια τῶν φυσεκίων. Εὗρον δὲ μετ' ἀνεκλαλήτου χαρᾶς ὅτι ἡ μήτηρ εἶχε προμηθεύσει τέσσαρα τοιαῦτα.

Δ'.

Ὁ Π. Γκύρλας, ποιμὴν τὸ ἐπάγγελμα, κατήγετο ἐκ τινος ἀποκέντρου χωρίου τῆς Ἐπαρχίας. Ἦτο ἄνθρωπος βάνανσος καὶ τραχὺς τοὺς τρόπους καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸν εἶχον διαζευχθῇ δύο γυναῖκες ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι ἢ μὲν μία, τρεῖς, ἢ δὲ ἑτέρα δύο μῆνας μετὰ τὴν σύζευξίν των. Ἐλθὼν πρὸ ἐτῶν εἰς τὸ χωρίον εἰσηλθεν ὡς ἐσώγαμος εἰς τινα πτωχικὴν οἰκίαν συζευχθεὶς μίαν δευτερόγαμον, ὀρφανὴν πατρός καὶ μητρός, μεθ' ἧς ἐγέννησε τρία θήλεια, ὧν τὰ δύο εἶχεν ἤδη ὑπανδρεύσῃ πρὸ πολλοῦ. Φρονῶν ὅτι σύζυγος δὲν εἶναι σύντροφος τοῦ βίου γλυκύς, ἀλλὰ δούλη, ἐφέρετο πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ λίαν βαναύσως καὶ δεσποτικῶς. Οὐδέποτε προσεκάλει αὐτήν κατ' ὄνομα, ἀλλὰ διὰ τοῦ «μωρή». Ἄν ἐκείνη δὲν ἀπῆντα ἀμέσως, εἰς τὸ «μωρή» προσέθετε καὶ τὸ κοσμητικώτερον «ντόσα» ἢ «σκρόφα», ὥστε ἀπετελοῦντο τὰ διώνυμα «μωρ-ντόσα» καὶ «μωρ-σκρόφα». Εἰς ταῦτα πολλάκις παρενέθετε καὶ τὸ «παλῆδ» καὶ οὕτως ἐσχηματίζοντο τὰ βδελυρὰ τριώνυμα «μωρ-παλῆδ-ντόσα» καὶ «μωρ-παλῆδ-σκρόφα». Ἐρωτῶν τὰς θυγατέρας του περὶ τῆς μητρός των.

— Ποῦ εἶν' αὐτή; ἔλεγεν.

— Ἄν τὸν ἠρώτων. — Ποῖα;

Καὶ τὸ ἐλάχιστον σφάλμα τῆς ταλαιπώρου ἐκείνης γυ-

ναικός και τῶν θυγατέρων της ἡμείβετο ὑπὸ τοῦ Γκύρλα, ἂν μὲν ἦσαν πλησίον διὰ γρονθοκοπήματος, ἂν δὲ μακρὰν διὰ τῆς πυράγρας, ἐκσπενδονιζομένης κατ' αὐτῶν μετὰ μανιώδους ὀρμῆς καὶ ἐν ἀποτυχίᾳ ἤρχοντο ὡς ἐφεδρεία οἱ δαυλοί. Ἡ πρὸς τὴν σύζυγον συμπεριφορά του ἐτραχύνθη ἀφορήτως, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἰδίᾳ ἢ κρίσιμος αὐτῆς ἡλικίας ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶχε παρέλθῃ πλέον ἢ ἐποχὴ τῆς τεκνοποιῆας, αὐτὸς δ' ἐπόθει ν' ἀποκτήσῃ καὶ κἀνὲν ἄρρεν, ὅπως — φεῖσαι ἡμῶν, Κύριε! — διαιωνίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ὁ Γκύρλας ἦτο μορφὴ ἀγρία, τερατώδης μορφῇ· ὀφθαλμοὶ λοξοὶ καὶ βλοσυροί, μέτωπον στενόν, ρίς ὡς ὑπερος, χεῖλη παχέα καὶ χονδρά, ἀφ' ὧν ἔσταζε δηλητήριο, τρίχες τραχεῖαι ὡς αἱ τοῦ χοίρου, μύστακες ἀραιοὶ καὶ μακροὶ ὡς οἱ τῆς γαλῆς, στήθη λάσια, σῶμα πελώριον. Βλέπων τις αὐτὸν ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει προῖόν ἄρκτου μιγείσης λύκῳ. Ἡ τελευταία ἐκ τῶν τριῶν θυγατέρων του ἐκαλεῖτο Μαρία. Παράδοξον! Ἦτο λίαν ὠραῖον καὶ τρυφερὸν πλάσμα καὶ ἀπετέλει ὀξυτάτην ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀσχημίαν τοῦ πατρὸς της. Ἄν ξένος τις τὴν ἔβλεπε πλησίον αὐτοῦ, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο Δρυᾶς αἰχμάλωτος Σατύρου. Ἡ Μαρία ἤγε τότε τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἢ δὲ ἐξαίσια αὐτῆς καλλονὴ εἶχεν ἐκλάμψει πλησιφαῆς.

Τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁ Γκύρλας ἐθεώρει οὐχὶ ὡς πρόσωπα, ἀλλ' ὡς πράγματα, τὰ ὅποια ἠδύνατο καὶ ἐδικαιούτο νὰ διαθέσῃ κατὰ βούλησιν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἡ σύζυγός του τὸν καθικέτευεν, ὅπως παραλάβωσιν ἐσώγαμβρόν τινα διὰ τὴν Μαρίαν, αὐτὸς ἀπήντησεν ἀγρίως.

— Μὴ μοῦ σκίζῃς τὸ κεφάλι, παλῆο-σκρόφα. Δὲν θὰ μὲ μάθῃς ἐσὺ τί θὰ κάμω τὴν κοπέλα μου· τὴν ὀρίζω· τὴν κἀνω ὅ,τι θέλω καὶ κἀνένα νταχιτζῆ ᾧ τὸ βιό μου δὲν ἔχω. Θὰ τὴν παντρέψω ὅταν θελήσω καὶ σ' ὅποιον μοῦ κάμῃ τὸ κέφι καὶ κανένα δὲν θὰ ῥωτήσω.

— Σὰν γεράσωμε, ἀπήντησεν ἐκείνη, ποῖος θὰ μᾶς κἀνῃ χουσμῆτι; ποῖος θὰ μᾶς φέρνῃ λίγο νερό;
— Σύρε νὰ πίνῃς ᾗ τὸ αὐλάκι.
— Ποῖος θὰ μᾶς φτιάνῃ ψωμί;
— Μοναχὴ σου. Δὲν θὰ σὲ κάμω ἀγιοκάρα νὰ σὲ βάλω ᾗ τὴν κορφή.

— Καλὰ ἂν μπορῶ· ἂν δὲν μπορῶ;
— Μπορεῖς καὶ μὲ τὸ στανειό. Σκάσε, παλῆο-ντόσα, προσέθηκε καὶ τῇ κατήνεγκε δεινὸν κολάφισμα.

Ε'.

Τέσσαρας πρὸ τοῦ γάμου τῆς Μαρίας ἡμέρας ἐζήτησαν συγχρόνως τὴν χεῖρα αὐτῆς διὰ προμνησιδῶν δύο πρόσωπα· ὁ Κοράκης διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μηνᾶν καὶ ἡ Ψάθαινα διὰ τὸν μονογενῆ υἱὸν αὐτῆς Ἰωάννην, νέον πτωχὸν μὲν ἀλλὰ ὠραῖον, φιλόπονον, ἀρκετὰ λόγιον, εὐφυᾶ καὶ καθ' ὅλα κατάλληλον διὰ τὴν Μαρίαν, ἧς ἤρᾳτο πρὸ ἔτους περὶπαθῶς, καὶ ἣτις ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸν ἔρωτά του.

Ὁ ἔρως των ὅμως ἐτηρεῖτο ὅλως μυστικὸς καὶ διὰ τοῦτο ἦτο ἀγνός, ἀμόλυντος, ἀκμαῖος καὶ εὐώδης. Ἐρως καθιστάμενος γνωστός, ἔρως τιθέμενος ἐντὸς τοῦ ἰγδίου ἐκείνου, ὅπερ καλεῖται σχόλια, ἀποβάλλει ταχέως τὴν ζωηρότητα, τὴν χάριν καὶ εὐωδίαν του καὶ μαραίνεται ὡς τὸ μαλασσόμενον ρόδον.

Ὁ Γκύρλας τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπῆν. Τὸ ἑσπέρας μετὰ τὸ δεῖπνον ἡ σύζυγός του ἀνέφερεν εἰς αὐτὸν ἐπανελθόντα τὰς γενομένας δύο προτάσεις καὶ ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι ἦτο ἀπειράκις προτιμότερος ὁ Ἰωάννης Ψάθας.
— Εἶναι παιδί, εἶπε, πολὺ καλὸ· γραμματισμένο, δουλευτάρικο καὶ φρόνιμο κι' αὐτὸ ταιριάζει γιὰ τὴν Μαρίαν μας. Ἄν θελήσῃς, μπορεῖ νὰρθῇ καὶ μέσα γαμπρός. Τί σὲ πειράζει; θὰ τὸν ἔχῃς δεξιὸν χέρι.
Ὁ Γκύρλας ἀγριοκυττάξας αὐτὴν ἀπήντησε.

— Σοῦ εἶπα καὶ σοῦ λέγω, παληο-ντόσα, ὅτι ἐγὼ γνώμη ἀπὸ τῆσένα δὲν θέλω. Νὰ τὴν δώκωμε ἔς τὸ παιδὶ τοῦ Ψάθα, αἱ; ποῦ δὲν ἔχει ψωμί νὰ φάῃ. Ἄλλη φορὰ νὰ μὴ μοῦ ξαναπῆς τέτοιον λόγον, γιατί σὲ μεσοκόδω. Αὐριο τὸ πουργὸ νὰ τοῦ στείλῃς χαμπέρι, ὅτι τὴν κοπέλα μου δὲν τοῦ τὴν δίνω καὶ ἄς κυττάξῃ τὴ δουλειά του. Τὴν κοπέλα μου θὰ τὴν δώκω ἔς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη ποῦ εἶναι πρῶτος νοικοκύρης.

— Καλὰ· μοναχὰ ἐγὼ ῥώτησα σήμερα σὰν ἔφυγε ἡ προξενήτρα τὴν κοπέλα μας καὶ μοῦ εἶπε ὅτι πάει καὶ πνίγεται καὶ τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη δὲν τὸ παίρει ἄντρα.

— Ἐγὼ αὐτὴ δὲν ῥωτῶ ὁλότελα. Νὰ τὸ ξέρῃς καὶ σὺ κι' αὐτὴ ὅτι θὰ γένῃ ἐκεῖνο ποῦ λέω ἐγὼ καὶ ὄχι ἐκεῖνο ποῦ λέτε σεῖς. Καὶ ὁ οὐρανὸς νὰ γυρίσῃ, ἄλλοιῶς δὲν γένε-ται. Τὴν κοπέλα μου θὰ τὴν δώκω ἔς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη· δουλειὰ τελειωμένη.

— Δὲν εἶναι καλὰ νὰ ῥωτήσωμε μιὰ φορὰ ἀκόμα τὴν κοπέλα μας; Αὐτὴ τώρα εἶναι σὲ ῥικία. Δὲν χάνομαι τί-ποτα, ἂν τὴν ρωτήσωμε.

— Ἡ τὴν ῥωτήσω ἢ δὲν τὴν ῥωτήσω, μοῦ εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Μοναχὰ ἄς ἔρθῃ γιὰ χάξι. Ποῦ εἶνέ τη;

— Ὡς τὸν ὄντά.

Τῷ ὄντι ἡ τάλαινα Μαρία εὐρίσκετο εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ὅπου κατὰ προηγουμένην παραγγελίαν τῆς μη-τρὸς τῆς εἶχε μεταβῆ, καὶ ὅθεν ἤκουσεν ὅλην τὴν συνδιά-λεξιν. Ὅτε μετέβη ἐκεῖσε ἡ μήτηρ τῆς εὗρεν αὐτὴν κλαίου-σαν καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν τὴν κατέπεισε νὰ παρουσια-σθῇ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς τῆς. Παρουσιασθεῖσα ἔστη ἐγγὺς τῆς θύρας, ἣν ἐκ προνοίας ἀφῆκεν ἀνοικτὴν καί:

— Τί μὲ θέλεις; ἠρώτησε τὸν πατέρα τῆς.

— Νὰ σὲ ψήσω καὶ νὰ σὲ φάγω, ἀπήντησεν ἐκεῖνος σκαιῶς. Σὲ φώναξα νὰ σοῦ ἴπῳ ὅτι ἀπεφάσισα νὰ σὲ δώκω

γυναῖκα ἔς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη. Τί λὲς καὶ ἡ μούρη σου;

— Δὲν παντρεύομαι, ἀπήντησεν ἐκείνη κλαίουσα· τῷτα-ξα νὰ γένω καλογρηά.

Ὁ Γκύρλας, ὅστις οὐδέποτε ἠνείχετο ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν οἰκείων του, ἀνετινάχθη ἀκούσας ταῦτα, ὥσει ἐδήχθη ὑπὸ σκορπίου· ἄφρισεν ὑπὸ λύσσης καί:

— Ὡς ἐμένα χαμπέρια δὲν περνοῦν, ἐκραύγασεν ἀγρίως. Θὰ γένῃ ἐκεῖνο ποῦ λέγω ἐγὼ, γιατί σοῦ κόφτω τὸ κεφάλ' σὰν τῆς κόττας.

— Καλλίτερα νὰ μὲ σφάξῃς, ἀπήντησε τρέμουσα ἡ Μαρία, παρὰ νὰ πάρω ἄντρα τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη. Δὲν τὸ θέλω.

— Θέλεις καὶ ν' ἀντιλογηθῇς, ἐφώναξεν ὁ Γκύρλας ἐκ-μανεῖς καὶ λαθὼν τὴν πυράγραν ἐξεσφενδόνισεν αὐτὴν κατὰ τῆς νεάνιδος, ἥς, ἂν δὲν ἐπρόφθανε νὰ κύψῃ, ἡ κεφαλὴ θὰ ἐγένετο θράψαλα. Ὁ θηριώδης ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πείραμα, ἀλλ' ἡ Μαρία εἶχε προφθάσῃ ἤδη νὰ ἐξέλθῃ.

— Τί κάνεις ἔτσι; Ἐκόντεψε νὰ τὴν σκοτώσῃς, τῷ εἶπεν ἡ σύζυγός του.

— Ὡς τοῦ διαδόλου τὴν μάνα νὰ πάῃ, ἐγρύλλισε τὸ θη-ρίον. Δὲν θὰ μᾶς πομείνῃ τὸ ντουφέκι ἔς τὴν κλουτσουνάρα, ποῦ νὰ χολιάσωμε.

ΣΤ'.

Ἡ νύξ ἐκείνη ἦτο ζοφερά. Νέφη μελανὰ καλύφαντα τὸν οὐρανὸν εἶχον ἀποκρύψει τοὺς φανοὺς τοῦ ἀπείρου, τὴν σε-λήνην καὶ τοὺς ἀστέρας. Ἄνω οἱ φανοὶ τοῦ ἀπείρου σδυ-σμένοι, κάτω οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πεπερασμένου κλεισμένοι, πανταχοῦ πέλαγος σκότους, πανταχοῦ νεκρικὴ σιγὴ καὶ ἀκίνησία· θέσις φρικώδης. Μόνον ἡ δυστυχὴς Μαρία ἔτρε-χεν ὡς τραυματισθεῖσα ἑλαφὸς ἐντὸς τοῦ ἀσφυκτικοῦ ἐκεῖ-νου ζόφου τρέμουσα σύσσωμος καὶ ἀκολουθουμένη ἐξ ἀπο-στάσεως ὑπὸ σκιᾶς τινος. Τὸ ἄσκοπόν της βῆμα τὴν ἔφε-

ρεν ὑπὸ τὴν στέγην τῆς αὐλείου θύρας οἰκίας τινός. Ἐκεῖ ἔστη καὶ ἠκροάσθη μὴ κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ πατρός της. Ἐκεῖνος ὅμως εἶχε κρίνη περιττὸν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ἐφ' ᾧ καὶ ἐγερθεὶς μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς κόρης του ἐκλείσεν ἔσωθεν τὴν θύραν καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν θρηνοῦσαν σύζυγόν του.

— Κλαῖς κι' ὅλας, παληο-σκρόφα, τῇ εἶπε λακτίσας αὐτήν. Σακὴν νὰ μὴ βγῇς ἀπὸ πουθενὰ καὶ τὴν γυρέψῃς, γιατί σὲ κάνω σαράντα κομμάτια...

Ταῦτα εἰπὼν κατεκλίθη.

Ἡ Μαρία βεβαιωθείσα ὅτι δὲν κατεδιώκετο ἐκάθησεν εἰς τὸ ἐδῶλιον τῆς θύρας ἐκείνης καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ γοερῶς.

— Τί νὰ κάμω; ἔλεγε καθ' ἑαυτήν. Ποῦ νὰ πάνω ἀπόψε νὰ ξενυχτίσω; Μὰ τί φροντίζω πλεὶς γιὰ τὴν ζωὴ μου, ἀφ' οὗ ὁ πατέρας μου ἀπεφάσισε νὰ μὲ δώκῃ ᾽ς τὸ παιδί τοῦ Κοράκη καὶ νὰ μὴν πάρω ἐκεῖνον ποῦ ἀγαπῶ; Τί ἐλπίζω πειά; Εἶναι δυνατόν νὰ γυρίσῃ ποτὲ τὸ κεφάλι τοῦ πατέρα μου; Ὁχι, ὅχι· τὸν ξέρω πολὺ καλά. Νὰ μὴν πάρω τὸν ἀγαπημένο μου τὸν Γιαννάκη καὶ νὰ πάρω τὸν γιὸ τοῦ Κοράκη! ὦ! κάλλια νὰ ἀποθάω.

Ἡγέρθη ἐν ἀποφασιστικότητι καί, ἐν ᾧ ἠθέλησε νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἔξω τοῦ χωρίου ἄγουσαν, μία χεὶρ τὴν ἐκράτησεν ἐκ τοῦ βραχίονος ἰσχυρῶς. Ὑποθέσασα ὅτι εἶναι ὁ πατήρ της ἐλιποθύμησε καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς.

— Μαρία! ἠκούσθη τότε ἀσθενὴς τις καὶ τρέμουσα φωνή.

Ἐκείνη ἔμενεν ἀναίσθητος.

— Μαρία μου, Μαρία! ἐπανάλαβεν ἡ φωνὴ μετ' ἀγωνίας.

Ἦν ἡ φωνὴ τοῦ Ἰωάννου Ψάθα.

Ὁ δυστυχής! Γνωρίζων ὅτι τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο θὰ ἐγίνετο λόγος μεταξὺ τοῦ Γκύρλα καὶ τῆς συζύγου του περὶ τῆς γενομένης ὑπ' αὐτοῦ προτάσεως καὶ ὠθούμενος ὑπὸ ἄσ

στου πόθου νὰ μάθῃ τὸ ἀποδησόμενον, εἶχε μεταδῇ κρύφα ἔξωθεν τῆς οἰκίας τοῦ Γκύρλα, ἥτις ἦν εὐρεῖα μὲν ἀλλὰ μονόροφος, ἔθηκε τὸ οὖς εἰς τὸ παράθυρον, ὅπερ ἦτο κλεισμένον καὶ ἤκουσεν ὅλην τὴν συνδιάλεξιν. Ὅτε δ' ἐξῆλθεν ἡ Μαρία, τὴν ἠκολούθησεν ἀψοφητὶ φεύγουσαν. Καὶ ὅτε ἐκείνη ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἐδῶλιου τῆς ρηθείσης αὐλείου θύρας, αὐτὸς ἐστάθη ἀκίνητος ὀπισθεν τῆς γωνίας, ἣν ἐσχημάτιζεν αὕτη.

— Μαρία μου! ἐφώναξε πάλιν· εἶμαι ἐγὼ μὴ φοβῆσαι.

Λαδὼν δ' αὐτήν εἰς τὴν ἀγκάλην του ἐκόλλησε τὰ πυρέσσοντα αὐτοῦ χεῖλη ἐπὶ τοῦ ὠραίου αὐτῆς μετώπου. Ἡ Μαρία γαλθανισθεῖσα ὑπὸ τῆς φλογερᾶς ἐκείνης ἐπαφῆς ἤνοιξε τοὺς γοητεῖαν στάζοντας μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, τὸν παρετήρησε μετ' ἀνεκλαλήτου συγκινήσεως καὶ πάλιν κατέπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην του κλαίουσα.

— Μαρία! εἶπεν ὁ ἐραστής της· μὴ κλαῖς, γιατί τὰ δάκρυά σου μὲ σφάζουν ᾽ς τὴν καρδιά. Ἄν μ' ἀγαπᾷς καθὼς σ' ἀγαπῶ, μὴν κλαῖς.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἡ καρδιά τῆς νεάνιδος ἐσείσθη ὅλη. Ἡγέρθη καὶ διὰ φωνῆς ὁμοιαζούσης πρὸς μολπὴν ἀγγέλου.

— Μ' ἀγαπᾷς ὅσον σ' ἀγαπῶ; τὸν ἠρώτησε.

— Τρελλαίνομαι γιὰ σένα· τὸ ξέρεις· ἀπήντησεν ὁ Ψάθας.

Ἡνεώχθησαν τότε οἷον αὐτομάτως αἱ ἀγκάλαι των, περιεπτύχθησαν ἀλλήλους, ἐπλησίασαν ἡ μία τὴν ἄλλην αἰ ὠραῖαι αὐτῶν κεφαλαὶ καὶ τὰ χεῖλη των συνηνώθησαν, ὡς συνεφέλκονται καὶ συνενοῦνται δύο ἀντιθέτως ἠλεκτρισμένα σώματα. Πόσον διήρκεσεν ἡ παραδείσιος ἐκείνη τρυφή; Λεπτὰ δλόκληρα, ἅτινα δὲν ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς ἢ μόνον ὀλίγαι στιγμαὶ δευτερολέπτου. Ὁ χρόνος εἰς μὲν τὴν εὐτυχίαν παρέρχεται τάχιστα, εἰς δὲ τὴν δυστυχίαν χωρεῖ πολὺ

βραδέως· εἰς τὴν πρώτην περίστασιν εἶναι νέος πτερωτός, εἰς δὲ τὴν δευτέραν γέρων χωλός.

Μετὰ ταῦτα·

— Δὲν μοῦ λές, Μαρία μου, ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ νεανίας, ποῦ ἐσκόπευες νὰ πᾶς προτῆτερα;

— Ποῦ ἐσκόπευα νὰ πάνω; Ἐκεῖ ποῦ με τραβάει ἡ κακὴ μου ἡ μοῖρα· ἔς τὸν τάφο. Τί τὴν θέλω τὴν ζωὴ, ἂν δὲν πάρω ἐσένα;

— Γιὰ ὅπου τώρα ἡ καλὴ μας ἡ τύχη σ' ἔφερε ἔς τὴν ἀγκαλιά μου. Ἔλα νὰ πᾶμε ἔς τὸ σπίτι μου· ἐδῶ κοντὰ εἶναι. Ἐκεῖ φωνάζω τὸν παπᾶ καὶ μᾶς στεφανώνει κ' ὕστερα ἃς φωνάζει ὁ πατέρας σου ὅσον θέλει.

— Μοῦ λές νὰ κάμω ἓνα πρᾶγμα, ποῦ δὲν τῶχει κάνει κάμμιά κοπέλα ἔς τὴν πατρίδα μας. Τί θὰ ᾖ πῆ ὁ κόσμος, ἂν τ' ἀκούσουν; «Γιὰ, θὰ λέν, ἡ Μαρία τοῦ Γκύρλα ἐπῆγε κ' ἤρρε σὰν λυσσαγμένη τὸν ἄντρα μοναχὴ της, καὶ τὸν ἐστεφανώθηκε κρυφὰ χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ καὶ νὰ τὸν θέλῃ ὁ πατέρας της! Θὰ μ' ἔχουν αἰώνιο περιγέλοιο κι' αὐτὸ θὰ εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸν θάνατο. Ὅχι· αὐτὸ δὲν τὸ κάνω ποτέ. Γιὰ νὰ σὲ πάρω ἄντρα πρέπει νὰ μὲ δώκῃ σὲ σένα ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου· νᾶρθῃς νὰ μὲ πάρῃς τὴν ἡμέρα μὲ ψῆκι καὶ μὲ τραγούδια, καθὼς κάνει ὁλος ὁ κόσμος καὶ ὅχι τὴν νύχτα, κρυφὰ καὶ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ πατέρα μου. Ὅχι· ἐγὼ καινούργιο ἀντέτι ἔς τὸν τόπο μας δὲν βγάνω καὶ πομπὴ τοῦ κόσμου δὲν γένομαι.

— Καὶ τί μᾶς μέλει γιὰ τὸν κόσμο;

— Πῶς τί μᾶς μέλει; Ποῦ καὶ μὲ ποιὸν θὰ ζήσωμε ἐμεῖς; δὲν θὰ ζήσωμε μὲ τὸν κόσμο; Καὶ πῶς μπορεῖ νὰ ζήσῃ κανένας μὲ τὸν κόσμο, ἂν δὲν κάνῃ, καθὼς κάνουν ὅλοι οἱ καλοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι; Ἄν τὸ κάμω αὐτό, ποιά συντρόφισσα θὰ μὲ καλημεράῃ πλειά; ποιά θὰ μοῦ ἔχῃ ὑπόληψι; καὶ θὰ μὲ δέχεται κοντὰ της στὸν χορό; μὲ

τί μοῦτρα θὰ πηγαίνω 'ς τὴν θρύσι, 'ς τὴν ἐκκλησιά, 'ς τοὺς γάμους καὶ 'ς τὰ πανηγύρια; Ὑστερα ἂν τὸ κάμω αὐτό, θὰ δώκω τὸ κακὸ παράδειγμα· θὰ τὸ κάμουν κι' ἄλλαις καὶ τότες ἢ μανάδες τους θὰ καταριῶνται καὶ θὰ πισολογοῦν ἐμένα. Ὁχι, ὅχι· αὐτὸ δὲν τὸ κάνω ποτὲ καὶ σὲ παρακαλῶ, ἂν μ' ἀγαπᾷς καθὼς σ' ἀγαπῶ, αὐτὸν τὸν λόγον νὰ μὴν τὸν ξαναπῆς. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ χωριστοῦμε, γιὰ νὰ μὴν περάσῃ κανέννας ἀπὸ 'δῶ καὶ μᾶς ἰδῇ τοὺς δύο μας μαζύ, γιὰτὶ αὐτὸ θὰ εἶναι μιὰ μεγάλη προσβολή κι' ἐντροπή γιὰ μένα. Δοξάζω μονάχα τὸν Θεόν, ποῦ σ' ἔστειλε ν' ἀνταμώσωμε γιὰ ὑστερνὴ φορά. Τώρα πηγαινέ!

— Πήγαινε, ἐπανέλαβε καὶ ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ.

— Καὶ ποῦ θὰ πᾶς τώρα; τὴν ἠρώτησεν ὁ νεανίας.

— Ὅπου μὲ θγάλλῃ ὁ δρόμος.

Ὁ δυστυχὴς ἐραστὴς μαντεύσας ὅτι ἡ ἐρωμένη του ἐμελέτα νὰ πράξῃ τι ἀπονενονημένον.

— Θάρθω κέγὼ μαζύ σου, τῇ εἶπε.

— Αὐτὸ δὲν γίνεται· σοῦ τὸ ἐμποδίζω καὶ σ' ὀρκίζω 'ς τὴν ἀγάπη μας νὰ πᾶς 'ς τὸ σπίτι σου. Ἐγὼ σοῦ ὀρκίζομαι ὅτι θὰ σ' ἀγαπῶ κι' ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον. Σὺ, τὸν ἠρώτησε πνιγομένη ὑπὸ λυγμῶν, θὰ μ' ἀγαπᾷς κ' ἐκεῖ;

— Θὰ σ' ἀγαπῶ αἰωνίως, ἀπήντησεν ὁ Ψάθας βαθύτατα συγκινηθεὶς, καὶ σοῦ ὀρκίζομαι 'ς τὴν ἀγάπη μας ὅτι θὰ ἀποθάνω μαζύ σου. Χωρὶς ἐσένα τὴν ζωὴ δὲν τὴν θέλω.

Εἶπε καὶ τὰ χεῖλη των εὐρέθησαν πάλιν ἠνωμένα.

Ἀποσπασθεῖσα μετ' ὀλίγον ἡ Μαρία·

— Πήγαινε, τῇ εἶπε· ἔχε ὑγείαν! Καὶ ὥρμησε ν' ἀναχωρήσῃ. Ἐκεῖνος ὅμως τὴν ἐκράτησε καί·

— Γιὰ 'πές μου, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, γιὰ 'πές μου, τὴν ἠρώτησε, γιὰ τί ν' ἀπελπιστῇς τόσο; Ἡ δουλειὰ ἀκόμα μὲ τὸν Κοράκη δὲν ἐτελείωσεν. Ὁ Θεὸς εἶναι μέγας κι' ἄς τὸν παρακαλέσωμε μ' ὅλη μας τὴν καρδιά νὰ φωτίσῃ τὸν

πατέρα σου. Ἐσὺ ἔχεις καὶ ἀδελφούς. Βάλε κι' αὐταὶς καθὼς καὶ τὴν μάνα σου νὰ παρακαλέσουν τὸν πατέρα σου κ' ἴσως ἀλλάξῃ γνώμη. Νά· τὸ σπῖτι τῆς ἀδελφῆς σου τῆς μεγαλείτερης εἶναι τοῦτο ἐδῶ. Χτύπα τὴν πόρτα νὰ σ' ἀνοίξῃ κι' ὁμίλησέ τὴν. Πέστε κ' ἢ τρεῖς μαζύ μὲ τὴν μάνα σας 'ς τὰ ποδάρια τοῦ πατέρα σας νὰ σὲ σπλαχνισθῇ. Πιστεύω ν' ἀκούσῃ. Γιὰ τὴν ἀγάπη μας κάνε κι' αὐτό.

Ἡ Μαρία ἔχουσα τὸν νοῦν ἐσκοτισμένον δὲν εἶχεν ἐννοήσει ἀκόμη ὅτι εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐλεῖον θύραν τῆς πρεσβυτέρως αὐτῆς ἀδελφῆς. Σκεφθεῖσα ὀλίγον·

— Ἀφ' οὗ τὸ θέλεις, εἶπε τῇ ἐραστῇ τῆς, ἄς κάμω κι' αὐτὴ τὴν δοκιμή, ἂν καὶ ξέρω καλὰ τὸ κεφάλι τοῦ πατέρα μου. Σὺ ὅμως τώρα φύγε.

Τοῦτο εἰποῦσα ἔκρουσε τὴν θύραν, ὁ δὲ Ψάθας ἀναχωρήσας ἔστη εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν ὀπισθεν δένδρου, ὅθεν ἠκροᾶτο. Βεβαιωθεὶς μετ' ὀλίγον ὅτι ἀνοιχθείσης τῆς θύρας ἡ Μαρία εἰσῆλθε, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ζ'.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ σύζυγος καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ Γκύρλα καθικέτευον αὐτὸν δακρυρροοῦσαι, ὅπως μεταβάλλῃ γνώμην, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ μεταπεισθῇ. Συνήνωσε τὰς παρακλήσεις του καὶ ὁ πνευματικὸς τῆς κοινότητος πατήρ, οὗ τὴν ἀρωγὴν αὐταὶ ἐπεκαλέσθησαν· συνεβούλευσεν αὐτὸν πατρικῶς· τῇ παρέστησε τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας, ἃς ἠδύνατο νὰ προσεγγίσῃ ἢ ἀποφασίς τοῦ νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα του σύντροφον τοῦ βίου τῆς νέον, ὃν αὕτη ἐδεδεύσσατο· τῇ παρέστησεν ὅτι εἶναι αὐτόχρομα ἐγκληματικὸν τὸ νὰ μὴ λαμβάνηται ποσῶς εἰς τὰ συναικίσια ἢ συγκατάθεσις τῶν μελλονύμφων, ἀλλ' οὐδὲν καὶ αὐτὸς κατώρθωσεν.

Ὁ Γκύρλας τὸ Σάββατον ἀπὸ πρωῒας μεταβὰς αὐτοπροσώπως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη ἀνήγγειλεν αὐτῷ ὅτι ἡ

πρότασίς του ἐγένετο δεκτὴ εὐχαρίστως. Ἐκωνονίσθησαν λοιπὸν τὰ πάντα· ὠρίσθη εἰς 1500 γρόσια τὸ ἀγριλίκι, λείψανον τῶν κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους ἐδνῶν, ἅτινα, ὡς γνωστόν, ἦσαν δῶρα, ἅπερ προσέφερον εἰς τοὺς οἰκείους τῆς κουριδίας αὐτῶν ἀλόχου πρὸ τοῦ γάμου. Καὶ τὸ μὲν ἡμῖς τοῦ ποσοῦ τούτου ἐμέτρησεν ἀμέσως ὁ Κοράκης τῷ πατρὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ νύμφης, τὸ δὲ ἕτερον ἡμῖς συνεψηφίσθη εἰς τὸ χρέος τοῦ Γκύρλα. Περιπλέον συνεφω- νήθη, ὅπως, κατὰ τὰ εἰωθότα, ἀποστείλῃ τὸ ἐσπέρας 7 ζεύγη ἐμβάδων, δῶρον τοῖς πλησιεστέροις συγγενέσι τῆς νύμφης, καὶ τέλος ὡς ἡμέρα τοῦ γάμου ὠρίσθη ἡ ἐπαύριον. Τοῦτο δέ, διότι ὁ Κοράκης ἔστεργε νὰ πάρῃ τὴν νύμφην αὐτοῦ μὲ ὅσα ἐνδύματα εἶχεν ἑτοιμα καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ προικοσύμφωνον συνετάχθη, ὡς τὸ ἔθος.

Ἡ Μαρία μετὰ τὴν ὀδυνηρὰν ἀποτυχίαν καὶ τῆς τελευ-
ταίας ἀποπείρας ἐδυθίσθη εἰς εἰδὸς τι νάρκης, ὅπερ κατα-
λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες ἀπελπισθέντες
ἀποφασίζουσιν ἀμετακλήτως νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν ἰδίαν
ζωὴν. Ἀποσπασθεῖσα λοιπὸν τοῦ ἐγὼ αὐτῆς ἀφέθη εἰς τὴν
διάκρισιν τοῦ πατρὸς της, ὃν ἀφῆκεν ἐλεύθερον νὰ κάμῃ
ὅ, τι θέλῃ. Τί τὴν ἔμελλεν, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου; Ἡ ὀλεθρία ἀπόφασις ἐλήφθη καὶ ἔμενε μόνον ἡ
ἐκτέλεσις της. Ἀλλὰ πότε ἔπρεπε νὰ γίνῃ αὕτη; πρὸ ἧ
μετὰ τὸν γάμον;

Ἐσκέπτετο ὅτι, ἂν ἐγίνετο πρὸ τοῦ γάμου, θ' ἀπεδίδοτο εἰς τὸ ὅτι προῆλθεν ἐκ παρακοῆς πρὸς τὸν πατέρα της. Ἀλλὰ τίς τῇ ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ πείθεται εἰς αὐτόν; Τί ἐζήτηι οὗτος παρ' αὐτῆς; Νὰ λάβῃ σύζυγον τὸν υἱὸν τοῦ Κοράκη. Πέραν τούτου; Οὐδέν. Τί λοιπὸν ἐπείραζεν, ἂν τοῦ ἔκαμνε τὸ θέλημα τοῦτο; Ὅταν ὁμοῦς ἐλάμβανε σύζυγον ἐκεῖνον, ὃν οὗτος τῇ ἐπέβαλλε, τότε ἐξήρχετο ἐκ τῆς ἐξουσίας του καὶ ἐτίθετο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἀνδρός, τὸν

ὁποῖον δὲν ἤθελε, καὶ εἰς ὃν κατ' ἀκολουθίαν οὐδεμίαν ὑπα-
κοὴν ὤφειλε. Τότε ἐνεργοῦσα ὥς ἀπεφάσισεν οὐδὲν πρὸς
τὸν πατέρα τῆς καθήκον ἠθέτει καὶ θ' ἀπέθνησκεν οὐχὶ ὥς
θυγάτηρ τοῦ Π. Γκύρλα, ἀλλ' ὥς σύζυγος τοῦ Μηνᾶ Κο-
ράκη.

Τοιαῦτα διενεοῖτο ἡ δυστυχὴς νεανίς.

H'.

4 Τὴν ἐπιούσαν (Κυριακὴν) ἡγέρθη ἐνωρίς, ἐνωρίτερον
 τοῦ συνήθους. Ἐνδυθεὶς τὰ καίνουργῇ μου ἐνδύματα μετέ-
 βην μετὰ τῆς μητρὸς μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μετὰ τὴν
 λειτουργίαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη, ὅπως, ὡς εἴθισται,
 τὸν συγχαρῶμεν ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ υἱοῦ του. Παρ' αὐτοῦ
 ἐμάθομεν ὅτι ἡ παραλαβὴ τῆς νύμφης ἔμελλε νὰ γίνῃ πρὸ
 τοῦ γεύματος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔμελλον ν'
 ἀποτελέσωσι τὴν γαμικὴν συνοδείαν, ἔδει νὰ συνέλθωσιν
 εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ μίαν τὸ πολὺ ὥραν. Ἐδέησε λοιπὸν
 νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως παρασκευάσωμεν τὴν
 ἡμίονον, ἐφ' ἧς θὰ ἐπέβαινον ἀκολουθῶν τὴν γαμικὴν συνο-
 δείαν.

Τῆς ἡμιόνου ἐτοιμασθείσης ἀνῆλθον ἐπ' αὐτῆς βοηθούμενος ὑπὸ μιᾶς τῶν ἀδελφῶν μου· τὴν ἐκτύπησα καὶ ἐντὸς ὀλίγου εὗρέθην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη. Καταβάς καὶ δοὺς τὴν ἡμιόνον εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένον ὑπηρέτην τοῦ γάμου ἀνῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, ἔνθα εἶχον συνέλθῃ οἱ πλεῖστοι τῶν προσκεκλημένων.

“Οτε εισηλθον συγγενής τις τοῦ γαμβροῦ, χρέη κουρέως ἐκπληρῶν, ἐξυράφιζεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον ὀωμάτιον, νεάνιδες δὲ κύκλον περὶ αὐτὸν σχηματίζουσαι ἤδον λιγυρῶς.

Καινούργια βρούσι κίνησε ἔς τοῦ νιόγαμπρου τὸ σπίτι
νὰ λούζεται ὁ νιόγαμπρος νὰ πλένεται ὁ μπερμπερής.
Φέρτε ξυράφια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
νὰ ξυριστοῦν χρυσᾷ μαλλιά μὲ τέτοια ὠμορφάδα.

Ξυράρισε, περριπέρη,
 με τ' ἄγιο σου τὸ χέρι
 Ἄργυρό ξυράρι
 καὶ μαλαματένιο
 τράβα ἄγαλι ἄγαλι
 σὲ γαμποῦ κεφάλι
 τρίζα μὴν τ' ἀφήσης
 καὶ τὸν ἀσχημίσης
 εἰς τὸν πεθερό του
 εἰς τὴν πεθερά του
 ὅς τὰ γυναικαδέρνια
 ὅς τὸ γυναικοσόϊ.

Πόσο σοῦ πρέπ' τὸ ξύρισμα, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου
καὶ ὅς τὰ γεννιτσούρια σου μὲ γυιὸ νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σου.

Μετά ταῦτα ὁ γαμβρὸς ἐνεδύθη λαμπράν στολήν, ἀδομέ-
νου τοῦ·

Φέρτε τοῦ γαμβροῦ χρυσῇ ἀρμатура·
μασουρόγενεστη σγουροῦρασμένη
καὶ ᾗ τὰ Γιάννενα ξαγορασμένη.

Τοῦ ἔργου τούτου περατωθέντος, νεανίας τις συγγενῆς τοῦ
γαμβροῦ ἐλθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν μας·

— Όλα έτοιμα είναι, μᾶς εἶπε, κοπιᾶστε.

Συγχρόνως ἠκούσθη ἔξωθεν εἰς πυροβολισμός, σημεῖον ὅτι ἡ γαμικὴ συνοδεία ἐξήρχετο πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης. Πρὶν ἢ ἐγερθῶμεν ἐσῆλθεν ὁ γαμβρός συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοποιτοῦ ἢ βλάμη καὶ ἡσπάσθη τὴν δεξιὰν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐξήλθομεν εἰς τὴν αἵθουσαν τῶν νεανίδων ἀδουσῶν.

Καλότυχη ἡ μάνα ποῦ προβοδάει τὸν ἥλιο,
 ποῦ προβοδάει τὸν ἥλιο νὰ πάρῃ τὸ φεγγάρι.
 Βρὲ καλὲ γαμπρὲ κι' ἄρματωμένε,
 π' ἄρματώνεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις ;
 "Ἄσπρε σταυραετὲ μου, γιὰ κοντοκαρτέρει
 νὰ πατήσης πέτρα ν' ἀνηβῇς λιθάρι,
 ν' ἀνηβῇς λιθάρι νὰ ζαβιλλικέψης.
 Κινῆστε παλληκάρια, κινῆστε λεβεντάδες,
 κινῆστε γιὰ νὰ πᾶμε νὰ πάρωμε τὴν νύφη.

Ἐν ᾧ δὲ κατηρχόμεθα τὴν κλίμακα ἤκούετο ἀδόμενον τό:

Ποῦ βούλεισαι νὰ πάνης, καλὸ μου παλληγάρι;
— Ἐξίνησεν ὁ ἥλιος νὰ πάσῃ τὸ φεγγάρι.

Γιὰ χαρὰ σὲ σέ, πατέρα,
ποῦ σοῦ γίν'ε ὁ Μῆνος μέγας,
μέγας καὶ γραμματισμένος
καὶ ἔς τὸν κόσμον ἔξακουσμένος
καὶ πάει νὰ σοῦ φέρῃ νύφη,
νύφη καὶ χρειβάτοστρωσι.

Κατελθόντες εἰς τὴν αὐλὴν ἱππεύσαμεν καὶ ἐξελθόντες
 παρετάχθημεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἰς μακρὰν γραμμὴν, καθ' ἣν
 ἦγεῖτο ἡ γαμήλιος σημαία — σημεῖον ὅτι ἐπρόκειτο περὶ
 καταλήψεως «φρουρίου» — εἶποντο τὰ μουσικὰ ὄργανα,
 μεθ' ὃ ἤρχετο ὁ ἐφημέριος τῆς οἰκογενείας καὶ μετὰ τοῦτον
 οἱ ἄνδρες, ὧν προτελευταῖος ὁ βλάμης καὶ τελευταῖος ὁ
 γαμβρός, συνοδευόμενος δὲ ὑπὸ τριῶν συγγενῶν νεανίδων,
 αἵτινες ἐκαλοῦντο περὶ γαμβροί.

αἵτινες ἐκαλοῦντο περιγέγαμμοι.
 "Ὅτε ἡ συνοδεία ἤρξατο νὰ χωρῇ πρὸς τὰ πρόσω, αἱ
 μὲν προπέμπουσιν ἡμᾶς νεάνιδες ἡδον·

Ἐξήνησεν ὁ Μῆνος νὰ πάη νὰ φέρῃ νύφη,
νᾶλλη τιμὴ ᾗ τὰ Γιάννενα, τιμὴ ᾗ τὸ Σαλονίκι.

Ἀντήχησαν δὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ ὁ κρότος τῶν πυροβόλων, κρότος βαρὺς καὶ παρατεταμένος. Ὁ τὰς γραμ-
μὰς ταύτας γράφων κατεῖχε τὸ μέσον τῆς συνοδείας. Τί
μακαριότης ἦτο ἐκείνη! Στρεφόμενος δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ
παρετήρει ἂν τὸν βλέπωσιν, ἂν ὑπάρχωσι θεαταὶ καὶ μάρ-
τυρες τῆς ἀνεκφράστου ἐκείνης εὐτυχίας του· δὲν ἐπυρο-
βόλησε δὲ συγχρόνως μὲ τοὺς ἄλλους ἀλλὰ τελευταίος, ὅ-
πως ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν. Ὁ κρότος ὅμως
τοῦ πυροβόλου τοῦ ὑπῆρξε δυστυχῶς λίαν ἀσθενής, ἐν ἁ-
πλοῦν σιγῇ, ὅπερ προὐκάλεσε τὸν γέλωτα τῶν πέριξ παι-
δίων. Ἵνα μὴ ὅμως ἐκτεθῇ καὶ πάλιν εἰς τὸν περίγελων
τῶν ἄλλων, ἀντὶ ἐνὸς ἔρριψεν εἰς τὸ ὄπλον του 1 1/2 φυ-
σίγγιον καὶ ἐκτύπησεν ἰσχυρῶς τὸ στυπεῖον διὰ τοῦ ὁδοῦ,

ὅπως πιεσθεῖσα ἡ πυρῖτις, παραγάγη ἰσχυρότερον κρότον. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν «ὕλικόν» εἰμὴ μόνον δι' ἐν ἀκόμῃ γέμισμα, ἀπεφάσισε νὰ πυροβολήσῃ ἅπαξ μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς νύμφης, ἐκ δευτέρου δὲ κατὰ τὴν ἐξοδον. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δύο περιπτώσεις ἡ πρῶτος ἢ τελευταῖος ὄλων· ὁ λόγος δὲ εὐνόητος.

Θ'.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης εἰς νέος ἐκ τῆς συνοδείας ἔτρεξεν ἀπὸ ρυτῆρος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν αὐτῆς·

— Τὰ συχαρίκια! ἐφώναξεν· ἔρχονται οἱ συμπέθεροι. Χαερλήτικα! νὰ μᾶς προκόψουν! Καὶ συγχρόνως ἐπυροβόλησε, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξαν πρὸς ἀντιχαιρετισμὸν καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὴν αὐλὴν πυκνὸς πυροβολισμὸς ἀντήχησεν ἐκατέρωθεν, ἔκ τε τῆς γαμικῆς συνοδείας καὶ ἐκ τῶν συγγενῶν τῆς νύμφης.

Τὰ ζῶα ἡμῶν καταδαινόντων παρέλαβον οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, ὁ δὲ γαμβρὸς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ βλάμη ἀνῆλθε τελευταῖος τὴν κλίμακα, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας ἰσταμένη ἡ πενθερά του ἔρRAINEN αὐτὸν δι' ὀρύξης, εἰς σημεῖον εὐδαίμονος βίου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, εἰς παρομοίας περιστάσεις ἔπραττον καὶ αἱ ἀρχαῖαι Ἀτθίδες, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ γαμβροῦ ραινόμενα διάφορα τραγήματα ἐκαλοῦντο καταχύματα. Ἀναβὰς εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος ὁ γαμβρὸς ἡσπᾶσθη τὴν χεῖρα τοῦ πενθεροῦ τον Γκύρλα, ὅστις ἐφίλησεν αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ τῆς πενθερᾶς του, ἥτις ἀσπασθεῖσα αὐτὸν ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ὤμων του μανδῆλιον ἐκ μετᾶξης. Ἀκλούθως ὠδηγήθη πρὸ τῆς νύμφης, ἥτις ἡσπᾶσθη τὴν χεῖρά του καὶ ἐπάτησεν ἐλαφρῶς τὸν πόδα τῆς εἰς ἐνδειξιν τῆς ὑπεροχῆς του.

ΤΥΠΟΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ

Εἰς τὸ δωμάτιον, εἰς ὃ ὠδηγήθημεν, ὑπάρχον δύο ἐπιμή-
καις τράπεζαι, ἐφ' ἑκατέρας τῶν ὁποίων ἔκειντο ἀνὰ τρεῖς
ἄρτοι ἀκέραιοι, ἐπὶ τούτων ἀνὰ ἓν τρυβλίον πλήρες τυροῦ,
μεταξὺ αὐτῶν παροψίδες μὲ διαφόρους ὁπώρας τῆς ἐποχῆς
καὶ περὶ αὐτὰς λάγνηνοι μὲ οἶνον, ἀγγεῖα μὲ οἶνόνπνευμα
καὶ διάφορα ποτήρια. Περὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἐκαθήσα-
μεν πάντες. Ὁ γαμβρὸς ἔστη ὀρθίως εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ
δωματίου, ὁ δὲ βλάμης ἐξελθὼν μετέδωκε εἰς τὸν θάλαμον,
ἐνθα ἦ νύμφη, ἣν ὑπέδυσσε ζευγὸς καινουργῶν ὑποδημάτων,
δῶρον αὐτοῦ, τῶν νεανίδων ἄδουσῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἐπα-
νῆλθε παρ' ἡμῖν. Μετὰ τὰς συνήθεις τῇ περιστάσει εὐχὰς
καὶ ἀντευχὰς ἤρχισαν οἱ ἄνδρες νὰ ἄδωσι τό·

Γιὰ μύρισε, λοτλοῦδι κι' ἄνθη τοῦ Μαγιοῦ.
τὸν Μάη καὶ τὸν Ἀπρίλη κι' ὅλον τὸν Θεριστή,
γιατ' ἦρθα νὰ σὲ πάρω μὴ γένεσαι μιζρή.
Θερτὴ καὶ Ἀλωνάρη κι' ὅλον τὸν Αὐγουστο.
ἦρθα γιὰ νὰ σὲ πάρω μὴ γάνης τὸν ἄρρωστο.

Εἶτα δὲ τὸ ἐξῆς·

Λάμπει ὁ ἥλιος λάμπει 'ς τὰ παραθύρια σου,
γιὰ σήκου, κυρὰ νύφη, βάλ' τὰ στολίδια σου.

Ἐπειτα πολλὰ ἄλλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ἐξῆς·

Φίλοι, καλῶς τὸν ἠῦραμε τοῦτον τὸν νοικοκύρη
μὲ τὰ γλυκά του τὰ πιτά, μὲ τὰ καλὰ του λόγια.
Νὰ τοῦ προσκόψουν τὰ παιδιὰ καὶ 'ς ἄλλα νὰ χαροῦμε.
Φάτε καὶ πιήτε, βοὲ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε
τοῦτον τὸν χρόνον τὸν καλὸ ὅσο νὰρθῇ κι' ὁ ἄλλος.
Γιὰ ζοῦμε γιὰ πεθαίνομε, γιὰ 'ς ἄλλον κόσμον πάμε.
Κ' ἐκεῖ χαραῖς δὲν γίνονται οὔτε καὶ πανηγύρια
κι' οὔτε μεσολοτράπεζα νὰ γάμε καὶ νὰ πιοῦμε.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισαν αἱ προπόσεις ὑπὲρ τῶν μελλονύμ-
φων. τοῦ νουνοῦ, τοῦ βλάμη καὶ τῶν συμπεθερίων, μεθ' ὧν
ὁ πρεσβύτερος τῆς συνοδείας διέταξεν, ὅπως δύο νέοι μὴ
ὀρθανοὶ πατὴρ καὶ μητὴρ φορτώσωσι τὸ τῆς νύμφης προι-
κεῖον εἰς τὸ φορτηγὸν ζῶον, ὅπερ ἐπὶ τούτῳ εἶχεν ὠδηγήθη

ἐκεῖ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ ἐλεύθερον. Ἐν ᾧ δ' οἱ ἄλ-
λοι εἶχον ἐξέλθῃ εἰς τὴν αὐλήν, ὁ γράφων ἔμενεν ἀκόμη
ἐντὸς ἀσχολούμενος μὲ τὸ γέμισμα τοῦ ὄπλου του. Τὴν
στιγμὴν ἐκείνην τὰς πρώτας ἐπιμήκαις τραπέζας ἀντικατέ-
στησαν δι' ἑτέρας στρογγύλης, ἐφ' ἧς ἐτέθη ἄρτος καὶ
οἶνος· εἰσῆλθον οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης, οἵτινες ἐκάθησαν
κατὰ σειρὰν εἰς τὰς πλευρὰς τοῦωματίου καὶ μετ' αὐτοῦς
ἡ νύμφη, ἥτις ὀδηγουμένη ὑπὸ μιᾶς συγγενοῦς αὐτῆς καὶ
πνιγομένη ὑπὸ λυγμῶν περιήλθε τρεῖς τὴν τράπεζαν κλί-
νουσα εἰς ἐκάστην περιστροφὴν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ τέσ-
σαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Εἶτα ἠσπάσθη ὀλοφυρομένη
τὴν δεξιάν τῶν γονέων καὶ συγγενῶν τῆς, ἀντασπασθέντων
αὐτήν. Μετὰ ταῦτα ἐκαλύφθη διὰ λεπτῆς καλύπτρας ὑπὸ
παιδίου συγγενοῦς αὐτῆς καὶ στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα
τοῦ πατρὸς καὶ ἐνὸς τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ κατήλθε βραδέως
τὴν κλίμακα, τῶν γυναικῶν ἄδουσῶν·

Ἐβγα, θύγω μ', ἔβγα, ἔβγα 'π' ταῖς αὐλαῖς σου.

Ἐβγα 'π' ταῖς αὐλαῖς σου σύρε 'ς ταῖς δικαῖς σου.

— Εὐχήσου με, μανοῦλά μου, τώρα 'ς τὸ κίνημά μου,

τώρα 'ς τὸ κίνημά μου, 'ς τὸ ξεπροβόδιμά μου.

'Σ τούταις ταῖς αὐλαῖς, 'ς τούταις ταῖς πόρταις

ἥλιος ἔλαμψε κι' ἀητὸς ἐμπήκε,

πέρδικ' ἄρπαξε καὶ πίσω βγήκε.

Μὲ κουναροῦς ἡ μάνα μου σὰν ἡ μηλιά τὸ μῆλο,

χίλια προικεῖά μου ἔδωκε καὶ μούλες φορτωμέναις.

Ἐπειτα ὁ συνοδεύων αὐτήν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τῆς τὴν
ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ τὴν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς
ἐκεῖ ἐπὶ τούτῳ ἱσταμένης ἡμιόνου, ἣν ἔσυρεν ἐκ τοῦ χαλι-
νοῦ ὁ ὑπηρέτης τοῦ πενθεροῦ τῆς. Συνώδευσαν δ' αὐτήν ὡς
περγένυμφοι τρεῖς νεάνιδες, ἡ μεσαία αὐτῆς ἀδελφὴ καὶ
δύο ἐξαδέλφαι τῆς, μία πρὸς πατὴρ καὶ μία πρὸς μητὴρ,
πεζαὶ αὗται. Ἀφ' οὗ ἡ συνοδεία ἠτοιμάσθη, ἐτάχθημεν
πάλιν εἰς γραμμὴν, καθὼς καὶ ὅτε εἶχομεν μεταδῆ ἐκεῖσε,
ἡ δὲ νύμφη μετὰ τῶν παρὰ νύμφων ἤρχετο τελευταία. Ἡ-

χρησαν τότε τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον
ἀντήχησε σφοδρὸς πυροβολισμός.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ὀλίγα μόνον βήματα ἀπεῖχε τῆς οἰκίας τοῦ Γκύρλα, αἱ μὲν προπέμπουσαι ἡμᾶς ἐν ἄσμασι συγγενεῖς τῆς νύμφης ἀπῆλθον, ἔπαυσε παιανίζουσα ἡ μουσική, ὁ δὲ ἱερεὺς, ὁ ἀνάδοχος, ὁ βλάμης, ὁ γαμβρός, ἡ νύμφη καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν γαμικὴν συνοδείαν κατῆλθον τῶν ζώων καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.

I'.

Ἐξελεύσθη τῆς πομπῆς ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἠκούσθη ἡ-
δόμενον τὸ ἕξῃς·

Τᾶκουσες, κυρὰ νύφη, τί λέει τὸ Βαγγέλιο ;
τί λέει τὸ Βαγγέλιο, τί μολογáει τὸ γράμμα ;
Τίμα τὸν πεθερό σου, τίμα τὴν πεθερά σου,
γιά νά εἶσαι τιμημένη, ᾗς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Ἀνέβημεν τότε ἕκαστος εἰς τὴν ἡμίονόν του καὶ ἐτράπη-
μεν τὴν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη ἄγουσαν. Καθ' ὁδὸν οἱ
θεαταὶ ἠϋχοντο τῇ νύμφῃ «καλὴν προκοπὴν», ἐκείνη δὲ
ἀντεχαιρέτα κλίνουσα ἐλαφρῶς πρὸς τὰ πρόσω τὴν κεφα-
λὴν καὶ φέρουσα ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν δεξιάν. Ὅτε ἐπλη-
σιάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ἀπηντήσαμεν πλῆθο-
ς γυναικῶν, αἵτινες εἶχον ἐξέλθῃ πρὸς προὔπαντήσιν μας καὶ
ἡδὸν λιγυρῶς·

- Συμπέθεροι, τί ἀργήσαταν, τί ἀργήσαταν ;
— Μᾶς ὕργησαν κι' ἀργήσαμεν κι' ἀργήσαμεν.

Εἶχαν τὴν τσέργα ὡς τὸ νερό κι' ἀργήσαμε κι' ἀργήσαμε.

Εἶτα τό·

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν κ' ἡ βρούσαις,
τρέχει κ' ἡ ἀρχοντιά νὰ ἰδῇ τὴν νύφη,
τ' ἀρχοντόπουλα νὰ τὴν ῥωτήσουν
κ' ἡ ἀρχόντισσαις νὰ τὴν ῥεπάξουν.

- Νύφη, τί ἤφερες τοῦ πεθεροῦ σου;
 Νύφη, τί ἤφερες τῆς πεθερᾶς σου;
 Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ὡς ἡ βρύσαις,
 τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 τὸ καλόμοιρο, τὸ χρυσό ταῖρι,
 νύφη ὥμορφη, καμαρωμένη,
 ὥμορφο γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

Ἐπειὶς οὖν ὁ γαμβρὸς καὶ παλιγγενεὺς
Ἀφίππευσαντες ἐστάθημεν ὅλοι εἰς τὴν αὐλήν, ἥ δὲ μή-
τηρ τοῦ γαμβροῦ κατέχευν ἐπὶ τῆς νύμφης, ἐφίππου ἐτι-
οῦσης, ὄρουσαν. Ἡ νύμφη λαβοῦσα ἐκ μιᾶς τῶν παρανύμ-
φων τῆς μεγάλῃ κολλυρίδα (κολλυαντίναν), ἔχουσιν σχῆ-
μα ἀρχαίου δίσκου καὶ ἐμπεριέχουσιν μικρὰ ἀργυρὰ νομί-
σματα, ἔσεισεν αὐτὴν τρίς καὶ ἔπειτα τὴν ἑρρίψε πρὸς τὰ
ἄνω. Πολλοὶ κύκλω ἱστάμενοι νέοι ἡγωνίσθησαν τότε τίς
πρῶτον νὰ ἀρπάξῃ τὴν κολλυρίδα καταπίπτουσαν.

Μετὰ τοῦτο ἐτέθη εἰς πλειοδοσίαν τῶν ἐκείνων ἡ
καταίβασμα τῆς νύφης. Ὁ τελευταῖος πλειοδότης προσενεγ-
κὼν αὐτῇ ἑκατὸν γρόσια, ἡξιώθη τῆς τιμῆς ταύτης.

Τῶν ἀνδρῶν εἰσελθόντων εἰς τὸν βραχίονα δύο παρα-
μάτιον, ἡ νύμφη στηριζομένη εἰς τὸν κλίμακα, εἰς τὴν κορυφὴν
νύμφων τῆς ἀνῆλθε βραδέως τὴν κλίμακα, εἰς τὴν κορυφὴν
τῆς ὁποίας τῇ παρουσιάσθῃ τρυβλίον περιέχον μέλι, ἐφ' ὃ
βυθίσασα τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς ἐκτὸς τοῦ ἀντίχειρος
ἔχρισε δι' αὐτοῦ τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας τρεῖς, εἰς σημεῖον
ἀνωδύνου βίου. Ἦσπᾶσθη ἔπειτα τὴν χεῖρα τοῦ πενθεροῦ,
τῆς πενθερᾶς καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ συζύγου τῆς καὶ ὠδη-
γήθη μετὰ τῶν παρανύμφων εἰς ἰδιαιτερον δωματίον, τῶν
γυναικῶν ἀδουσῶν :

ναϊκῶν ἄδουσῶν :

Ἔβγα, κυρά καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα,
γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα, ποῦ περπατεῖ λεβέντικα,
γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα, γιὰ νὰ δεχτῇς τὸ σπαθὶ.
Γιὰ ιδέστε τὴν, γιὰ ιδέστε τὴν ὡς ἄγγελος μὲ τὸ σπαθὶ.
Γιὰ ιδέστε τὴν, γιὰ ιδέστε τὴν ὡς περπατεῖ σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθὶ.
Γιὰ ιδέστε τὴν πὼς περπατεῖ σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθὶ.
Αὐτοῦ ποῦ ζύγωσες νὰ μπῇς ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανῇ.
Ἔβγα, κυρά καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα,
γιὰ νὰ τὴν βάλῃς ἔς τὸ κλουβί, σὰν τὸ πουλὶ νὰ κελαῖδῃ.

Ἐμπ' αὐτοῦ, μωρ' πέριζα,
 ἔς τὴν καινούργια τὴν φοιτιά
 φύτρωσε μιὰ κρυφονιά
 κι' ἂν ἀνθίσῃ καὶ καρπίσῃ
 πέντε γυιοὺς θὲ νὰ ποχτήσῃ
 καὶ κατόπι θυγατέρα.

Ἐν ᾧ εἰσῆρχετο ἡτοιμάσθη νὰ θέσῃ ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ
 οὐδοῦ τῆς θύρας στρωθείσης τσέργας πρῶτον τὸν ἀριστερόν
 πόδα τυχαίως. Τοῦτο ἰδοῦσα γραῦς τις,

— Τὸ δεξι, νύφη, τὸ ποδάρι, τῇ εἶπε· τὸ δεξι!

— Τὸ δεξι ἢ τὸ ζερβὶ εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα· πολὺ δὲν θὰ
 μείνω, ἐψιθύρισεν ἡ Μαρία.

Ἐν τῷ δωματίῳ ἐκεῖνῳ ἐτοποθετήθη ἓν τινι θρανίῳ, ἐπὶ
 τοῦτῳ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ στηθέντι, ἄδομένον τοῦ·

Εἰς τὸ σκαμνὶ ποῦ κάθησες ξηρὰ ἦτανε τὰ ξύλα
 κι' ἀπὸ τὴν ὁμορφάδα σου ἀνθοῦν καὶ βγάλουν φύλλα.

Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, εἶχαν τὰ λάγια σκόλη
 καὶ σ' ἔδωκαν τὴν ὁμορφιά οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.

Ἀπ' ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ ἓνα εἶν' τοῦ σὲ μοιάζει,
 ἓνα ποῦ βγαίνει τὴν αὐγή, ὅταν γλυκοχαράζῃ.

Ἄγγελοι πρὸ τοῦς οὐρανοῦς μὲ προσταγὴ Κυρίου
 κατέβηκαν καὶ σ' ἔδωκαν τὴν λάμψι τοῦ ἡλίου.

Ἐχεις μαλλιά τ' Ἀβεσαλώμ, τοῦ Ἰωσήφ τὰ γάλλα,
 καλὸτ χος, καλὸήμερος ποῦ σ' ἔκαμε ξευγάρι.

Χαρὰ ἔς τὴν μάνα τοῦ γαμπροῦ, τὴν πεθερὰ τῆς νύφης,
 ὁπώκαμε τέτοιον υἱόν, ξευγάρι τέτοιας νύφης.

Ποιὸς ἦταν ὁ προξενηγὴς, ποῦ νὰ εἶχε φάη κανέλλα,
 π' ἀντάμωσε τέτοιον ἀητόν μὲ τέτοια περιστέρια.

Συνηθροίσθησαν δὲ περὶ αὐτὴν πολλοὶ συγγενεῖς τοῦ
 γαμβροῦ νέοι, ὧν ὁ τελευταῖος πλειοδότης ἀπενάλυσεν αὐ-
 τήν. Τοῦτο, ὡς γνωστόν, συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
 Ἕλλησιν, ἂν καὶ κατὰ διάφορον τρόπον, τὰ δὲ πρὸς τοῦτο
 δῶρα ἐκαλοῦντο ἀποκαλυπτήρια.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον, τὸ γεῦμα ἦν ἑτοιμον.
 Εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν, ἠὺχῆ-
 θημεν τῷ οἰκοδεσπότῃ τὰ κράτιστα καὶ πάντες ἤρχίσαμεν

νὰ ἐνασχολώμεθα μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας εἰς τὴν ἱκα-
 νοποίησιν τῶν στομαχικῶν ἀπαιτήσεων. Μετὰ τὸ φαγητὸν
 ἤρχισαν αἱ προπόσεις, τὰ ἄσματα καὶ ἡ μουσική.

ΙΑ'.

Μετὰ ταῦτα ἐξήλθομεν οἱ πλεῖστοι εἰς τὴν εὐρείαν τοῦ
 Κοράκη αὐλήν, ἐνθα εἶχεν ἤδη σχηματισθῇ ὁ χορὸς. Ἐν
 τῷ μέσῳ τοῦ χοροῦ ἐκάθηντο οἱ μουσικοὶ ἀπρακτοῦντες καὶ
 τοῦτο, διότι εἰς παρομοίας περιστάσεις ὁ χορὸς ἀρχίζει δι'
 ἄσμάτων. Μετὰ τὸ πρῶτον ἄσμα εἰσῆχθη καὶ ἡ νύμφη,
 μέση αὐτὴ μεταξὺ τῶν παρανύμφων τῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐπι-
 κρατοῦσαν συνήθειαν ἐκαμάρωνεν, ὃ ἔστιν. ἐκράτει τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους νεύουσα πάντοτε κατὰ γῆς. Ἡ
 χρυσίζουσα δ' αὐτῆς κόμη, ἡ λαμπρὰ νυμφικὴ περιβολή,
 τὰ περὶ τὴν ἀλαβάστρινον αὐτῆς δέριν φλωρία καὶ βαθεῖά
 τις μελαγχολία, ἐπικαθημένῃ ἐπὶ τοῦ ἀγγελικοῦ αὐτῆς
 προσώπου, προσέθετόν τι τὸ μαγευτικὸν εἰς τὴν ἀνέκφρα-
 στον αὐτῆς καλλονήν. Ἀμα τῇ εἰσόδῳ τῆς εἰς τὸν χορὸν
 θεαταὶ καὶ χορευταὶ προσήλωσαν ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα καὶ
 εἰς ὑπόκωφος ψίθυρος ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον διεδόθη. — Κρίμα!

— Καλὸ τυρὶ σὲ σκύλινο τομάρι, μοὶ εἶπεν εἰς τὸ οὖς εἰς
 νέος.

Ἐπειτα ἀντήχησε καὶ τὸ ἐξῆς ἄσμα·

Ἐμπῆκ' ἡ νύφη ἔς τὸ χορὸ
 σειγίζοντας λογίζοντας
 καὶ τετρακαγκελίζοντας.
 Γιὰ ἔβγ' ἀφέντη πεθερὰ, νὰ ἰδῇς τὴν κυρὰ νύφη
 τὸ πὼς χορεύει ἔς τὸ χορὸ
 μὲ σείγισμα μὲ λήγισμα.
 Γιὰ ἔβγα, κυρὰ πεθερὰ, νὰ ἰδῇς τὴν κυρὰ νύφη
 τὸ πὼς χορεύει ἔς τὸ χορὸ
 σειγίζοντας, λ' γίζοντας
 καὶ τετρακαγκελίζοντας.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἐξῆς·

Σὲ πολλαῖς χαραῖς ποῦ πῆγα,
 φιλδίσι, καραφύλλι, ζιμπιλάκι μου γραμιμένο,
 τέτοια νύφη δὲν τὴν εἶδα,
 φιλδίσι, καραφύλλι κτλ.
 πῶχει μπάλα σὰν μεϊντάνι
 φιλδίσι κτλ.
 πῶχει μάτι σὰν φλυτζάνι,
 πῶχει φρύδια σὰν γαϊτάνι,
 ποῦ ζωγράφος δὲν τὰ κάνει,
 πῶχει μύτη κοντυλένια,
 πῶχει στόμα δαχτυλίδι.
 δὲν χωράει σφυρὶ σταγύλι·
 πῶχει καὶ λαιμὸ χυτὸ
 μαρμάρωπελεκεητό.
 Πῶχει χέρια σὰν λαμπάδες
 ὅπου λειτουργοῦν παπάδες
 Ἔχει μέση γιὰ κεμέρι
 καὶ γκιόζι γιὰ μπεζερχίλια.

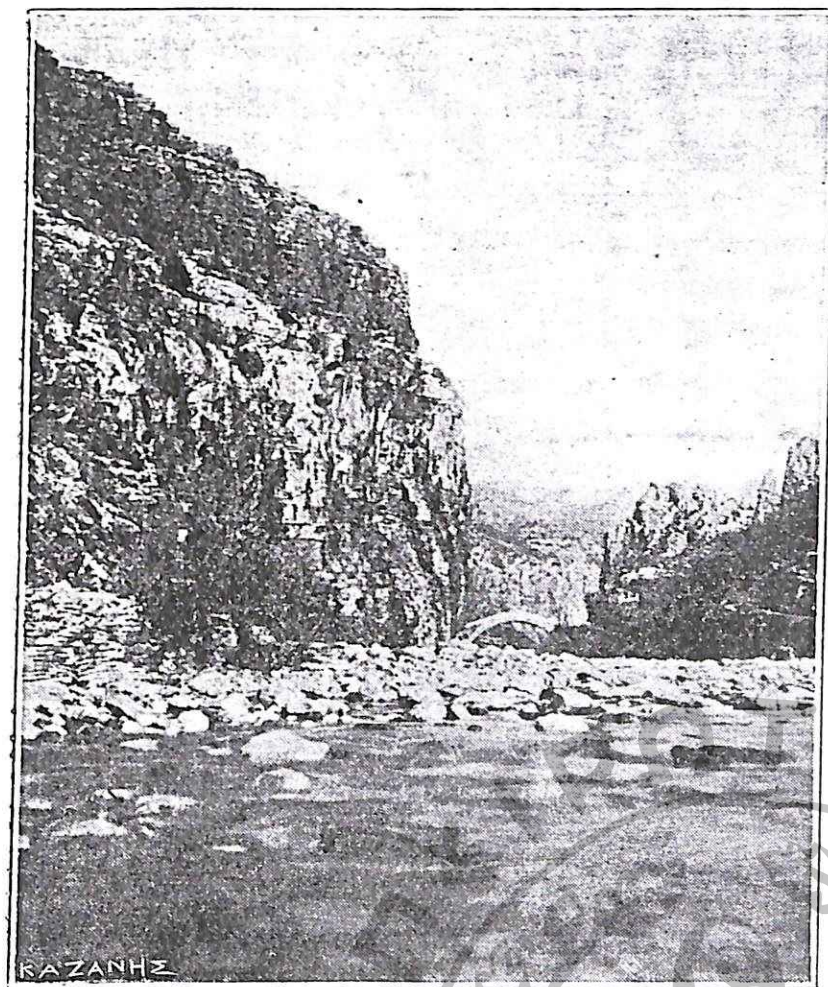
Μετὰ ταῦτα ὁ νουνὸς παραλαβὼν τὸν γαμβρὸν εἰσηλθε
 καὶ αὐτὸς εἰς τὸν χορὸν ἔχων ἀριστερᾷ μὲν τὴν νύμφην,
 δεξιᾷ δὲ τὸν νυμφίον.

Ὁ Μηνᾶς Κοράκη ἤγε τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.
 Ἦτο βραχύσωμος. Εἶχε τὴν κεφαλὴν ἀπολήγουσαν εἰς ἐπί-
 πεδον, ὀφρὺς μὴ διακρινομένας, ὀφθαλμοὺς κοίλους καὶ
 γλαυκοὺς, στόμα πλατὺ, ρίνα πλατεῖαν, πρόσωπον κόκκι-
 νον ἀπὸ τὴν εὐφλογίαν, κοιλίαν ἐξέχουσαν καὶ κνήμας
 καμπύλας.

Ἄφ' οὗ ὁ χορὸς ἔκαμε 2—3 γύρους, ὁ μὲν νουνὸς ἀπε-
 σύρθη ταχθεὶς δεξιᾷ τοῦ γαμβροῦ, ὅστις εὗρέθη πλησίον
 τῆς νύμφης, ἥς ἔλαβε τὴν ἀδρὰν χεῖρα, τὴν ὁποίαν ἐκείνη
 ἀφῆκεν ἀνεπαισθήτως καὶ ἐφάνη ἀνατριχιάσασα. Ὁ γορὸς
 τότε ἐτραγώδησε·

Φεγγαράκι μου λαμπρό,
 φέγγε μου νὰ περβατῶ·
 φέγγε καὶ χαμήλωνε
 καὶ στρογγυλογύριζε

γιὰ νὰ ἰδῶ τὰ νιόγαμπρα
 πῶς χορεύουνε τὰ δυὸ
 μὲ τὸν νοῦνο σ' τὴν κορφὴ
 μὲ τὸν ἀδερφοποιτὸ
 καὶ τοὺς φίλους ἔπο κοντά.

ΓΕΦΥΡΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΚΟΥ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ)
 (Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ

Σήμερα εἶν' ἄσπρος οὐρανός, σήμερα εἶν' ἄσπρη ἡμέρα.
 Σήμερα π' ἀνταμώθηκε ἀητὸς καὶ περιστέρα.
 Μιὰ περιστέρα πλουμιστὴ μᾶς ἦρθε ἔπο τὰ ξένα
 κα' εἶχε τὰ νύχια κόκκινα καὶ τὰ φτερά γραμιμένα.
 Παίρνει νερὸ ἔς τὸ στόμα της καὶ πάχνη ἔς τὰ φτερά της
 νὰ λούσῃ τὸν ἀφέντη της, νὰ λούσῃ τὴν κυρά της.

Ἄξις ἡ μέρα ἡ σημερινή φλωρὶ μὲ τὸ ταγάρι,
 π' ἀντάμωσε τὰ νιόγαμπρα καὶ τᾶκανε ζευγάρι.
 Πόσ' ὠμορφοὶ εἶστε ἔς τὸ χορὸ σὰν τὰ μαργαριτάρια,
 σὰν ἡ Μαῖσια ἡ δροσιὰ ποῦ πέφτει ἔς τὰ χορτάρια.
 Πὼς λάμπετε εἰς τὸ χορὸ καὶ πόσ' ἔχετε χάρι,
 ὡσὰν ὁ ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ, τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι.
 Πολύχρονος ὁ κύρ νουνὸς π' ἔλαβε τὴν φροντίδα,
 καὶ ἔβαλε τὰ νιόγαμπρα νὰ φέρουνε μιὰ γύρα.
 Κύριε νουνέ, κυρὰ νουνά νὰ εἶστε εὐτυχισμένοι
 καὶ στῶν παιδιῶν σας ταῖς χαραῖς, τέτοια χαρὰ νὰ γένη.

Καὶ τέλος τὸ ἔξῃς:

Αὐτὸ τὸ χέρι ποῦ κρατεῖς
 ματάκια, ματάκια,
 γιὰ μὴ τὸ παρασφίγγῃς,
 ματάκια λιγωμένα.
 Τί τὸ πονοῦν τὰ δάχτυλα,
 ματάκια, ματάκια,
 ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια.
 ματάκια λιγωμένα.

Μετὰ ταῦτα εἰσελθὼν εἰς τὸ μέσον τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς
 νύμφης ὁ βλάμης διεχώρισεν αὐτοὺς. Τούτου γενομένου
 ἔπαυσαν τὰ ἄσματα καὶ ἤρχισαν νὰ χορεύουν μὲ τὴν μου-
 σικήν. 77

IB'.

Ἡ οἰκία τοῦ Κοράκη ἔκειτο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου.
 Συνέκειτο ἐκ μιᾶς μεγάλης αἰθούσης καὶ τριῶν εὐρυχώρων
 δωματίων, ὧν τὸ μέσον ἦτο διηρημένον εἰς δύο. Τούτων τὸ
 ἓν ἐχρησίμευεν ὡς μαγειρεῖον καὶ ἐν ταύτῳ ὡς χειμερινὸν
 μέλαθρον, τὸ δὲ ἕτερον εἶχεν ὀρίσθῃ ὑπὸ τοῦ Κοράκη ὡς
 νυμφικὴ παστάς. Τοῦτο μετὰ τοῦ μαγειρείου συνεκοινώνει
 διὰ θύρας, κλειομένης ἔσωθεν δι' ὀχέως, μετὰ δὲ τοῦ ὀπι-
 σθεν τῆς οἰκίας πλυντηρίου διὰ θυρίδος. Ἄνω τοῦ πλυντη-
 ρίου ὑπῆρχεν ἐν ἁλώνιον καὶ μία καλύβη, ἅπερ ἀνήκον τῷ
 αὐτῷ Κοράκη, καὶ εἰς αὐτὴν ἀνήρχετο τις διὰ μικρᾶς λιθίνης
 κλίμακος. Μετ' αὐτῶν συνέχετο ἐκτεταμένη χέρσος, ἣτις

ἐδιχοσχίζετο ὑπὸ βαθέως ρύακος, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὀχθὴν
 τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε καστανέα, εἰς ἣν ἀνέβαινον δι' ἐπίτηδες
 κατασκευασθέντος λιθίνου ἔδωλιου. Δύο μακροὶ τῆς καστα-
 νέας κλάδοι ἔφθανον ὀριζοντίως μέχρι τῆς δεξιᾶς τοῦ ρύα-
 κος ὀχθῆς.

Ὁ Κοράκης κατὰ τὴν νεανικὴν τοῦ ἡλικίαν ἦν ποιμὴν
 καὶ αὐτὸς πτωχός. Ἀποθνήσκοντος ὁμῶς πρό τινων ἐτῶν
 ἀκλήρου ἐνὸς θείου του, ἐκληρονόμησεν αὐτὸς τὴν περιου-
 σίαν του, ἣτις δὲν ἦτο εὐκαταφρόνητος. Ποιμὴν ὧν εἶχε
 συνδέσῃ στενὴν μετὰ τοῦ συμπεθέρου του Γκύρλα φιλίαν
 καί, ὅτε ἠυπόρησε, τῷ εἶχε δανείσει διὰ τὰς ἀνάγκας του
 χρηματικόν τι ποσόν, ὅπερ κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελε δυ-
 νηθῇ νὰ ἐξοφλήσῃ ἐκεῖνος, ἂν μὴ συνῆπτε τὸ ἐν λόγῳ
 συνοικέσιον.

Ἐνεκα τῆς εὐτελοῦς καταγωγῆς καὶ τῶν προηγούμενων
 τοῦ ὁ Κοράκης δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ εἰς τὸ χωρίον ἢ εἰς
 τὰ πέριξ ὠραίαν διὰ τὸν υἱόν του σύζυγον, ὅπως ὠμορφί-
 νη, ὡς ἔλεγε, τὸ σοῖ του. Κατέφυγε λοιπὸν εἰς τὸν Γκύρ-
 λαν, ὃν ὡς ὁμόφρονα, ὑποχρεωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἄν-
 θρωπον τῆς ἀνάγκης, εὗρε πρὸς τοῦτο πρόθυμον. Ἰδοὺ δὲ
 καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν προσήνεγκεν αὐτῷ τόσον εὐχερῶς ὡς
 ἀγριλίκι 1500 γρόσια, ποσὸν λίαν εἰς τοιαύτας περιστάσεις
 ὑπέρογκον.

Ὁ Κοράκης χάριν ἐπιδείξεως, εἰς ἣν ἐνασμενίζονται
 πάντες οἱ ὀψίπλουτοι, εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ κάμῃ πολυτελὴ
 γάμον, ὅστις κατὰ τὸ πρόγραμμά του ἐμέλλε νὰ διαρκέσῃ
 μέχρι τῆς Τετάρτης. Παρέσχε λοιπὸν καὶ τὸ ἑσπέρας τῆς
 Κυριακῆς πλουσίαν ἐστίαν, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος ἐκτὸς
 τῶν προσκεκλημένων συγγενῶν του καὶ φίλων καὶ ὁ πατήρ
 καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης. Τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο ἔτυχεν εἰς
 τὴν οἰκίαν του παρὸν ὅλον τὸ χωρίον ἐκτὸς μόνον μιᾶς
 ψυχῆς ἐξ ἁλγους σπαρασσομένης, τοῦ Ἰωάννου Ψάθα.

II'.

Εὐθὺς μετὰ τὸν χορὸν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅστις διήρκεσε μέχρι τῆς δωδεκάτης, ἡ νύμφη καταληφθεῖσα ὑπὸ σφοδρότατης κεφαλαλγίας κατεκλίθη ἐν τῇ νυμφικῇ παστάδι ἐπὶ τινος ἀνακλίντρου καὶ παρ' αὐτῇ ἔμειναν καὶ αἱ τρεῖς αὐτῆς παράνυμφοι, χρέη νοσοκόμου ἐκπληροῦσαι. Μετά τινα λεπτὰ ἐφάνη ὅτι ἡσύχασεν ὀλίγον καὶ κατελήφθη ὑπὸ ὕπνου. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου προσκλήσει τῆς συμπεθέρας τῶν ἐξῆλθον αἱ τρεῖς παράνυμφοι τοῦ κοιτῶνος ἀψοφητί, ἔκλεισαν τὴν θύραν αὐτοῦ, ὅπως μὴ διαδίδηται ἐντὸς ὁ θόρυβος καὶ ἐξυπνήσῃ ἐκ τούτου ἡ Μαρία, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, ὅπου ἡ τράπεζα.

Μόλις ἐξῆλθον αὗται, ἡ Μαρία ἡγέρθη σιγά· ἡκροάσθη ὀλίγον· ἔκλεισεν ἔπειτα διὰ τοῦ ὀχέως τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός της, τὴν συγκοινωνοῦσαν μετὰ τοῦ μαγειρείου, ἥνοιξεν ἐλαφρῶς τὴν θυρίδα καὶ ἐξῆλθε.

Μετὰ τὸ δείπνον ἤρχισαν ἐν τε τῷ ἀνδρωνίτῃ καὶ τῷ γυναικωνίτῃ τὰ ἄσματα. Μετὰ μίαν ὥραν ἠνέφθησαν τέσσαρες εἰς τὰς τέσσαρας τῆς αὐλῆς γωνίας πυρσοὶ καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς πέμπτος, οἵτινες ἐτρέφοντο διὰ τεμαχίων δαδὸς ριπτομένων ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ γάμου καὶ μετ' ὀλίγον συνεκροτήθη ἐν αὐτῇ μέγας χορός, εἰς ὃν ἔλαβον μέρος καὶ οἱ δύο συμπέθεροι Κοράκης καὶ Γκύρλας, οἵτινες ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν ἐζήτησαν τὴν νύμφην. Αἱ παράνυμφοι αὐτῆς λησμονήσασαι τὴν ἀσθενῆ ἐθεῶντο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς αἰθούσης τὰς χορευτρίδας, ἴσως δὲ καὶ τοὺς... χορευτάς. Ἐτρεξαν λοιπὸν εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅπου ἐκοίτετο ἡ νύμφη, ὅπως τὴν ἐρωτήσωσιν ἂν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν χορὸν, ὅπου ἐζητεῖτο. Εὖρον ὁμῶς τὴν θύραν κλεισμένην· ἔκρουσαν αὐτήν, ἀλλ' οὐδεμία φωνὴ ἀπεκρίνετο. Προσεκάλεσαν τότε τὴν συμπεθέραν αὐτῶν καὶ τέλος ἐδέησε νὰ σχισθῇ ἡ θύρα.

Εἰσελθοῦσαι καὶ μὴ εὐροῦσαι τὴν νύμφην ἐξῆλθον διὰ τῆς θυρίδος εἰς τὸ πλυντήριον· τὸ ἠρεύνησαν ἐπιμελῶς· ἀνῆλθον εἰς τὸ ἀλώνιον· παρετήρησαν καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ μὴ εὐροῦσαί τι κατελήφθησαν ὑπὸ σφοδρᾶς ἀνησυχίας. Διεδόθη τότε μεταξὺ ὄλων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅτι ἡ νύμφη ἐγένετο ἄφαντος καὶ ἀπερίγραπτος θόρυβος καὶ ταραχὴ ἡγέρθη. Λαβόντες λοιπὸν ὁ μὲν λύχνον, ὁ δὲ λαμπάδα, ὁ δὲ δαδὰ ἐξῆλθον πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῆς.

Ὁ Γκύρλας ὑποθέσας ὅτι μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἔτρεξε πρὸς τὰ ἐκεῖ λυσσῶν, ἐκβάλλων ἀγρίας φωνὰς καὶ ἐξεμῶν κατὰ τῆς συζύγου τοῦ καὶ κατὰ τῆς δραπετευσάσης κόρης τοῦ τὰς δεινότερας ὕδρεις καὶ ἀπειλάς.

Οἱ ἀνιχνευταὶ διηρέθησαν εἰς δύο ομάδας, ὧν ἡ μὲν μία ἔτρεξε πρὸς τὰ κάτω, ἡ δ' ἑτέρα πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ρύακος. Τὴν τελευταίαν ταύτην ἠκολούθησα καὶ ἐγώ.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν καστανέαν, περὶ ἧς λόγος ἐγένετο ἐν ἄλλῃ σελίδι, εἶδομέν τι αἰωρούμενον ἐξ ἐνὸς τῶν δύο ὀριζοντίων αὐτῆς κλάδων.

Ἦτο ἡ νύμφη.

Ἡ δυστυχὴς! εἶχεν ἀνέλθει διὰ τοῦ ἐδωλίου εἰς τὴν καστανέαν· ἐπέρασεν εἰς τὸν κλάδον ἐν σχοινίον, ὅπερ οὐδέποτε ἐγνώσθη πόθεν, πῶς καὶ πότε ἐπρομηθεύθη· ἔδεσε τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα· ἐσχημάτισε βρόχον, ὃν ἐπέρασεν εἰς τὸν λαιμόν της καὶ ριφθεῖσα οὕτως ἔμεινε κρεμαμένη εἰς τὴν ἄβυσσον.

Ἀναβὰς ἀμέσως εἰς τὴν καστανέαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπεριγράπτου ὄλων συγκινήσεων νέος τις ἔκοψε διὰ μαχαίρας τὸ ὀλέθριον σχοινίον καὶ ἡ ταλαίπωρος νεᾶνις κατέπεσεν εἰς τὸν ρύακα, ἡχησάντων πενήθιμῶς τῶν περὶ τὴν δέριν αὐτῆς φλωρίων.

Ἐρρηξαν τότε σπαρακτικὰς κραυγὰς ἡ ἀδελφὴ καὶ αἱ ἐξαδέλφαι της· νέος δέ τις καταφθάσας αἰσθημάτων ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς νεκρᾶς καὶ τὴν κατεφίλει κλαίων καὶ φωνῶν.

— Μαρία μου, Μαρία ! ὦ ! εἶμαι εὐτυχής. Δὲν μὲ ἠπά-
τας· μὲ ἠγάπας εἰλικρινῶς. Σ' ἀκολουθῶ εὐδαίμων, διότι
ἀποθνήσκω εἰς τὴν ἀγκάλην σου.

Εἶπε καὶ ἐκβαλὼν μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος μάχαι-
ραν ἐθύθισεν αὐτὴν εἰς τὸ στήθος του καὶ ὁ ταλαίπωρος
νεανίας κατέπεσεν ἐπὶ τῆς Μαρίας νεκρός.

Ἦτο ὁ Ἰωάννης Ψάθας.

Τί εἶχε συμβῆ ;

ΙΑ'.

Ὅτε ὁ Ψάθας ἤκουσεν ὅτι ἡ ἐρωμένη του μετὰ τὰς ἀ-
γόνους προσπαθείας, ἃς κατέβαλαν αἱ ἀδελφαὶ καὶ ἡ μή-
τηρ αὐτῆς, συγκατένευσε νὰ συζευχθῇ τὸν υἱὸν τοῦ Κορά-
κη, κατ' ἀρχὰς ἐδίστασε νὰ τὸ πιστεύσῃ. Ἀλλ' ὅτε εἶδεν
ὅτι ἐγένετο ὁ ἀρραβὼν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡ στέψις, ἄνευ τῆς
ἐλαχίστης ἐξ ἐκείνης ἀντιστάσεως, τότε πλέον πᾶσα ἀμφι-
βολία, πᾶς δισταγμὸς ἐξέλιπε καί, ἐπειδὴ ἠγνῶει τί ἐμελέτα
ἡ Μαρία, μεθ' ἧς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐνταμώσῃ τὰς ἡμέρας
ἐκείνας, ὑπέθεσεν ὅτι αὕτη δελεασθεῖσα ὑπὸ τῶν θελγήτρων
τοῦ πλούτου ἐπρόδωκε τὸν ἔρωτά του καὶ ἠθέτησε τοὺς
ὄρκους τῆς. Καταληφθεὶς ὑπὸ ἀπεριγράπτου μελαγχολίας
ἔμεινε τὰς δύο ἐκείνας ἡμέρας κατάκλειστος ἐν τῷ δωμα-
τίῳ του καὶ ἐδασάνιζε ποικιλοτρόπως τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' οἱ
συλλογισμοὶ του ἤγον εἰς τὸ ὀδυνηρὸν τοῦτο συμπέρασμα
« σὲ ἠρνήθη ». Τέλος κατὰ τὴν μίαν τῆς νυκτὸς τῆς Κυ-
ριακῆς θεὸς εἰς τὴν ζώνην του ὀξεῖαν μάχαιραν ἐξήλθεν ἐκ
τῆς οἰκίας του ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μητρὸς του καὶ μετέβη εἰς
τινα ἀπέναντι τῆς οἰκίας τοῦ Κοράκη λόφον, ἐνθα καθήσας
ἤκουε τὰ ᾄσματα καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα ὡς ἀπαισίους
ἀλλαλαγμοὺς ἐπὶ τῇ ἥττῃ του, ἡ δὲ καρδιά του ἐσπαράσ-
σετο. Ἐκλαυσε τότε ὁ ταλαίπωρος ἀπαρηγόρητα, τὰ δὲ
δάκρυα, ἅπερ ἔχυνε, δὲν ἦσαν δάκρυα ἀλλὰ θρόμβοι αἵμα-
τος. Ἐπειτα ἤρχισε μὲ σιγαλὴν καὶ σπαραγμώδη φωνὴν
ὄχι νὰ ᾄδῃ ἀλλὰ νὰ θρηνῶδῃ ὡς παράφρων τὰ ἐξῆς·

Μὲ ἠγάπας σὲ ἠγάπων ἐμμανῶς, τί εὐτυχία !

Ἀξιέραστος Μαρία !

Πλὴν ὁ ἔρως μου προῦδόθη,

κ' ἡ καρδιά σου εἰς ἄλλον ἤδη, φίλη, παρεδόθη.

Τώρα ποῦ αἱ ὑποσχέσεις καὶ οἱ ὄρκοι σου ἐκείνοι.

ποῦ τὰ δάκρυα κ' οἱ θρῆνοι ;

Ἄρά γε τίς ματαιότης

σ' ἔκαμε ν' ἀλλάξῃς γνώμην καὶ νὰ μοῦ φανῇς προδότης.

Τοὺς καρποὺς τῆς προδοσίας καὶ ἀπάτης σου νῦν δρέπω,

ὅτε μετὰ φρίκης βλέπω

ὅτι ξένη κυματίζει

εἰς τὸ φρούριον σημαία καὶ τὸν πόνον μου ὑβρίζει.

Εἰς τὴν γῆν αὐτὴν ἐν νῆμα, νῆμα στερεὸν μ' ἐκράτει,

ἡ ἀγάπη σου, φιλότατη.

Πλὴν σὺ ἐκοψες τὸ νῆμα

ἄσπλαγχνα καὶ ἀποτόμως μ' ὤθησες, σκληρά, 'ς τὸ μνῆμα.

Σ' τὴν ζωὴν μου τὴν ἀθλίαν, ἧς ἀφῆρεςας τὸ ἔρμα,

θέτω ἤδη, φίλη, τέρμα.

Κι' ἂν μ' ἠρνήθῃς σὺ τελείως,

ἐγὼ ὁμως θὰ σ' ἐρῶμαι, σοὶ ὑπόσχοι', αἰωνίως.

Ἀποθνήσκω· πλὴν, Μαρία, ἂν καὶ μὲ ἠρνήθῃς ζῶντα,

μὴ μὲ λησμονῇς θανόντα.

Εἰς τὸ μνῆμά μου τὸ κρύον

κάποτε νὰ μοῦ ἀνάπτῃς 'πὸ κανὲν μικρὸν κηρίον.

Ἐπειτα ἠγέρθη, ἔσυρεν ἐκ τῆς θήκης τὴν μάχαιραν,
ἣτις εἰς τὸ σκιδόφως ἤστραψεν ἀπαισίως, καὶ ὕψωσεν αὐτὴν,
ἵνα τὴν ἐμπήξῃ εἰς τὰ στήθη του. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκεί-
νην ἤκουσεν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Κοράκη φωνὰς καὶ τὰς
ἀγρίας τοῦ Γκύρλα κραυγὰς, εἶδε τὰς δᾶδας καὶ τὰς λαμ-
πάδας καὶ ἠγνόησεν ἀμέσως ὅτι ἡ ἐρωμένη του δὲν τὸν
ἠπάτα καὶ ὅτι ἐδραπέτευσεν, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ὀλεθρίαν
ἐκείνην ἀπόφασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὴν εἶχεν ἐμποδίσει, ὡς
εἶδομεν πρό τινων ἡμερῶν, καὶ ἔξω φρενῶν, ὥρμησε δρο-
μαίως πρὸς τὸ μέρος τοῦ ρύακος, ἔπου συνέβη ἡ τραγικὴ
σκηνὴ, ὅπως προλάβῃ, εἰ δυνατόν, τὸ κακὸν καὶ ἐν ἐναντίᾳ

περιπτώσει συναποθάνη μετ' αὐτῆς. Ἐφθασεν ὁμως, ὡς εἶ-
δομεν, πολὺ ἀργά.

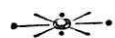
Ἐκτοτε τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο δένδρον, ὅπερ σώζεται ἀκόμη
μέχρι σήμερον, ὠνομάσθη « ἡ καστανιά τῆς νύφης ».

Ἐκεῖ πλησίον ὑψοῦτο ἐξοχικὸν ναῖδριον, εἰς τὸν περίβο-
λον τοῦ ὁποίου ἐτάφησαν τὴν ἐπιούσαν δ' Ἰωάννης Ψάθας
καὶ ἡ Μαρία τόσον πλησίον, ὥστε ἐνόμιζέ τις, ὅτι τὰ δύο
μνήματα ἀπετέλουν ἓν. Εἰς τὴν κορυφὴν δ' αὐτῶν ἐξετεί-
νετο ὀριζοντίως μεγάλη πλάξ, ἐφ' ἧς ἀνεγινώσκετο ἐπὶ
πολὺν καιρὸν τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα, ἄγνωστον ὑπὸ τίνος χα-
ραχθέν :

Ἄν τοῦ Γκύρλα ἡ μωρία,
ὦ ταλαίπωρ' Ἰωάννη καὶ πολύκλαυστος Μαρία,
δὲν ἀφῆκ', ὡς ἐποθεῖτε,
ἐπὶ γῆς νὰ ἐνωθῆτε,
κόψαντες ὑμεῖς συγχρόνως τῆς ζωῆς ὑμῶν τὸ νῆμα.
συνεζεύχθητε 'ς τὸ μνῆμα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

* Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος ἐντρέπεται διὰ τὰ ἐλαττώματά του, δὲν
ἐντρέπεται ὁμως νὰ τὰ διορθώσῃ.

* Ὅσοι καυχῶνται διὰ τοὺς προγόνους των ὁμοιάζουν ταῖς πα-
τάταις, τῶν ὁποίων τὸ καλλίτερον μέρος κρύπτεται μέσα εἰς τὴν γῆν.

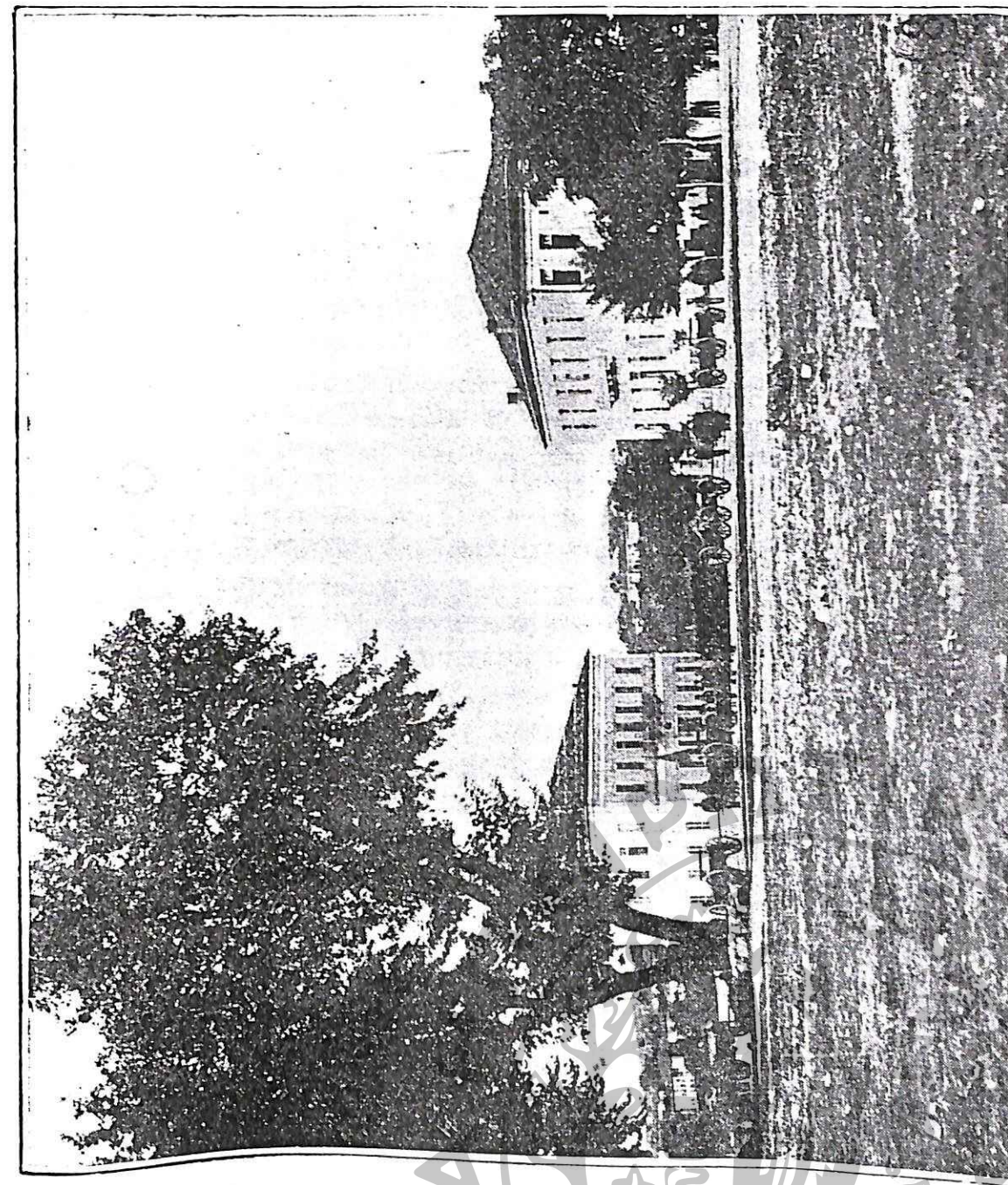
* Οἱ ψεύτικοι φίλοι ὁμοιάζουν τὰ χελιδόνια, τὰ ὁποῖα βλέπομεν
μόνον ὅταν εἶναι καλὸς καιρὸς.

* Ὁ ἄνθρωπος συνειθίζει νὰ συγχωρῇ ὅλα εἰς τὸν ἑαυτὸν του
καὶ κἀνὲν εἰς τοὺς ἄλλους.

* Ὁραῖος ἄνθρωπος ἀλλ' ἀνόητος ὁμοιάζει ἐπιστολὴν καλλιγρα-
φημένην μὲν, πλήρη ὅμως μωριῶν.

* Ἄνθρωπος χωρὶς ὑπομονὴν ὁμοιάζει μὲ λύχνον χωρὶς λάδι.

* Ἄν θέλῃς νὰ σὲ ἐπαινοῦν οἱ ἄλλοι, νὰ μὴ ἐπαινῇς ποτὲ ὁ
ἴδιος τὸν ἑαυτὸν σου.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ)

(Φωτογρ. Γ'. Δημητριάδου)

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἐπιθυμοῦντες, κατὰ τὸ πρόγραμμά μας, νὰ γνωρίσωμεν τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις τοῦ «Ἑπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου» οὐ μόνον τὰ νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαι ποτε ἐν τοῖς γράμμασι διαπρέψαντα τέκνα τῆς **Εὐάνδρου Πατρίδος**, ποιοῦμεν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ παρόντος ἔτους ἀναδημοσιεύοντες ποιήματά τινα δοκιμωτέρων αὐτῆς ποιητῶν τοῦ Βη-
λαρᾶ καὶ Κρυστάλλῃ.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι θέλει ἐπικροτηθῇ τὸ πρόγραμμά μας τοῦτο, ὑποσχόμεθα νὰ συμπληρώσωμεν τὸ **Πανηπειρωτικὸν** τοῦτο **Λεύκωμα**, ἀναδημοσιεύοντες κατ' ἔτος καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων Ἑπειρωτῶν ἔργα.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΡΟΠΟΣ

Τὸ πόσο σὲ λατρεύω, τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ
τῶν ἀδυνάτων εἶναι ποτὲ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ,
τί σ' ἀγαπῶ μὲ τρόπο καθόλου χωριστό,
ποῦ μέσα 'ς τὴν καρδιά μου ἀκέρηα σὲ βαστῶ
Κι' ἡ δύναμί σου εἶναι ποῦ τὴν ζωογονάει,
τὴν κάνει νὰ χτυπάῃ, τὴν κάνει νὰ κινάῃ.
Καθὼς ἐσὺ νὰ λείψῃς δὲν ἔχω πλεὶς καρδιά·
κι' ἂν ἡ καρδιά μου μένῃ, δὲν ἔχω τὰ κλειδιά.
Ἐσὺ εἶσαι τῆς ζωῆς μου τὸ τέλος κ' ἡ ἀρχή,
γιατ' εἶσαι τῆς καρδιάς μου τὸ αἷμα κ' ἡ ψυχὴ!
Καὶ ζῶ στὸν κόσμον μόνο ἐσένα ν' ἀγαπῶ,
μόν' πόσο! δὲν εἶν' τρόπος ποτὲ νὰ τὸ εἰπῶ.

ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἡ ζήσω τὴ ζωὴ μου μεγάλως καὶ λαμπρὸς,
ἢ πάλι τὴν περάσω σὲ φτώχεια καὶ μικρός,
μὴ θέλα βρῶ στὸ τέλος σ' ἐκεῖνα διαφορὰ;
καὶ τῶνα καὶ τὸ ἄλλο θὰ πάθουν μιὰ φορὰ.
Γυμνὸς στὸν κόσμον ἔμῃκα καὶ θέλα βγῶ γυμνός.
Ὁ κόσμος εἶναι ξένος, δὲν ἔμεινε τινός.
Μακρὰ λοιπὸν φροντίδες ματαίων στοχασμῶν,
ποῦ κατατυραγνᾶτε μὲ ἡδονῶν χαμόν.
Μοῦ φτάνουν νᾶχω μόνον ὑγείᾳ, καλῇ καρδίᾳ,
ζωῆς εὐτυχισμένης τὰ μοναχὰ κλειδιά.

† ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΗΛΑΡΑΣ

Η ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΙΣ¹

Α'.

Οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι καὶ τὰ σπουδαιότερα ἐν αὐτῇ γεγονότα ἀπὸ τοῦ 1316 π. χ.—330 μ. Χ. ἐκ λαϊκῆς παραδόσεως διασωθείσης ἐν ἀρχαίῳ χρονολογικῷ κώδικι.

Τὸ ἥκιστα ἀρχαιολογικῶς καὶ ἱστορικῶς μελετηθὲν ἐξ ὅλων τῶν Ἑπειρωτικῶν τμημάτων, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλάχιστα γνωρίζομεν στηριζόμενα εἰς τὰς βεβαιώσεις καὶ μαρτυρίας ἀρχαιοτέρων ἀξιόπιστων συγγραφέων, τυγχάνει τὸ τμήμα Δρυϊνουπόλεως. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐκ 15 χωρίων συγκείμενον μὲ πρωτεύουσαν τὸ Ἀργυρόκαστρον εὐρίσκεται μεταξὺ Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς, Ρίζης, Λιντζουρίας, Δελβίνου καὶ Τεπελενίου. Τὴν εὐφορωτάτην δὲ καὶ γραφικὴν κατὰ τοὺς ἑαρινοὺς μῆνας πεδιάδα αὐτοῦ διασχίζει ὁ Δρῖνος (ἢ Δρυΐτης) ποταμός, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Κοσοβίτσης ἐνοῦται μὲ τὸν Ἀῶν παρὰ τὸ Τεπελενιον.

Συγκινεῖται ὁ ἐπισκέπτης τῆς περιφερείας ταύτης πρὸ τῆς ἀτελευτήτου σειρᾶς τῶν ἐρειπίων, ἅτινα εἰς ἕκαστον σχεδὸν αὐτοῦ βῆμα ἀπαντᾷ καὶ ὠθούμενος ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς κατανύξεως εἰς νοερὰν ἐπικοινωνίαν μετὰ χρόνων μεμαζρυσμένων στενάζει ἀναπολῶν τὴν ποτὲ εὐκλειαν τῆς χώρας. Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἔτι χρόνων δηλώσεις καὶ καταστροφαὶ συνεχεῖς ἐπηκολούθησαν εἰς τὸ δύσμοιρον τοῦτο τμήμα. Συμπληρωματικαὶ δὲ ὅλων αὐτῶν καὶ τελευταῖαι θεωροῦνται αἱ ὑπὸ τῶν Γότθων γενόμεναι, καθὰ ἱστορικῶς βεβαιοῦται, ἐν ἔτει 558 μ. Χ. Ἐκτοτε οὐσιωδὲς τι γεγονός διαταράξαν τὴν ἡσυχίαν τῆς περιφερείας ταύτης δὲν ἀναφέρεται ποῦ. Ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι; Ποσάκις καὶ τίνι τρόπῳ κατεστράφη ἢ ποτὲ πολυάνθρωπος Δρυϊνούπολις; Ποίων κωμοπόλεων ἢ χωρίων λείψανα εἰσι τὰ διάφορα ἐρείπια τὰ ἀπασχολοῦντα τὸ βλέμμα τοῦ ὁδοιπόρου; Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ἀμφιβόλου κύρους ἢ λίαν περιορισμένης ἀπαντήσεως εὐρίσκει τις

1. Ἡ παροῦσα ἡμῶν πραγματεία ἀνεκοινώθη τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου 1904 εἰς τὸν ἐν Κων)πόλει Ἑλληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον, ἐνθα ἀνεγνώσθη ἐν εἰδικῇ συνεδρίᾳ.

φυλλομετρῶν τὰ ὀλίγα ἄλλως τε Ἑπειρωτικά ἔργα. Σαφεστέρως πως ἐξηγήσεις παρέχει ἡμῖν παράδοσις διασωθεῖσα ἐν χρονογραφικῷ κώδικι ναοῦ τινος, ἐξ ἧς ἀπεσπάσαμεν τὰ κατωτέρω νομίζοντες ὅτι ταῦτα ἐγείρουνσι κατὰ τι τὸν πέπλον, ὅστις καλύπτει τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἐλλείπει ἄλλως τε ἰδιαιτέρων ἐπαρχῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτυριῶν φρονοῦμεν ὅτι, ἢ περισυλλογῇ τῶν λαϊκῶν παραδόσεων καὶ ἢ ἐπιμελελημένα τούτων ἐξέτασις ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἀπαντωμένας ποῦ καὶ που εἰς ἀρχαίας Μονάς ἢ ἀλλαχοῦ σημειώσεις, τὰς ἀτυχῶς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀνεκμεταλλεύτους, ἡδύνατο σὺν τῷ χρόνῳ νὰ παρασχῇ ἡμῖν νέον προσφορώτερον ἔδαφος συστηματικωτέρων ἀρχαιολογικῶν ἢ ἱστορικῶν ἐρευνῶν. Ἡ παράδοσις αὕτη ἔχει ὡς ἀκολούθως:

« Μεταξὺ τῶν συμβούλων τοῦ Θησέως, ἐνώσαντος εἰς μίαν πόλιν τοὺς διεσπαρμένους τέως κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, ὑπῆρξαν ὁ Ἄτλας καὶ Τίτος, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος κατήγετο ἐκ τῆς φατρίας τῶν λεγομένων Παιδητῶν, ὁ δὲ ἕτερος ἐκ τῶν Διακρίων, οἵτινες ἀπετέλουν μίαν τῶν τριῶν ἐπὶ Σόλωνος φατριῶν. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἄτλας εἶναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ὑαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμίνης τὸν καταδικασθέντα μετὰ τὴν Τιτανομαχίαν ὑπὸ τοῦ Διὸς νὰ κρατῇ ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν Οὐρανόν. Ὡς γνωστὸν ὁ Θησεὺς πολλάκις ἐγκατέλειπε τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἀπῆρχετο λόγῳ θηρευτικῶν ἢ ἄλλων ἐκδρομῶν μακρὰν αὐτῆς, πολλάκις δὲ ἐξηρέθισε τὰ πνεύματα τῶν ἐν Ἀθήναις ἰσχυρῶν, ὥστε οὗτοι ἐπὶ τέλους τὸν ἀπεδίωξαν. Τότε δὲ οὗτος καταφυγὼν εἰς Σκῦρον κατεκρημνίσθη ὑπὸ τοῦ Λυκομήδους. Ὁ Ἄτλας καὶ Τίτος μετέβησαν εἰς τὴν Φωκίδα καὶ κατόκησαν ἐκεῖ παρὰ τὸν Ἰππῖαν, ἐξουσιαστὴν τῶν Δελφῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι συνεφιλιώθησαν ἀργότερον μετὰ τοῦ Ἰππίου τοῦτου, τὸν ὁποῖον εἶχον κατηγορήσει ὅτι ἦτο σύμβουλος τοῦ Θησέως καὶ ὅτι εἶχε στείλει κρυφίως τὸν Ἄτλαντα εἰς τὸν Δαμάτριον καὶ παρεζίνησεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Δελφῶν. Ὁ Δαμάτριος τότε ἦτο ἐξουσιαστὴς τῆς Ἑπείρου. Ἡ μετὰ τοῦ Ἰππίου ὁμῶς φιλία τῶν Ἀθηναίων ἐξαλαφρώθη, διότι οἱ Φωκεῖς ἐσυκοφάντησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν Ἰππῖαν καὶ Ἄτλαντα ἕνεκα τούτου οἱ Ἀθηναῖοι διετέθησαν δυσμενῶς κατὰ τοῦ Ἄτλαντος καὶ Τίτου καὶ ἀπεφάσισαν νὰ θανατώσωσιν αὐτούς, τὸ μὲν διότι διετέλουν φίλοι τοῦ ἄλλοτε διωχθέντος Θησέως, τὸ δὲ διότι ἐπεβουλεύοντο δῆθεν τὰς Ἀθήνας τῇ συνεννοήσει τοῦ Ἰππίου. Φίλοι ὁμῶς τοῦ Ἄτλαντος ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν κρυφίως

τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν Ἀθηναίων καὶ τότε Ἄτλας καὶ Τίτος ἀπεφάσισαν νὰ ἀπέλθωσι καὶ ζήσωσι μακρὰν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δ', ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, οὗτοι ἀναχωρήσαντες ἠὺδοκίμησαν ἀποκατασταθέντες ἐν Ἑπείρῳ, οἱ ἐν Ἀθήναις ἡσθάνθησαν μεγάλην λύπην καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως πως νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτοὺς δι' ὅσα, ὡς ἐφρόνουν, πονηρὰ ἐβουλεύοντο κατ' αὐτῶν, διεκήρυξαν ἢ μᾶλλον ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῶν νὰ μὴ σημειωθῶσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν ὡς γεννήματα Ἀθηνῶν εἰς ἱστορικόν τι βιβλίον. Διεκήρυξαν ὡσαύτως ὅτι, καὶ ὁ σοφὸς Ἀριστόβουλος, τοῦ ὁποῖου κατωτέρω θὰ γείνη μνεία, ἦτο ἀπατεὼν καὶ ψεύστης καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ γείνη μνεία τοῦ ὀνόματός του. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οὐδεὶς ἱστορικὸς ἐτόλμησέ ποτε νὰ ἀναφέρῃ τὰ ὀνόματα ταῦτα. Μόνον εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Σόλωνος, Πνευσίδης ὀνόματι, διωχθεὶς εἰς τοὺς Δελφούς ἔγραψεν ὀλίγα τινὰ εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἡρώων τούτων.

Ἀποφασίσας ὁ Ἄτλας ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Τίτου συνέλεξε τέσσαρας χιλιάδας ἄνδρας καὶ ἀνεχώρησε νύκτωρ μεταβαίνων εἰς Ἑπείρον, ὅπως ὑποταχθῇ εἰς τὸν τότε κυβερνήτην τῆς Ἑπείρου Ἀἰδωνέα. Διελθὼν εἰς τὰς Θερμοπύλας ἔκαμε θυσίαν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Οἱ Αἰολεῖς μαθόντες ὅτι, ὁδηγοὶ τοῦ στρατοῦ τούτου ὑπῆρξαν ὁ Ἄτλας καὶ Τίτος, ἔστειλαν πρὸς αὐτοὺς διάφορα τρόφιμα καὶ τοὺς παρεκάλεσαν νὰ μὴ βλάψουν τὰ μέρη των. Ὅτε ἔφθασαν εἰς Τρίκκην οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἡσθάνθησαν φόβον ἀπερίγραπτον ὑποπτεύσαντες ἐπίθεσιν τῶν Ἀθηναίων χάριν κατακτητικῶν σκοπῶν, διότι πολλάκις εἶχον ἐναντιωθῇ πρὸς αὐτούς. Ἀλλ' ὁ Ἄτλας, ὅστις ἦτο φιλαλήθης, διεκήρυξεν ὅτι αὐτός τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔφευγον ἕνεκα τῆς κακίας τῶν Ἀθηναίων καὶ ἕνεκα χρησιμοῦ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ὅστις προέλεγεν ὅτι οἱ θεοὶ ἐσκόπουν νὰ κατακαύσωσιν τοὺς τόπους καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῶν χωρῶν ἐκείνων καὶ ὅτι αὐτοὶ ἔπρεπε ὅπως ἀπαλλαγῶσιν ἐκ τῆς ὀργῆς ταύτης τῶν θεῶν νὰ ἀναχωρήσωσιν. Ἀκολούθως διῆλθον τὸ Πήλιον ὄρος καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὸν ἐν Ἑπείρῳ ἐξουσιαστὴν Δαμάτριον καὶ ἐζήτησαν τόπον πρὸς κατοικίαν. Ὁ Δαμάτριος τοὺς ἔδωκε τότε ὁδηγούς καὶ τοὺς ἐπέτρεψε νὰ διέλθωσιν ἐκ Ζαγορίου καὶ νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὰ ἀκατοίκητα τῆς Ἑπείρου μέρη.

Φθάσαντες εἰς τὴν ἔρημον περιφέρειαν τῆς νῦν Δρυϊνουπόλεως ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Δρυϊνούπολιν, καὶ ἦτις ἔκειτο, καθά

1. Ἡ Δρυϊνούπολις κατεστράφη τελείως ἐν ἔτει 558 μ. Χ.

βεβαιούται, πρὸς δυσμὰς τῆς Γκορίτσης, ἐνθα σώζονται ἐρείπια Ἐκκλησιῶν καὶ οἰκιῶν. Κάτωθεν τῆς Γκορίτσης εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Τεριαχατινῶν σώζονται ἐρείπια φρουρίου, ὅπερ οἱ ἐγγύωριοι καλοῦσι Παληόκαστρον τῆς Ἀργύρης. Ἀκολούθως ὁ Τίτος ἔκτισε φρούριον καὶ πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Τιτούπολιν (Τεπελένιον). Τὰ μετὰ τῆς Δρυϊνουπόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν δασώδη κεκαλυμμένα ἰδίως ὑπὸ δρυῶν, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ἡ πόλις ἐκλήθη Δρυϊνούπολις. Ἐτρέφοντο δὲ ἰδίως οἱ πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς μὲ μέλι, τὸ ὁποῖον συνήθριζον ἐκ τῶν εἰς τὰς δρυς ἀπειραγίθμων κυπελῶν, ἐπὶ ἐξήκοντα τέσσαρα ὅλα ἔτη. Οἱ Μολοσσᾶιτοι μαθόντες ὅτι, ὁ πρῶην ἔρημος ἐκεῖνος τόπος κατωκλήθη ὑπὸ Ἀθηναίων μεταναστῶν ἔστειλαν καὶ ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Ἀἰδώνιον ἢ Ἀἰδωνέα νὰ τοὺς δώσῃ βοήθειαν ὅπως ἐγείρουν κατ' αὐτῶν πόλεμον καὶ τοὺς ἐκδιώξωσιν ἐκεῖθεν. Ὁ Ἄτλας πληροφορηθεὶς τὰ σχέδια τῶν Μολοσσῶν ἔστειλε πρέσβυν εἰς τὸν Ἀἰδώνιον τὸν σοφὸν αὐτοῦ σύμβουλον Ἀριστόβουλον πρὸς συμφιλίωσιν. Ὁ δὲ Ἀἰδώνιος ἔστειλε κατόπιν πρὸς τὸν Γαλήρην ἐξουσιαστὴν τῶν Μολοσσῶν ἰδιαίτερον ἀπεσταλμένον καὶ ἐπέτυχε τελείαν συνδιαλλαγὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν νέων κατοίκων τῆς Δρυϊνουπόλεως, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ μὴ ἔλθουν ποτὲ εἰς ἐχθροπραξίας καὶ διαπληκτισμούς. Διῆλθον τοιοῦτοτρόπως ἐν εἰρήνῃ ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ὁ Ἄλβας εἶχε κτίσει τὴν Ἀλβιούπολιν τὴν καλουμένην νῦν Ἐλβασάν. Οὗτος πληροφορηθεὶς τοὺς νεωστὶ ἐν Ἡπείρῳ ἐγκαταλειφθέντας ἔστειλε νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὁποίας φυλῆς καὶ γένους ἀπόγονοι ἦσαν οὗτοι. Ὁ Ἄτλας καὶ ὁ Τίτος ἐγνωστοποίησαν εἰς τὸν Ἄλβαν τὰ αἷτια τῆς ἐνταῦθα ἀποκαταστάσεώς των καὶ ἐν γένει τῆς καταγωγῆς των. Ὁ Ἄλβας ἀμέσως τότε ἐξεκίνησε μὲ μερικὰ στρατεύματα καὶ ἐλθὼν ἀντικρὺ τῆς Τιτουπόλεως (νῦν Τεπελενίου) ἐξήτησε νὰ ἴδῃ τὸν κυβερνήτην τῶν κατοίκων τῆς νεοκτίστου ταύτης πόλεως. Ὁ Τίτος εὐθὺς παραλαβὼν μετ' ἑαυτοῦ τεσσαράκοντα ὥραίους καὶ ἐκλεκτοὺς ἄνδρας μετέβη παρὰ τῷ Ἄλβα, ὅστις θαυμάσας τὴν ὥραιότητα καὶ τὴν σωματικὴν εὐεξίαν τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐγένετο ἐκστατικὸς καὶ ἐσκέπτετο τί νὰ κάμῃ, διότι ἐφοβεῖτο μὴ ποτὲ πληθυνθῇ καὶ ὑποτάξῃ τὸν τόπον του ὁ ἀνδρείος οὗτος λαός. Ὁ Τίτος ἀντιληφθεὶς ὅσα ὁ Ἄλβας ἐσκέπτετο τὸν ὠμίλησε μὲ γλῶσσαν ἐξασφαλιζούσαν μέλλουσαν διηνεκῇ εἰρήνῃν εἰπὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι «εἴμεθα πραγματικῶς ξένοι ἐγκαταλειπόντες κατ' ἀνάγκην τὴν πατρίδα μας, ἐγκατασταθέντες ὁμῶς ἐνταῦθα εἰς τόπον εἰρηνικὸν ἐννοοῦμεν νὰ ζή-

σωμεν φιλησύχως. Ἐὰν ὅμως ποτε ἡθέλῃ τις ἄνευ λόγου ἐπιτεθῆ
ἐναντίον ἡμῶν καὶ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν μας, τότε θὰ ἀντιστα-
θῶμεν κατὰ πάσης αὐθαιρέτου προσβολῆς μέχρι θανάτου». Ἀκού-
σας ὁ Ἄλβας τὰς ἐκφραστικὰς ταύτας λέξεις, αἵτινες διηρημίνευον
πιστῶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀνδρείαν τῆς Ἑλληνικῆς ταύτης φυλῆς
ἡσπάσθη τρεῖς εἰς τὸ μέτωπον τὸν Τίτον, τὸν συνεχάρη διὰ τὰς
φιλειρηνικὰς διαθέσεις του καὶ τὸν διεβεβαίωσεν ὅτι, μετ' αὐτοῦ
θὰ διατηρήσῃ διηνεκῶς εἰρήνην. Ἐζήτησε δὲ ἀπὸ τὸ γένος αὐτῶν
τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νέας ἐκλεκτοὺς καὶ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ καὶ
αὐτὸς τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νεάνιδας ἐκ τοῦ γένους του. Ὁ Τίτος
ἐδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην· κρύψας δὲ τὰς ὥραιότερας νεάνιδας
παρουσίασεν εἰς τὸν Ἄλβαν τρεῖς ἐκ τῶν ἀσχημοτέρων· ἐκεῖνος δὲ
ἐξεπλάγῃ μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ πῶς τοιαῦται γυναῖκες γεννῶσι
τόσον εὐρώστους καὶ εὐειδεῖς ἄνδρας. Ἀκολούθως ὁμοῦς ὁ Τίτος
τὸν ἔδωκε τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νέας ἐκ τῶν ὥραιότερων, ὡς ἐζή-
τησεν. Ὁ Ἄλβας ἠρώτησε πρὸς τούτοις πῶς τρέφονται συνήθως,
ὁ δὲ Τίτος τοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἡ κυριώτερα τροφή των ὑπῆρξε
μέλι δρυῶν καὶ κρέας ἄγριον. Ὁ Ἄλβας ἐδοκίμασε τὴν τροφήν
ταύτην καὶ ἐθαύμασε πῶς κατώρθωσαν νὰ ζήσουν δι' αὐτῆς καὶ
μόνον ἐπὶ τόσα ἔτη. Μεταβὰς δὲ ὁ Ἄλβας εἰς τὸ Ἐλβασάνιον
(Ἀλβιούπολιν) ἔστειλε κατὰ τὴν συμφωνίαν τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νέας
εἰς τὸν Τίτον. Ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν νεανίδων ἡ μὴ ἦτο ἀνεψιὰ τοῦ
Ἄλβα πολὺ πλουσία καὶ ὠνομάζετο Χωμίλῳ. Ταύτην ἐνυμφεύθη ὁ
υἱὸς τοῦ Τίτου Ζωΐλος. Ὁ Ἄλβας ἔστειλε προσέτι καὶ τρία φορτία,
τὸ μὲν σῖτον, τὸ δὲ κέγχρον καὶ τὸ δὲ ὀρόβον, ἵνα σπεύρουν εἰς τὸν
τόπον των καὶ τοιουτοτρόπως ἐκαλλιεργήθησαν τὸ πρῶτον καὶ ἐπολ-
λαπλασιάσθησαν τὰ δημητριακὰ ταῦτα προϊόντα εἰς τὴν Δρυινοῦπο-
λιν. Ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τὰς προό-
δους τοῦ Ἀτλαντος καὶ Τίτου καὶ διετέθησαν ἐναντίον αὐτῶν ὡς
καὶ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν. Μετ' οὐ πολὺ τὸν Ἀτλαντα ἐφόνευσεν
εἰς ἄνθρωπος κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἱπποδρομίου, οὗς εἶχε συ-
στήσει εἰς τὴν Τιτούπολιν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀτλαντος ὁ
Τίτος ἵνα ἀναχαιτίσῃ ἐνδεχομένην ἐπανάστασιν ἐκ μέρους τῶν Δρυι-
νουπολιτῶν κατὰ τῆς πόλεως του ὑπεκίνησε τὴν Χωμίλην καὶ ἐκτι-
σε φρούριον ὁμώνυμον (Χουμελίτσα) παρὰ τὸ ὁποῖον διέρχεται ὁ
Δρυϊτῆς ποταμὸς καὶ κατωτέρω ὁ Πυξύτης. Οἱ δὲ Δρυινοπολι-
ται λυπηθέντες πολὺ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀτλαντος ἀνηγόρευσαν
διάδοχόν του τὸν υἱόν του Στράτωνα καὶ τοιουτοτρόπως διήλθον
ἐν εἰρήνῃ ἔτη ἐπτά. Τότε ἀκριβῶς οἱ Βαλαρίται (οἱ κάτοικοι τῆς

παρὰ τὸ Λάμποβον ἀρχαίας πόλεως ἐξ ἧς καὶ σήμερον ἡ θέσις καλεῖται Βαλλιαραὶ) προέβαινον εἰς δηώσεις εἰς τὰ μέρη τῆς Χαονίας. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ Βελλᾶς διάφοροι ἐπιδρομεῖς ἐληλάτουν τὴν περιφέρειαν Χαονίας καὶ τὸ Χαονόκαστρον τὸ μετέπειτα Λαχανόκαστρον, ὅπερ ἔκτισται παρὰ τὸν Γορμόν ποταμὸν καὶ μεταξὺ τῶν χωρίων Φραστανῶν, Κακουσιούς, Βησσάνης καὶ Μετζητιέ. Αὐτὸ τοῦτο ὑπῆρξε τὸ φρούριον τῆς Ὁπάς, ὅπερ ὁ Ἰσαήμ κατέκτησεν ἐν ἔτει 1380 κυριεύσας τὴν Ἡπειρον. (Γνωστὸν ὅτι ἡ Τουρκοκρατία ἐν Ἡπείρῳ ἤρξατο τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Πωγωνιανῆς ὅτε τὸ τμήμα ἐκλήθη Ἰσαήμ Βιλαγιέτ, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ κατακτητοῦ). Ὁ Στράτων βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο ἄλλως πως νὰ ἐμποδίσῃ τούτους ἔκτισεν ἰσχυρὸν φρούριον καὶ ἔθηκεν ἐνεὶ εἰς τὸ Δίλαιον, ὅπου ὁ Ἄτλας εἶχε κτίσει ἄλλο φρούριον. ἑπτὰ χιλιάδας ἄνδρας πλησίον τῆς Ζαμβροῆς (Ζάβροχον). Ἡ δὲ ἀδελφή τοῦ Στράτωνος Ἀρίστη ὀνόματι ἔκτισε καὶ αὐτὴ φρούριον εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἀἰδωνίου¹ καὶ ἕτερον ὅπερ ὠνόμασαν Ἀρίστειον (Ἀρίνιστα). Ὁ δὲ Στράτων ἔκτισε καὶ ἕτερον φρούριον εἰς τὸ μέρος τῆς Μολοσσίας, ὅπερ ὠνομάσθη Γάρδιον (ἐξ οὗ καὶ τὸ χωρίον Γαρδίκι), παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ὑψηλῆς Πέτρας, ὅστις ἐθεμελιώθη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (668 μ. Χ.). Οὗτος ἐχάρισεν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τὸν τόπον τῆς Γάρδης μετὰ τὴν Κλεισούραν, τῆς Ζωΐλιας καὶ τῆς Χωμίλης. Μετὰ ἐν ἔτος τινὲς τῶν Μολοσσῶν ἐλαφύραγόντων τὰς παρὰ τὴν Χωμίλην πόλεις καὶ κωμοπόλεις καὶ τούτου ἕνεκα ὁ Ζωΐλος ἔκτισεν ἄλλο ἰσχυρὸν φρούριον μεταξὺ τῶν βουνῶν Μολοσσίας καὶ Χειμάρρας καὶ τὸ ὠνόμασε φρούριον Ὑψηλοῦ ἢ Ζουλιάτες. Θανόντος τοῦ Ἀἰδωνίου διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς τοῦ Γλύκων, ὅστις ὑπάνδρευσεν τὴν ἀδελφήν του Δοβίλλην μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτλαντος Φιλήμονα, ὅστις ἦτο εὐειδὴς καὶ ὠραῖος. Ὁ κύριος ὅμως σκοπὸς τοῦ συνοικεσίου τούτου ἦτο νὰ ἐξασφαλισθῇ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κυβερνήτου Δρυϊνουπόλεως διηνεκὴς εἰρήνη. Ἡ Δοβίλλη ἔκτισεν ἔξω τῆς Δρυϊνουπόλεως κτίρια πολλὰ δαπανήσασα ἀρκετὰ χρήματα καὶ ποσὰ καὶ μετήνεγκεν εἰς τὸ κάστρον τῆς Δρυϊνουπόλεως (τανῦν Παληόκαστρον Τεριαχάτων) διαυγέστατον ὕδωρ ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε νεοκόρειον ὕδωρ. Ὁ Στράτων ἔζησεν ἔτη τριάκοντα τρία. Μετὰ τοῦτον ἐξουσίασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀλύμπιος, ὅστις ἔκτισε φρούριον παρὰ τὸν Σωχακὸν ποταμὸν. Ἀνωθεν δὲ τούτου πρὸς

1. Ἀἰδωνάτιον ἐκλήθη ἐκ τοῦ Ἀἰδωνίου κυβερνήτου τῆς Παραμυθίας.

Ὁ ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ κοιμώμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ

τὸ βαθύπυλον (Γκρίζα) εἰς τὸ ὄρος ἔστησεν ἄγαλμα τοῦ Κρόνου καὶ ἕτερον τοῦ Θεοῦ Πανός, ἐκεῖ ἔνθα σήμερον ἐκτίσται τὸ ἄνω Λάμποβογ.

Ὁ Ὀλύμπιος ἐξουσιάσας διάστημα μὴ προσδιοριζόμενον ἀκριβῶς ἀνῆλθεν εἰς τὸ Χαονικὸν ὄρος (Πηλακοῦ, τανυν βουνὸν Λαμπόβου) καὶ ἐπανηγύρισεν ἐξ ἡμέρας, ἔνθα ἔστηκε καὶ ἄλλο ἄγαλμα εἰς τὸ ὄρος εἰς μνήμην του. Κατελθὼν δὲ εἰς τὴν Χαονίαν ἀπέθανε. Τὸν Στράτωνα διεδέχθη ὁ υἱὸς του Πολώνιος, ὁ ὁποῖος βλέπων ὅτι συνεκεντρώθη πλῆθος δυσανάλογον εἰς τὴν Δρυϊνούπολιν ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ πόλεμον καὶ ὑποτάξῃ τὴν πόλιν τῶν Βαλλαριτῶν διὰ νὰ εὐρύνη τὴν περιφέρειάν του. Ἀλλ' εἰς ἐκ τῶν ἰδικῶν του, ὁ Κώνιος ὀνόματι, ἐπειδὴ διετέλει φίλος αὐτῶν τὸν κατέπεισε νὰ μὴ προβῇ εἰς καθυπόταξιν τῆς πόλεως ταύτης. Κατόπιν ὅμως ὁ Πολώνιος ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τοῦ Κωνίου, καθ' ὃν ἐκατέρωθεν μετὰ δεινὴν μάχην ἐσώθησαν μόνον οἱ ἀρχηγοί. Ὁ δὲ Κώνιος ἔκτισε φρούριον εἰς θέσιν, ἣτις σήμερον καλεῖται Κόνιτσα. Ὁ Πολώνιος ἀργότερον ἐπολέμησεν ἑπτὰ ἔτη κατὰ τῆς Ἀἰδωνίας, ἐξ ἧς ἐπανελθὼν ἄπρακτος ἀπέθανε. Τὴν ἐξουσίαν μετ' αὐτὸν ἀνέλαβεν ὁ Μαρδάριος, ὅστις διῆλθεν ἐν εἰρήνῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Φοινικεὺς ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Γάρδης καὶ Χωμίλης. Ὁ Φοινικεὺς κατήγετο ἀπὸ τὴν Μολοσσίαν, ἐφρονεύθη παρὰ τὸν ἐν λόγῳ πόλεμον, ὅστις διήρκεσε τρία ἔτη. Τὸ δὲ λείπον του παραλαβὼν ὁ υἱὸς του Καλίας μετήνεγκεν εἰς τὸν τόπον του, ἔνθα ἔκτισε φρούριον παρὰ τὸ Δέλβινον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε Φοινικαῖον εἰς μνήμην τοῦ πατρὸς του, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα ἢ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν θεμελιωθεῖσα τότε πόλις, ἢ ἱστορικὴ Φοινίκη, ἣς τὰ ἐρεῖπια διατηροῦνται μέχρι σήμερον. Μετὰ τὸν Μαρδάριον ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Δρυϊνούπολιν καὶ Χαονίαν ὁ Περίκλειτος, ἀνὴρ θαυμαστός διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ ἀνδρείαν του. Οὗτος ζητήσας ἀπὸ τοὺς Ἄλβας, τοὺς ἀιογόνους τοῦ κυβερνήτου Ἐλβασανίου, τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρ.ς ἐκλεκτοὺς καὶ παραλαβὼν καὶ ἐξήκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν ἰδικῶν τοῦ ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Κυλωνῶν, οὓς κατέσφαξε, διότι ἦσαν ἄνθρωποι κακοῦρ-γοὶ καὶ βάρβαροι. Οἱ Χειμαρραῖοι μαθόντες ὅτι, ὁ Περίκλειτος κατέστρεψε τοὺς Κυλωνοὺς, ἔσπευσαν εἰς Τιτούπολιν καὶ Χωμίλην καὶ ἐπέφερον καταστροφὴν μεγάλην εἰς ἀνθρώπους καὶ ἰδιοκτησίας. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Περίκλειτος ἐστράφη ἐναντίον αὐτῶν καὶ κατέσφαξεν ἐκ τούτων, ὡς ἀναφέρει ὁ Τλήμων, ἑκατὸν χιλιάδας καὶ τοιοῦτοτρόπως διετέλεσεν ἐξουσιαστὴς καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν Χει-

μάρρας οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἔτη ἑκατὸν πεντήκοντα, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀνθόφιλος καὶ Κόριος.

Μετὰ ταῦτα ἐβασίλευσεν ὁ Σέραπος, ὅστις κατήγετο ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἀτλαντος ἦτο ὅμως ἄνθρωπος ὑπερήφανος καὶ ἐτήρησε στάσιν ἐχθρικὴν ἀπέναντι τῶν Μολοσσῶν, Ἀἰδωνιτῶν καὶ Περαιβῶν, οἵτινες ἐπολέμησαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐννέα ὅλα ἔτη, μετὰ πενήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν ἐξ Ἰταλίας ὀρμηθέντων. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν μόνον ὁ Σέραπος ἐσώθη καὶ μέρος ἀπὸ τὰ παλαιὰ τεῖχη τοῦ Ὀλυμπίου. Τὰ ἄλλα φρούρια καὶ πολλὰς κωμοπόλεις τὰ κατεκρήμνισαν. Μόνον ἡ Χαονιούπολις διεσώθη. Ὁ δὲ Σέραπος κατέφυγεν εἰς τὸ Χαονικὸν ὄρος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Κόνιοι διέκειντο φιλικῶς πρὸς τὸ γένος τοῦ Ἀτλαντος, εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον, ἔνθα ὁ υἱὸς τοῦ Κωνίου Δάμιος ἐτήρησεν εἰρήνην πρὸς ὅλους τοὺς γειτνιάζοντας. Ἡ Δρυϊνούπολις ὅμως ἔμεινεν ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος ἐπὶ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε ἔτη, ὡς γράφει ὁ σοφὸς Κάσιος ὁ Χαονεὺς καὶ ὁ Μακεδὼν Φόρμιος. Ἀργότερον οἱ Χαονῖται ἐπανέκτησαν δυνάμεις καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀνακαινίσουν τὴν Δρυϊνούπολιν μετὰ τὰ φρούριά της καὶ μετέβησαν ἐπὶ τούτῳ ὅπως παρακαλέσωσι τοὺς Ἡπειρώτας, Ἀἰδωνίους, Μολοσσούς καὶ Φοινικαίους νὰ ὑποβοηθήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον. Οἱ κυβερνῆται εἰς τὴν Φοινίκην. Ἀκούσαντες δὲ τὰς παρακλήσεις τῶν Μολοσσῶν καὶ Φοινικαίων δὲν ἔδωκαν οὐδεμίαν προσοχήν, ἀλλ' ἀπέπεμψαν αὐτοὺς ἐνθυμούμενοι ὅσας καταδρομὰς ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν ὑπέστησαν.

Ὁ Σάρων ἐκ τοῦ γένους τοῦ Τίτου ἔκτισε πόλιν καὶ φρούριον, ἅτινα ὠνόμασε Γορανούπολιν (Βλαχογορατζίην) πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς του Γοράνου ἀντικρὺ τῆς Δρυϊνούπολεως, εἰς ἣν θέσιν εὐρίσκονται σήμερον τὰ ἐρεῖπια αὐτῆς γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γέρμα' μεταξὺ Σαρακινίστης καὶ Ναγοπούλων. Τὸν δὲ Λειβατίονα τὸν

1. Παρὰ τοῖς κατοικοῖς Σαρακινίστης σφίζεται παράδοσις ὅτι, ἡ πολυάνθρωπος Γέρμα διετέλεσεν ἑδρὰ τοῦ Πύρρου. Παραδέχονται δ' εἰς τὴν κατὰστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης συνφικισθῆσάν τινες, ἐν Σαρακινίστῃ ὅτι, τὸ κάλυμμα (ἐν εἶδει σκούφου ἐκ μαύρων κλωσῶν μετὰ δύο πρὸς τὰ ὀπισθεν θυσάννους καὶ πεποικιλμένου μετὰ χρυσῆς φλωρίας), ὅπερ θεωροῦν ὡς ἀπαραίτητον κόσμημα τῆς νύμφης καθ' ὅλην τὴν Διντζουρίαν, γίνεται κατ' ἀπομίμησιν παρομοίου καλύμματος, ὅπερ ἔφερε συνήθως ἡ Βασίλισσα τῆς Ἡπείρου.

ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἀτλαντος διώρισε χιλίαρχον ἐκτίσε δὲ καὶ οὗτος φρούριον εἰς θέσιν μαγευτικὴν ποτιζομένην ὑπ' ἀφθόνων ὑδάτων, ὅπερ ὠνόμασε Λειβατόνιον (Λιατοβίστα). Ἀκολουθῶς ἡ Δρυϊνούπολις διετέλεσεν ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν Ἰσπανῶν κατακτητῶν ἀρκετὰ ἔτη μέχρις Αὐλῶνος ἥτοι μέχρι 330 μ. Χ., ὅτε Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας μετέθηκε τὴν ἐδραν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους εἰς τὴν Κων)πολιν. Ἐνταῦθα λήγει ἡ περιγραφὴ Δρυϊνουπόλεως ἡ ἀναγομένη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ρηθείσης λαϊκῆς παραδόσεως.

B'.

Ἡ Δρυϊνούπολις ἱστορικῶς ἐξεταζομένη ἀπὸ τοῦ 527—1185.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται νέα ἱστορικὴ περίοδος διὰ τὴν Δρυϊνούπολιν μᾶλλον σαφής· ὁ δ' ἐρευνητὴς βοηθούμενος καὶ ὑπὸ νεωτέρων ἀξιοπιστῶν μαρτυριῶν χωρεῖ ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν διαφόρων ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ τμήματος τούτου.

Βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου (527—565) δώδεκα Δρυϊνουπολῖται καὶ ἰσάριθμοι Χαονῖται, ἄνδρες ἐκλεκτοὶ καὶ ἐχέφρονες, μετέβησαν εἰς Κων)πολιν ἵνα προσκυνήσωσιν ἐκ τοῦ συνεγγυς τὸν Αὐτοκράτορα. Οὗτος γοητευθεὶς ἐκ τῆς ὠραιότητος καὶ ἀγγινοίας των τοὺς ἐκράτησε πλησίον του καὶ τοῖς ἐνεπιστεύθη διάφορα ἀξιώματα· ἔστειλε δὲ τοποτηρητὴν εἰς τὰ μέρη Ἀἰδονίας, Χειμάρρας, Φοινίκης, Αὐλῶνος καὶ Βελεγράδων τὸν Πρωτοσπαθάριον του Ἀλέξανδρον, ὅστις ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην διετέλεσεν ἑπτὰ ἔτη. Μετὰ ταῦτα διωρίσθη Κωνσταντῖνος ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Λαμπόβου με 910 οἰκογενείας, ὅστις συνδρομῇ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐκτίσε τὸν ἐν Λαμπόβῳ ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὃν ἐπροίκισε με ἐξήκοντα δράμια ἐκ τοῦ τιμίου ξύλου, χρυσᾶ σκεύη καὶ ἄμφια καὶ τινὰ ἄλλα προσοδοφόρα κτήματα. Μετὰ τὸν θάνατον Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου ἐβασίλευσεν Ἰουστῖνος ὁ Κουροπαλάτης, ὅστις διώρισε κυβερνήτην τῶν μερῶν τούτων ἄνδρα ἀδρανῆ καὶ ἀκατάλληλον. Τότε δὲ Γότθοι ἐκτάκτως εἰσβαλόντες με εἴκοσι πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν κατέστρεψαν τελείως τὴν περίφημον Δρυϊνούπολιν καὶ τὰ τεῖχη αὐτῆς (558) καὶ τοὺς Τετριαχάτες. Ἐν ἔτει ὅμως 568 μ. Χ. τρεῖς ἄνδρες ἐκ τοῦ γένους τοῦ Λειβατολίου (Λιατοβίστης) ὁ Ἀργυρος, Κολόρης καὶ Χρυσόδουλος συνεφώνησαν νὰ μείνουν ἐξουσιασταὶ τῶν μερῶν τούτων. Καὶ ὁ μὲν Ἀργυρος ἐκτίσε φρούριον εἰς τὴν Σπηλαίαν, ἐκεῖ ἔνθα εὐρίσκεται σήμε-

ρον τὸ Ἀργυρόκαστρον ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ δεσπόζη τῆς Γαρόνης, Ζωΐλιας, Χωμίλλης (Γαρδικίου, Ζουλιάτων, Χουμελίτσης) καὶ Τιτουπόλεως. Ὁ δὲ Κολόρης ἐκτίσεν ἀντικρὺ τοῦ Ἀργυροκάστρου φρούριον παρὰ τὸν Δρυϊτὴν ποταμὸν καὶ ἄνωθεν τοῦ κρυφίου ὕδατος (παρὰ τὴν κώμην Δουβιανὴν) ἵνα δεσπόζη τῆς πεδιάδος μέχρι τοῦ Ἀριστίου (Ἀρινίστης) καὶ μέχρι τοῦ μοναστηρίου Κοσσοβίτσας καὶ τὸ ὠνόμασε Κολορτσὴν. Ὁ δὲ Χρυσόδουλος ἐκτίσε φρούριον παρὰ τὰς ὑπαρξίας τοῦ ὄρους Πηλακοῦ, ἵνα δεσπόζη τῆς Χαονίας καὶ Δελίου καὶ μέχρι τοῦ Σωχαιοῦ καὶ τοῦ στενώματος τῶν ὀρέων (Γκρίκας). Εἰς τὴν περιφέρειαν τούτου εὐρίσκοντο τὰ χωρία Χρυσόδολη, Δέλια (πιθανὸν τὸ Δελβινάκιον ἢ Δολὸν) καὶ τὰ παρακείμενα χωρία. Μετὰ ταῦτα οἱ ἐν λόγῳ τρεῖς νέοι Κυβερνῆται τῆς Ἡπείρου ὑπετάγησαν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Τιβέριον, ὅστις ἐκάλεσε πλησίον του τὸν Ἀργυρον καὶ τῷ ἐπέτρεψε νὰ κυβερνήσῃ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἡπείρου ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ στέλλῃ εἰς Κων)πολιν ἐτησίως εἴκοσι χιλιάδας φλωρίων καὶ τὰ ἄλλα νὰ τὰ ἐξοδεύῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου ἐν καιρῷ πολέμου. Ἀνήρχοντο δὲ τὰ εἰσοδήματα Χαονίας, Δρυϊνουπόλεως καὶ Τιτουπόλεως εἰς ὀγδοήκοντα δύο χιλιάδας φλωρίων.

Ὁ Ἀργυρος ἐκτίσεν ἀκολουθῶς ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος, ὃν ἐπροίκισε με ἐπιδόματα καὶ βασιλικὸν χρυσόβουλλον καὶ ἕτερον ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μὴ σωζόμενον σήμερον καὶ ἐβασίλευσεν ἐν εἰρήνῃ μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγωνάτου (ἀπὸ κτισεως κόσμου 6135 ἢ μ. Χ. 655). Ὁ Κωνσταντῖνος δ' οὗτος καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπιστρέφων ἐκ τῆς κατὰ τῶν Σικελῶν ἐκστρατείας του διέμεινεν ἐν Ἡπείρῳ παρὰ τὴν Δεπαλίτσαν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ θεμελιωθεῖσαν πόλιν Σεισάριθαν ἐκτίσεν ἐκτὸς τοῦ μολυβδοσκεπάστου (παρὰ τὴν Δεπαλίτσαν καὶ ἑτέραν μονὴν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πέτραν χάριν δώδεκα ἀσκητῶν, οἵτινες

1. Ἀργυρίνη ἢ Ἀργυροπολίχνη ἐπὶ Βυζαντινῶν.

2. Ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ τούτου ἐκτίσθη τῷ 1492 καὶ ἀνεκαίνισθη κατόπιν ὁ νῦν Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἐπισκόπου Δοσιθέου (1776). Ὁ τρίτος οὗτος μετετέθη ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ 1395 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Καλλίστου τοῦ Β'. Πρότερον ἐδρα ἐπισκοπικὴ ἦν ἡ Δρυϊνούπολις, εἰτα ἐπισκοπὴ Ὑψηλῆς Πέτρας (τσέπον) καὶ τελευταίως τὸ Ἀργυρόκαστρον. Τὸ 1835 προσηρτήθησαν τῇ ἐπισκοπῇ Δρυϊνουπόλεως ἡ Χειμάρρα καὶ τὸ Δέλβινον, ὅτε ἡ ἐπισκοπὴ προήχθη εἰς Μητρόπολιν.

3. Σήμερον ὑπάρχει ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν.

διέμενον εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Δρυϊνικοῦ ὄρους καὶ ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν πολλὰς ἰδιοκτησίας ἐν Γάρδῃ, Κλεισούρᾳ, Ζωϊλίᾳ καὶ Χωμίλλῃ. Ὅτε δὲ ἐσύστησεν ὁ Πωγωνάτος τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον τῆς Πωγωνιανῆς, ἐξ οὗ καὶ τὸ τμήμα τοῦτο Πωγωνιανὴ ἐκλήθη, κατήργησε τὴν ἀγορὰν, ἣτις ἐτελεῖτο παρὰ τὸ Πηλακὸν ὄρος ἐν Δαμποβῷ καὶ ἀνεσύστησε ταύτην ἐν Πωγωνιανῇ (εἰς Μόλυβδοσκεπάστον). (Σήμερον ἡ πανήγυρις αὕτη τελεῖται εἰς τὴν Δαμποβίστραν ἀπέχουσαν μίαν ὥραν τῆς Παραμυθίας τὴν 16ην—20ην Αὐγούστου). Εἰς τὴν ἐμπορικὴν ταύτην πανήγυριν, ἣτις διήρκει ἓνα περίου μῆνα, συνηθροίζοντο ἀρχετοί. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων μέχρι τῆς ἐποχῆς Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ εἰκονομάχου (717—741 μ. Χ.) διήλθον φιλησύχως. Ὅτε ὅμως ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἀφίκοντο ἀπεσταλμένοι τοῦ Λέοντος ὅπως συντρίψωσι τὰς εἰκόνας τῶν μερῶν τούτων ἔσπευσαν καὶ, ἐθανάτωσαν τοὺς ἀπεσταλμένους τούτους, ὁ δὲ αἰμοβόρος καὶ εἰκονομάχος Λέων ἐφόνευσε τεσσαράκοντα ἐκλεκτοὺς ἄνδρας ἐκ τῶν μερῶν τούτων. οὔτινες εὐρίσκοντο πλησίον του. Ἐπὶ λήθε κατὰ συνέπειαν τελεία χαλάρωσις τῶν σχέσεων μεταξύ Αὐτοκράτορος καὶ τῶν ἐνταῦθα Χριστιανῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Κωνσταντίνου Ζ' τοῦ Πορφυρογεννήτου (912—919), ὁπότε ἔσπευσαν καὶ προσεκύνησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐξηκολούθουν νὰ στέλλουν τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα μέχρι Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118), ὅστις προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ νὰ παρουσιάσουν εἰς αὐτὸν ὅσα εἶχον χρυσόβουλα. Τότε οἱ Δρυϊνουπολίται ἔστειλαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Μεθόδιον καταγόμενον ἐκ τοῦ γένους Κολόρη καὶ δώδεκα ἄλλους σημαίνοντας ἐκ τοῦ τόπου ἵτοι τὸν Δοῦκα ἐκ τοῦ Ἀργύρου, τὸν Μαρτζιέλλον ἐκ τῆς Γάρδης, Ἀνδρέαν ἐκ Χωμίλλης, Ἀγγελῆνα ἐκ τῆς Τιτουπόλεως, Κωνσταντὴν ἐκ τῆς Κολόρης (Κολορτζῆ), Πέτρον ἐκ τῆς Ζωϊλίας, Μάρκον ἐκ τῆς Χαονίας, Ἰωάννην ἐκ τῆς Πολυανῆς (Πολιτσάνης), Ἐμμανουὴλ ἐκ τῆς Δέλῃς (Δελβιναζίου), Λεόντιον ἐκ τῆς Λειτοβίας (Λιατοβίστα), καὶ Κυριακὸν ἐκ τοῦ Ἀριστίου (Ἀρινίστης). Τούτους ἐδέχθη εὐσεβοφρόνως. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Μεθόδιος ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα ὀκτὼ χιλιάδας φλωρίων καὶ ἀνεκαίνισε τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ χωρίῳ Ἐπισκοπῇ¹ τῆς ἐπαρχίας του πλησίον εἰς τὸ ὄρος Πηλακοῦ

1. Τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου λέγεται ὅτι, εἶναι σύγχρονα πρὸς τὰ τοῦ ἐν Δαμποβῷ. Ἡ Ἐπισκοπὴ ἐκαλεῖτο πρότερον Κλαδιανή. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Δρυϊνουπόλεως (558) μετηνέχθη εἰς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον ἔμεινε συνηθέστερον τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Ἐπισκοπῇ ἀντὶ Κλαδιανῆς.

ὅπου ἐγένετο προηγουμένως ἡ μεγάλη δωδεκαήμερος ἀγορά, ἣν ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν μετέθηκεν ἀλλαχοῦ (εἰς Πωγωνιανὴν) Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος (668—685). Εἰς τὸν Ἀρχιερέα τοῦτον ἐχάρισεν ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν περιφέρειαν τοῦ φρουρίου Πηλακοῦ, ἵνα νέμῃται τὸ δέκατον τῶν προϊόντων. Διέταξε δὲ νὰ εἶναι αὐτοδέσποτοι ὅσοι χριστιανοὶ ἠθελον κατοικήσει εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης. Τοῖς ἔδωκε δὲ καὶ Χρυσόβουλον ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ τότε Πατριάρχου Εὐσταθίου. Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἐκαλεῖτο Κλαδιανή. Ὁ ἐν λόγῳ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐκτὸς τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης ἐδώρησεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐν Πεπέλῃ γαίας καὶ μύλους δύο. Παρομοίας δωρεὰς ἔκαμεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀσωμάτων. Ἐκτισε καὶ δύο ἄλλους ναοὺς: τὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου εἰς τὴν Κλαδιανὴν καὶ τὸν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου εἰς τὸ Ζάβροχον, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ (1183—1185) ὁ τότε ἀρχιερεὺς Ἀθανάσιος μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰς προσκύνησιν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Πατριάρχου. Εἰς τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον ἐχάρισε τὰ εἰσοδήματα, ἅτινα προήρχοντο ἐξ ἐνοικίων τῶν ἐργαστηρίων τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὴν πανήγυριν, ἣτις ἐτελεῖτο εἰς τὸ Ζάβροχον κατὰ τὴν 8ην Ἰουνίου. Τῷ ἐχάρισε προσέτι καὶ τόπον τινα παρὰ τὸ Βομπλόν, ἔνθα ἔκτισε τὸ μοναστήριον τοῦ Προδρόμου. Τῷ ἐχάρισε πρὸς τούτοις καὶ τὸ παρὰ τὴν Δολοβίσταν ἢ Βαλοβίσταν μετόχιον τῆς Γούρας. Ὁ ἐν λόγῳ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ἀνήγειρε τότε ἐκ βάρων τὸν ἐν Ὑψηλῇ Πέτρᾳ (Χόρμοβον) ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ὃν ἐσκέπασε μὲ μόλυβδον. Διέταξε δέ, ἵνα τὰ χωρία Μασχολοῦρι, Στεπέζι, Ἐλευθεροχωρί, Πέστανη, Μουζίνα, Κρόγγα, Δρόβιανη καὶ Λεσνίτσα μὲ τὰ καλύβια τῆς διατελῶσιν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ εἰρημένου ἀρχιερέως Ἀθανασίου καὶ νὰ ὑπάγονται εἰς τὸ ἐν λόγῳ Μοναστήριον. Τὰ χωρία ταῦτα ὑπάγονται νῦν εἰς τὸν Δρυϊνουπόλεως καὶ πάσης Χαονίας. Παρὰ τὸ Μοναστήριον αὐτὸ ὑπῆρχον σπήλαια, ὅπου κατόκουν ἐβδομήζοντα ἀσκηταί, μεταξύ τῶν ὁποίων μνημονεύεται ὁ Ἀκάκιος. Μνημονεύεται ἐπίσης ὅτι, παρὰ τὸ Δέλβινον ὑπῆρχε τότε τεράστιος ὄφις, ὅστις κατέτρωγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐνεποίει φρίκην εἰς τοὺς περιοίκους. Ὁ ἐν λόγῳ Ἀκάκιος μεταβὰς ἐπὶ τόπου ἔκαμεν ἁγίασμον μὲ σταυρὸν ἐκ ξύλου τιμίου. Ὅτε δὲ ὁ ὄφις, ὃν ἐκάλουν συνηθέστερον δράκοντα, ἔτρεξε νὰ τὸν καταφάγῃ, ὁ σεβάσμιος οὗτος ἀσκητὴς τὸν ἐρράντισε μὲ ἁγίασμα καὶ τὸν ἐθανάτωσεν.

Ἐκ Βοστίνης.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΙΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΗΣ

(*Ἀποσπάσματα ἐκ τῆς ἀνεκδότου “Ἱστορίας τῆς Πάργης”, τοῦ κ. Κ. Δ. Βεληβάση).*

Δὲν εἶχε παρέλθῃ μὴν ἅφ' ὅτου ὁ σὺρ Θωμᾶς Μαῖτλανδ (ὁ Ἑγγλὸς Ἀρμοστής τῶν Ἰονίων νήσων ὁ διαπραγματευθεὶς μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ τὴν πώλησιν τῆς Πάργης) διεβεβαίου ἐν Κερκύρᾳ ἐπιτροπὴν Παργίων ὅτι ἡ Πάργα θὰ παρεδίδοτο τῷ Ἀλῆ, μόνον ἅφ' οὗ οὗτος κατέβαλλε ὀλόκληρον τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀποζημίωσιν. Δὲν εἶχον ἔτι λησμονηθῇ προηγούμεναι διακηρύξεις τῶν Ἑγγλῶν καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Πύλης Ἀχμέτ-βέη διαβεβαιοῦσαι ὅτι μόνον ἅφ' οὗ κατεβάλλετο ὀλόκληρος ἡ ἀξία τῶν ἀκινήτων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πατρίδα τῶν Παργίων σὺν τῇ δαπάνῃ τῆς μεταβάσεως αὐτῶν εἰς μίαν τῶν Ἰονίων νήσων, καὶ ἅφ' οὗ καὶ ὀλοκληρίαν ἔξεκενοῦτο μόνον τότε θὰ παρεχωρεῖτο καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἄτακτα καὶ διψῶντα αἷματος καὶ λείας στίφη τοῦ Ἀλῆ, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ πρὸ διετίας διορισθέντα ὑπὸ τῆς Πύλης Ἀχμέτ-βέην. Ὅλα αὐτὰ καὶ μυρία ἄλλαι καθημεριναὶ διαβεβαιώσεις τῶν Ἑγγλῶν ἐν Πάργῃ ὑπαλλήλων, ὅτι ἀδύνατον νὰ πατήσῃ πούς Ἀλβανοῦ εἰς τὴν Πάργαν πρὶν οἱ Πάργοι ἀποζημιωθῶσιν, ἦσαν ἔτι ἔναυλα εἰς τὰ ὦτα τῶν μαρτύρων ἐκείνων, ὅποτε τῇ 3ῃ Ἀπριλίου κοινοποιεῖται τοῖς κεχηνόσιν ἐκ τῆς καταπλήξεως καὶ κεραυνοβοληθεῖσιν ἐκ τοῦ τρόμου καὶ φρίττουσιν ἀναλογιζομένοις τὴν πρωτοφανῆ ἀναίδειαν τοῦ προστάτου των (!!!) Μαῖτλανδ οὕτω πανηγυρικῶς ἀρνησιλογοῦντα καὶ οὕτω θηριωδῶς παραδιδόντος αὐτοὺς τοῖς Ἀλβανικοῖς στίφεσι, ἢ ἑξῆς προκήρυξις

Ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῆς προκηρύξεως ταύτης ὁ σὺρ Θωμᾶς Μαῖτλανδ ἀσυστόλως ἐπανελάμβανε καὶ συνίστα τοῖς Παργίοις ὅτι δὲν πρέπει « νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν χώραν των πρὶν ἢ περὶ παραχωρήσεως τῆς Π. συνθήκης ἐκπληρωθῇ καθ' ὅλους τοὺς ὅρους της » ἐνῷ ἅφ' ἑτέρου ἐδήλου ὅτι « ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς μικρὸν μέρος τοῦ στρατοῦ τῆς Α. Υ. τοῦ Βεζύρου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Πάργαν ». Οἱ Πάργοι ἂν καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχον μεγάλως ὑποπτευθῇ τὴν ἀνελικρινὴ πρὸς αὐτοὺς διαγωγὴν τοῦ Μαῖτλανδ μετὰ τὴν κοινοποίησιν ὅμως τῆς ἄνω προκηρύξεως κατεῖδον ὅτι οὐδεμία πλέον τοῖς ὑπελείπετο ἐλπίς καὶ ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν Ἑγγλῶν ἔστιν ὅτε λεγόμενα ὅτι πιθανὸν καὶ νὰ μὴ παρεχωρεῖτο ἡ πατρίς των τῷ Ἀλῆ ἦσαν ἀντικρὺς ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχον ἢ τὸ νὰ διαβουκολήσωσι μὲ ἐλπίδας κενὰς τοὺς ἀτυχεῖς ἐκείνους τοὺς ἔνεκα τῶν περιστάσεων διατεθειμένους καὶ εὐρισκομένους εἰς ψυχολογικὴν θέσιν νὰ δῶσι πίστιν εἰς πᾶν τὸ παρηγοροῦν ἐν τῇ πρωτοφανεῖ των συμφορᾷ ἢ δίδον αὐτοῖς ἐλπίδα καὶ νὰ τοὺς ἀποκοιμήσωσιν ἵνα δυνηθῶσιν οἱ Ἑγγλοὶ ἐν ἡσυχίᾳ νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ καταχθόνιον καὶ καταστρεπτικώτατον δι' αὐτοὺς σχέδιόν των. Εἶδον πλέον ὅτι ἐνεπαίχθησαν ἀναξίως καὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτονται περὶ τοῦ τί ἔπρεπε νὰ προτιμήσωσι τὸν ἔνδοξον θάνατον, τὸν ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς ἀπαλλάττοντα αὐτοὺς τῶν μετὰ τὴν στέρησιν τῆς προσφιλοῦς των πατρίδος γῆς ἀναποφεύκτων δεινῶν, ἢ τὸν ἐκπατρισμὸν καὶ τῶν ἀνευ χύσεως οὐδὲ ρανίδος αἵματος ἐγκατάλειψιν τῆς πατρίδος των, ἥτις ἂν καὶ ἦφ' ὥς περιστάσεις ἐγένετο οὐδόλως ἥν αἰσχρὰ καὶ πόρρω ἀπέειχε τοῦ νὰ ἐγκολάψῃ εἰς τὰ τετιμημένα των μέτωπα τὸ στίγμα καὶ τὸ ὄνειδος, διότι ἀμυνόμενοι ἐνόπλιος θὰ εὐρίσκοντο ἀντιμέτωποι δύο κρατῶν ἐχθρῶν τοῦ Μαῖτλανδ καὶ τοῦ Ἀλῆ, ἐν τούτοις τοῖς ἐνεποίει φρίκην καὶ τοῖς προὔξεναι ὀδυνηρότατον ἄλγος.

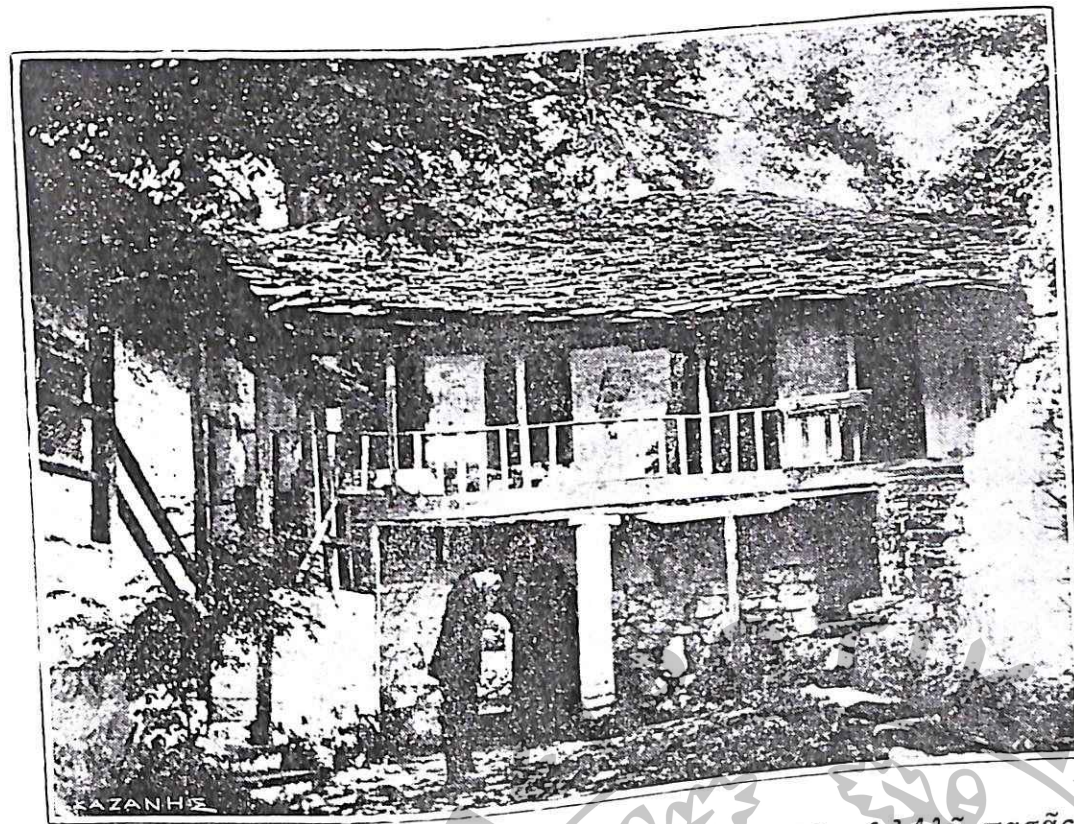
Στρέφοντες οἱ ἀτυχεῖς ἐκεῖνοι μάρτυρες τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ παρατηροῦντες τὸ Ταχὴρ Ἀμπάζηδων τῶν ἀπειλητικῶς κραδαινόντων τὰ ὅπλα των καὶ μεθ' ὁρμῆς κατερχομένων τοῦ Πεζοβολοῦ, ἵνα συμφώνως ταῖς διαταγαῖς τοῦ πατρωνός των καταλάβωσι τὴν Πράγαν πρὶν οἱ κάτοικοί της μεταναστεύσωσι ἵνα πέσωσιν οἱ δυστυχεῖς εἰς τοὺς ὄνυχας τῆς γηραιᾶς τίγρεως τῆς σκοπὸν ἐχούσης νὰ τοὺς «ψήσῃ ζωντανούς» ὥς ἐκάστοτε μετ' ἀπεριγράπτου λύσεως ἔλεγεν.

Ἡ κατάπληξις των ὅμως ἐπ' ἐλάχιστον διήρκεσε. Ταύτην ἐπηκολούθησε μία τρομερὰ κραυγὴ ἐκ συμφώνου ἐκφυγοῦσα τῶν στηθῶν τῶν ἀπελπίδων ἐκεῖνων θυμάτων. «Θάνατος! θάνατος! Κάλλιον νὰ ἀποθάνωμεν». Καὶ εἰς τὴν στιγμήν δραξάμενοι τῶν ὅπλων των πάντες οἱ δυνάμενοι φέρειν αὐτὰ εὐρέθησαν ἀπαξάπαντες σύμφωνοι νὰ μὴ ἀκούσωσιν εἰς τὸ μέλλον ἄλλο τι εἰ μὴ τὸ ὅτι τοῖς ὑπηγόρευεν ἡ καρδιά των, τὸ αἶσθημά των καὶ ἡ ἀπελπισία των. Ὅλοι εἶχον γείνη ἔκφρονες πλέον ἐκ τῆς ἀπελπισίας των. Ἀλαλάζοντες δὲ καὶ δάκρυα χέοντες οὐχὶ πλέον ἐκ τῆς λύπης ἀλλ' ἐκ τῆς καταβιβρωσκύσεως τὰ στήθη των ὁρμῆς ὥρμησαν κατὰ τῶν ἀνακοψάντων ἤδη τὴν ὁρμὴν των καὶ πτοηθέντων ἐκ τῆς ἀποφάσεως, ἣν ἔλαβον οἱ Πάργιοι, Ἀλβανῶν, τῶν λαβόντων πείραν ἄλλοτε καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὸ Σοῦλι, τοῦ τί σημαίνει ἀπελπισία λαῶν ἀπειλουμένων δι' ἐκπατρισμοῦ.

Μάτην οἱ Ἀγγλοὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν οὐχὶ καλὰ καὶ διὰ τὴν «γοῦνάν τους» προμηνύουσιν καταιγίδα προσεπάθουν παρεμβάντες νὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν. Οἱ Πάργιοι ἦσαν ἀμετάπειστοι, μὴ ἀκούοντες οὐδένα πλέον, ὅτε ὡς ἀπὸ μηχανῆς Θεός, καταφθάνει ἐκ Κερκύρας ὁ Ἀγγλὸς στρατηγὸς Ἀδαμ σταλὲς ὑπὸ τοῦ Μαϊτλανδ ἐκ Κερκύρας ὡς προβλέποντος τὰ συμβησόμενα.

Οἱ Πάργιοι ἀνέστειλαν ἤδη τὴν ὁρμὴν των πεισθέντες εἰς τὰς προτροπὰς καὶ συμβουλὰς τοῦ ἐπελθόντος στρατηγοῦ,

ὅστις μὲ τρόπον γλυκύτατον καὶ μέρος τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἀπαραδειγματίστου δραστηριότητος καὶ φιλοπονίας των εἶχον μεταβάλλῃ εἰς ἐπίγειον Ἑδὲμ καὶ ἀναλογιζόμενοι ὅτι διὰ παντός θὰ ἐστεροῦντο οὐχὶ μόνον τῆς πατρίδος ὑπὸ τὴν ἠθικὴν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐλαιῶνων των, ὧν αἱ ἐλαῖαι ἔνεκα τῆς ὥρας τοῦ ἔτους ἤρχιζον ἤδη νὰ ἐνδύονται τὰς ἀνθηρὰς καὶ καταλείκους στολὰς των— προ-

Ἡ οἰκία ἐν τῷ Ἀγ. Παντελεήμονι ἐνθα ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ πασᾶς.
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

μήνυμα λαμπρᾶς ἐλαισοδείας — τὰ μαγευτικά των περιβόλια τὰ πλήρη πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν, κίτρεων κ.λπ. δι' ὧν ἐκαρποῦντο ἀνέτως τὰ πρὸς τὸ ἔλθιν καὶ ἔζων ἐν σχετικῇ εὐτυχίᾳ διακρίνοντες εἰς τὰ βάθη τῶν ἐλαιῶνων των τοὺς ἰδιωτικούς των κομποὺς καὶ μικροὺς ναῖσκους, οἱ θὰ ἔμενον ἄφ' οὗ πρότερον θὰ ἔρημοι πλέον καὶ φωλεαὶ νυκτερίδων,

ἔσυλοῦντο καὶ θὰ ἐβεβηλοῦντο, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὅλων τούτων θὰ ἔστεροῦντο ἀκουσίως καὶ χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ ἀποζημιωθῶσιν ἐπαρκῶς, εὗρισκον προτιμότερον τὸν θάνατον, ὅστις τοῦλάχιστον θὰ τοὺς ἀπήλλαττε μελλουσῶν πηχόφθορων ἀναμνήσεων.

Οὕτως ἐταλαντεύοντο οἱ δυστυχεῖς καὶ ἀμφέρροπον προκειμένου νὰ λάβωσι τὴν τελειωτικὴν τῶν ἀπόφασιν. ὅταν βλέπουσι κατερχόμενον ἐν τάχει τὸ ἀπέναντι τοῦ φρουρίου τῶν ὄρος Πεζοβολόν, ἰσχυρὸν σῶμα Ἀλβανῶν τὸ «μικρὸν μέρος τοῦ στρατοῦ τῆς Α. Υ. τοῦ Βεζύρου,» περὶ οὗ διελάμβανεν ἐν τῇ προκηρύξει του ὁ σὶρ Θωμᾶς. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἐμφάνισις τῶν Ἀλβανῶν (καθότι οἱ Π. ἐγνώριζον μὲν ἐκ τῆς προκηρύξεως ὅτι θὰ ἦρχοντο Ἀλβανοὶ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τόσον ταχέως οὐδὲ πρὶν ἐτοιμασθῶσι διὰ τὴν φυγὴν) ἀρῆκε τοὺς Παργίους ἑνεοὺς καὶ κεραυνοπλήκτους. Ἀναυδοὶ ἔμειναν οἱ δυστυχεῖς πρὸ τῆς θέας τῶν αἰμοχαρῶν ἐκείνων τίγρεων, ἔξ οἶων ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπετελεῖτο ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλῆ, τῶν γνωστῶν Θανάση Βάγηδων καὶ ἐμπνέοντα ἐμπιστοσύνην ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ ἐπιτρέψωσι τοὺς Γούρκους νὰ κατασκηνώσωσι καὶ διαμείνωσι προσωρινῶς ἐν τῇ μονῇ τῶν Βλαχερνῶν ὑπισχνόμενος αὐτοῖς ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπε τοῖς Ἀλβανοῖς νὰ προχωρήσωσιν ἐκεῖθεν οὐδὲ βῆμα ἐὰν πρότερον δὲν κατεβάλλετο ὁλόκληρος ἡ χρηματικὴ ἀποζημίωσις καὶ ἀπεμακρύνοντο τῆς γενετείρας οἱ ἐκπατρισιησόμενοι. Οἱ Πάργιοι εἶχον κυριολεκτικῶς χορτάση ἀπὸ τὰ ψεύδη τῶν Ἀγγλῶν. Ἐγίνωσκον καλῶς ὅτι τὸ σῶμα τῶν Ἀλβανῶν προωρῖζετο οὐχὶ διὰ τὸ μοναστήριον ἀλλὰ διὰ τὸ φρούριον καὶ διὰ τοῦτο ἀπήντησαν τῷ στρατηγῷ ὅτι κατ' ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν τῶν οἱ Ἀλβανοὶ μόνον ἐπὶ τῶν πτωμάτων πατοῦντες θὰ ἐπλησίαζον πρὸς τὸ φρούριον.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἡ ὅση λακωνικὴ τόση καὶ μὴ ἐπιδεκτικὴ ἀναβολῆς ἐνεργειῶν ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ, ἠνάγκ-

κασεν αὐτὸν νὰ μηνύσῃ τοῖς Ἀλβανοῖς νὰ μὴ προχωρήσωσι καὶ νὰ στείλῃ συγχρόνως εἰς Κέρκυραν καὶ διαβιβάσῃ τῷ ἄρμοστῇ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Παργίων μεσιτεύων συγχρόνως ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεώς της. Οἱ Πάργιοι ἐπείσθησαν. ὁ στρατηγὸς αὐτοπροσώπως μετέβη εἰς Κέρκυραν ἵνα ἐνεργήσῃ ὑπὲρ τῶν αἰτημάτων τῶν Παργίων ὑποσχεθεὶς αὐτοῖς ὅτι ὥς τάχιστα θὰ ἐπέστρεφε κομίζων αὐτοῖς εὐνοϊκὴν ἀπάντησιν τοῦ σὶρ Θωμᾶ.

. Οἱ Πάργιοι μάτην ἀναμένουσιν ἀπὸ τετραμήρου τὴν ἐπάνοδον τοῦ στρατηγοῦ.

. Βυθίζοντες λοιπὸν τὰ βλέμματα τῶν εἰς τὰ βάθη τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὸ μέρος τῆς Κερκύρας ἀνέμενον ἐκεῖθεν πλοῖον τι φέρον εἰς αὐτοὺς εἴδησιν προσωρινῆς ἀναστολῆς τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτοὺς κινδύνου. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ ἄκακα παιδιά, πολιοὶ τὴν κόμην καὶ κεκυρτωμένοι ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν γέροντες, κατεσκληκυῖται ὥς ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν γραῖαι ἀναμῖξ με ἀβρὰς νεάνιδας ὅλοι ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς οὕτω δεινῶς δοκιμαζομένης Πάργης ἐπὶ τέσσαρας ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τοῦ φρουρίου συνωδοῦντο, ἵνα κάλλιον ἐπισκοπήσωσι τὴν θάλασσαν, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἐνθυμηθῶσι νὰ φάγωσι τι ἢ νὰ πίωσιν ἢ νὰ κοιμηθῶσιν. Οἱ πάντες ἀνελύοντο εἰς δάκρυα. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐλύσσων ἐκ τῆς ἀπελπισίας, ἀναλογιζόμενοι τὸν ἄμεσον κίνδυνον τὸν ἐπικρεμάμενον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν περιστοιχούντων αὐτοὺς ἀκάκων καὶ ἀθῶων τέκνων τῶν, τῶν ἐξ ἐπιδράσεως μελαγχολούντων καὶ αὐτῶν θανάσιμος, ὃν καὶ ἡ ἡλικία τῶν δὲν τοῖς ἐπέτρεπε πλήρη κατανόησιν τοῦ ἂν διέτρεχον κινδύνου· οἱ δὲ προβεβηκότες ἔφρουτον ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι δὲν θὰ ἠξιοῦντο ταφῆς ἐν πατρίῳ ἐδάφει, ἐνῷ εἶχον διέλθει ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοὶ οἱ μὴ ἐθισθέντες μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀντίξοοι τῆς τύχης περιστάσεις ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τοῦ βίου τῶν, θὰ τοὺς ἀπέπεμπον τῆς φίλης πατρίδος καὶ

θὰ ἐθάπτοντο ἐν τῇ ξένη—πρᾶγμα μισητότατον καὶ παντὶ μὲν Ἑλλήνι, ἰδίως δὲ τῷ Ἡπειρώτῃ.—Αἱ γυναῖκες πρὸ τοῦ πτώματος τῆς προτέρας αὐτῶν εὐδαιμονίας ἐμοιρολόγουν προσδίδουσαι εἰς τὴν ἐναγωνίως ἀναμένουσιν ἀνθρωπομαΐζαν ἐκείνην, πενθιμωϊάειν καὶ σπαρακτικὴν ὄψιν. Ὅλοι ὠλόλυζον, ὅλοι ἀνεστέναζον ἐκ τῶν μυχιαιτάτων βυθῶν τῆς ἐσπαραγμένης καρδίας των, ὅλοι κατηρῶντο τὴν τύχην των, ὅλοι ἀνέμενον τὸν ἐκ Κερκύρας προσδωκόμενον Μεσσίαν των ἢ τοῦλάχιστον πλοῖα νὰ τοὺς παραλάβωσι, μὴ φανταζόμενοι κἂν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν εἰς τὴν ὑστάτην ὥραν οὕτω ἀπανθρώπως, ὑπὸ τῶν τέως προστατῶν των Ἀγγλων.

Φεῦ ! Οὐδεὶς κατώρθου νὰ διακρίνη τι. Καὶ περιέμενον οἱ δυστυχεῖς, μέχρι τῆς 14ης Ἀπριλίου.

Ἐπὶ τέλους ὁμως ἀπήλπισαν καὶ ἀρπάσαντες τὰ ὅπλα των οἱ ζωηρότεροι ἐδοκίμασαν νὰ ὁρμήσωσι κατὰ τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐν τῷ μεταξὺ τούτων κατασκηνωσάντων Ἀλβανῶν, ἵνα τοῦλάχιστον προσφερθῶσιν ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς προδοσίας τῶν Ἀγγλων μηδὲ ἐπιζήσωσι τῆς συμφορᾶς των, ἵνα πίπτοντες εἰς τοὺς ὁδόντας τοῦ γηραιοῦ ἐκ Τεπελενίου λύκου, χρησιμεύσωσι πρὸς κορεσμόν τῆς ἀδηφάγου αἱμοδιψίας του.

Πλὴν οἱ συνετώτεροι βλέποντες τὸ ἄσκοπον τοῦ τοιούτου διαβήματος ἀνεχαίτισαν αὐτούς. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν ἐν κοινῇ συσκέψει νὰ ἀναχωρήσωσιν ἀρκούμενοι εἰς τὰς εὐθραύστους καὶ μικρὰς λέμβους καὶ πλοιάριά των, διότι ἄλλως διέτρεχον ἄμεσον κίνδυνον αἰχμαλωσίας.

Ἀπέλπιδες λοιπὸν οἱ τλήμονες καὶ βλέποντες ποία σιδηρᾶ εἰμαρμένη δι' ἀδιασπάστου κλοιοῦ περιέσφιγγε τὸν λαιμόν των, ἀπεσύρθησαν οἴκαδε ἔνθα χωρὶς οὐδὲ εἰς νὰ «κλείση μάτι» κατὰ τὸν ποιητὴν, ἀνέμενον τὴν ἐμφάνισιν τῆς οὐχὶ ἐλπιδοφόρου πλέον δι' αὐτοὺς ροδοστεφάνου Ἡοῦς, ἵνα

φύγῳσι μακρὰν τῆς πατρίου των. Ἡ ἀνατολὴ ἐφάνη μετ' ὀλίγον ροδίζουσα τὰς κορυφὰς τῶν ἀπέναντι ὄρεων, πλὴν ραγίζουσα καὶ τὰς καρδίας τῶν διὰ παντὸς πλέον στερηθησομένων τῆς πατρίδος των καὶ μὴ δυνηθησομένων συνεπῶς νὰ ἐπανίδωσιν ἐκ τῆς πατρίου ἄλλην ἀνατολὴν τοῦ περιλαμπροῦς ἄστρου.

«Τότε» λέγει ἱστορικός τις πραγματευόμενος τὰ κατὰ τὴν Πάργαν, «ἐνεθυμήθησαν ὅτι οἱ Ἀγγλοι, ἀφοῦ αὐθαιρέτως ἐπώλησαν τῷ Ἀλῇ τὰ κτήματά των, τὰς ἐκκλησίας των, τὰ ἱερά των σκεῖη, τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς πενιχρᾶς καλύβης τοῦ γεωργοῦ, ἐλησμόνησαν καὶ εὐτυχίαν νὰ συμπεριλάβωσι ἐν τῷ πωλητηρίῳ καὶ τὰ ὅστ' αὐτῶν τεθνεώτων. Ὁρμησαν λοιπὸν ἅπαντες πρὸς τὸ κοιμητήριον καὶ τὸ νεκροταφεῖον καὶ ἐξέθιαψαν τὰ ὅστ' αὐτῶν καὶ τὰ ἀρτιταφῇ πτώματα τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων των· ἀνάψαντες δὲ πυρὰν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ἀγορᾶς ἔκαυσαν αὐτὰ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Ἀγγλων, ἵνα μὴ βεβηλωθῶσι πατούμενα ὑπὸ τῶν ποδῶν στιφῶν ἐκείνου, ὃν ζῶντες δὲν εἶχον δουλεύσει. Τὴν δὲ κόνιν παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν ὡς κειμήλιον».

Οἷα πρωτοφανὴς καὶ μεγαλοπρεπὴς διαμαρτύρησις !!

Ἐκτελεσθέντος τοῦ θλιβεροῦ τούτου καθήκοντος αἴφνης ἀκούεται ἡ φωνὴ «Ἐρχονται Ἐρχονται». Ἐκφρονες ἐκ τοῦ τρόμου τότε ὁρμῶσιν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου μόλις ἔφθασαν, ὡς ἐκ συνθήματος ἔκνυσαν ἅπαντες καὶ ἀφοῦ διὰ τελευταίαν φορὰν ἠσπάρσθησαν τὸ πεφλημένον χῶμα τῆς ἐγκαταλειπομένης πατρίδος ἔλαβον ἕκαστος ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ δι' ἐνθύμιον, καὶ ἀφοῦ δι' ὑστάτην φορὰν τοὺς κρουνηδὸν δακρυχέοντας ὀφθαλμούς των εἰς τὰ ἀνθοστόλιστα (διότι ἦσαν ἐν πλήρει ἔαρι) καὶ γλοερὰ τοπία τῆς πατρίδος των ἀποχαιρετῶντες διὰ παντὸς αὐτὰ ἤρχισαν ἀτάκτως καὶ ἐν σπουδῇ νὰ ἐπιβιβάζωνται τῶν ὀλίγων πλοιαρίων των καὶ τινῶν ἄλλων Ἑπτανησιακῶν παρατυχόντων ἐκεῖ προτιμῶν-

τες νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς ἄμεσον κίνδυνον, ἐπιβιβαζόμενοι εἰς τὰ
εὐθραυστα καὶ κελυφώδη ἐκεῖνα πλοῖα ἢ νὰ πέσωσι ζῶντες
εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀπαισίου ᾽Αλῆ. Εἰς μόνος μέθυσος Παν.
Τζίτζήνας ὀνομαζόμενος ἀπέμεινε
Πάργα.

ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΒΕΛΗΒΑΣΗΣ

ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μακρὰ ἀπ' τῆς πόλης τὴν ζωὴν, τὸν θόρυβο, τὸ ψέμα,
στὸ φτωχικό μου τὸ χωριὸ θέλω φτωχὰ νὰ ζήσω·
κάτω ἀπ' τὸν ἥσκιο τοῦ βουνοῦ κοντὰ σ' ἡσυχὸν ρέμα,
π' ἀργοκυλᾷ νανουριστά, τὸ σπίτι μου νὰ χτίσω.

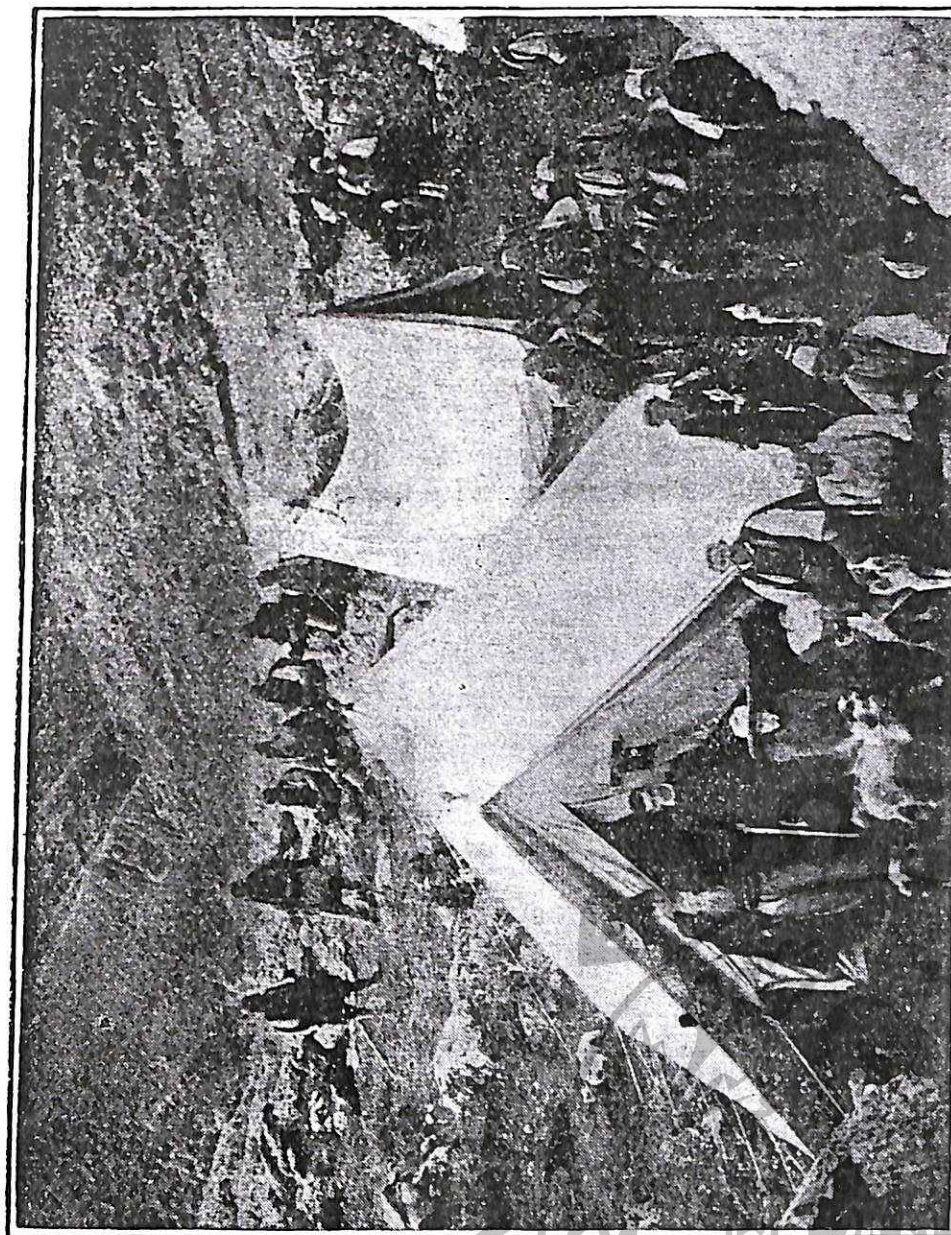
Μακρὰν ἀπὸ τὲς τρικυμίες τῶν πόλεων, τὸ βλέμμα
θέλω καθάριο. ἀκούραστον ὀλοῦθε νὰ γυρίσω,
πέρα στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στ' ἀργὸν ἐπάνω ρέμα,
στὸν βαθυγάλαξο οὐρανὸ κι' ὀλοῦθε κι' ἂν θελήσω. . .

Προσκυνητὴς ἐρημικός, τ' ἄρρητο μεγαλεῖο
τῆς Φύσης ἀντικρῦζοντας νὰ τραγουδῶ ἕναν αἶνο
καὶ νὰ περνᾶω ἀξέγνοιαστα κι' ἀνώδυνα τὸν βίον. . .

Νὰ βλέπω τὲς ἡμέρες μου μιὰ-μιὰ σ' ἂν κομπολόγι,
ποῦ νὰ περνοῦν εἰρηνικὲς κ' ἡσυχες· καὶ νὰ μένω
ξένος σὲ κάθε βάσανο καὶ κάθε μυριολόγι. . .

Ἑσκή Σεχίρ, 1910.

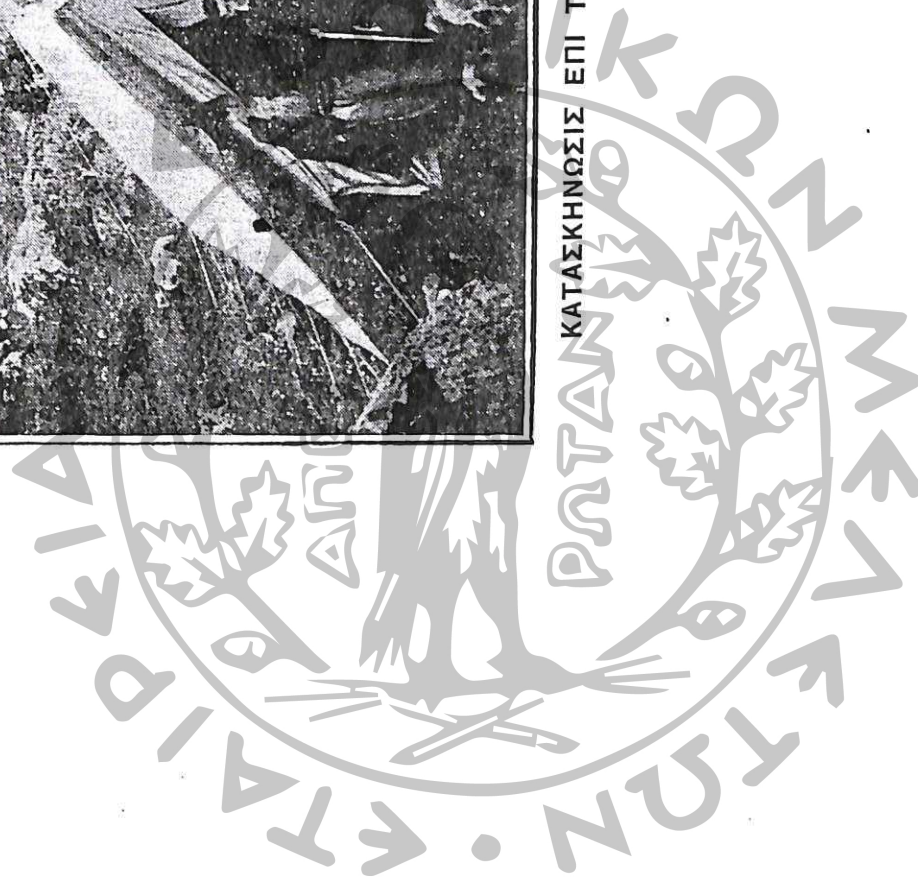
ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

Λόδοι.

(Κονηγετινὴ ἐκδρομὴ)

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΕΜΕΡΤΣΚΑΣ

Η ΜΙΚΡΟΠΑΝΤΡΕΜΕΝΗ

(Διήγημα.)

Ἐνδεκα ἐτῶν ἡ Διαμάντω, ὀρφανὴ ἐκ πατρὸς μετέβαινεν εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ χωρίου της ὡς τὸ ἄθωον καὶ ἄκακον ἀρνάκι.

Ἡ μήτηρ της Ἀργυρῇ, ἡ καὶ ἄλλως γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κυρὰ Θανάσaina», χήρα ἀπὸ τριετίας, ἐπεδίδετο μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελείας οὐ τῆς τυχούσης εἰς τὰ οἰκιακὰ καὶ λοιπὰ τῶν χωρικῶν ἔργα. Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν νύκτα, ὡς λέγουσιν, ἡ κυρὰ Θανάσaina ἐξυπνοῦσεν, ἐσκούπιζε τὸ πτωχικὸ της σπητάκι, ἐμαγείρευεν, ἐζύμωνεν, ἔπλυνε, διὰ νὰ μεταβῇ περὶ τὰ ἐξημερώματα πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου ἢ τῶν ἀγρῶν. Ὑπὸ τὰς αὐστηράς τότε τοῦ βίου συνθήκας, ὑφ' ἃς εὐαγγελικώτατα εἶχεν ἡ Ἀργυρῇ διαπαιδαγωγηθῇ, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ἀποβῇ χριστιανὴ ἢ σώφρων καὶ ἐνάρετος, μήτηρ φιλόστοργος, χρυσῇ οἰκοδόσποινα.

Μὲ ἀπάθειαν αὐτόχρομα μαρτυρικὴν ὑπέφερε τὰς τοῦ βίου στερήσεις, εἰς ἃς ἐπ' ἐσχάτων περιῆλθεν ὡς ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ συζύγου καὶ δεκαοκταετοῦς υἱοῦ, ἐφ' οὗ ὅλας τὰς ἐλπίδας αὐτῆς ἐστήριζεν.

Ἡ μόνη παρηγορία δι' αὐτὴν ἦτο πλέον ἢ Διαμάντω, τὴν ὁποίαν μετὰ περισσῆς φιλοστοργίας ἀνέτρεφε καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ τρυφερότητος τὴν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν παρηκολούθει. Δι' αὐτὴν ἡ Διαμάντω ἦτο ὁ πολυτιμότερος ἐπὶ γῆς θησαυρός, τὸ ἱνδαλμα κυριολεκτικῶς τῆς λατρείας της. Ἡ δὲ τυφλὴ μητρικὴ ἀδυ-

ναμία τῆς κυρὰς Θανάσainaς, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παραιτίος ἐγένετο πρὸς ἐκφραλισμὸν τοῦ χαρακτῆρος πολλῶν ἄλλων τέκνων, συνετέλει τὰ μάλα πρὸς σωματικὴν εὐεξίαν καὶ πνευματικὴν ἐκείνης πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν. Ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ψυχικὴ εὐγένεια τῆς Διαμάντως διεξωγραφεῖτο μέσα εἰς τοὺς ὠραίους καὶ γλαυκοὺς αὐτῆς ὀφθαλμούς, ὡς καὶ εἰς τὸ καθαρὸν καὶ ροδόχρουν ὡς κρῖνον ἐκεῖνο προσωπάκι της· εἰς δὲ τοὺς δύο λακκίσκους, οἵτινες ἐσχηματίζοντο ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἀπλούστατον μειδιάματά της, ἐνεφώλευον ἡ γλυκύτης καὶ ἡ χάρις· τὰ μικρὰ κοράλλινα χεῖλη της, ἡ ρίς καὶ ἡ ἐν γένει κανονικὴ τοῦ σώματος πλαστικότης ἐμαρτύρουν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἀποβῇ ἐν τέλειον τῆς φύσεως ἀριστοτέχνημα.

Εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα, ἂν καὶ ἔνδεκα ἐτῶν ἡ Διαμάντω, εἶχεν ἀρκούντως ἐξασκηθῇ τῇ ἐπιμόνῳ ὑποδείξει τῆς μητρὸς της· ἔρραπτεν ὀλίγον, ἐμαγείρευεν, ἔπλυνεν, ἔπλεκεν εἰς τρόπον ὥστε οἱ γείτονες καὶ συγγενεῖς ἀπεθαύμαζον αὐτὴν διὰ τε τὴν διανοητικὴν αὐτῆς προκοπὴν καὶ τὴν πρόωρον σωματικὴν ὠραιότητα καὶ ἀνάπτυξιν, τὰ μόνα ἅπερ ὡς δέλεαρ δύνανται ἀκριβῶς νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἄγραν τῶν προξενητριῶν τοῦ γάμου.

Ἡρχισαν λοιπὸν ἡ προξενεῖαις ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης νὰ περικυκλῶσι καὶ περισφίγγωσι τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς κυρὰς Θανάσainaς, ἀνθαμιλλώμεναι αἱ ἅγαι ἐκεῖναι ψυχαί, αἱ ὁποῖαι φοβοῦνται νὰ πατήσουν τὸ μυρμηκι νὰ μὴ κολασθῶσι, ποία νὰ ὑπερακοντίσῃ τὴν ἄλλην πρὸς ἀνέλιξιν τῶν περγαμηνῶν τῆς εὐγενείας καὶ ἀπαρίθμησιν τῶν προσόντων τοῦ μέλλοντος μνηστήρος, καὶ τῶν σωματικῶν ἐλαττωμάτων καὶ διανοητικῶν ἐλλείψεων τοῦ τῆς ἀντιπάλου της.

Ἡ Ἀργυρῇ, ἐνόσφ ἔβλεπεν ὅτι τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς της ἐξήτουν ἀνθρωποὶ χειρῶνακτες καὶ ἀποχειροβίωτοι, ἀπέκρουε τὰς προτάσεις ἐπὶ τῇ ἀπλῇ καὶ μόνη προφάσει τῆς

ἀνηλικιότητος, ἀλλ' ὅτε ἐπαρουσιάσθη προξενεῖα διὰ τὸν Θεόδωρον, τὸν υἱὸν τοῦ κυρ Σάββα, τοῦ προκρίτου τῆς χώρας, εἰσοδηματίου, καὶ συγκριτικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους χωρικοὺς μεγαλογαιοκτῆμονος, δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἀντιστῇ εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς μεγαλομανίας, καὶ ἔσπευσεν αὐθιμερὸν νὰ συνδέσῃ τὴν τύχην τῆς Διαμάντως μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ προκρίτου καὶ παρὰ τὸ πρόωρον τῆς ἡλικίας διὰ νὰ μὴ τῇ διαφύγῃ, ὥς ἔλεγεν, ἡ περίστασις. Ἀνέκφραστος χαρὰ εἶχε καταλάβει τὴν ἀτυχῇ Ἀργυρῇ διὰ τὴν εὐτυχίῃ τῆς θυγατρὸς ἀποκατάστασιν, καὶ διὰ τὰς τιμὰς καὶ μεγαλεῖα, εἰς ἃ διὰ τοῦ γάμου ἠδυνήθη αἴφνης νὰ ἀνυψωθῇ, γνωστὴ πλέον ὑπὸ τὴν προσωνομίαν „ἡ νύφη τοῦ ἄρχοντα“.

Ὁ κυρ Σάββας, φύσει ἀγαθός, πρῶτος καὶ φίλεργος, ἠδυνήθη ἐν τῇ ξένῃ νὰ ἀποκτήσῃ ἀρκετὰ σημαντικὴν περιουσίαν καὶ ἐπιστρέψῃ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του, φροντίζῃ δὲ νὰ φαίνεται πάντοτε χρήσιμος οὐ μόνον εἰς ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου του, οἵτινες διὰ τὴν μεγάλην εὐγένειαν καὶ εὐπροσηγορίαν τὸν ἀπεκάλουν *ἀφεντάνθρωπον*.

Τὴν ἡμέραν τῶν γάμων ὁ κυρ Σάββας προσέφερεν εἰς τὴν νύμφην δῶρα πολὺτιμα· τὰ μικρὰ καὶ παχουλὰ δακτυλάκια τῆς ἀπήστραπτον ἀπὸ τοὺς ἀδάμαντας, ὁ τράχηλος δὲ καὶ τὸ στήθος ἦτο κυριολεκτικῶς κατάφορτον ἀπὸ μαχμουτιέδες καὶ φλωριὰ Βενέτικα. Ἡ σύζυγός του, ἡ ἀρχόντισσα κυρὰ Βασιλική, μεθυσμένη ἤδη ἀπὸ τὴν χαρὰν καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πολλῶν, ὑπέσχετο μὲ ὄλον ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντικόν της ὕψος καὶ μεγαλεῖον εἰς τὴν κυρὰ Θανάσaina ὅτι τῇ Διαμάντῳ της θὰ τὴν ἔχῃ *μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρέξῃ, θὰ τὴν μεγαλώσῃ εἰς τὰ χερὰκια της μὲ τὴν ζάχαρι καὶ μὲ τὸ μέλι*, ὅπως καὶ τὴν θυγατέρα της Δέσπω, τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποκαταστήσει.

Ὁ Θεόδωρος, ὁ υἱὸς τοῦ κυρ Σάββα, νέος ἡμιμαθὴς καὶ ὅλως φύσει τοῦ πατρὸς διάφορος, ἦτο ἀτυχῶς ὑπόδουλος

τῶν ὀλεθριωτέρων τοῦ βίου παθῶν, τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀσωτίας, τῆς μέθης καὶ τῆς χαρτοπαιξίας. Σημαντικὰ ποσὰ ἄλλοτε ἀπώλεσεν ἐν Ρουμανίᾳ παρὰ τὴν πρασίην τράπεζαν τοῦ συστηματικοῦ χαρτοπαίκτου καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα ἐκ τοῦ πατρικοῦ ταμείου διεσπάθισε πρὸς καταστολὴν τῶν νεανικῶν αὐτοῦ ὁρμῶν, ἔνεκεν δὲ τῶν ἀτασθαλιῶν τούτων ἠναγκάσθη ὁ κυρ Σάββας νὰ διακόψῃ τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν φρίλην γενέτειραν μετὰ τοῦ υἱοῦ, ὃν ἤλπιζεν ὅτι ὁ γάμος καὶ μόνον ἠδύνατο νὰ σωφρονίσῃ.

Ὡς ἐκ τῆς περιοπῆς εἰς ἣν ἀνῆγεν ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρ Σάββα, ἀδύνατον ἦτο εἰς τὴν κυρὰ Θανάσaina νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ γινώσκῃ τι ἐπομένως διὰ τὸν γαμβρόν, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἐθεώρησεν εὐτύχημα νὰ συνδέσῃ τὴν τύχην τῆς θυγατρὸς της μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ κυρ Σάββα, εἰς τὰ προσόντα καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ ὁποίου ἐστήριζεν ὅλας της τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' οἰκτρῶς ἐξηπατήθη, ὅπως καὶ τόσαι ἄλλαι, αἵτινες ἀπέβλεψαν οὐχὶ εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ μελλονύμφου, ἀλλ' εἰς τοῦ πενθεροῦ τὴν περιουσίαν καὶ εἰς τὸ μέγα τοῦ οἴκου ὄνομα.

Τὸν πρῶτον μῆνα, ὃν καὶ *μῆνα τοῦ μέλιτος* οἱ πολλοὶ ἀποκαλοῦσι, διῆλθε τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ καὶ ἀγάπῃ, ὥς καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔτος, καθ' ὃ παρ' ὅλων μάλιστα τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων αἱ πρὸς τὴν μικροπαντρεμένην θωπεῖαι καὶ περιποιησεις ἦσαν ἀνεξάντλητοι, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν: *καινούριο κοσκινάκι μου καὶ ποῦ νὰ σὲ κρεμάσω· ἀλλ' ἔπειτα ἤρχισαν εἰς βάρος τῆς νύμφης ἐκ μέρους τῆς πενθερᾶς καὶ τῆς θυγατρὸς της ἡ καταλαλιά καὶ ἡ γρίνα· τὸ φαγιτόν, τὸ ὁποῖον ἐμαγεύρευν ἡ Διαμάντω, θὰ ἦτο, κατ' αὐτάς, ἀλμυρόν, πικρόν ἢ ἀνάλατον· τὸ ψωμὶ ὠμό, ξυνό, ἄνοστο· εἰς ἔσπανε ποτῆρι ἢ πιάτο, βεβαίως ποτὸς τὸ ἔσπασεν; — ἡ νύφη· εἰς ἔχανετο βελόνι,*

ἦτο ἱκανὴ ἢ καλὴ ἐκείνη πενθερὰ νὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ φωνάξῃ εἰς τὴν καυμένη τῇ Διαμάντῳ τὰ ἑξ ἀμάξης. Μίαν τῶν ἡμερῶν εἶχε λησμονήσῃ, ποῦ ἀκριβῶς εἶχεν ἀφήσῃ ἐν τῶν οἰκιακῶν σκευῶν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο μετὰ πολλὴν ἀναζήτησιν νὰ τὸ εὔρῃ ἤρχισε τὸ ἀτελείωτον ἐκεῖνο γυναικεῖον ψαλτῆρι τῆς γρίνας καὶ τῆς φιλονικείας.

— Μὰ ἐπὶ τέλους, κυρά, μὴ χολοσκάνῃς καὶ θὰ βρεθῇ, ἀπαντᾷ ἡ νύφη.

— Θὰ βρεθῇ, διακοναρομαθιμένη, θὰ βρεθῇ, αἱ!! χέρια τὸ ἐσήκωσαν ἀπ' ἐδῶ χέρια, λέγει ἡ σκληρὰ πενθερά.

— Καὶ ποῖος τὸ ἐπῆρε, κανεὶς ξένος δὲν ἦλθε ἔς τὸ σπῆ-τί μας;

— Καὶ ρωτᾷς ἀκόμη ποῖος τὸ πῆρε; Σὺ τὸ πῆρες, ποῖος ἄλλος θὰ τὸ πάρῃ;

— Καλὸ κι' αὐτό!! καὶ ποῦ θὰ τὸ πάγω, μητερίτσα μου;

— Ποῦ ἄλλοῦ, βρὲ κλέφτρα; ἔς τὴ μάνα σου τὴ ζητιάνα, ἀπαντᾷ ἡ φοβερὰ ἐκείνη ὕαινα.

Εἰς τὸ φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἄκουσμα ὡς κεραυνόπληκτος ἔμεινεν ἡ μικροπαντρεμένη. Ὁ λόγος οὗτος ἦτο μάχαιρα, ἥτις σκληρῶς μέχρι λαβῆς ἐνεπάγη εἰς τὴν λίαν εὐαίσθητον καὶ φιλότιμον καρδίαν τῆς Διαμάντος, δι' ὃ καὶ ἐξοργισθεῖσα ἤδη ἤρχισε καὶ παρὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ψυχικὴν αὐτῆς εὐγένειαν νὰ λέγῃ μύρια ὅσα κατὰ τῆς σκληρᾶς καὶ θηριώδους ἐκείνης πενθερᾶς, ὑπεραμυνομένη τῆς τιμῆς τοῦ πατρικοῦ της οἴκου, καὶ ἀπαριθμοῦσα ἐν πρὸς ἐν τὰ προσόντα καὶ τὰς χάριτας τοῦ προκομμένου υἱοῦ της Θεοδώρου, ὅστις εἶχε φροντίσει καὶ τὰ γαμήλια αὐτῆς δῶρα κατὰ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χρονικὸν διάστημα νὰ τῇ ὑποκλέψῃ καὶ διακυβεύσῃ ταῦτα εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆρχετο εἰς τὸν οἶκον καὶ ὁ κύρ Σάββας σκεπτικὸς καὶ κεχολωμένος, διότι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἤκουσε τὰ διαμειψθέντα μεταξὺ τῶν δύο γυ-

ναικῶν. Ὡς ἄνθρωπος λογικὸς καὶ φρόνιμος καὶ μὴ ζητῶν νὰ περιπλακῇ εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ σκώμματα τῶν κακῶν καὶ ἀχρείων γλωσσῶν ἐφρόντισε πατρικῶς κατ' ἰδίαν νὰ νουθετήσῃ καὶ τοὺς δύο, καὶ ὑποδείξῃ τοὺς ἐξευτελισμοὺς εἰς οὓς μοιραίως ὑπόκεινται αἱ οἰκογένειαι, ὅταν ἐμφωλεύσῃ ἡ ἐχθρότης καὶ ἡ γρίνα. Καὶ ἡ μὲν Διαμάντω ἔλαβεν ὑπὸ σημείωσιν τὰς σπουδαίας ταύτας τοῦ πενθεροῦ παρατηρήσεις, καὶ εὔρεν αὐτὰς λίαν εὐλόγους καὶ δικαίας, ἀλλ' ἡ κυρία Βασιλική, τῆς ὁποίας οἰκτρῶς ἤδη ἐθίγη ὁ ἐγωϊσμός καὶ ἡ κενοδοξία, ἐφρόντισε νὰ ἐμφυτεύσῃ τὴν μῆνιν τοῦ υἱοῦ κατὰ τῆς νύμφης, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ προφάσει ὅτι δῆθεν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ἐξύβρισεν αὐτὸν μὲ τὰς χυδαιοτέρας τῶν ὕβρεων, καὶ ἠδυνήθη ἐπὶ τοσοῦτον νὰ ὑποδαυλίσῃ καὶ ὑπεκκαύσῃ τὸ πάθος αὐτοῦ, ὥστε ὁ κύρ Θόδωρος νὰ αἰσθάνεται πλέον φοβερὰν ἀντιπάθειαν πρὸς τὴν ἀτυχῇ Διαμάντῳ, καὶ νὰ παρεξηγῇ κάθε λόγον καὶ κίνημα αὐτῆς διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐδέχετο παρ' αὐτοῦ ἢ ὕβριν βάνανσον ἢ λάκτισμα.

Ἡ κυρὰ Θανάσaina δὲν ἤργησε νὰ μάθῃ τοὺς λίαν φιλοφρονητικὸς λόγους, οἵτινες ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τῆς κυρίας Σάββα καὶ τῆς θυγατρὸς της, καὶ ἔσπευσεν, εἰ δυνατόν, νὰ συγκαλύψῃ τὸ χάος ἐσκέπτετο ὅμως ἡ δυστυχὴς μὲ τί μέσον ἠδύνατο εὐκολώτερον νὰ τὸ κατορθώσῃ· διὰ νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν κύρ Σάββα ἐντρέπετο δι' ὅσα ἡ κόρη της ἐν τῇ ἀδαημοσύνῃ της ἐξεστόμισε. Ἐκρίνε λοιπὸν καλὸν νὰ μεταβῇ πρὸς τὴν καλὴν αὐτῆς συμπεθερὰν καὶ τῇ ὑπομνήσῃ τὰς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου μεγάλας ὑποσχέσεις καὶ τρανάς αὐτῆς ἐπαγγελίας.

Ἦτο πρωΐα Ἰουνίου· ἡ κυρία Βασιλικὴ ἐκάθητο εἰς τὸν ἐξώστην ρεμβάζουσα μὲ ὅλην τὴν ἐωσφορικὴν ἐκείνην οἴησιν καὶ τὴν δεσποτικὴν νοχέλειαν, τὴν ὁποίαν μόνον παρὰ τισι τῶν Μητροπολιτῶν ἢ τῶν ὑπαλλήλων τῆς κυβερ-

νήσεως τοῦ Ἀβδοῦλ Χαμίτ ἡδύνατό τις νὰ ἀπαντήσῃ. Ὅτε ἀντελήφθη ἐρχομένην τὴν κυρὰ Θανάσαινα, ἐσηκώθη καὶ ἤρξατο νὰ περιπατῇ ὡς τὸ μαινόμενον θηρίον ἐπὶ τοῦ ἑξώ-
στου, πρὶν δὲ προφθάσῃ νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς :

— Τί ἤλθες, μωρὴ παληοκουρελλοῦ, μωρὴ παληοδια-
κονάρα ; τῇ λέγει : ἤλθες νὰ δασκαλέψῃς τὴν κόρη σου νὰ
βγάνῃ τὴ γλῶσσα σὰν παπούτσι ; ἄντε φύγε ἀπ' ἐδῶ, καὶ
ἡ πόρτα τοῦ σπητιοῦ μου ἐστένει γιὰ σένα.

— Μὲ ἐρωτᾷς τί ἤρθα ; ἀπαντᾷ ἡ κυρὰ Θανάσαινα· ἤρ-
θα νὰ φέρω ὅς τὸ νοῦ σου ὅσα μοῦ ὑποσχέθηκες τὴν ἡμέ-
ραν τοῦ γάμου διὰ τὴν κόρην μου, ἡ ὁποία ἦτο ἑνδεκα-
χρονῶν κοριτσάκι καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ τὸν κόσμον,
καὶ μοῦ ὑπεσχέθηκες ὅτι θὰ τὴν ἀγαπᾷς, καὶ θὰ τὴν ἔχῃς
καλλίτερα ἀπὸ τὸ παιδί σου, καὶ τώρα ἐβάρβιθες νὰ τὴ φᾷς
σὰν ἡ σκύλλα ἡ λυσσάρα, χωρὶς νὰ ἐντραπῇς τὸν κόσμον,
καὶ νὰ φοβηθῇς Θεὸν ὅπου εὐρίσκεται εἰς ἄλλην κατάστα-
σιν καὶ θὰ χαθοῦν δαὸ ψυχαῖς.

— Ἐγὼ σκύλλα λυσσάρα, ποῦ εἶμαι μιὰ ἀρχόντισσα καὶ
μιὰ κυρὰ μεγάλη ; Τώρα ἡ κόρη σου ἡ κλέφτρα, ἡ τιποτέ-
νια θὰ καλοπεράσῃ ἔννοια σου, μωρὴ ζητιάνα.

— Οὐφ !! ἀρχοντιά καὶ τράγια ψώρα !! ἀγάγια ἡ ἀρ-
χοντιά μὴ πλημμυρήσῃ καὶ πνιγῇ μέσα.

Ταῦτα εἶπεν ἡ κυρὰ Θανάσαινα καὶ ἀνεχώρησε καταστε-
νοχωρημένη, καὶ καταρωμένη τὴν ὥραν καθ' ἣν ἔδωκε τὸν
λόγον τῆς νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴ Διαμάντω εἰς ἡλικίαν κατὰ
τὴν ὁποίαν τὰ κορίτσια εἶναι ὄχι γιὰ νοικοκυριό, ἀλλὰ κυ-
ριολεκτικῶς γιὰ νὰ παίζουσιν τὰ φρόκαλα.¹

Διήνυε τὸν ἑβδομον τῆς ἐγκυμοσύνης μῆνα ἡ Διαμάντω,
ὅτε ἐσπέραν τινὰ λίαν κεχολωμένος κατὰ τοῦ Θεοδώρου ὁ
κὺρ Σάββας ἀπηρίθμει τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῦ ἐν Ρου-

1. Παιδιά ἀπλουστάτη συντελουμένη διὰ πέντε σφαιροειδῶν λιθα-
ρίων εὐκινῆτων. Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐν Κωνσ/πόλει «εἶναι γιὰ νὰ
παίξῃ μπίλλαις». Τὰ φρόκαλα λέγονται καὶ τσιόκαλα ἢ τσοῦμπουλα.

μανία ἀνδραγαθήματα, καὶ τὰ διάφορα ποσὰ ἅπερ διέθε-
σεν αὐτῷ χάριν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ τὰ κατεσπα-
τάλησεν ἐν ἀσωτία καὶ κραιπάλῃ, ἡ μικροπαντρεμένη ἐχα-
μογέλασε, χωρὶς τὸ τοιοῦτο νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ
συνζύγου, ὅστις καὶ ἔλαβε τοῦτο ὑπὸ σημείωσιν διὰ νὰ τὴν
ἐκδικηθῇ. Μετὰ δύο ὥρας ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω σκηνῆς, ὅτε οἱ
πάντες ἦδη ἐν τῷ οἴκῳ βαθέως ἐκοιμῶντο, ἐσκοτισμένος ὁ
κὺρ Θεόδωρος οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐπηρείας τοῦ οἴνου ἀλλὰ καὶ
ἐκ τοῦ πάθους τῆς ἐνδικίσεως περιῆλθεν εἰς λόγους καὶ
ὑβρεῖς πρὸς τὴν Διαμάντω, ἥτις ἠρκέσθη νὰ ρίψῃ πρὸς αὐ-
τὸν μόνον ἐν περιφρονητικὸν βλέμμα καὶ ἐχαμογέλασεν, ὡς
ἐκ τοῦ ὁποίου λάκτισμα φοβερὸν ἐδέχθη παρ' αὐτοῦ περὶ
τὴν ὁσφύν, καὶ ὠδῖνες φοβεραὶ τοῦ τοκετοῦ αἴφνης αὐτὴν
ἐκνύριευσαν, καὶ ἐκτρωσις βιαία ἐπῆλθε, τῆς ὁποίας τὰ ἀπο-
τελέσματα διὰ τὴν ἀτυχῇ Διαμάντω ὑπῆρξαν πλέον ἢ θλι-
βερά, πλέον ἢ ὀδυνηρά, οὐσαν ἐξηναγκασμένην νὰ παλαίῃ
εἰς τὸ μέλλον μὲ τὰ ἱατρικὰ καὶ μὲ τοὺς ἱατροὺς, οἵτινες καὶ
ἀπεφάνθησαν ὅτι μόνῃ ἡ τελεία ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἀπομάκρυν-
σις καὶ τὸ δεσποτικὸν διαζύγιον ἡδύναντο νὰ διατηρήσωσιν
αὐτὴν πλέον ἐν τῇ ζωῇ.

Ἀσθενὴς ἔκτοτε καὶ καχεκτικὴ ἡ πρόην εὐρωστος καὶ
ροδοκόκκινος Διαμάντω ἔζη, καταρωμένη τὴν τύχην τῆς διὰ
τὴν ἀσθενείαν ὑφ' ἧς νυχθημερὸν κατετρώχετο, καὶ μεμψι-
μοιροῦσα κατὰ τῆς μητρός, ἥτις ἐφρόντισε νὰ τὴν μικροῦ-
πανδρεύσῃ, * ἀποβλέψασα μόνον εἰς τὰ πλούτη καὶ τὸ μέγα
ὄνομα τοῦ κὺρ Σάββα, χωρὶς καλῶς νὰ ἐξακριβώσῃ ὅτι ὁ
γαμβρὸς ἦτο ἐν αὐτόχρημα τέρας, καὶ ὁ οἶκος πραγματικὴ
λυκοφωλειά.

* Σημείωσις. Τὸ ὀλέθριον ὑπὸ ὑγιεινὴν ἐποψὴν καὶ καταστρεπτι-
κὸν διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἡπειρώτου τοῦτο ἔθιμον, τοῦ νὰ ὑπαν-
δρεύωσι τὰ κορίτσια εἰς ἡλικίαν ἑνδεκα ἢ δώδεκα ἐτῶν, καὶ θεω-
ρῶσι τὰς εἰκοσαέτιδας ὡς γεροντοκόρας εἰσῆλθῃ εἰς τὸ Τμήμα τοῦ
Πωγωνίου. ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, ἀπὸ τοῦ 1875. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει

σήμερον νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἀνεύρωμεν τοὺς εἰσηγητάς τοῦ ἀπαισίου τούτου συστήματος, οἵτινες ἄλλως δὲν εἶναι καὶ ἄξιοι κατακρίσεως καὶ τοῦ δικαίου, οὕτως εἶπεῖν, τῆς πατρίδος ἀναθέματος τόσον, ὅσον καὶ τοῦ δικαίου, οὕτως εἶπεῖν, τῆς πατρίδος ἀναθέματος τόσον, ὅσον ἐκεῖνοι οἵτινες παρὰ τὴν ἱεράν αὐτῶν ἀποστολήν ἐγκατέλειψαν κακῇ μοίρᾳ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα νὰ βαδίζωσι κατὰ κρημνῶν καὶ βαράθρων, ἐνῷ εἶχον καθήκον ἱερὸν νὰ ἀναχαιτίσωσιν αὐτὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ περιορίσωσι τὰς παραλόγους αὐτῶν ἀξιώσεις εἰς τὰς ἱεράς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου διακελεύσεις, καὶ οὗτοι εἶναι οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολίται ἀφ' ἐνός, καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν χωρίων ἀφ' ἐτέρου. Καὶ τῶν μὲν πρώτων ἡ ἱερά φροντίς καὶ ἡ πατρικὴ μέριμνα ἀτυχῶς καὶ παρ' ἐλπίδα περιορίσθη μόνον πρὸς κατανάλωσιν ὅσῃ τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἀδειῶν γάμου καὶ ἐκδόσεων διαζυγίων, τῶν δὲ ἱερέων πῶς νὰ ὁδηγήσωσι πρὸ τοῦ ἱεροῦ εἰδώλου τοῦ Κοτζαμπασισμοῦ, τοῦ δευτέρου τούτου Μολώχ των, κορασίδας δεκαέτιδας ἢ ἐνδεκαέτιδας μέχρις ὅτου τέλος ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὸ ἀπάνθρωπον τοῦτο ἔθιμον, καὶ θεωρῶσιν εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐξαίρεσιν ὡς γενικὸν κανόνα. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐρίδων καὶ σκανδάλων, ἅτινα παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Ἡπειρώτου ὡς ἐκ τούτου ἐγεννήθησαν ἀνευθυριάστως ἅς ἀνομολογήσωσιν, ὅσοι πικρὰν πείραν τούτων ἔλαβον, περὶ δὲ τῶν δυστυχημάτων καὶ ἀσθενειῶν αἵτινες προέκυψαν, καὶ ἐξακολουθητικῶς προκύπτουσιν, ἅς ἀποφανθῶσιν οἱ ἱατροὶ τῆς πατρίδος καὶ ἰδίως ὁ διαπρεπὴς ὡς τοιοῦτος κ. Γεώργιος Νούλης ἐξ Ἰωαννίνων, καὶ ὁ ἐν Πέραν Κων/πόλεως διάσημος ἐκ Δελβινακίου μαιευτὴρ καὶ γυναικολόγος κ. Νικόλαος Δ. Μερτσάρης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβινακίου)

ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πατὴρ τοῦ Μίμη προσφέρει γεῦμα εἰς φίλους του, ἐπειδὴ δὲ θέλει νὰ ὁμιλήσῃ μὲ αὐτοὺς διὰ σπουδαίαν ὑπόθεσιν. λέγει πρὸς τὸν μικρὸν υἱὸν του·

— Σὺ, Μίμη, θὰ φάγῃς εἰς τὸ δωμάτιόν σου· ἐδῶ θὰ φάγουν μόνον ὅσοι ἔχουν μουστάκια.

Ἐν ᾧ ὁ μικρὸς ἔτρωγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἔρχεται πλησίον του ἡ γάτα θέλουσα νὰ φάγῃ καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ φαγητόν του, ἀλλ' ὁ Μίμης τῇ εἶπε·

— Σὺ πῆγαινε νὰ φᾶς εἰς τὸ τραπέζι. διότι ἔχεις μουστάκια.

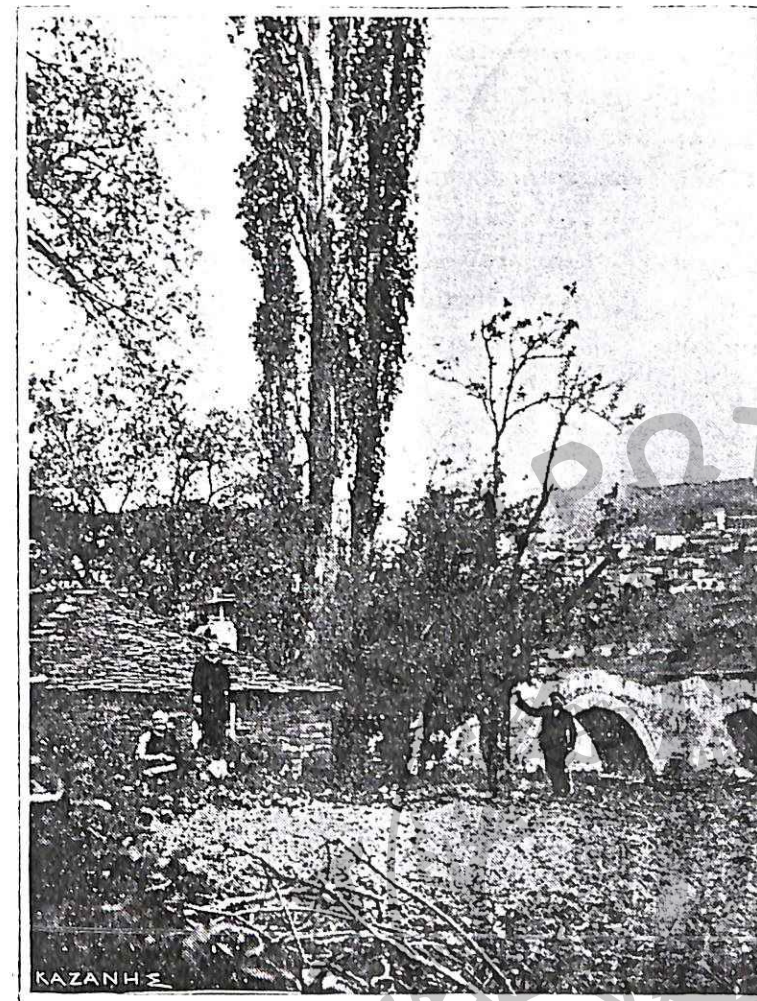

ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ

Εἶμαι μὲς στ' ἄγρια θηρία,
μὲ τὰ σκουλήκια συντυχαίνω,
εἶμαι σὲ μαύρην ἐξορία,
γλυστοῦ σὰν ἴσκιος καὶ διαβαίνω.

Κι' ἐν ᾧ κυλιέται τὸ κορμί μου
στὴν λάσπη μέσα νύχτα-μέρα,
στοὺς οὐρανοὺς πετᾷ ἡ ψυχὴ μου
ἴσως κι' ἀκόμα παραπέρα

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΟΠΕΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ΜΟΛΟΣΣΙΑΚΑ

Αί κυριώτεραι ιστορικαὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ χωρίου Ἀρινίστης.

Ἀρινίστα, χωρίον Πωγωνιανῆς, κείμενον δεξιὰ τῆς ἀπὸ Ἀργυροκάστρου εἰς Ἰωάννινα ἀγούσης λεωφόρου καὶ κατοικούμενον ὑπὸ 30 σχεδὸν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, ἐκκλησιαζομένων εἰς τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ κειμένην τῆς Θεοτόκου ἐκκλησίαν, θεμελιωθεῖσαν μὲν τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 790 μ. Χ., παραμεληθεῖσαν δὲ καὶ ἀναγεωθεῖσαν τῷ αἰχμῇ ὑπὸ τινος εὐλαβοῦς χριστιανοῦ ὀνόματι Χρήστου.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεκαινίσθη καὶ ηὔξήθη τῷ 1864.¹ Τῷ δὲ 1868—1871 ἐκοσμήθη εἰκόσις ἱεραὶς ὑπὸ Φωτίου Χ. Χατζηγιάννη, ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλων. Ἐχει δὲ παρεκκλήσια τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, τοῦ Σωτήρος, τοῦ Ἀγίου Νικολάου κ.λ.π. Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται εἰς μέρος Μολοσσια ὄν ρωμαντικώτατον, ἔχον κύκλωθεν τὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῆς Δροπόλεως, καὶ ἐγγὺς, ἐκ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους τὸν ποταμὸν Ραγώσιον, πηγάζοντα ἐκ Δολοῦ, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου τὸν Γυφτοπόταμον πηγάζοντα ἐκ τῆς Λάγκας. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι συνενούμενοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὸν Δρυϊτὴν, ποταμὸν πλησίον τοῦ χωρίου Κακκαβιάς. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τινος κατεστραμμένου ἤδη χωρίου καλουμένου «Σιδηροῖ» (γύφτοι), οὗτινος τὰ ἐρείπια εὗρίσκονται ἐντὸς δάσους καὶ ἐγγὺς τῆς Κατούνης. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χωρίου ἐπὶ βράχου τινὸς καὶ ἐκτάσεως 600 περίπου στρεμμάτων κεῖνται ἐρείπια φρουρίων Πελασγικοῦ, Ρωμαϊκοῦ καὶ ἀρχαίας πόλεως, ἧς τὸ ὄνομα ἀγνοεῖται. Τὴν θέσιν ταύτην (ἐν ᾗ πολλάκις εὗρέθησαν διάφορα ἀρχαῖα ἀγγεῖα πήλινα, δακτύλια, τόξα, βελονῆσαι, δοχεῖα ὡς καὶ νόμισμα τι Μολοσσιακόν) καλοῦσιν οἱ ἐγχώριοι «Καστρί» ἐνίοτε καὶ «Παληόκαστρον». Τὰ ἐρείπια ταῦτα εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ τετραγώνων λίθων μετ' ἀρίστης τέχνης καὶ ἄνευ ἀμμοκονίας. Τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως ἔχουσιν ὕψος ἐνὸς περίπου μέτρου ὑπὲρ τὸ ἔδαφος καὶ εἶναι καλῶς ἐκτισμένα. Τὸ πρόσωπον ὁμῶς καὶ ἡ θύρα τῆς εἰσόδου κατεστραμμένα. Εἰς τὴν φύσει καὶ θέσει ταύτην ὄχυράν ἀκρόπολιν τῆς Ἀρινίστης, ἧς ἡ ἀνάβασις ἀπὸ Κακκαβιάς καὶ Κατούνης εἶναι ἀπότομος καὶ ἐλικοειδὴς σχεδόν, ὑπῆρχον πρὸς

1. Δαπάνη τῆς Κοινότητος.

τὴν Νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ἐξῶσται, δι' ὧν οἱ ἐν αὐτῇ ἐδέσποζον τῆς παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ βράχου ἀγούσης δημοσίας ὁδοῦ, κατὰ τινὰ δὲ παράδοσιν ὑπῆρχε καὶ κλίμαξ ὑποχθόνιος δι' ἧς συνεκοινῶναι αὕτη μετὰ τοῦ εἰρημένου Γυφτοποτάμου. Εἰς τὴν ἄλλην τῆς ἀκροπόλεως πλευρὰν διασώζονται ἴχνη οἰκημάτων δεξαμενῶν κ.λ.π. Ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως ὑπῆρχε ποτε βωμὸς ἢ ναὸς Ἑλληνικός, οὗτινος οἱ λίθοι ἐνθεν κἀκεῖθεν διεσκορπισμένοι εἰσὶ φαιοὶ ἐντέχνως ἐπεξεργασμένοι. Τίνος θεότητος βωμὸς ἢ ναὸς ἦν καὶ ποία τῶν ἀρχαίων πόλις ἔκειτο αὐτόθι, ἐστὶν ἐκ τῶν ἀγνοουμένων. Τὸ περικλείον δὲ τὸν ναὸν ἢ βωμὸν τείχος συνείχετο μετὰ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ἐξ ὀγκωδῶν λίθων, ἠνωμένων πρὸς ἀλλήλους διὰ τοιαύτης τέχνης, ὥστε φαίνονται ὡς ἐν τεμάχιον. Ὀγκωδέστατοὶ τινες λίθοι σωζόμενοι μέχρι τοῦδε καλοῦνται ὑπὸ τῶν χωρικῶν «ἑλληνόπετραι» δηλαδὴ πέτραι ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ λαμπροῦ τούτου βωμοῦ ἢ ναοῦ εἶναι ἐκτισμένη ὡς ἤδη ὁράται ἢ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Νικολάου ἐκκλησία, εἰς ἣν οἱ κάτοικοι ἐκκλησιάζονται κατὰ τὴν μνήμην αὐτοῦ καὶ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου ἡμέραν. Ἡ χρονολογία τῆς Χριστιανικῆς ταύτης ἐκκλησίας εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος, καθότι ἐν οὐδενὶ τῶν κτιρίων ἀναφαίνεται τι, ἐκ παραδόσεως ὁμῶς συμπεραίνεται ὅτι σύγχρονός ἐστι τῆς ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ χωρίου ἀναφερομένης τῆς Θεοτόκου τοιαύτης, οἰκοδομηθείσης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἐπολέμουν μετὰ τῶν καὶ μετὰ βέλῃ. Τὸ φρούριον τοῦτο εἶνε κτίριον Πελασγικόν, ἀλλ' ἀκριβῶς πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνων κατεστράφη δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ. Παράδοσις τις διασωθεῖσα μετὰ τῶν κατοίκων ἀναφέρει ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἀρινίστης ἦλθον ἐκ Θεσσαλίας, ἦσαν δὲ ἄνθρωποι δυνατοὶ πελῶριοι καὶ κτίσαντες αὐτόθι τὴν πόλιν καὶ τὸν βωμὸν, ὅστις ἐγένετο τότε τὸ προσκύνημα τῆς ἐπαρχίας ἡτοὶ τῆς Μολοσσίας, καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν βωμὸν μετέβαινον ἄνθρωποι μεγάλοι καὶ πλούσιοι ἵνα προσκυνήσωσιν ἢ νὰ ἐρωτήσωσι τοὺς μάγους διὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιχειρήσεις, διότι ἐντεῦθεν ἐξήρχοντο πολλοὶ ἄνθρωποι γνωρίζοντες τὰ μέλλοντα. Ὁ πρῶτος τῆς πόλεως ταύτης ἰδρυτὴς εἶχε καὶ ἐτέρους ἀδελφούς, οἵτινες ἐκτίσαν πύργον τινὰ εἰς Βραχογοραντζήν. Ἐξ ἄλλης πηγῆς φαίνεται ὅτι ἡ Ἀρινίστα τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἦν πλουσία ἔχουσα 1,000 περίπου οἰκογενείας, θεμελιωθεῖσα καὶ προικοδοτηθεῖσα ὑπὸ τινων πλουσίων γυναικῶν πρὸς φύλαξιν τῶν χωρίων καὶ τῶν ὁδῶν. Πολλοὶ ἐχθροὶ πολλάκις ὥρμησαν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης, ἀλλ' οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ

τὴν κυριεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ καταδιωκόμενοι κατεστράφησαν ἐντὸς τοῦ δάσους, τοῦ ἐκτεινομένου τότε μέχρι Κακκαβιάς. Ὁ τόπος, εἰς ὃν κεῖται ἤδη ἡ Κακκαβιά, ἦν κατάφυτος ἀπὸ πρίνους, ἐντὸς τῶν ὁποίων καὶ παρὰ τὴν Μορὴν Κατούνης ἦν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ σταυρὸς καλούμενος «κατοῦνα», ὅστις ἐπέβλεπεν ἀμφοτέρως τὰς ἐπαρχίας Δροπόλεως καὶ Πωγωνίου. Περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ταύτης ἔμαθον ἐκ παραδόσεως τὰ ἐξῆς· ἄλωσιν δηλ. τοῦ φρουρίου προῦκάλεσαν αἱ ἀναφνεῖσαι ἐμφύλιοι ἔριδες καὶ φιλονεικίαι, τὰς ὁποίας ὁ ἡγεμὼν δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ καὶ διὰ τοῦτο ἡ πόλις ἐλεηλατήθη καὶ διηρπάγη ὑπὸ τῶν Ἰλλυρικῶν ὀρδῶν, αἵτινες ἐπέπεσον διὰ τῆς Στρατινίτης καὶ ἔτρεψαν τοὺς κατοίκους εἰς φυγὴν. Τότε, ὡς λέγεται, ὁ φρούραρχος εὗρεν εὐκαιρίαν καὶ ἤλθεν εἰς συνεννόησιν περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου μετὰ τινος «κοντοῦ» ὀνομαζομένου, ὃν ἡ παράδοσις μνημονεύει, ὡς φαίνεται, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἁσμάτιον·

Ἕνας κοντός, κοντούτσικος,
 ἕνα παλληκαράκι,
 μπροστά, μπροστά ἐπήγαινε,
 μπροστά ἀπὸ τοὺς ἄλλους,
 τὸν σκοπετιάρη φώναξε
 γιὰ νὰ τὸν κουδεντιάσῃ·
 ὁ σκοπετιάρης ἔτρεξε πολὺ συλλογισμένος,
 χίλια φλωριά τοῦ πέταξε
 ἐπάνω ἔς τὴν καθάλλα
 κι' ἀφίνει ταῖς πόρταις ἀνοιχταῖς
 καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα,
 ἔμπαίνει κοντός, κοντούτσικος,
 ἔμπαίνει καθαλλάρης,
 ἔμπαίνει ὁ βασιλιᾶς καὶ τὰ βασιλοπαῖδια.

Καταστραφείσης τῆς πόλεως ταύτης ἐσχηματίσθη μετὰ ταῦτα πρὸς βορρᾶν τοῦ βωμοῦ ἢ ναοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 170 περίπου βημάτων ἀπὸ τοῦ κατηρειπωμένου φρουρίου ἑτέρα δμώνυμος ταύτης, ἧς σώζονται καὶ ἤδη ἱκανὰ ἐρελπια, ὀνομαζόμενα ὑπὸ τῶν χωρικῶν «Καστράκη». Ἡ ἵδρυσις τοῦ φρουρίου τούτου ἀνέρχεται εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν, τὴν δὲ κατάπτωσιν αὐτοῦ ἐπέσπευσαν, κατὰ τινα μαρτυρίαν τῶν κατοίκων, αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ διάφοροι δηώσεις τῶν ξένων καὶ ἰδίᾳ ἡ μονοβύζα, ἡ ὁποία κατέστρεψε τὴν πόλιν ταύτην κατὰ τὸ θέρος, ὁπότεν ἐκοκκίνησεν ἡ γῆ ἀπὸ τὸ αἶμα. Ἡ γυνὴ αὕτη μνημονεύεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀργύρω καὶ πα-

ριστάνεται μονοβύζα, ἀναφερομένη μετὰ φρίκης πανταχοῦ τῶν Ἑπειρωτικῶν χωρῶν, διότι ἔχει κάμει πολλά κακὰ εἰς τὸν τόπον καὶ ἰδίᾳ ἐναντίον τῶν δολοφόνων τοῦ υἱοῦ της.

Αὕτη εἶχεν ἓνα μαστόν, οὐτινος τὸ γάλα ἦν πικρόν, καὶ ὅπου ἐπιπτεν ἐπροξένει ζημίαν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὸ πάλαι κατόκουν καὶ **τσαρουχοποιοὶ** συμποσούμενοι περὶ τοὺς διακοσίους σχεδόν, οἵτινες μετὰ τὴν ὀδυνηρὰν ἐκείνην καταστροφὴν τῆς πόλεως ἀνεχώρησαν ἐντεῦθεν ὥς καὶ ἅπαντες οἱ κάτοικοι διασπαρέντες πολλαχοῦ καὶ ἐγκαταστάντες ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν ἀπέναντι «Νίξιαν» καλουμένην μεταξὺ Τεργιαχίου καὶ Μαυροπούλου, ἔνθα σῶζονται ἐρείπια οἰκιῶν καὶ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Τῶν **τσαρουχοποιῶν** ἡ συνοικία, λέγεται ἐκ παραδόσεως, ὅτι ἔκειτο κατὰ τὴν θέσιν «Τσουράκλια» καλουμένην, ἔνθα τὰ νῦν ὑπάρχει παλαιὸν εἰκόνισμα. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχαῖα, διότι ἅπανταχοῦ ἀποκαλύπτονται τῷ παρατηρητῇ ἐρείπια εἰς διαφόρους μάλιστα ἀναγόμενα καιροὺς καὶ ποικίλην παριστῶντα τέχνην. Ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου πλευρᾷ ἀνεκαλύφθησαν πλίνθινοι ρωμαϊκοὶ τάφοι, περιέχοντες παντοῖα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα ὥς καὶ ἐπιγραφάς, ἀλλ' οὐδένα τούτων ἠτύχησα νὰ ἴδω, εἰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὅπισθεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ χωρίου μνημονευθείσης ἐκκλησίας ἔδει νὰ ὑπάρχωσιν οὐ μόνον τάφοι, ἀλλὰ καὶ θεατρικὰ ἔχνη, ἄφθονοι κρῆναι κ.τ.λ., ἐφ' ὧν ἐσώζοντο κατὰ τινος μαρτυρίας καὶ πλάκες μαρμάρειοι, ἔχουσαι ἐπ' αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ κτίτορος γεγλυμμένην μετὰ ἐλληνικῶν γραμμάτων δυσαναγνώστων. Προσεπιμαρτυροῦσι δὲ καὶ αἱ πέριξ αὐτοῦ ὀνομασίαι διαφόρων θέσεων, οἷον Παπαράχη, Μηλιάνου, ἔνθα ἔμενεν ὁ σκοπός, Ἀγριάδα, Χτίσμα (Παλαιοχωρί), Παληόμυλος, Ποργιά, Τζουμάκου, Δενδράλλια, Μποστόλια, ἔνθα εὐρέθη ἐν λαγένῃ καὶ ἄλλα καὶ Δάκου, ὅπου εὐρέθησαν οἰκήματα κ.λ.π. Ἐκ πάντων τούτων γίνεται κατάδηλον ὅτι ἡ Ἀρίνιστα ἦν πόλις ἐπίσημος, ὥς ἀνέφερον ἀνωτέρω, καταστραφεῖσα δύο φορές τὴν μὲν ὑπὸ ἀγνώστων, τὴν δὲ ὑπὸ τῆς μονοβύζης. Ἀλλὰ καὶ εἰς διαφόρους ἐποχὰς ὑπέφερε θλίψεις καὶ καταπτώσεις οὐκ ὀλίγας ὥς δεικνύται ἔτι ἐκ τῶν σωζομένων μυρολογίων τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐρειπίων, τὰ ὅποια μαρτυροῦσιν ὅτι ἔχει πάθει πολλὰς φορές, ἀλλὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα ἀγνοεῖται. Κατὰ τὸ χρονικὸν Δρυϊοπίδος τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα ἀγνοεῖται. Κατὰ τὸ χρονικὸν Δρυϊοπίδος τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀθ. Πετρίδου ἐκδοθὲν (σελ. 13 καὶ 27) ὠνομάσθη Ἀρίνιστα ἐκ τινος ἀδελφῆς τοῦ Στράτωνος καλουμένης Ἀρίστης, ἥτις

ἔκτισε κατὰ τὴν ια' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα φρούριον κατὰ τὸ μέρος τοῦ Ἀἰδωνέως καὶ τὸ ὠνόμασεν «Ἀρίστιον» ἐκ τοῦ ὀνόματός της. Ἀλλ' ἀνώνυμός τις γράψας Γεωγραφικά τινα (σελ. 12—14) φρονεῖ ὅτι ἡ ἀρχαία αὕτη πόλις ἐστὶν ἡ ἐπισημοτάτη τῆς Ἠπείρου «Πασσαρών» καὶ διὰ τὸ κέντρον, διότι εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῆς Ἠπείρου κεῖται καὶ διὰ τὸ ὄνομα ὅπερ φέρει τὸ χωρίον Ἀρίνιστα, ὅπερ φρονεῖ ἔλαβε μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως, εἴτε ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀρεως, εἴτε ἐκ τῆς ὠραίας πεδιάδος, ἣτις τὸ πάλαι θὰ ὠνομάζετο πεδίον τοῦ Ἀρεως. Μετ' αὐτοῦ συμφωνῶ καὶ ἐγώ, διότι πρὶν ἢ ἀναγνώσω τὰ ἀναφερόμενα τοῦ ἀνώνυμου γεωγράφου Γεωγραφικά ὑπεστήριζον αὐτόθι τὴν Πασσαρῶνα, εἰς ἣν συνήρχοντο οἱ Ἠπειρωτικοὶ λαοὶ πρὸς ὁρκοδοσίαν, βασιζόμενος εἰς τοπικὰς μελέτας καὶ ἐγχωρίους παραδόσεις, καθότι ἡ Πασσαρῶν ὡς περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου παριστᾷ ἑῶσιν τερπνὴν καὶ ἱερὰν, εἰς ἣν ἔκειτο τὸ ἱερὸν τοῦ Μαχέτα Διός. Ἡ θέσις αὕτη πράγματι φαίνεται ὠραία, ἐπιτηδεῖα, χρησιμεύουσα ὡς συναθροιστήριον τοῖς Ἠπειρώταις ἢ τοῖς Ἐπαρχιώταις, διότι καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν αὐτόθι συνήρχοντο οἱ Ἐπαρχιώται καὶ συνεζήτουν τὰς κοινὰς αὐτῶν ὑποθέσεις. Ὡς καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ταύτης, τὸ μέρος τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, διότι αὐτόθι συνεκροτοῦντο ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις.

Τὸ ὅτι ὁμως ἐν τῇ Ἀρίνιστῃ ὑπῆρχε τὸ πάλαι ἀρχαία τις πόλις δὲν ἐπιδέχεται ἀντίρρησην, ἀλλὰ ποία; δύσκολον ἵν' ἀποφανθῇ τις ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα ὁ χρόνος θέλει λύσει ὀριστικῶς διὰ νεωτέρων ἀνακαλύψεων.

Δρόβιανη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Μικρὸς λοῦστρος ἐρωτᾷ ἀμαξηλάτην, τοῦ ὁποίου ἡ ἄμαξα ἦτο κενή.

— Ἀμαξᾶ, εἶσαι ἐλεύθερος; — Ναί, ἀπαντᾷ ὁ ἀμαξηλάτης.

— Τότε διατί δὲν παντρεύεσαι;

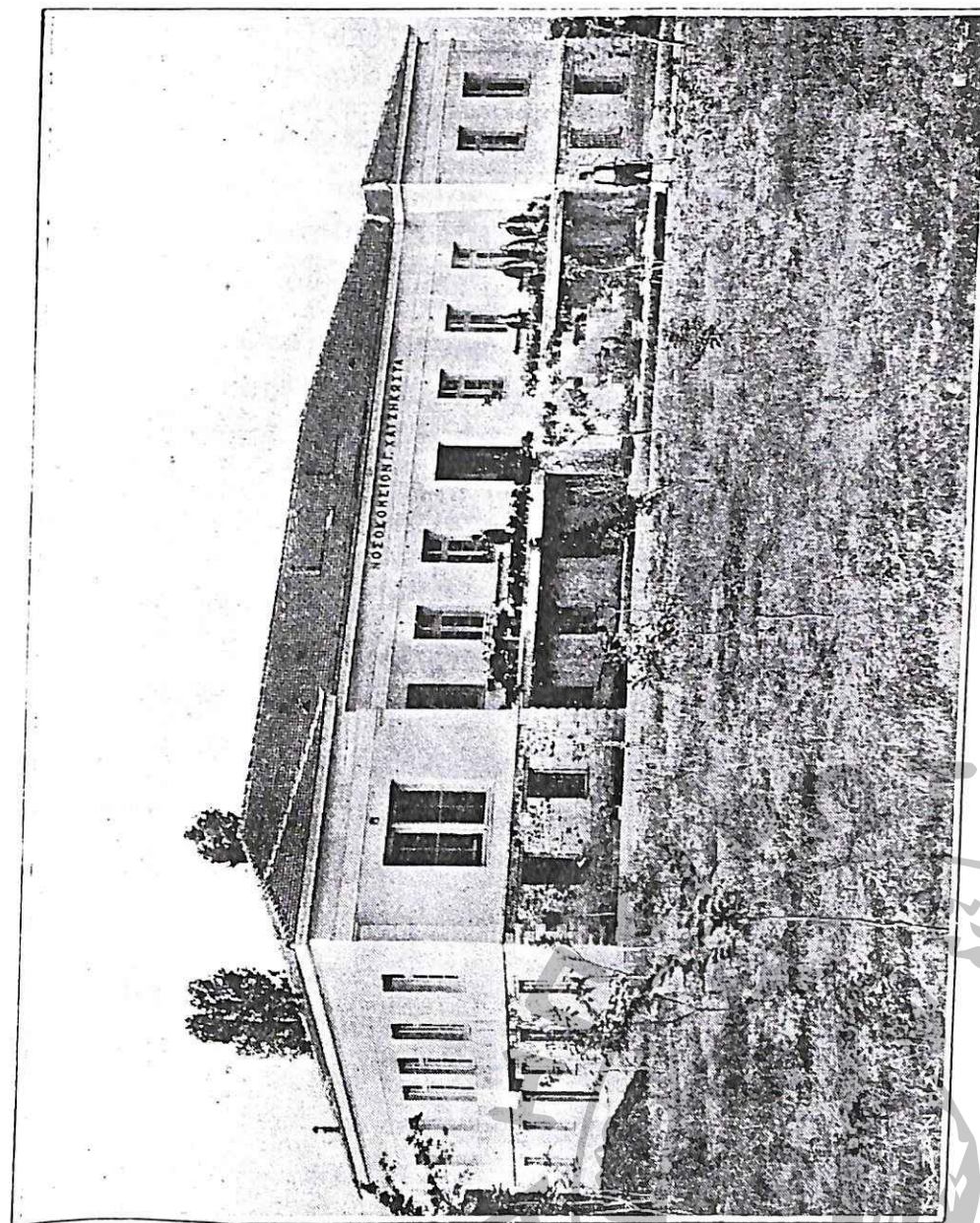
Ἰ:

Ἡ διδασκάλισσα ἐρωτᾷ τὴν μικρὰν μαθήτριάν της.

— Ἀγγελικὴ, εἰς τί χρησιμεύουν τὰ μάτια σου; — Διὰ νὰ βλέπω.—

Καὶ ἡ μύτη σου; — Διὰ νὰ μυρίζω.

— Καὶ τ' αὐτιά σου; — Διὰ νὰ κρεμῶ τὰ σκουλλαρήκια μου.

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ Γ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ

ΤΟ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ἐκεῖ στήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, πλάγι στοῦ ἐρημοκλήσι,
Ποῦ στέκει ἀμίλητο, βουβό, φτωχό καὶ ταπεινό,
Μὲ τὴν βαρεῖα καμπάνα του, κοντὰ στοῦ κυπαρίσσι,
Σηκώνεται τὸ ἐρημικὸ ψηλὸ καμπαναριό. . .

Ἐχτισ' ἐπάν' ὁ λέλεκας τ' ἀχύρινό του σπίτι
Καὶ στοῦ κορμὶ του ὁλόγυρα ἀπλόνετ' ὁ κισσός.
Ἡ καθεμιὰ του σχισματιὰ εἶναι φωληὰ σπουργίτη
Καὶ σὰν στεφάνι δλάργυρο τὸ ζώνει ὁ οὐρανός.

Κι' ὅταν τὸ βράδυ σώνεται ἀγάλια-ἀγάλια ἢ μέρα
Καὶ σταματάει κάθ' ἀηχὸς σὰν σ' ἅγια προσευχή,
Σὰν φάντασμα νυχτιάτικο προβάλλει στοὺν αἰθέρα
Τοῦ ἀμίλητου καμπαναριοῦ ἢ σύθαμπη μορφή. . .

Χρόνια καὶ χρόνια πέρασαν· Χιλιάδες τὸ εἶδαν μάτια.
Ὅλα σὰν σκόνη διάβηκαν· αὐτὸ ὅμως πάντα ἔκεῖ
Ἀκίνητο, σηκώνεται πρὸς τ' οὐρανοῦ τὰ πλάτια
Συλλογιστό, θυμίζοντας μιὰν ἄλλη ἴσως ζωή. . .

Ἑσκή Σεχέρ 1910

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΩΡΑ

Μαθητὴς ἀποχαιρετῶν τὸν πατέρα του ἀναχωροῦντα διὰ τοῦ σιδη-
ροδρόμου τῷ λέγει·

— Ὁ Θεὸς μαζί σου, μπαμπά !

Καὶ ὁ μπαμπὰς θυμωμένος·

— Βλάκα, τῷ λέγει· νομίζεις ὅτι ὁ Θεὸς ταξιδεύει ποτὲ μὲ
τρίτη θέσι ;

Ἐξήτει τις ἀπὸ φίλον του δάνειον 10 φράγκων· ὁ φίλος τῷ ἀπε-
κρίθη ὅτι δὲν εἶχεν εἰμὴ μόνον ἑπτὰ.

— Φέρε τότε τὰ ἑπτὰ, ὑπέβαλεν ὁ πρῶτος καὶ νὰ μοῦ χρεωστῇς
ἀκόμη τρία.

ΑΠΟ ΤΑ ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

[ΣΗΜ. Τὰ παρὰ πόδας «μαργαριτοφόρα» ἀληθῶς ἔγγραφα—προϊόντα
τὰ πλεῖστα διδασκαλικῶν δυστυχῶς καλάμων,—ἅτινα κατὰ τὸ
μικρὸν χρονικὸν διάστημα τῆς γραμματείας ἡμῶν ἐν μιᾷ τῶν ἐπι-
καιροτέρων τῆς Ἡπείρου Μητροπόλεων ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξω-
μεν, παρὰ τὸ εὖθυμον αὐτῶν πολλοὺς δισταγμοὺς τῷ ἀναγνώστη
προκαλοῦσι περὶ τοῦ ἂν καὶ κατὰ πόσον εἶναι σκόπιμον καὶ φρό-
νιμον νὰ δαπανῶνται χρήματα καὶ δὴ χρήματα ἱερά πρὸς περαι-
τέρω συντήρησιν σχολείων, ἐν οἷς τοσοῦτον ἀμαθεῖς καὶ τῆς στοι-
χειώδους ἐπομένως ἐθνικῆς μορφώσεως καὶ παιδείας ἄμοιροι διδά-
σκαλοι διδάσκουσιν. Εὐτυχεῖς δὲ λίαν θὰ ἐλογιζόμεθα, ἐὰν διὰ τῶν
ὀλίγων τούτων καὶ τὴν ἐλαχίστην ὥθησιν εἰς τοὺς ἀρμοδίους ἐδί-
δομεν, ὅπως μετ' ἐπισταμένην μελέτην τοῦ ζητήματος ἐξεύρωσι
τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἀποτελεσματικώτερον δύνανται νὰ διατεθῶσι
τὰ ἐν λόγῳ χρήματα.]

ISDEM

1.

Πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα κτλ.

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

Ἡ βαθυσεβάστως ὑποφαινομένη ἐλαχίστη δούλη Σας Ε...
θυγάτηρ τοῦ ἐν Κ... ἐφημερεύοντος Ἱερομονάχου Δ... μετὰ
τὸν υἱικὸν ἀσπασμὸν τῆς Ἀγίας Σας Δεξιᾶς σπεύδω διὰ
τῆς ταπεινοδουλικῆς μου ταύτης, ἵνα καθυποβάλω αὐτῷ τὰ
ἐξῆς. Ἐπειδὴ ὡς γέγραφα καὶ ἐν τῇ περιοδείᾳ Κ... ἀνα-
φορᾷ ὁ σύζυγός μου Κ... Λ... θεωρηθεῖς ἐντὸς τεσσάρων
ἐτῶν διαστήματος μετὰ σύζευξίν μας ἀνωφελὴς καὶ ἀνίκα-
νος εἰς τὸ παντελὲς κατὰ τῶν συζυγικῶν του καθηκόντων
καὶ ἐπειδὴ τὸν παρελθόντα μῆνα Δεκέμβριον εἶχατε ἐξέλθει
ἐν περιοδείᾳ, ὅτε ἐνεφανίσθη τὰνάπαλιν αὐτόν· διὰ τοῦτο
ὡς δεδώκατε αὐτῷ τὴν διάζευξιν ἐν τῷ τῆς στρατολογίας
καιρῷ ἐν Μ. ὄντες ἐκλιπαρῶ θερμῶς τὴν Ὑμετ. Σεβασμιότητα,

ὅπως μοι ἀνταποδώσετε τὴν νενομισμένην λύσιν διαζευξέως ἑμοῦ καὶ πεπίστευκα ὅτι ἡ Ὑμετ. Σεβασμιότης συσχεφθεῖσα τὰς τῶν γυναικῶν ἀδυναμίας, καλῶς θέλει ἐκδώσει ἀναντιρρήτως τὴν ἐπιδιάζευξιν, καὶ θέλει μᾶς ἀναλύσει διότι ἕως ᾧδε ὠρίζον ἑμαυτόν, ἀπὸ δὲ τοῦδε καὶ ἐπέκεινα πλέον οὐ, ταῦτα ἐν περιλήψει. Διατελῶ μετὰ πλείστου σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως.

Ε. Δ.

2.

Πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα κτλ.

Οἱ βαθυσεβάστως ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Γ... καθυποβάλλομεν ὑπόψεως τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος τὰ βαθύτατα σεβάσματά μας, ἀκολουθῶν δὲ καὶ τὰ ἐφεξῆς.

Τοὺς κυρίους Εὐφοροεπιτρόπους τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ μας, οἱ ὅποιοι εἶναι σήμερον ἡμεῖς δὲν εἴμεθα σύμφωνοι, διότι εἶναι οἱ πλέον ἐνάντιοι τοῦ χωρίου καὶ τῆς θρησκείας καὶ μάλιστα ὁ Κ. Ζ. ὁ ὅποιος εἶναι ταμίας, αὐτὸς εἶναι ὅπου δὲν θέλει τὸν διδάσκαλον καὶ σήμερον ἀκόμη φροντίζει δι' αὐτὸ καὶ ἄλλα ζιζάνια φέρουσιν εἰς τὸ χωρίον ἔνεκα τοῦ ἀξιώματος ὅπου ἔλαβον, ἀλλ' αὐτὰ ἡ θρησκεία καὶ τὸ ἔθνος μας τὰ διώκει, γνωρίζομεν ὅπου ἔχομεν Θεόν ὁ ὅποιος ἐφανερώθη εἰς Μωϋσῆν διὰ φλογὸς εἰς τὴν βάτον, ἡ ὁποία ἐφλόγιζε καὶ δὲν ἐκαίονταν καὶ ἡ βάτος αὐτὴ ἐσήμαινε τὴν Θεοτόκον, ἡ ὁποία παρθένος ἦταν καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ παρθένος ἔμεινε καὶ τέλος ἔδωσε νόμον εἰς τὸν Μωϋσῆν νὰ ἔχη διὰ τὸν λαόν του διὰ νὰ μὴ ἀμαρτάνῃ, ἀλλὰ νὰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωκεν πάλιν καὶ ὁ Χριστὸς ὅπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον δὲν ἐχάλασε τὸν νόμον αὐτόν, ἦτοι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐστερέωσεν αὐτάς. Ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅποιος θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀρπάτω ἑαυτόν, ἀράτω τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολουθεῖ μοι.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὡς χριστιανοὶ καὶ καλοὶ πατριῶται περὶ πίστεως, πατρίδος καὶ τὸ ἔθνος ὅπου ἔχομεν πρέπει μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ νὰ χύσωμεν καὶ τὴν τελευταίαν σταλαγματιὰν τοῦ αἵματός μας ἀλλὰ ποῦ ; ὅχι μὲ τοὺς ἀδελφούς μας χριστιανούς καὶ καλοὺς πατριώτας ἀλλὰ μὲ τοὺς ἐναντίους μας.

Διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετ. Σεβασμιότητα, ὅπως βγάλῃς τοὺς Εὐφοροεπιτρόπους τούτους, τοὺς ὁποίους ἔχομεν καὶ διορίσης εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τὸν Δ. Α. Α. Γ. καὶ Χ. Σ. ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι ὅλη ἡ κοινότης τοῦ χωρίου καὶ ἐκ τῶν τριῶν τούτων ταμίας νὰ διορισθῇ ὁ Δ. Α. τοῦναντίον θὰ εἶναι εἰς βάρος σου.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι κτλ.

('Εν Γ. . . . τῇ. . .)

Οἱ ὑποκλινεῖς δοῦλοί σου
(ἔπονται αἱ ὑπογραφαί).

3.

Τὴν Ὑμετ. Παναιδεσιμότητα ταπεινῶς προσκυνῶ κατασπαζόμενος τὴν Ἀγίαν αὐτῆς δεξιὰν καὶ σεβαστόν μοι ἱερὸν συνέδριον.

Μετὰ τὸν υἱικὸν τῆς ἀγίας σας δεξιᾶς καθυποβάλλω θερμῶς ἐνώπιον τῆς ὑμετ. Παναιδεσιμότητος καὶ λοιπὸν πνευματικὸν συνέδριον τὰ βαθύτατα σεβάσματά μου, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐξῆς.

Σπεύδω ἐνώπιόν σας καὶ διὰ τῆς ταπεινῆς μου ταύτης ἀναφορᾶς καθικετεύω τὴν Ὑμετ. Πανοσιότητα καὶ τὴν ὑμετέραν ἀντίληψίν σας, ὅπως διὰ τοῦ ἐπιφέροντος τῆς παρουσίας μου ἀπαντήσῃ μοι, ὅπως ἔλθω πρὸς λῆψιν τῶν χρημάτων τοῦ διδασκαλικοῦ μισθοῦ μου ἐνεστώτος ἔτους, διότι μεγίστη ἀνάγκη ἐπικρατεῖ ἐν ἑμοὶ ἕως νῦν χάριν τοῦ ἐπιουσίου μου ἄρτου, ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν περιμένομεν ἀπάντησίν σας πρὸς λῆψιν αὐτῶν, ἀλλ' οὐδεμία, δικαιοῦσθαι δέ,